

I 2a

Algemeen
Wijzig, Geschiedkundig en Biographisch
Woordenboek der Nijmetselaren
Deel 1. Afd. 1.

A = G.

Aamsterdam, Grooten, 1865.

2p. 1. 16 ; 4. 182 ; II. 183.

	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	x	y	z	w			
Fig. 1.	U	Γ	Γ	Γ	Π	J	U	E	U		□	□	Γ	Γ	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□			
2.	J	J	U	U	L	L	3	3	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□			
3.	+	-	L	□	□	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡	≡			
4.	A	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V			
5.	70	2	5	12	15	20	30	53	58	52	9	10	40	60	80	81	82	83	84	85	86	86	90	91	94	95			
6.	V	>	<	Λ	E	E	E	U	U	U	U	J	J	J	F	F	F	□	□	□	□	□	□	□	□	□			
7.	J	3	Γ	W	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□			
8.	U	W	Δ	2	3	5	8	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
9.	V	>	Λ	<	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ			
10.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	30	40	50	60	70	80	90	100
	Gk	Hk	Ih	Jh	L	Cl	Di	El	Fl	Gf	Hf	Ih	Jh	Kh	Lh	Mh	Nh	Oh	Ph	Qh	Rh	Sh	Th	Uh	Vh	Wh	Xh	Yh	Zh

ALGEMEEN
WIJSGEERIG, GESCHIEDKUNDIG

EN
BIOGRAPHISCH

WOORDENBOEK

VOOR
VRIJMETSELAREN,

DOOR EENE VEREENIGING
VAN
VRIJMETSELAREN.

EERSTE DEEL.

AMSTERDAM,
W. DE GREBBER.
1844.

B E R I G T

AAN BB.*.

I N T E E K E N A R E N .

De ondergeteekende heeft het voordeel, bij deze aan BB.*. Inteekenaren, op het *Wijzgeerig, Geschiedkundig en Biographisch Woordenboek voor Vrijmetselaren*, te berigten, dat hij de verzending van het tweede Stuk, ofschoon dit reeds geruimen tijd ter verzending gereed lag, tot heden heeft uitgesteld; om daardoor in de gelegenheid te zijn, verslag te kunnen geven van het gevolg zijner uitnoodiging aan de verschillende Loges, tot het inzenden van de mededeeling harer geschiedenis, en ook de achterlijk geblevene tijd te geven, daaraan in haar eigen belang te voldoen. Thans echter heeft hij gemeend, die verzending niet langer te mogen vertragen, ofschoon tot hertoe slechts nog zeer weinige Loges aan die uitnoodiging hebben voldaan, en verzoekt de Uitgever de AA.*. MM.*. en Leden der verschillende Loges, dit verzuim thans nog te willen inhalen vóór den eersten Augustus, op welk tijdstip de ingezonden bouwstoffen zullen worden bearbeid, en geene verdere opgaven omtrent Loge-geschiednissen zullen worden aangenomen, waardoor de Loges het zich zelve zullen hebben te wijten, wanneer hare geschiedenis niet zal worden vermeld in een werk van blijvend nut. De opgaven worden *franco* per post, of door tusschenkomst der Boekhandelaren ingewacht.

Ten slotte berigt de Uitgever aan die BB., welke nog niet hebben ingeteekend, dat slechts zij, die op het werk zullen hebben ingeschreven vóór het verschijnen des eersten Stuks van het tweede Deel, het keurig gelithographieerd en welgelijkt Portret van den H. E. Gr. M. Nationaal gratis zullen ontvangen, terwijl dat Portret, dadelijk na het verschijnen van het tweede Deel eerste Stuk, niet anders zal worden bijgeleverd, dan tegen afzonderlijke betaling van f 3,—.

De Plaat, vermeld op bladz. 283, zal bij het 3e. Deel geleverd worden.

DE UITGEVER.

Amsterdam,
2e. Maand 5844.

REGISTER.

A.		Bladz.	Bladz.	
Aalmoezener.		1	Adelphen.	5
Aangenomen. Zie oud En-			Adelstan. Zie Athelstan.	»
gelsch Rituaal.	»		Adept. Zie Alchemie.	»
Aanneembaar.	»		Adept. (De Prins).	»
Aanneming.	»		Adept.	»
Aanneming van eenen Loeffton.	2		Adeptus Exemtus.	»
Aanrakingen.	»		Aderlating.	»
Aantal Vrijmetselaars.	»		Adjunct.	»
Aarons Roede.	3		Adonai.	»
Abaddon.	»		Adon-Hiram.	»
Abda.	»		Adoptie-Maçonnerie.	»
Abdamon.	»		Aduph.	»
Abels-Orde.	»		Adyton.	»
Abibalag.	»		Ad vitam. Zie Levenslang.	6
Abif.	»		Aediles Architecti. Zie Afri-	»
Aborchah eth Adonai bekol gneht	»		kaansche Bouwheeren.	»
thamid thehillatho bephi.	»		Aersen Beijeren. (A. N. Baron	»
Abraxas.	4		van)	»
Acacia.	»		Aesculapio. (Eques ab) Zie La-	»
Acacia. (Eques ab) Zie Hoijer.	»		vater.	»
Acclamatie.	»		Affiliatie.	»
Acharon-Schilton.	»		Afgevaardigde. Zie Gedepu-	»
Achias.	»		teerde.	»
Acta Latomorum.	»		Afrika.	»
Actief. Zie Medelid.	»		Afrikaansche Bouwheeren.	»
Adamante. (Eques ab) Zie Kie-	»		Afscheid.	7
sewetter.	»		Afwezigheid.	»
Adar. Zie Hadar.	»		Agapen.	»
Adelaar. (Ridder van den)	»		Aign. Zie Hain.	»
Adelaar. (Ridder van den	»		Akademie der Illuminaten van	»
rooden)	5		Avignon. Zie Perneti.	»
Adelaar. (Ridder van den	»		Akademie der Ouden. Zie	»
zwarten)	»		Thoux de Salvete en Della	»
Adelaar. (Ridder van den	»		Porta.	8
witten en zwarten) Zie	»		Akademie der verheven Mees-	»
Kadosch.	»		ters van den verlichten	»
			Ring.	»

	Bladz.		Bladz.
Akademie der ware VV.: MM.	8	Arcanum. Zie Steen der wijzen.	41
Aken.	»	Arch. (The Royal)	»
Akiroph. Zie Abif.	»	Archidemides. Zie von Starck.	»
Albanus.	»	Archief.	»
Alchemie.	9	Architect.	»
Alderman.	»	Achitect. (De Engelsche vol-	»
Aletophilota.	»	komen)	»
Alexander. Zie Riem.	»	Architect. (De grootte)	»
Alexander I.	»	Architect. (De Grootmeester)	42
Alexander III.	10	Architect. (De kleine)	»
Alexius. Zie Hochmuth.	»	Architect. (De Opper-)	»
Alfred de Grootte.	»	Architect. (De volkomen)	»
Alis. (Eques ab) Zie Metsch.	»	Archivaris.	»
Alkebar.	»	Argonauten-Ridder.	»
Allégorie.	»	Arithmetica. Zie Rekenkunde.	»
Allerheilige.	11	Armbezorger. Zie Aalmoezee-	»
Almanak der Vrijmetselaren.	»	nier.	»
Almoessierie.	16	Armbus.	»
Alombrados. Zie Illuminaten.	»	Arniiger.	»
Alphabeth.	»	Asarias. Zie Hasariah.	»
Altaar.	»	Aschard.	»
Altenberge.	17	Aspirant.	»
Ambulante Loge. Zie Veldloge.	»	Assum (von)	»
Ambtenaar. Zie Officier.	»	Astrea.	»
Amerika.	»	Astrologie.	43
Amsterdam.	18	Astronomus.	»
Anagramme.	19	Athée.	»
Ananias. Zie Hananiah.	»	Athelstan	»
Anderson. (Jacob)	»	Athersata. Zie Thersata.	»
Andreas. (De Heilige)	20	Augustinus (Sint)	»
Andreas-Leerling en Medgezel.	21	Augustus III.	44
Andreas-Orde. (Ridder van de)	»	Austin. Zie Augustinus.	»
Andreas-Meester.	»	Avond. Zie Westen.	»
Andreas-Vertrouwde. Zie Ver-	»	Avreka. Zie Aborchah.	»
trouwde.	»	Aziatische Ridderbroeder. Zie	»
Andreas. Zie Lindner en Ko-	»	Broeders.	»
ningsbergen.	»	Azuur. Zie Blaauw.	»
Aniham.	»		
Anker.	»		
Anti-Maçonnerie.	»		
Antiochie.	40		
Apen- en Leeuwenridders.	»		
Aquila Coronata. (Eques ab)	»		
Zie van Osten.	»		
Aquila Fulva. (Eques ab) Zie	»		
von Starck.	»		
Arbeid.	»		
Arbeider.	41		
Arbeidsloon.	»		
Arbore Frugifera. (Eques ab)	»		

B.

	Bladz.		Bladz.
B.	»	B.	44
B.	»	B.	»
B. A.	»	B. A.	»
Baana. Zie Bahanah.	»	Baana. Zie Bahanah.	»
Bacchus. Zie Grieken.	»	Bacchus. Zie Grieken.	»
Baclim. Zie Behalim.	»	Baclim. Zie Behalim.	»
Baden. (Het Groothertogdom)	»	Baden. (Het Groothertogdom)	»
Baffometus.	45	Baffometus.	45
Bagol.	»	Bagol.	»
Bagulkal.	»	Bagulkal.	»

	Bladz.		Bladz.
Bahanah.	45	Beurnouville. (Graaf van)	58
Balahate.	»	Bevordering.	»
Baldakijn.	»	Bewind.	»
Ballottage.	»	Bezaleel.	»
Balsamo. (Joseph) Zie Cagli-	»	Bezoeken.	»
ostro.	»	Bezoekende Broeders.	»
Balthasar.	»	Bibliotheken.	59
Banayal.	»	Bieleveld. (Jacob Friedrich Ba-	»
Banbullen. Zie Bul.	46	ron van)	»
Banier.	»	Bilschan.	»
Banket.	»	Blaauw.	»
Bannockburn. Zie Robert I.	»	Blinddoek.	»
Barnaart. (W.)	»	Bloemslingers.	»
Barruel. (De Abt)	47	Boaz.	»
Batterij. Zie Toejuicing.	48	Boek. (Het gouden)	60
Bayreuth. (De Vorst van)	»	Boekerij. Zie Bibliotheken.	»
Bazot. (E. F.)	»	Boek voor de Bouwstoffen.	»
Beaujeu. (Pierre de)	49	Boetselaar. (Karel Baron van)	»
Beeldspraak. Zie Hierogly-	»	Boheme.	»
phen.	»	Bombice. (Eques ab) Zie Laval.	»
Begraving.	»	Bommel. (van) Zie Mandement.	61
Behalim.	50	Born. (Ignatius Edler van)	»
Beijeren.	»	Borst.	»
Befstel.	51	Borstteeken.	»
Beker.	»	Bossoniaan.	»
Belgie.	»	Bouilly.	»
Belly-Paaro.	55	Bourbon. (Louis de) Zie Cler-	»
Belzoni. (G.)	56	mont.	»
Benaka.	»	Bousquet.	»
Benayah.	57	Bouwcorporatie. Zie Korpo-	»
Benchorim.	»	ratie.	62
Benchorim Hakar Jakanai.	»	Bouwheer. (O. B. d. H.)	»
Bendekar.	»	Bouwheeren. Zie Afrikaansche	»
Benedictus XIV.	»	Bouwheeren.	»
Bengalen.	»	Bouwmeester. (De volkomen)	»
Bengeber.	»	Brandenburg-Onolzbach. (Ka-	»
Benjamin.	»	rel Willem Frederik, Mark-	»
Bennet.	»	graaf van)	»
Bentinck en Varel. (Christoffel	»	Brazilie.	»
Frederik Anton Graaf van)	»	Breedte.	»
Beproevingen.	»	Broeder.	»
Berith.	58	Broeder. (Uitgesloten) Zie Uit-	»
Berlijn.	»	gesloten van de Loges.	»
Berlijnsche Ritus. Zie Strik-	»	Broeder. (Verschrikkelijke)	63
te Observantie en Pruissen.	»	Broeders. (Afrikaansche) Zie	»
Bern.	»	Afrikaansche Bouwheeren.	»
Bernadotte. Zie Karel Jan,	»	Broeders (Dienende) Zie Die-	»
Koning van Zweden.	»	nende Broeders.	»
Bertemer.	»	Broeders van Verdiensten.	»
Betaling.	»	Broederkus.	»

	Bladz.		Bladz.
Broedermal. Zie Tafelloge,		Christophorus.	129
ook Agapen.	63	Christus-Orde.	"
Broederschap. Zie Vrijheid.	"	Civi.	130
Brown. (Lord Anton) Zie Mont-		Clarence. (Hertog van)	"
tacate.	"	Clavis Muratorum.	"
Bruce. (Robert) Zie Robert I.		Clemens XII.	"
van Schotland.	"	Clermont.	131
Bruggenbroeders.	"	Clermontsche Kapittel.	133
Bul.	64	Comité.	134
Bijbel.	78	Commandeur. (De Ridder).	"
Byleveld. (C. G. van)	"	Commandeur van den Tempel.	"
		(Souverein)	"
C.		Commissie	"
Cabbala.	Bladz. 78	Commissie. (Administrative)	"
Cabbalistische graden.	84	Compagnonage. Zie Medgezel-	
Cadet. Zie Gassicourt.	85	len vereenigingen.	"
Cagliostro.	"	Concordaat.	"
Cahos.	92	Conferentie-Loges	"
Caithness. (Graaf van) Zie Roslin.	"	Consistorie. (Het Opper-)	135
Calender. Zie Almanak.	"	Constantijn de Groot.	"
Cambaceres. (J. J. Regis van)	"	Constitutie.	"
Campbell. (Johann) Zie Lon-		Constitutie. (Yorksche)	"
den.	95	Consummatum est.	137
Canada.	"	Contributie.	"
Candidaat. Zie Kandidaat.	"	Convent.	"
Capellis. (Eques ab tribus) Zie		Convent van Brunswijk.	"
Murusi.	"	Convent. (Gallisch)	138
Capite-Galeato. (Eques ab) Zie		Convent van Jena.	139
van Gleichen.	"	Convent van Parijs.	140
Capittel. Zie Kapittel.	"	Convent Wilhelmsbad.	144
Cappacini.	"	Convocatie.	145
Capricorno. (Eques ab) Zie		Copthé of Kopte. (De Groot-)	"
Seckendorf.	96	Cordons.	"
Caprimulgo. (Eques ab) Zie		Cordova. (Don Luis)	"
Murusi.	"	Corybanten. Zie Phrygië.	146
Carbonari.	"	Cosmopoliet.	"
Catechismus.	104	Cotyten. Zie Thracië.	"
Ceremoniemeester.	"	Court de Gebelin. (Anton)	"
Ceremonien.	"	Coustos. (Jan)	147
Chapelle. (Vincent de la)	"	Crudeli.	151
Chaplain. Zie Kapellaan.	105	Culdeërs. Zie Kuldeërs.	152
Charter van Keulen.	"	Cureten. Zie Dactylen.	"
Chartres. (Hertog van)	118	Cijferschrift. Zie Geheimschrift	
Chef der twaalf Stammen.	"	en geheime Getallen.	"
Chef van den Tabernakel.	119	Cyrus.	"
China.	"		
Choiseul. (Hertog van)	129	D.	
Chorim.	"	Dactylen. (Geheimen der)	Bladz. 152
Christiaan VIII. Zie Denemarken.	"	Dagran. (Lodewijk)	"

	Bladz.		Bladz.
Dames. (Schotsche)	153	Dutch. (Willem)	173
Darius.	"	Dweeperij.	"
David I.	"		
Decazes. (De Hertog)	"	E.	
Degen.	156		
Degen. (Ridder van den) Zie		Eclectisch. Zie Stelsel.	Bladz. 173
Ridder van het Oosten.	"	Edda.	"
Degen- of Zwaarddrager.	"	Eggen.	"
Dekken.	"	Edimburg. Zie Schotland.	174
Dekker.	"	Edom.	"
Delille. (Jaques Montanier)	"	Eduard III.	"
Deltha.	159	Edwin.	176
Denemarken.	"	Eed.	"
Deputatie.	160	Eerbewijzen.	177
Deputatie-Loge.	"	Eerens. (D. J. de)	178
Derwent-Waters.	"	Eerwaardig	180
Desaguliers.	161	Egypte.	"
Diaken.	"	Egyptenaren.	190
Dienende Broeders.	"	Egyptische Vrijmetselarij. Zie	
Diepte (Maçonnicke)	"	Cagliostro en Vrijmetselarij	
Dieu le veut.	"	(Egyptische).	
Dignitarissen.	"	El.	"
Diploma.	"	Elchanan.	"
Diploma van het Gr. O.	"	Eleusiniën.	"
Doel. Zie Strekking.	162	Elizabeth.	193
Dolk.	"	Eloel.	"
Don Gratuit.	"	Elus-Coëns.	"
Doorgang.	"	Elus de la verité.	196
Doorluchtig.	"	Emanuel.	197
Dormer Stanhope, (Philippus)	"	Emerech.	"
Dorson.	"	Emunah.	"
Dresden.	"	Engeland.	"
Drie.	163	Engelhardt.	207
Drie en twintig.	165	Enoch.	208
Driehoek.	"	Epopt.	"
Drietand.	168	Erkenningsgraden. Zie graden	
Drievuldigheids-Ridder.	"	(wetenschappelijke)	"
Drotten. Zie Druiden.	"	Ernst. II. Zie Gotha.	"
Druiden.	"	Ernst en Falk. Zie Lessing.	"
Druzen.	170	Erskine. (Thomas Lord)	"
Dublin. Zie Ierland.	"	Eschi.	"
Duchentau. (Touzay)	"	Esdras.	209
Duinkerken.	"	Esoterisch.	"
Duistere Kamer. Zie Kamer.	171	Espérance.	"
Duisternis.	"	Esseërs.	"
Duitsche Heeren. Zie Heeren.	"	Essex. (Thomas Cromwell	
Duitschland.	"	Graaf van)	217
Dunstan.	172	Ethelward.	"
Du Puy (Raymund)	"	Ethelwulf.	"
Duret.	"	Ethred.	"

Grootmeesters² = Hermetisch

	Bladz.		Bladz.
Grootmeesters Nationaal in Nederland	337	Gugomos. (Baron van)	339
Grootmeesters Provinciaal. Zie Provinciale Grootmeester.	»	Guido. Zie Viennois.	»
Grootmeesters der Tempelieren.	»	Guimont. Zie Garimont.	»
Groot-Oosten. Zie Hoofdbestuur.	338	Gundulph.	»
Grossinger. (Frans Matheus)	»	Gustaaf III.	»
Grumpach. (Sylvester van)	»	Gustaaf IV.	»
		Guy. Zie Viennois.	340
		Gymnosophisten.	»
		Gymnosophisten van Meroë.	»
		Register	341

gedrukt bij A. Breeman.

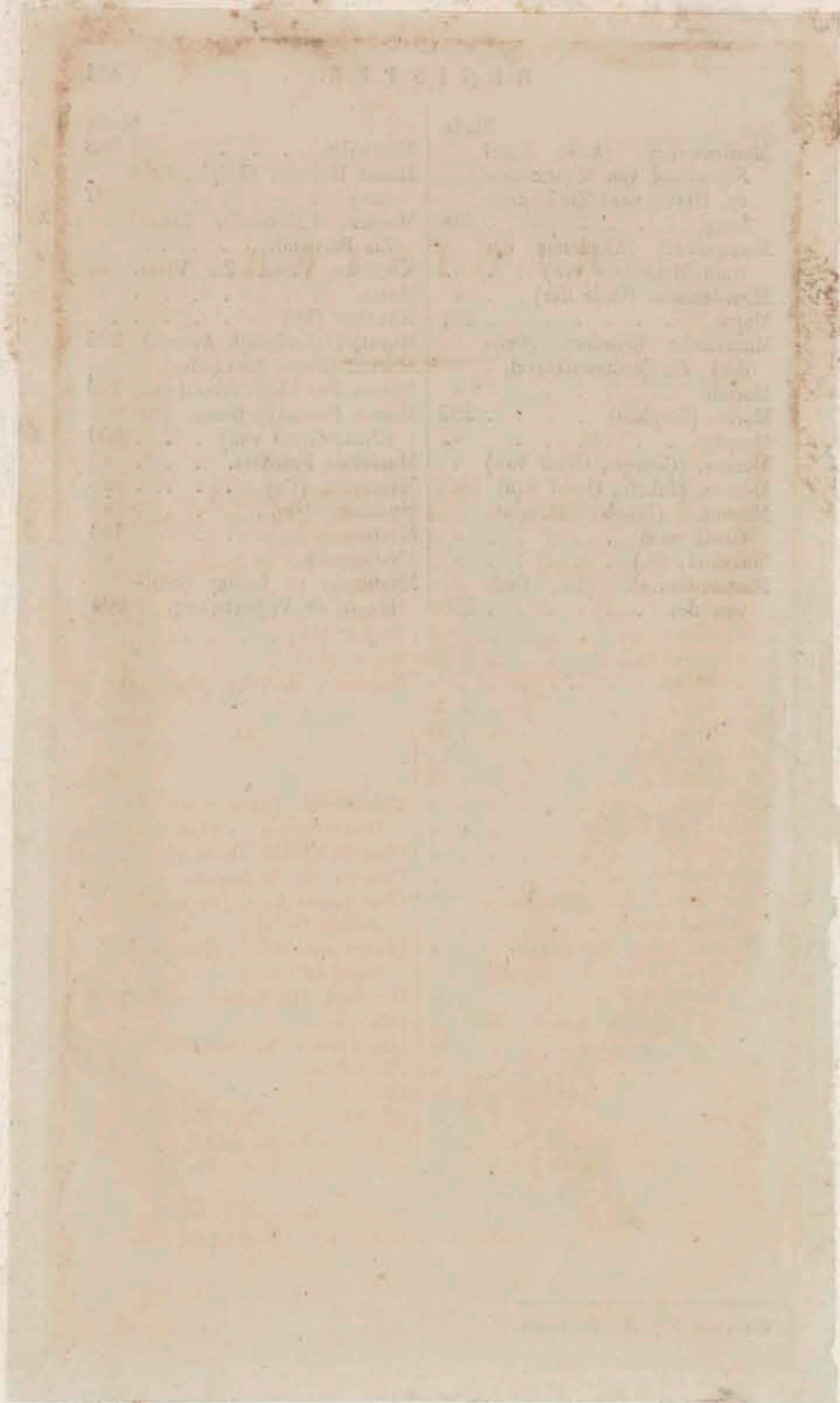
REGISTER.

H.			Bladz.
	Bladz.	Hasariah.	11
	»	Hasids.	»
Haag. (Den) Zie Nederlanden.	1	Hastings. (George) Zie Huntingdon.	»
Hacquet.	»	Haya.	»
Hadar.	»	Hays. (Moses)	»
Haddo. (Lord)	»	Heeren. (Duitsche)	»
Hadley. (Benjamin)	2	Hees. (H. H. van)	13
Hain.	»	Hefboom. (De)	»
Haiti.	»	Heguetti. (Ridder)	»
Hakan.	3	Helderlichtend.	»
Hakub.	»	Heldmann. (Frederik)	»
Hallelujah.	»	Helehanam.	19
Halsband. (De)	»	Helios.	»
Halsteeken. (Het)	»	Helvetië. Zie Zwitserland.	»
Hamaim. Zie Yveron.	»	Helvetius. (Claudius Adrianus)	»
Hamalabar.	»	Henckel van Donnersmark. (Wilhelm Lodewijk Victor Graaf van)	20
Hamburg.	»	Hendrik I.	21
Hamilton. (Jakob)	7	Hendrik II.	»
Hananiah.	»	Hendrik VI.	»
Handgeklap. (Het) Zie Slag.	»	Hendrik VII.	26
Handgreep. (De)	»	Hendrik VIII.	27
Handschoenen.	»	Hendrik van Pruisen. (Prins Frederik)	»
Hannibal.	8	Henin.	»
Hanover.	»	Henoe.	»
Haram.	9	Henriette Maria.	»
Hare. (Hendrik)	»	Herbert. (Wilhelm) Zie Pembroke.	28
Harmonie-Orde. (De)	»	Heredom. Zie Herodom.	»
Harmonische Gezelschappen. Zie Mesmer.	»	Héricourt. (Du Troussel d')	»
Harnouester. (Graaf van)	»	Hermes Trismegistus.	»
Harodim. Zie Herodom.	»	Hermetisch. Zie Alchemie.	30
Harokier.	10	Hermetische Vrijmetselarij. Zie Vrijmetselarij.	»
Harper. (Thomas)	»		
Harris.	»		
Hart. (Het)	»		
Hartteeken. (Het) Zie Borstteeken.	11		

Myster 3 = Mystische

	Bladz.		Bladz.
Meester. (Achtbare)	228	Metselaar. Zie Vrijmetselaar	
Meester ad vitam. Zie Hoogepriester.	239	en Mason.	268
Meester (Eerwaardige Groot-) aller Loges.	"	Metselaar-Adept. (De echte)	"
Meester. (De Engelsche)	"	Metselaar des geheims. (De)	"
Meester. (De gedeputeerde achtbare)	"	Metselaar van Herodom. (De)	"
Meester. (De gewezen achtbare)	"	Metselaar. (De ware)	"
Meester. (De Groot-)	"	Metselaar op den regten weg. (De ware)	"
Meester. (De Iersche)	241	Metselaarsbeitel.	"
Meester in Israël. (De)	"	Metselaarsgroet. (De)	"
Meester der Meesters. (De Groot-)	"	Metselarij. Zie Vrijmetselarij en Masony.	270
Meester uit nieuwsgierigheid. (De Engelsche)	"	Mexiko.	"
Meester. (De onbekende en onbepaalde)	"	Mey. (Van der)	271
Meester. (Opper-uitverkoren)	242	Michael.	"
Meester. (De Schotsche gedeputeerde)	"	Middag. (De)	"
Meester. (Uitverkoren)	"	Middeleeuwsche Bouwkunde.	272
Meester van 9. (De uitverkorene)	"	Middelen. (Het doel heiligt de)	274
Meester van 15. (De uitverkorene) Zie Uitverkorene.	"	Middelpunt der aarde.	275
Meester. (De verzwegen)	"	Middenkamer van Salomons Tempel.	"
Meester. (De volkomen)	"	Middernacht.	"
Meester. (De wijze)	243	Middlesex. (Karel Lord Sackville, Hertog van)	"
Meetskunde.	"	Miguel. (Don)	276
Meklenburg-Strelitz. (Karel Lodewijk Frederik, Groot-Hertog van)	"	Miles.	"
Melanophoros.	"	Militaire Loges. Zie Loges. (Ambulante)	"
Melchisedek. Zie Priester. (Koninklijke)	"	Minervalis, Minervaalgraad. (De)	"
Melek.	"	Minor.	"
Melesino.	"	Mischkan.	277
Memphis. (Rite de)	263	Mithra. (Mysterien van)	"
Menachem.	265	Mitramietiesch Systema. (Het)	281
Menatschim.	"	Moabon. Zie Mac-Benac.	284
Menes Musac.	"	Modena.	"
Merci. (Prins van)	"	Modern. Zie Stelsel.	285
Mercia.	"	Mohabim. (Zie Mac-Benac.)	"
Merzdorf. (Joh. Fred. Lodew. Theod.)	266	Moir. (Erans Baron Rawdon, Graaf van)	"
Mesmer. (Anton Frederik)	"	Moker. Zie Hamer.	"
Metaal. (Het)	268	Molart. (William)	"
		Molay. (Jakob van)	286
		Montacute. (Anton Brown, Lord Viscount van)	"
		Montague. (John Montague, Hertog van)	"
		Montaleau. Zie Roettiers.	287
		Montanban.	"
		Montgomery. (Rogier van)	288

	Bladz.		Bladz.
Montmorency. (Anne Karel Sigismund van Montmorency, Hertog van) Zie Luxemburg.	288	Motewilis.	296
Montpellier. (Akademie der ware Metselaars van)	"	Mount Hermer. (Ralph, Lord van)	297
Moordenaars. (Orde der)	"	Mouton. (Alexander Jakob) Zie Portugal.	"
Mopse.	291	Mozaieke Vloer. Zie Vloer.	"
Moravische Broeders. (Orde der) Zie Mostaardkorrel.	"	Mozes.	"
Moriah.	"	Munster. (De)	"
Morin. (Stephan)	292	Muratori. (Lodewijk Antoon)	298
Morphy.	"	Murusi. (Prins Alexander)	"
Morton. (George, Graaf van)	"	Mussin Puschkin. (Graaf van)	299
Morton. (Jakob, Graaf van)	"	Mussin Puschkin-Bruce. (Bazilius, Graaf van)	300
Morton. (Jakob Douglas, Graaf van)	"	Muzikale Broeders.	"
Mossdorf. (F.)	"	Mystagoog. (De)	"
Mostaardkorrel. (De Orde van de)	296	Mysterien. (De)	"
		Mystery.	303
		Mysticismus.	"
		Mystiesche en heilige Getalen in de Vrijmetselarij.	304

REGISTER.

N.	Bladz.	Bladz.
Naakt. Zie Ongekleed.	1	Noorden. (Het) 42
Napels en Sicilië.	»	Noorthouck. (Johan) »
Napier. (Frans, Lord)	3	Norfolk. (Thomas Howard, Hertog van) »
Napoleon.	»	Nosairis. Zie Motewilis. »
Napoleon. (Jozef)	6	Notulen. »
Nebukadnezar.	7	Notuma. »
Nebusar-Adan.	10	Noviet. (De) »
Nederland.	»	Noyer. (De) 43
Negen.	33	Nuhout v. d. Veen. (Joachim) »
Nehemia.	34	O.
Nekam-Nekah.	»	
Neokoros.	35	Bladz.
Neophiet.	»	Obedientie. (Akte van) Zie
Neper. Zie Napier.	»	Onderwerping. (Akte van) 43
Nero.	»	Obereit. (Jakob Herman) »
Ne-Varietur.	»	Obrien. Zie Inchiquin. »
New-York. Zie Amerika en Noord-Amerika.	»	Observantia Lata. (De minder strenge Orde) »
Nicaise. (Sint) Zie Starck.	»	Observantia Stricta. (De strenge Regel of Orde) »
Nicolai. (Frederik, eigenlijk Christoffel Frederik)	»	Occident. (De Ridder van het) 46
Nieuw-Engelsch Stelsel. Zie Stelsel.	36	Officieren. »
Nijmegen.	»	Officieren v. h. Groot-Oosten. 47
Ninus.	38	Oheb-Eloah. 48
Nissan.	»	Oheb-Kerobo. »
Nitsch. (Andreas) Zie Rozenkruis. (Het Gezelschap v. h.)	»	Old Charges. (The) Zie Wet-ten en Landmarks. »
Noach.	»	Old Marks. (The) Zie Landmarks. »
Noachieten. (De)	»	Onafzetbaar. Zie Levenslang. »
Noachieten, of Pruisssische Ridders.	»	Onbekend Opperhoofd. Zie Opperhoofd. »
Noachietische Geboden. (De)	39	Onbevoegde in de Werkmet-selarij. »
Nood- of Hulpteeken. (Het)	40	Onderrigt. 49
Noord-Amerika.	41	

	Bladz.		Bladz.
Ondersteuningsgesticht te Parijs	50	Orde van Christus	99
Onderwerpings-Akte. (De)	56	Ordefeest. (Het)	100
Onderzoeker	57	Orde. (De Goddelijke)	»
Ongekleed	58	Orde-Grootmeester. (De konstitueerende)	»
Ongeschoeid	»	Ordes-Konstitutie	»
Onregelmatige BB.	»	Ordenamen	105
Onregelmatige of onwettige, Clandestine Loges	»	Orde van den Tempel. Zie Tempeliers	106
Ontzetten	59	Orde. (De Vrijmetselaars-)	»
Onwaardig	»	Ordo Ab Hoc	107
Oogbedekking	60	Oriflamme. (De)	»
Oogmerk. Zie Strecking	»	Orleans. (Lodewijk Philips Jozef, Hertog van)	»
Oorkonde. Zie Charter, Heldmann en Krause	»	Ormuzd	110
Oorsprong der Vrijmetselarij	»	Orphiesche Feesten	115
Oost-Indië. Zie Indië en Indië (Oost)	70	Osiris. Zie Isis en Isis-Tafel	116
Oosten. (Het)	»	Oterfut	124
Oosten. (Groot-)	73	Oud-Aberdeen. Zie de Art. Rosa en Starck	»
Oosten. (De Groot-Kommandeur van het)	74	Oude en aangenomen Ritus	»
Oosten. (Het innerlijk)	»	Ouderdom. (Maçonnieke)	»
Oosten. (De Kommandeur van het)	»	Oud-Meester. (De Schotsche)	»
Oosten. (De Ridder van het) of van den Degen	»	Oud-Meester. (De Volkomen)	»
Oosten. (De Ridder van het witte)	75	Ouranos	125
Oosten en Westen. (De Rid- ders van het)	»		
Oostenrijk	»		
Openbaarheid in gedrukte Wer- ken. (De Maçonnieke)	77		
Opening. (De)	83		
Ophieten	»		
Opfergraden. Zie Graad, hoo- ge Graden, roode Vrijmet- selarij, Rozenkruis, Schot- sche Graden en Stelsel	84		
Opferhoofden. (De Onbekende of Geheime)	92		
Opperraad. Zie Fran. rijk	93		
Opschrift	95		
Opziener. (1e. en 2e.)	96		
Oran	»		
Orchard Halliwell. (James)	»		
Orde. (De)	99		
Ordebanden	»		
Orde der Barmhartigheid	»		

P.

Bladz.

Paaro. Zie Belly Paaro	125
Paillette. (Pierre Thomas Laurent)	»
Paisley. (Jakob Hamilton, Lord)	126
Palestina. (De Ridder van)	»
Palladium. (De Orde van het)	»
Pan	127
Panacee. Zie Steen der Wijzen	»
Paracelsus	»
Parijs	128
Parlement van Engeland. (Het) (Zie Engeland)	130
Paschal. (Martinez)	131
Pas- of Schietlood. (Het)	»
Passer. (De)	132
Pastophoros	133
Paswoord. (Het)	»
Patriarch. (De Groot-)	»
Patronen of Schutsheeren	»
Paul I	134
Pauls-Kerk. (De St.)	»

	Bladz.		Bladz.
Pauselijke Bul	134	Philosophus	154
Payens. (Hugo van)	139	Phrygië	»
Payne Esquire. (George)	»	Piemont	155
Payne. (Thomas)	141	Pieter de Kluizenaar	»
Peet. (De)	»	Pilaren. (De drie groote)	»
Pelikaan. (Ridder van den)	»	Pirlet	156
Zie Rozenkruis	»	Pius VII.	»
Pellegrini. (Markies van) Zie Cagliostro	»	Plaatsvervanger	»
Pembroke. (Gilbert van Clare, Markies van)	»	Plasschaert	»
Pembroke. (Wilhelm Herbert, Graaf van)	»	Plato	157
Penelope. (Gezellinnen van) Zie Palladium	142	Platoniesche Akademie	158
Pentalpha. (De Pythagoriesche)	»	Pligten. Zie Wetten	»
Pepuziers	»	Pointe à Pitre	»
Perau. (De Abt)	»	Polen	159
Perfectibilisten. (De)	143	Pomfret. (Georg)	163
Perignan. Zie ook Uitverko- rene der negen	»	Ponjaard	»
Pernetti. (Dom)	»	Pontifex. (De Groote) Zie Hoogepriester	»
Periziesche Ritus. Zie Ritus. (Wijsgeerig Periziesche)	147	Porta. (Johan Baptista)	»
Perziesche Wijsgeerige Ritus	»	Port au Prince	»
Peters. (Willem)	»	Portugal	165
Petersburg. (St.)	»	Potoska	168
Petre. (Robert Eduard Lord)	149	Poynet. (Johan)	»
Peuvret. (Johan Eustachius)	»	Praag	»
Phaleg	150	Practicus	169
Phallus	»	Preparateur. Zie Voorbereider	»
Phenicie	151	Presbyter. Zie Epop.	»
Philadelphien, of Broeder- vrienden. (De)	»	Preston. (Willem)	»
Philaleten	152	Prêvot en Regter. (De)	171
Philips IV	153	Price. (Hendrik)	172
Philips V	»	Priester. (De)	»
Philo	»	Priester-Illuminaat. (De) Zie Epop.	»
Philochoreiten. (De Orde der Rid- ders en Dames)	»	Priester. (De Koninklijke)	»
Philosooph. (De Onbekende)	154	Prijsvragen	»
Philosooph. (De Verhevene)	»	Primitieve Rituaal. Zie Rituaal	173
Philosooph. (De zeer Ver- hevene)	»	Princeps	»
Philosophengraad. Zie Me- lesino	»	Prins Frederik der Nederlân- den. Zie Willem Frederik Karel, Prins der Neder- landen	»
Philosophiesch Schotsch Rituaal. Zie Rituaal	»	Prins van het Koninklijk Geheim. (De Verheven)	»
		Prins of Koning van Jeruza- lem. (De) Zie Jeruzalem	174
		Prins der Vrijmetselarij. (De zeer verlichte Soeverein)	»
		Prinzen. (Baron van) Zie Lernais	»
		Processie	»

	Bladz.		Bladz.
Proeven, of Beproevingen. (De)	175	Raymond. (Robbert, Lord)	192
Profaan.	"	Receptie tot Vrijmetselaar.	"
Profet. (De)	176	Zie Aanneming.	"
Professus, of Eques Professus	"	Recepiendaire. (De)	193
Proscriptie. Zie Verbanning.	"	Rectificeren.	"
Protectorium.	"	Recueil Précieux de la Ma-	"
Protokol. (Een)	"	çonnerie Adonhiramite.	"
Provinciale Kapitularis van	"	Redenaar. (De)	"
het roode Kruis.	"	Regelmatig en Volkomen.	194
Provinciale Loge. Zie Loge.	"	Regenboog. (De Ridder van	"
Provincien (De) van de Orde	"	den)	"
der Tempelheeren.	"	Regenen.	"
Pruissen.	"	Regensburg.	"
Pruissische Ridder. Zie	"	Regentengraad. Zie Princeps.	"
Noachieten.	181	Regerend Meester. Zie Mees-	"
Pseudonaam. (De) Zie Orde-	"	ter. (Achtbare)	"
namen.	"	Reginald Bray.	195
Publiciteit. Zie Openbaarheid	"	Register der aanwezige Leden.	"
in gedrukte Werken.	182	Reglementen of Statuten.	"
Punten der Vrijmetselarij.	"	Regter. (De Opper-)	"
(De Vijf)	"	Regter van het Opper-Tribu-	"
Punthamer. (De)	"	nal. (De)	"
Purpere Lint. (De Ridder	"	Rehabilitatie.	"
van het) Zie Vertrouwde	"	Reizen. (Het)	"
der St. Andreas-Loge.	"	Rekenkunde. (De)	"
Pyron. (Jean-Baptiste-Pierre-	"	Reprezentant. (Een)	"
Jullien)	"	Reprezentatie.	196
Pythagoras.	183	Rex.	201
Pythagoreeërs. Zie Verbond,	"	Richmond en Lenox. (Karel	"
(het Pythagoreesch)	189	Lenox, Hertog van)	"
		Richmond, Lenox en Aubigny.	"
		(Karel Lenox, Hertog van)	"
		Ridder der Keuze.	"
		Ridder Leerling. (De)	"
		Ridder van het Oosten, of	"
		van den Degen.	202
		Ridder. (Pruissische) Zie	"
		Noachieten.	"
		Ridder van het Rozenkruis.	"
		Zie Rozenkruis.	"
		Ridder van de Heilige Stad.	"
		Zie Stad. (Heilige)	"
		Ridder. (De Verheven)	"
		Ridder. (De Verheven en	"
		Doorluchte)	"
		Ridder. (De Verheven Uit-	"
		verkoren)	"
		Riddergraden.	"
		Ridders. (De Groot-Komman-	"
		deur der Weldadige)	"

R.

	Bladz.
Raad. Zie Opperraad en	"
Frankrijk.	189
Rab-Banain.	"
Radermacher. (Joh. Corn.)	"
Zie Nederlanden.	"
Ragotsky. (Karel Augustus)	"
Raimundus. (Bernardus) Zie	"
Fabré.	190
Ralph, Lord van Mount-	"
Hermer. Zie Giffard.	"
Ramsay. (Andreas Michaël)	"
Rand. (Getande Houpe Den-	"
telée. Zie Getande Rand.	192
Randall. (Willem)	"
Ranuka. (De Ridder)	"
Rawendi.	"

	Bladz.		Bladz.
Ridders. (De Zwarte) Zie	"	Rosa, (Filip Samuel)	211
Zwarte Broeders.	202	Roslin, (Willem Sinclair,	"
Ridderstand. (Aanneming in	"	Baron [Laird] van)	213
den)	"	Rouwfeest. Zie Treur-Loge.	214
Riem.	203	Royal Arch.	"
Rigten. (Het)	"	Royale York. Zie Pruisen.	"
Ring. (De Akademie der Mees-	"	Rozenkruis. (Christiaan)	"
ters van den Lichtenden)	"	Rozenkruis. (Het Gezelschap	"
Zie Akademie.	"	van het)	"
Rio de Janeiro.	"	Rozenkruis, (De Ridder, ook	"
Rit, (Le) of le Rite. Zie	"	Prins van het)	217
Rituaal.	"	Rozenkruiser. (De echte) Zie	"
Rite Rectifié. Zie Stad. (Rid-	"	het Art. Priester (Koninkl.)	"
ders der Heilige)	"	Rozen-Orde. (De)	"
Rite Reformé. Zie Stad. (Rid-	"	Ruiker Bloemen. (Een)	218
ders der Heilige)	"	Rupibus, (Petrus de)	"
Rituaal der Orde van Hero-	"	Rusland.	"
dom, of van Volmaking.	"	Russel, (Frans)	220
Zie Herodom en Kilwinning.	"	Rutofsky, (Frederik August,	"
Rituaal. (Het Hervormd of	"	Graaf van)	221
Gerectificeerde) Zie Stad.	"	Ruwe Steen. Zie Steen: ;	"
(Heilige)	"		
Rituaal der Observantia Lata.	"		
Zie Lata en Observantia	"		
Lata.	"		
Rituaal der Observantia Stric-	"		
ta. Zie Observantia Stricta.	"		
Rituaal. (Het Primitieve of	"		
Oorspronkelijke)	"		
Rituaal. (Het Schotsch Wijs-	204		
geerige)	"		
Rituaal. (Een V. M.)	"		
Ritus. Zie Rituaal.	206		
Ritus. (De Filozofiesch Per-	"		
ziesche)	"		
Rivers. (Thomas Savage,	"		
Graaf van)	"		
Robert I.	207		
Robison. (Johannes)	"		
Roede. (De Aärons-)	208		
Roetters de Montaleau. (Alex-	"		
ander Lodewijk)	"		
Roetters de Montaleau. (De	"		
Ridder Hendrik Nikolaas)	"		
Rogier van Montgomery. Zie	"		
Gundulf.	209		
Rome.	"		
Rood.	"		
Roode Vrijmetselarij.	"		
Roos. (De)	"		

III.

	Bladz.		Bladz.
Sayer (Anton)	251	Schrepfer. (Johannes George)	243
Scandinavië	252	Schrewsbury. (Graaf van) Zie Gundulph.	246
Scandinaviërs.	"	Schrift-Metselaars.	"
Scarabeo. (Eustachius a) Zie Schröder. (Baron van)	"	Schrikkelijke Broeder. Zie Voorbereider.	"
Schatbewaarder, of Schatmeester. (De)	"	Schrikteeken.	"
Schebat.	"	Schröder. (Frederik Jozef Willem)	"
Schechinah.	253	Schröder. (Frederik Leopold, Baron van)	247
Schemhamphoras.	"	Schubart. (Joh. Christiaan)	"
Scheuring.	"	Schuft. Zie Aken.	248
Schibboleth.	"	Schulze. (.....)	"
Schietlood. Zie Paslood.	"	Scott. (Frans)	249
Schlicht. (Karel Frederik Lodewijk)	"	Seckendorf. (Albert, Baron van)	"
Schneider. (Johannes Augustus)	"	Sekretaris. (De)	"
Schoen. (De)	253	Sekretaris. (Geheim-)	250
Schoonheid.	"	Seth.	"
Schootsvel. (Het)	"	Sicilië. Zie Napels.	"
Schot. (De)	256	Sic transit gloria mundi.	"
Schot. (De Groot-)	257	Sieraden eener Loge.	251
Schot (De Groot-) van den heiligen Andreas van Schotland.	"	Sinai.	"
Schot (De) van Herodom.	"	Sinclair. Zie Roslin.	"
Schot. (De Jonge of Kleine)	258	Sint.	"
Schot (De Onbekende) der drie J.J.	"	Sivan.	"
Schot. (De Oud-)	"	Slagen. (De Sterke)	"
Schot (De) van Parijs.	"	Slang. (De)	"
Schotland.	"	Slang. (De Ridder van den Koperen)	"
Schotsch Filozofiesch Rituaal. Zie Rituaal. (Het Schotsch Wijsgeerig)	"	Sleutel. (De)	"
Schotsch Gedeputeerd Meester. Zie Meester. (De Schotsche Gedeputeerde)	"	Sleutel. (De Ridder van den Gouden)	"
Schotsch Meester. Zie Meester. (Schotsche)	"	Sleutel der V. M. (De Grootmeester van den)	"
Schotsche Dames van het Hospitaal van den Berg Thabor. Zie Dames (De Schotsche) en Maçonnerie d'Adoption.	"	Sluiting van den Loge-Arbeid.	252
Schotsche Loges.	"	Snaar. (Rituaal der Oude)	"
Schotsche Nieuweling.	259	Zie Schotten. (Getrouwe)	"
Schotsche Ridder. (De)	"	Sneenwen.	"
Schotsche Vrijmetselarij. (De)	"	Snoer van sterke Draden. (Het)	"
Schotten. (De Getrouwe)	244	Socius.	"
Schouten. (J.)	"	Soeurs. (De Loge des Neuf)	"
Schreden.	245	Soeverein.	"
Schreden. (De Geheimzinnige)	"	Soeverein der Soevereinen. (De)	"
Schreden. (De zaal der verloren)	"	Sole Aureo. (Eques a) Zie Stuart.	"
		Sole Vivifante. (Eques a) Zie Karel XIII.	"
		Somerset. (Eduard Seymour, Hertog van)	"

	Bladz.		Bladz.
Somerset, Hertog van Beaufort. (Henry)	253	Stelsel. (Oud en Aangenomen Schotsch) Zie Schotsche V. M. en Frankrijk.	266
Spanje.	"	Stelsel. (Prussiesch) Zie Zinnendorf en Fessler.	"
Spartacus. Zie Weishaupt.	256	Stelsel van het Gezuiverd Rituaal.	"
Sperwer. Zie Schot.	"	Stelsel. (Schotsch Wijsgeerig) Zie ook Rituaal. (Het Schotsch Wijsgeerig)	"
Spheer. (De)	"	Stelsel. (Wijsgeerig Persiesch) Zie Ritus. (Filozofiesch Perziesche)	"
Sphinx. (De)	"	Stelsel van Zinnendorf. Zie Zinnendorf.	267
Spoulee. (Johannes van) Zie ook Giblim.	"	Stelsel van Zweden. Zie Swedenborg, Zweden en Zinnendorf.	"
Stad. (De Weldadige Ridder der Heilige)	"	Stelsels der Hooge Graden.	268
Stalen Gewelf. Zie Gewelf. (Het Stalen)	257	Stembiljetten.	269
Standaard. Zie Banier.	"	Stemmen.	270
Standaarddrager. (De)	"	Ster. (Eene)	"
Stanhope. Zie Dormer.	"	Ster. (De Vlamme)	"
Stapleton. (Walther)	"	Sterkin.	271
Starck. (Johannes Augustus, Vrijheer von)	"	Sterkte of Kracht.	"
Statiezwaard. Zie ook Zwaarddrager.	259	Sterren. (De Negen)	"
Statuten der Orde. Zie Wetten.	"	Stewards.	"
Steen. (De Behouwen) Zie Kubieksteen. (ruwe)	"	Stewart. (Johannes)	272
Steen. (De Ruwe)	"	Stilzwijgendheid. (De God der)	"
Steen der Wijzen. (De)	260	Stirling. (Jakob, Baronne van)	"
Steenhouwers Broederschap. (De)	"	Stockholm.	"
Steinbach. (Baron van) Zie Schrepfer.	261	Stolkin.	"
Steinbach. (Erwin van) Zie Munster.	"	Stone. (Nikolaas) Zie Payne. (George)	273
Steinbach. (Jan van) Zie Munster.	"	Stonehenge.	"
Stelsel. (Eclectiesch)	"	Straatsburg. Zie Korporatie, Munster en Steenhouwers.	"
Stelsel. (Egyptiesch) Zie Mittraïetiesch Stelsel.	262	Straffen. (De)	"
Stelsel. (Het Engelsche)	"	Strathmore. (Jakob Lyon, Graaf van)	"
Stelsel van Fessler.	264	Strathmore. (Thomas Lyon, Graaf van)	"
Stelsel. (Fransch)	"	Strekking en doel der V. M.	"
Stelsel. (Gerectificeerd) Zie Cagliostro.	"	Strickland. Zie Frans I.	274
Stelsel van Haüy.	"	Strik. (De)	"
Stelsel. (Hermetiesch)	"	Strikte Observantie. Zie Observantia Stricta.	"
Stelsel (Hermetiesch) van Avignon. Zie Perneti.	265	Struthione. (Eques a) Zie Schubart.	"
Stelsel van Herodom. Zie Herodom.	"	Stuart. (De Broeder)	"
Stelsel. (Modern) Zie Stelsel. (Fransch)	"	Stuart I.	"
Stelsel. (Oorspronkelijk Schotsch)	266	Stuart II. Zie het vorig. Art.	"

	Bladz.		Bladz.
Stuart. (De Ridder Karel Eduard)	274	Terrible. (Frère) Zie Voorbereider.	287
Sublim of Sublime.	275	Tetragrammaton.	"
Substituut.	"	Thabor.	"
Sudermanland. (Karel Jan Hertog van)	"	Thamoez.	"
Sudermanland. (Johan Frans Oskar, Hertog van)	"	Thebet.	"
Surrey, (Thomas Fitz-Allen, Graaf van)	276	Theoreticus.	"
Suspendeeren, of Schorsen. Zie Ontzetten en Straffen.	"	Theosophie.	"
Sussex, (Augustus Frederik, Hertog van)	"	Therapeuten. (De) Zie ook het Art. Essecèrs.	"
Swedenborg. (Immanuel)	278	Thersata.	288
Swithin. (St.)	281	Theurgie.	"
Symbolen.	"	Thory. (Claudius Anton)	"
Symbolieke diepte der Loge.	282	Thoux de Salvete.	289
Synedrium, of Sanhedrin. (Het)	"	Thracië.	"
Systema, (Een Maçonniek)	"	Thumim. Zie Urim.	"
T.			
Tabernakel (De)	285	Tien.	"
Tabernakel. (De Opperpriester van den) Zie Hoogepriester des Tabernakels.	"	Tijd. Zie Tijdrekening. (Maçonnieke)	"
Tabernakel. (De Prins van den)	"	Tijdrekening. (Maçonnieke)	"
Tableau. (Het)	284	Tilly. Zie Grasse-Tilly.	290
Tablier. Zie Schootsvel.	"	Tishri.	"
Tafel-Loge.	"	Titels.	"
Taubenheim. (Baron van) Zie Wurtemberg.	"	Toasten.	"
Tavannes. (Vicomte de) Zie ook Philaleten.	"	Toegang.	"
Teeken.	"	Toejuicing.	"
Teekenpapier.	"	Toestemming.	"
Teekenpen. (De)	"	Tolerantie-Loge.	291
Teekenplank.	"	Tooneelspelers. (De)	"
Teekens. (De)	"	Tooneelwerken.	"
Tempel. (De)	"	Torrubia. (Jozef) Zie ook Ferdinand VI en Spanje.	292
Tempel. (De Groot-Kommandeur van den)	285	Toskane. (Frans Stefanus, Groothertog van) Zie Frans I.	"
Tempel. (Ridder van den) Zie Tempelheer.	"	Trappen. Zie Troon.	"
Tempelheer. (De)	"	Treur-Loge.	"
Tempelheeren-Orde.	"	Tribunaal des Hemels. Zie Vierschaar.	"
Tempelheeren-Orde. (De Nieuwe)	286	Troffel. (De)	"
Tempelier. Zie Tempelheer.	"	Troon. (De)	293
Tercy.	"	Trouw. (Orde der) Zie Fidelité. (Ordre de la)	"
		Tschoudy. (Baron van)	"
		Tubal-Kain.	294
		Turkije.	"
		Tusschenruimte.	295
		Twaalf.	"
		U.	
		Udley. (Viscount van) Zie Ward.	296

	Bladz.		Bladz.
Uitgesloten van de Loges. Zie Uitsluiting, Ontzetten, Onwaardig en Straffen.	296	Verlof. (Bepaald)	331
Uitsluiting.	"	Verlof. (Onbepaald)	"
Uitsluiting van de Loges.	322	Vernaeerding van Inkomsten, van Graad of van Betaling.	"
Uitverkoren Koëns.	"	Vertrouwde Broeders der St. Andreas-Loge. (De)	"
Uitverkoren Meester en Opper-Uitverkoren Meester.	323	Vertrouwde Broeders van St. Johannes. (De)	"
Uitverkoren van Negen.	324	Vertrouwde Broeders van Salomo. (De)	"
Uitverkoren van het Onbekende (De)	"	Vervolgingen.	"
Uitverkoren en verlicht Opperhoofd der twaalf Stammen. Zie Chef.	325	Vier.	332
Uitverkoren. (De Soeverein)	"	Vierhoek. (De)	334
Uitverkoren. (De Volkomen)	"	Vierschaar des Hemels.	"
Uitverkoren van Vijftien.	"	Vijf.	335
Uitverkoren der Waarheid.	"	Vincere aut Mori.	"
Unione. (Eques ab)	"	Vivat.	"
Urim en Thumim.	"	Viziteur. Zie Bezoekende Broeder.	"
V.			
Vaandel. (Het)	326	Vlammen. Zie ook Egypte.	"
Vaandeldrager.	"	Vlies. (De Ridder van het Gulden)	"
Vaincre ou Mourir. Zie Vincere.	"	Vloer. (De Mozaïeke)	"
Valois. (Le Collège de)	"	Volharding. (Orde der)	"
Valsche Loge. Zie ook Onregelmatige Loges.	"	Volkomen of Volmaakt.	336
Veadar, of Adar Sheni. Zie ook Almanak.	"	Vorbereidende Broeder.	"
Veld-, Ambulante-, of Militaire Loge.	"	Voorhof (De) of Voorzaal.	"
Venaissin. Zie verder Stelsel (Hermetisch) en Perneti.	327	Voorstellen.	"
Venster. (Het)	"	Voorzienigheid. (Het Oog der)	"
Verbaning. Zie Ontzetten, Onwaardig, Straffen en Uitsluiting.	"	Vraden.	"
Verbond. (Grondstellingen van het Pythagoreesch)	"	Vragen.	337
Verbond. (Wetenschappelijk Maçonniek)	329	Vredokus. Zie Broederkus.	"
Verbroedering.	"	Vreedendall.	"
Vereenigde Loges.	331	Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap.	338
Vergeestelijking der Maçon. Zinnebeelden. (De)	"	Vrijmetselaar.	"
Verhoor. Zie Hendrik VI.	"	Vrijmetselaar-Adept. (De Echte)	341
Verkorting.	"	Vrijmetselaar des Geheims. (De)	"
		Vrijmetselaar van Herodom. (De)	"
		Vrijmetselaar. (De Ware)	"
		Vrijmetselaar (De Ware) op den regten Weg.	"
		Vrijmetselaarsgroot.	"
		Vrijmetselarij, Metselarij, Masony, Maçonnerie, Koninklijke Kunst (vergelijk ook Vrijmetselaar).	342
		Vrijmetselarij. (De Egyptische)	343

Vrgmetfchany = Zwitfcrland

Vrijmetselarij. (De Hermetische) Zie ook Alchemie en Hermes Trismegistus.	Bladz. 343	Wijfheid.	Bladz. 348
Vrijmetselarij. (De St. Jans-, Symbolische-, of Blaauwe-)	"	Willem II.	"
Vrijmetselarij. (De Roode of Hoogere)	"	Willem Frederik Karel.	349
Vrolik. (G.) Zie verder Inftituit voor Blinden.	344	Winkelhaak. (De)	"
Vrouwen-Orde. Zie verder Maçonnerie d'Adoption en Mopse.	"	Winkler. (A. G.)	350
Vuur.	"	Wit.	"
Vuursteen. (De)	"	Wollner. (Johannes Chriftoffel von)	"
W.		Woord. (Geheiligt)	"
Wachthebbende Broeder. (De)	344	Wren. (Chriftoffel)	"
Ward, (John) Esq.	"	Y.	
Waskaarsen.	345	Y.	Bladz. 351
Waterpas. Zie ook Kleinood.	"	Yevele. (Hendrik) Zie ook Eduard III.	"
Weishaupt. (Adam)	"	York.	"
Weldadigheid. (De)	"	Yorksche Konftitutie. Zie Konftitutie.	"
Weldadigheidsgestichten.	"	Z.	
Werkzaamheden. (Buitengewone)	"	Zacharias. (Ernst)	Bladz. 352
Werkzaamheden. (Huifhondelijke)	"	Zand.	"
Werkzaamheden. (Tafel-)	"	Zeer Eerwaardige.	"
Werkzaamheden van Verpligting.	346	Zegel. (Het Maçonniek)	353
Westen. (Het)	"	Zegelbewaarder. (De)	"
Westen. (Ridder van het)	"	Zegel van Salomo. (Het)	"
Wetenschappelijke Bijeenkomsten.	"	Zerbal.	"
Wetenschappelijke Graden.	"	Zerubbabel of Zorobabel.	"
Wetten, Konftitutiën, Statuten, Pligten, Verordeningen, Regelen of Voorschriften der VV. MM.	347	Zeshoek. (De)	"
Wharton. (Filip Wharton, Hertog van)	348	Zeven.	354
Wijsgeerig Perziesche Ritus. Zie Ritus. (Filozofiesch Perziesche)	"	Zeven-Gesternte. (Het)	356
Wijsgeerig Schotsch Rituaal. Zie Rituaal. (Schotsch Wijsgeerig)	"	Zinnebeelden. Zie Hieroglyphen, Symbolen en Lichten.	"
Wijsgeerige Graden.	"	Zinnendorf. (Johannes Willem von)	"
		Zon. (De)	357
		Zonneridder. (De)	"
		Zoroaster of Zerdusht, ook Sentrutsh of Zeretrofhtro.	"
		Zuilen of Kolommen.	"
		Zuiveren.	"
		Zusters.	"
		Zwaard. Zie Degen.	"
		Zwaarddrager. (De)	"
		Zwarte Broeders, ook de Zwarte- of Harmonie-Orde.	358
		Zweden.	"
		Zwitferland.	360

A

F

A.

AAL. AAN.

AALMOEZENIER. Een der Logebeamten, aan wien de armenkas is toevertrouwd, en de taak is opgedragen, om de hulpbehoevenden en kranken te bezoeken, te ondersteunen en bij te staan. Voorzigtigheidshalve worde deze post bij voorkeur aan eenen arts opgedragen. In het jaar 1723 werd voor het eerst, door de nieuwe Engelsche Groote Loge te Londen, tot ondersteuning van noodlijdenden en zieken eene commissie onder den naam van *Committee of Charity* (commissie van weldadigheid), benoemd.

*Almoezen = Armenkas
Hoeveelheid*

AANGENOMEN. Zie ond Engelsch Rituaal.

Actual Angenomemen

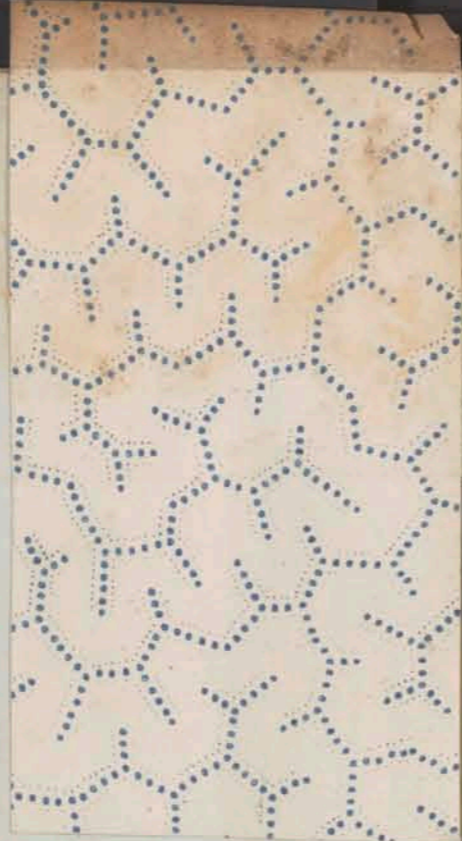
AANNEEMBAAR. Beneden de 20 jaren is onder het G. O. in het Koninkrijk der Nederlanden en onderhoorige koloniën en landen niemand aanneembaar, dan alleen de zoon van eenen Meester V. M., als hij den vollen ouderdom van 18 jaren bereikt heeft, en als zijne aanneming met voorkennis en toestemming van zijnen vader geschiedt.

Alten

AANNEMING. (De) (Inwijding, Receptie, Initatie) is de toelating van eenen Profaan in de Broederschap, naar van ouds voorgeschrevene vormen en gebruiken. De daarvoor te storten toelagen in de Loge-kas zijn verschillend, en rigten zich naar de plaatselijke omstandigheden; hoe geringer deze zijn, en hoe stren-

Aufnahme

Pokach Iwim. Bezeichnung einiger mythischen Mysterien und in nächster Beziehung auf den durch Bohemans

A.

AAL. AAN.

AALMOEZENIER. Een der Logebeamten, aan wien de armenkas is toevertrouwd, en de taak is opgedragen, om de hulpbehoevenden en kranken te bezoeken, te ondersteunen en bij te staan. Voorzigtigheidshalve worde deze post bij voorkeur aan eenen arts opgedragen. In het jaar 1725 werd voor het eerst, door de nieuwe Engelsche Groote Loge te Londen, tot ondersteuning van noodlijdenden en zieken eene commissie onder den naam van *Committee of Charity* (commissie van weldadigheid), benoemd.

*Almoezen-
Jahres-
Bericht*

AANGENOMEN. Zie oud Engelsch Rituaal.

Artikel Angenommen

AANNEEMBAAR. Beneden de 20 jaren is onder het G. O. in het Koninkrijk der *Nederlanden* en onderhoorige koloniën en landen niemand aanneembaar, dan alleen de zoon van eenen Meester V. M., als hij den vollen ouderdom van 18 jaren bereikt heeft, en als zijne aanneming met voorkennis en toestemming van zijnen vader geschiedt.

Artikel

AANNEMING. (De) (Inwijding, Receptie, Initatie) is de toelating van eenen Profaan in de Broederschap, naar van ouds voorgeschrevene vormen en gebruiken. De daarvoor te storten toelagen in de Loge-kas zijn verschillend, en rigten zich naar de plaatselijke omstandigheden; hoe geringer deze zijn, en hoe stren-

Aufnahme

Pokach Iwrim. Bezeichnung einiger mährischen Klugarten und
in nächster Beziehung auf den durch Bohemans
Klugearten in mährischen Klugarten

Almozenier = Vrijmets. Antaal¹.

ger eene Logo bij de keuze harer nieuwelingen handelt, des te beter is de geest, die in dezelve heerscht.

NoorhOUCK maakt in zijne uitgave der *Constitutien* van 1784, bl. 592, enz. *over de algemeene verordening der G. L.:* »Geene Loge zal ergens iemand tot V. M. aan-nemen, zonder vooraf zijne denkwijze (karakter) beproefd te »hebben,» de navolgende aanmerking:

»Het is te beklagen, dat dit voorschrift niet meer toegepast wordt op buitenlanders, of op zulke inboorlingen, die spoedig moeten afreizen; want evenmin als iemand een huis op een' moerassigen grond bouwen kan, evenmin kan ook een man, wiens regtschapenheid niet beproefd is, als geschikt beschouwd worden, om het eigenaardig karakter eens Vrijmetselaars te bezitten; wanneer men hierop meer lette, dan zoude er meer voor de welvaart en den goeden naam der vereeniging gezorgd worden. Men gaat niet te ver door te zeggen, dat de aanvragen tot aanneming menigmaal ligtzinnig worden goedgekeurd, en vele met gretigheid worden aangenomen op de bloote aanbeveling van dengenen, die den voorslag gedaan heeft. Wierd echter bij het onderzoek ook op de degelijkheid van den Kandidaat en op zijn karakter gelet, dan zoude het Genootschap wel minder talrijk, doch hare leden daarentegen, als menschen en Vrijmetselaren, eerwaardiger zijn.»

Loufton AANNEMING VAN EENEN LOEFTON. Indien een Mr.: V. M.: tien jaren gewoon contribuierend lid eener , en vijf jaren officier bij dezelve geweest is, zal zijn zoon, den ouderdom van 18 jaren bereikt hebbende, kosteloos den graad van Leerling kunnen ontvangen, en zulks uit erkentenis voor de diensten, door den vader aan de Loge bewezen. *ve Loufton*

Griff AANRAKINGEN. Zijn bijzondere handgrepen, waardoor de Vrijmetselaren elkander kunnen herkennen. Elke graad heeft zijne bijzondere handgreep.

Aantal AANTAL VRIJMETSELAARS. (Het) Dit te willen berekenen, is dikwijls beproefd geworden, maar behoort zonder twijfel tot de onmogelijke dingen, niet alleen dewijl menige Loge per-

D. Loufton *voorschrift* *Leering* *antwoord*

D. Griff *Handgreep* *herkennen* *antwoord*

ger eene Logo bij de keuze harer nieuwelingen handelt, des te beter is de geest, die in dezelve heerscht.

NOORDHOECK maakt in zijne uitgave der *Constitutien van 1784*, bl. 592, enz. *over de algemeene verordening der G. L. L.*: »Geene Loge zal ergens iemand tot V. M. aan-nemen, zonder vooraf zijne denkwijze (karakter) beproefd te hebben,» de navolgende aanmerking:

»Het is te beklagen, dat dit voorschrift niet meer toegepast wordt op buitenlanders, of op zulke inboorlingen, die spoedig moeten afreizen; want evenmin als iemand een huis op een' moerassigen grond bouwen kan, evenmin kan ook een man, wiens regtschapenheid niet beproefd is, als geschikt beschouwd worden, om het eigenaardig karakter eens Vrijmetselaars te bezitten; wanneer men hierop meer lette, dan zoude er meer voor de welvaart en den goeden naam der vereeniging gezorgd worden. Men gaat niet te ver door te zeggen, dat de aanvragen tot aanneming menigmaal ligtzinnig worden goedgekeurd, en vele met gretigheid worden aangenomen op de bloote aanbeveling van dengeen, die den voorslag gedaan heeft. Wierd echter bij het onderzoek ook op de degelijkheid van den Kandidaat en op zijn karakter gelet, dan zoude het Genootschap wel minder talrijk, doch hare leden daarentegen, als menschen en Vrijmetselaren, eerwaardiger zijn.»

Leiften AANNEMING VAN EENEN LOEFTON. Indien een Mr. V. M.: tien jaren gewoon contribuierend lid eener \square , en vijf jaren officier bij dezelve geweest is, zal zijn zoon, den ouderdom van 18 jaren bereikt hebbende, kosteloos den graad van Leerling kunnen ontvangen, en zulks uit erkenenis voor de diensten, door den vader aan de Loge bewezen. *ve Louften*

Geiff AANRAKINGEN. Zijn bijzondere handgrepen, waardoor de Vrijmetselaren elkander kunnen herkennen. Elke graad heeft zijne bijzondere handgreep.

Antaal AANTAL VRIJMETSELAARS. (Het) Dit te willen berekenen, is dikwijls beproefd geworden, maar behoort zonder twijfel tot de onmogelijke dingen, niet alleen dewijl menige Loge per-

Materialien zur Geschichte des deutschen Logenthums nebst einem Prodomus geordnet vom Br. G. B. Hazellus. fol. 527 Blatt. (Handschriftlich und nur dem Logenarchiv angehörig.) — (Zu S. 36.)

Sammlung aller aus Gelegenheit der k. k. Verordnung vom 16. Dez. 1785 zum Vorschein gekommenen Schriften der Freymaurer betreffend. Zehn Hefte in drei Bändchen. Wien u. Leipzig bey Georg Philipp Bucherer, 1786. kl. 8. — (Zu S. 37.)

Die letzte Vosaune an alle Wölfer oder Prophezeungen des gottseligen hocherleuchteten Theosophi Jacob Böhmens von dem naheseyenden Untergang des Antichrists u. Papels; von der Offenbarung der Lilienzeit, von der Tinctur der Weisen, von der innstehenden Juden, Tärken u. Heidenbekehrung; von des Bräutigams Zukunft und dem ganz nahen jüngsten Gericht, nebst andern Geheimnissen mehr; aus dessen sämtlichen Schriften sorgfältig herausgezogen von einem kleinen Zweiglein am Perlen-Baume, und jeso deren Liebhabern der Weisheit zu einem angenehmen Geruche dargestellt. Berlin u. Leipzig bey Christian Ulrich Ringmacher. 1779. kl. 8. 80 S. — (Zu S. 40.)

Procès comique et instructif pendant entre le fameux Cagliostro et le St. de Morandes, Redacteur de Courier de l'Europe ou le premier est entièrement démasqué, son véritable état prouvé et ses impostures découvertes. Le tout appuyé de pièces justificatives. Première Partie. A Londres 1787. 8. 64 S. — (Zu S. 64.)

Die Sonne von Osten oder philosophische Auslegung der Kette des goldenen Bließes nebst dem Kreuze der Ritterorden der Tempelherren, Johanniter, Teutschenherren, u. a. d. und etwelcher Cabalistischen Figuren samt einem Spiegel oder Probierestein der philosophischen Materie, und einer besondern Auslegung desselben an seine Freunde der Weisheit Söhne von Rosa Significet Humis ea. s. 1. 1783. 8. 278 S. — (Zu S. 43.)

Les plus secrets Mysteres des Hauts Grades de la Maçonnerie dévoilés, ou Le Vrai Rose-Croix, traduit de l'Anglois; suivi Du Noachite. Avec Figures. A Jérusalem. MDCCLXVIII. 8. XVI, 160 S. — (Zu S. 47.)

135
136
137

1350
354

Materialien zur Geschichte des deutschen Logenthums nebst einem Prodromus geordnet vom Br. G. B. Hazelius. fol. 527 Blatt. (Handschriftlich und nur dem Logenarchiv angehörig.) — (Zu S. 36.)

Sammlung aller aus Gelegenheit der k. k. Verordnung vom 16. Dez. 1785 zum Vorschein gekommenen Schriften die Freymaurer betreffend. Zehn Hefte in drei Bändchen. Wien u. Leipzig bey Georg Philipp Wucherer, 1786. kl. 8. — (Zu S. 37.)

Die letzte Posaune an alle Völker oder Prophezeungen des gottseligen hocherleuchteten Theosophi Jacob Böhmen's von dem naheseyenden Untergang des Antichrists u. Babels; von Offenbarung der Lilienzeit, von der Tinctur der Weisheit, von der innstehenden Juden, Türken u. Heidenbekehrung; von des Bräutigams Zukunft und dem ganz nahen jüngsten Gericht, nebst andern Geheimnissen mehr; aus dessen sämtlichen Schriften sorgfältig herausgezogen von einem kleinen Zweiglein am Perlen-Baume, und jeso deren Liebhabern der Weisheit zu einem angenehmen Geruche dargestellt. Berlin u. Leipzig bei Christian Ulrich Ringmacher. 1779. kl. 8. 80 S. — (Zu S. 40.)

Procès comique et instructif pendant entre le fameux Cagliostro et le St. de Morandes, Redacteur de Courier de l'Europe ou le premier est entièrement demasqué, son véritable état prouvé et ses impostures découvertes. Le tout appuyé de pièces justificatives. Première Partie. A Londres 1787. 8. 64 S. — (Zu S. 64.)

Die Sonne von Osten oder philosophische Auslegung der Kette des goldenen Bließes nebst dem Kreuze der Ritterorden der Tempelhern, Johanniter, Teutschenhern, u. a. d. und etwelcher Cabalistischen Figuren samt einem Spiegel oder Probiestein der philosophischen Materie, und einer besondern Auslegung desselben an seine Freunde der Weisheit Söhne von Rosa Significet Hunnis ea. s. l. 1783. 8. 278 S. — (Zu S. 43.)

Les plus secrets Mysteres des Hauts Grades de la Maçonnerie dévoilés, ou Le Vrai Rose-Croix, traduit de l'Anglois; suivi Du Noachite. Avec Figures. A Jérusalem. MDCCLXVIII. 8. XVI, 160 S. — (Zu S. 47.)

Pokeach Iwrim. Beleuchtung einiger mystischen Allegorien und Hieroglyphen, in nächster Beziehung auf den durch Bohemans Mißbrauch u. die Bekanntmachung seiner Urkunden merkwürdig gewordenen Orden der Asiatischen Brüder. In Briefen an einen Freund in Amerika. Von Johann Caspar Velthusen, Doctor der bibl. Theol. in Stade, auf Kosten des Verfassers 1804. 8. 318 S. — (Zu S. 52.)

Historisch kritische Nachforschungen über Schottische Maurerey von D. Johann Caspar Velthusen. Leipzig, bey S. L. Crusius, 1805. 8. 347 S. — (Gewissermaßen als 2ter Band des vorgenannten Werkes.) — (Zu S. 52.)

Befestigungen meiner Brüder im Glauben an Gott, Unsterblichkeit u. ächt-biblisches Christenthum. Von Johann Caspar Velthusen, Generälsuperintendenten der Herzogthümer Bremen u. Verden. Leipzig, bey Siegfried Lebrecht Crusius. 1805. 8. 382 S. — (Als 3ter Band des vorgenannten Werkes.) — (Zu S. 52.)

Hephästion von Johann August Starck König. Preuß. Hofprediger, der heil. Schrift Doktor u. der Theologie ordentlichen Professor auf der Königsbergischen Universität. Königsberg bey Gottlieb Lebrecht Hartung. 1775. 8. 188 S.

— — — Zweite Auflage. Berlin u. Königsberg, bei G. J. Decker u. G. L. Hartung. 1776. 8. 190 S. — (Zu S. 52.)

Antihephästion, Danzig bey Jobst Herrmann Florke. 1776. 8. 118 S. — (Zu S. 52.)

F. Schleiermacher an den Herrn Geheimenrath Schmalz. Auch eine Recension. Berlin, in der Realschulbuchhandlung im Novbr. 1815. 8. 56 S. — (Zu S. 59.)

Extrait du Livre des délibérations du T. R. Chap. du G. et Sub. Ord. de H—D—M. de Kilwinning, régulièrement constitué à l'O. de Paris, sous le titre distinctif du Vrai Zèle. 8. 43 S. — (Enthält die Beschreibung der Feierlichkeiten bei der Einführung des Prinzen Cambacérès als Ehren-Groß-Meister in die G. u. B. □ des wahren Eifers (du Vrai Zèle) im Dr. zu Paris am 1. Dec. 1806.) — (Zu S. 64.)

sonen in de orde aanneemt, die geene leden blijven, maar ook dewijl men geene opgaven heeft nopens de reizende BB. en van hen, die geene LL. bezoeken. Het ontbreekt dus volkomen aan eenen grondslag tot zulk eene berekening.

AARONS ROEDE. (De) Is in de geestelijke Riddergraden het teeken van Hoogepriesterschap. *Arons R.*

ABADDON. Een Hebr. woord, dat verdelger beteekent, en in de hoogere graden van zeker belang is. *Abaddon*

ABDA. Een in de hoogere graden aangenomen herkenningwoord, en naam van den Opziener of Inspecteur in den Meestergraad van Israël. *Abda*

ABDAMON. De naam van den Redenaar in den Schotschen graad van het heilige graf van JACOBUS VI. Het is het verbeterde Hebr. woord *Habdamon* (Dienaar). *Abdamon*

ABELS-ORDE. Eene geheimzinnige orde, welke bestaan in den jare 1746 bekend werd. Deszelfs medeleden, *Abeliten* genaamd, beijverden zich, om ABEL, als hun Patroon, in zijne deugden van opregtheid en eerlijkheid, na te volgen. De orde heeft, in weerwil van alle daarmede strijdige verzekeringen, met de Vrijmetselarij niets gemeens, ofschoon zij eveneens geheime woorden, teekens, aanrakingen en inwijdingsplegtigheden had. Reeds voor CHRISTUS bestond in het Oosten eene secte, die zich *Abeliten* of *Abeloniten* noemde. *(Abeliten)*

ABIBALAG. Een herkenningwoord in de hoogere graden, zijnde het verbasterd Hebr. woord *Abibalah*, beteekenende: *Hij vernietigt den vader.* *Abibalk*

ABIF. Eigenlijk het Hebr. woord *Abi*, de vader. Zie *HIRAM* *Abif*

ABIF. Volgens de legende der hoogere graden was dit de naam van den laatsten der drie gezellen, die bij des meesters vermoording hem met eenen moker eenen doodelijken slag toebragt. *Abiram* is het verbasterde woord van *Abi-Ramah*.

Hij werpt den vader neder. (Zie *HIRAM*, ook OTTERFUT en STERKIN.) *(Abiram = Abiram)*

ABORCHAH ETH ADONAI BEKOL GNETH THAMID THEHIL. *Aborchah*

LATHO BEPHI. Eene Hebr. zinsnede, in de hoogere graden gebruikt wordende, en beteekenende: Ik zal den Heere ten allen tijde prijzen, zijn lof zij steeds in mijnen mond.

1° *(Abogno)*
(Abraham.)

Arons R. Reeds Arons

Samuel van Arons R. 1746

Abaxas ABRAXAS was in de eerste Christeneeuwen, bij de Gnosticken, de benaming der opperste Godheid, aan welke, volgens BASILIDES, met zinspeling op de dagen des jaars, 563 lagere Godheden ondergeschikt waren. Van de *Abaxas* ontsproot, volgens deze leer, die van den eerstgeboren geest, van dezen de *Logos*, of het *Woord*. Van de *Logos*, de *Phronesis*, of het *verstand*, van de *Phronesis*, *Sophia* en *Dynamis*, of de *wijsheid* en de *kracht*.

Acacia ACACIA. Een boom of tak van denzelfen, welks zinnebeeldige beteekenis, eerst aan de Meesters bekend gemaakt wordt. Het is de mythe der ouden en de gouden tak van de fabel. In eenige hoogere graden dient deze naam tot herkenningwoord. In het Grieksch wordt onder de *Acacia* (*ακκκκκ*) de onschuld, of de afwezigheid der booze driften verstaan.

Acacia ACACIA. (EQUES AB) Zie HOLJER.

Acclamation ACCLAMATIE. (De) Een gebruik in de Fransche loges, wanneer een voorstel met algemeen handgeklap, zonder bijzondere stemming, wordt aangenomen.

Acharon ACHARON-SCHILTON. (De nieuwe Regeerder) Hebreeuwsche woorden, welke in de hoogere graden eene bijzondere beteekenis hebben.

Achias ACHIAS. Het verbasterde Hebr. woord *Achyah*, hetwelk broeder des Heeren beteekent; het heeft in de hoogere graden eene bijzondere beteekenis.

Acta Latam. ACTA LATOMORUM, of *Chronologie van de Geschiedenis der Fransche en vreemde Vrijmetselarij*, 2 deelen, gr. 8vo. te *Parijs* 1815 met 2 titelplaten uitgegeven. Dit is ontegenzeggelijk het beste wetenschappelijk werk over de Vrijmetselarij, hetwelk de Fransche letterkunde bezit.

Actief ACTIEF. Zie MEDELID.

Adamante ADAMANTE. (EQUES AB) Zie KIESEWETTER.

Adar ADAR. Zie HADAR.

Adelaar ADELAAR, (Ridder van den) of *volkomen Bouwmeester*. De 57ste graad van het systema van *Mitzaïm* in *Parijs*, en de 1ste graad van het Hoofdkapittel van *Clermont*. Zie ook: *de Ridder van het Rozenkruis*.

P. Chory

ADE. ADJ. 3

- ADELAAR. (Ridder van den rooden) De 59ste graad van het *Adlar*
Mitramitische systema in *Parijs*.
- ADELAAR. (Ridder van den zwarten) De 58ste graad van het- *Adlar*
 zelfde systema.
- ADELAAR. (Ridder van den witten en zwarten) Zie KADOSCH. *Kadosch*
- ADELPHEN. (De) De benaming der medeleden van de orde van *Adelphi*
 het *Palladium*.
- ADELSTAN. Zie ATHELSTAN. *Adelstan*
- ADEPT. Zie ALCHEMIE. *Adelphi*
- ADEPT (De Prins), is de 28ste graad van het, uit *Amerika* naar *Adelphi*
Frankrijk ingevoerde, zoogenaamd oud-Engelsche systema, on-
 der den naam van Souverein Prins, Opperhoofd van den groot-
 ten Raad, en de 25ste graad van den Raad van Keizers van
 het Oosten en het Westen, te *Parijs*.
- ADEPT. Hetzelfde, als de graad, in het vorig artikel ver- *Adelphi*
 meld.
- ADEPTUS EXEMTUS. De 7de graad van het Kapittel van het *Adelphi*
 gouden- en rozenkruis.
- ADERLATING. Eene proef, om den Kandidaat te leeren, dat ---
 hij nimmer schromen moet, om des noods het leven te laten
 voor de orde.
- ADJUNCT. Een toegevoegd onder-ambtenaar der Loge. *Adjunct*
- ADONAI. Een der namen, door welke in het Hebr. het hoogste *Adonai*
 Wezen aangeduid wordt. In vele hoogere graden dient deze
 naam tot herkenningswoord.
- ADON-HIRAM. Een zamengesteld woord uit *Adon*, Heer, en *Adon-Hiram*
Hiram, hetwelk beteekent verheven Meester. In eenige hooge
 graden wordt deze naam den Koning HIRAM zelven gegeven, in
 andere is het deszelfs vriend en opvolger, na zijne vermoording.
 In vele hoogere graden geeft men dezen naam aan sommige
 Logebeamten. Zie HIRAM, HIRAM-ABIF EN MEESTER. *Abif*
- ADOPTIE-MAÇONNERIE. Zie MAÇONNERIE. *Maçonnerie*
- ADUPH (Majestueus). Een Hebr. woord, dat in de hoogere gra- *Aduph*
 den beteekenis heeft.
- ADIJTON. Het allerheiligste in de heilige orde der oude Grie- *Adyton*
 ken, dat alleen de Hoogepriester betreden mogt.

WB. Afgevaardigt, Gedeputeert

G ADV. AFR.

Wantslag

AD VITAM. Zie LEVENSLANG.

afrikaanische

AEDILES ARCHITECTI. Zie AFRIKAANSCH E BOUWHEEREN.

Baron

AERSSSEN BELJEREN. (A. N. Baron van) tot Hoogerheide. Eerste Grootm. Nat. in de vereenigde Nederlanden, gekozen den 27 December 1736, op den inwijdingsdag der Gr. L.

laesly

AESCVLAPIO. (EQUES AB) Zie LAVATER. *laesly*

affiliatie

AFFILIATIE. Eene Loge heet geaffilieerd, wanneer zij zich bij een ander Groot Oosten, of eene groote Loge aansluit, door welke zij niet geconstitueerd is, hetzij door een vriendschapsverbond of op eene andere wijze. Een Vrijmetselaar wordt geaffilieerd, wanneer hij als werkend lid eener Loge optreedt, in welke hij niet is aangenomen, of tot welk systema hij niet behoorde.

deputaat

AFGEVAARDIGDE. Zie GEDEPUTEERDE.

AFRIKA. Ook tot dit werelddeel is de Vrijmetselarij doorgedrongen, en bestaan er onder anderen, wat het vaste land betreft, Loges zoowel in *Algiers*, sedert dit door de Franschen veroverd is, als te *Senegambië* en de *Kaap de goede Hoop*.

afrikaanische

AFRIKAANSCH E BOUWHEEREN, ook *Aediles Architecti* genoemd; eene kleine vereeniging van Vrijmetselaren, en niet-Vrijmetselaren, die zich in 1736 in *Pruissen* vormde, en welks oogmerk was, de beoefening der geschiedenis in het algemeen, en van die der verschillende graden der V. M. en van andere geheime orden. Vijf onderrigtingsgraden gingen der inwijding in de eigenlijk hoogere orde vooraf. 1.) *Menes Musae*, of de leerling der Egyptische geheimen. 2.) De ingewijde in de Egyptische geheimen. 3.) De Cosmopoliet, of de wereldburger. 4.) De Bossonian, of Christelijke wijsgeer. 5.) De Alctophiloot, of waarheidsminnaar. De innerlijke orde, uit: 1.) *Armigen*. 2.) *Miles* en 3.) uit *Equos* of Ridders bestaande, zou niet geregeld geweest zijn, hoewel anderen zeggen, dat deszelfs inrigting met al te veel voorzorg geheim werd gehouden, om bekend te worden. In 1787 ging deze vereeniging te niet, welker eerste beschermer, naar men zegt, *FREDERIK II* zou geweest zijn, en aan de samenstelling van welke Broeder *VAN KÖPPEN* veel deel had.

Eene naauwkeurige ontwikkeling dezer orde vinden wij in het

Egypten v. Egypte

D. zijf Bouwheeren Afrikaansche

AFS. AKA.

7

werk: *De ontdekte orde der Afrikaansche Bouweeren-Loge*, enz. in gr. 8vo. met platen, te Konstantinopel (Berlijn) 1806 uitgegeven.

In den jare 1790 verschenen twee geschriften:

- 1°. *Die entdeckten Trümmer der Bauherren Loge. (De ontdekte puinhoopen der Bouweeren Loge.)* van JOH. GEO. VON B., en
- 2°. *Beweise, das die Afrikan. Bauherren sich auf Kenntnisse der Alterthümer, besonders der Einweihungen, legen; of, Bewijzen, dat de Afrikaansche Bouweeren zich op de kennis der oudheden, bijzonder op de inwijdingen toeleggen; als een vervolg van de ontdekte puinhoopen der Bouweeren Loge.* Het 1ste bevat 116 bl. met 3 platen en 1 vignet, en het 2de 51 bladzijden.

AFSCHEID. (Het) Het is nuttig en noodig, dat een V. M., *Abschied.* die de Loge als werkend lid verlaat, of zijne werkzaamheden daar opzegt, een schriftelijk bewijs daarvan ontvange.

AFWEZIGHEID. Een Br., gedurende de werkzaamheden, de *Lechen;* Loge willende verlaten, geeft daartoe een teeken aan den Br. Opziener zijner kolom, die hem daarop de poorten des Tempels doet ontsluiten. Dit heet de Loge dekken.

AGAPEN. Waren broederlijke liefdemalen der eerste Christenheid, *Agapen* en worden ook in den graad van Rozenkruis voorgesteld. Zie de verhandeling des Hofraads von BORN, *over den oorsprong der Tafel-Loges*, in het *Weener Journaal voor Vrijmet-selaars*, 1ste Jaargang, 5de kwartaal, bl. 97—120. De Agapen, of het geheime wereldverbond der Christenen van CLEMENS in Rome, waren, volgens eene hiërarchische Constitutie en een systema van Mag.-Symbolieke-, godsdienstig-ceremoniele geheimen, onder de regering van DOMITIANUS opgerigt; en zijn beschreven door DR. AUGUST KESTNER, Hoogleeraar in de Godgeleerdheid. Ook onder den titel: *Proeve eener schildering der Agapen, in de eerste eeuw*, enz. Jena 1819, in gr. 8vo. *(Agapen)*

AIGN. Zie HAIN.

AKADEMIE DER ILLUMINATEN VAN AVIGNON. Zie FERNETTI. *(Avignon)*

*Young, Pate
Academi*

AKADEMIE DER OUDEN. Zie THOUX DE SALVERTE CU DELLA PORTA.

AKADEMIE DER VERHEVEN MEESTERS VAN DEN VERLICHTEN RING. Is eene wetenschappelijke hoogere-erkenningsgraad in sommige Fransche Loges, bijzonder van het Schotsch philosophisch systema, waarvan het de 8ste graad uitmaakt; dezelve is opgericht in 1780 door Br.: GRANT, Baron van *Blaerfindy*, en in drie graden verdeeld, in welke men zich uitsluitend alleen met het wetenschappelijke der V.: M.: bezig houdt.

Academi

AKADEMIE DER WARE VV.: MM.: (De) Een Hermetisch stelsel, dat in 1778 te *Montpellier* gevestigd werd, en in de volgende negen graden, in twee klassen verdeeld werd:

A. 1.) Leerling. 2.) Medgezel. 3.) Meester der St. Johannes V.: M.:

B. 1.) De ware Vrijm.: 2.) De ware Vrijm.: op den rechten weg. 3.) De Ridder van den gouden Sleutel. 4.) De Ridder van den Iris. 5.) De Argonauten Ridder. 6.) De Ridder van het gulden Vlies.

Aachen;

AKEN. Reeds in het jaar 1766 bestond daar eene Loge, ofschoon de Magistraat, ten gevolge der pauselijke banvloeken, alle Maçonnieke vereenigingen verboden had. Toen de orde zich in 1799 iets minder verborgen hield, werd dit verbod hernieuwd, en de Broederen, door toedoen van twee Monniken, namelijk van eenen Dominikaner GREINEMANN en van eenen Capucijner schep, die het publiek van den kansel tegen de Vrijmetselarij aanhitsten, persoonlijk op de straat beledigd en zelfs gewond.

Alleen de bedreigingen van eenige aangrenzende Staten des rijks, dat den Monniken van *Aken* het inzamelen van liefdegiften verboden zoude worden, staakten deze vervolgingen weder.

Abraham

AKIROPH. Zie ABIRAM.

Albanus

ALBANUS. (ST. ALBAN) De overlevering der oud Engelsche geschiedschrijvers, betrekkelijk de Vrijmetselarij, zegt, dat deze Heilige de eerste Grootmeester der Bouwlieden geweest zij, en dat hij door CARAUSIUS in 287 tot deszelfs Groot-Opziener benoemd werd. Hij was een heiden van geboorte, doch werd door AMPHIBALUS tot het Christendom bekeerd, en in het jaar 505 de eerste martelaar in *Brittanje*.

*(Jaanyen Gv. v. J. Albanus)
(Albrecht)*

byzant. republika Academi Montpellier

Hij die aardstoffen tot Goud maakt

grofmeetselaren artikel.

ALC. ALE. 9

ALCHEMIE. (Hermetische kunst.) Deze kunst onderscheidt zich van *Alchemie;* de ware chemie daardoor, dat zij in plaats van de door ervaring bevestigde grondstellingen der laatste op te volgen, de verrigtingen der natuur in het binnenste der aarde, door scheikundige bewerkingen tracht na te bootsen, en langs dien weg metalen poogt daar te stellen, en onedele in edele metalen zoekt te veranderen, en den zoogenaamden steen der wijzen te vinden. Zij, die dit doel meenden bereikt te hebben, noemden zich *Adepten.* Reeds bij de Egyptenaren maakte de chemie en alchemie een der geheime leerstukken uit van de ingewijden der mysteriën, voor welker eerste leeraar en bezitter dezer wetenschap **HERMES** wordt gehouden, vanwaar men dezelve ook met den naam van Hermetische kunst bestempelt. Met de andere wetenschappen kwamen de chemie en alchemie tot op onze tijden, ofschoon de scheidsmuur tusschen beiden immer toenam, zoodat de eerste door haren voortgang algemeener en meer geacht werd, terwijl de laatste daarentegen zich in het duister verborg, en hare verblinde aanhangers meer en meer verminderden.

De vereenigingen der Vrijmetselaren boden, wegens hunne verborgenheden, den Hermetici eene gunstige gelegenheid aan, om hunne navorschingen in vereeniging met hen te beproeven, en zoo ontstond deze valsche Vrijmetselarij, welke van de echte Vrijmetselarij geheel onderscheiden is, en welke door hare aanhangers zeer ongepast wijsgeerige Vrijmetselarij genoemd wordt. *(Alman)*

ALDERMAN. (De) De 5de graad der Duitsche vereeniging. *Alman*

ALETOPHILOTA, (De) of waarheidslievende, de 5de graad der Afrikaansche Bouweeren. *altophilota*

ALEXANDER. Zie **NIEM.**

ALEXANDER I, Keizer van *Rusland.* Bij zijne troonsbeklimming, in den jare 1801, bevestigde hij het verbod van **PAUL I,** tegen de Vrijmetselarij. In 1805 liet hij zich, op aanraden van den Staatsraad **NÖBER,** een uitvoerig berigt over de orde mededeelen, waarop hij de Ukase van zijnen voorganger herriep, en niet alleen aan de orde zijne bescherming verzekerde, maar zich zelven ook kort daarna liet aannemen, en zelfs, in *Alman*

het jaar 1814, in eene Loge den moker als Meester voerde, en in dezelve FREDERIK WILLEM III, Koning van *Pruissen*, in de drie eerste graden inwijdde. De laatste Vorst had van de weinige aanwezigen gevorderd, dat deze zijne aanneming, gedurende zijn leven, een geheim zou blijven.

Alexander III ALEXANDER III, Koning van *Schotland*, verklaarde zich bij zijne troonsbeklimming tot Groot Beschermmer der Bouwlieden. Onder zijne regering en op zijn bevel werd, in het jaar 1150, de Abdij te *Kilwinning* gebouwd. Zie KILWINNING.

Alexius ALEXIUS. Zie ROCHMUTH.

Alfred ALFRED DE GROOTE, Koning der Angelsaksers van 872—900. Hij begunstigde ongemeen alle kunsten en wetenschappen, gelijk ook de Bouwlieden, door welke hij, onder zijne regering, gansche steden en sloten, burgten en kloosters in *Brittanje* deed bouwen. Ook stichtte hij te *Oxford* vier collegiën of scholen, eene voor de Godgeleerdheid, eene voor de taalkunde en Rhetorica, een derde voor de logica, arithmetica en muziek, en een vierde voor de wiskunde en sterrekunde, uit welke scholen later de Universiteit ontstaan is.

Metsch ALIS. (EQUES AB) Zie METSCH. *zelf gesel*

Alkebar ALKEBAR. De naam van één der negen uitverkoren Meesters, die tot opzoeking van den vermoorden Meester uitgezonden werden.

Allegorie ALLEGORIE. Dit woord beteekent, volgens deszelfs oorsprong, eene voorstelling, in welke de teekens, door welke men het een of ander voorstelt, evenzeer ook nog iets anders kunnen beduiden, als hetgeen zij onmiddellijk, dat is, naar hun gewoon gebruik en volgens hunne bijzondere samenstelling, te kennen geven. In het algemeen noemt men dus Allegorie iedere uitgebreidere voorstelling, in welke een voorwerp door een daarmede overeenkomstige of verwante zaak wordt uitgedrukt. De openbare beteekenis der voorstelling is doorgaans van een zinnelijken of geschiedkundigen aard, welke op den natuurlijken of gewonen zin der teekens en hunne samenstelling berust, en een bijzonder voorwerp of voorval, hetzij dan werkelijk bestaande en gebeurd, of als zoodanig slechts voorgesteld, bevat, en bekend maakt. De verborgene zin echter, welke bij den

zijn ainfpoft-hyfen als by d'armleg

Van een an geleerdentypen artikel

eersten opslag algemeen te voorschijn treedt, strekt zich tot afzonderlijke gebeurtenissen en daadzaken uit, op welke de voorstelling betrekking heeft, en ligt in het rijk der denkbeelden. Dit geldt, b. v., inzonderheid van de klassieke vertelling van LESSING, in zijn NATHAN den Wijzen, getiteld: de Ring: en van de diep wijsgeerige Mythe van Plato, Amor en Psyche, enz.

ALLERHEILIGE (Het) wordt (zie SALOMO'S TEMPEL) in verscheidene ^{Almanac} hogere graden de verzamelingszaal zelve, of ook alleen eene afdeeling derzelve genoemd.

ALMANAK DER VRIJMETSELAREN. De titel van een door ^{Almanac} verschillende Groot-Oostens jaarlijks uitgegeven jaarboekje. In ^(Almanac) dat van Frankrijk wordt de jaarlijksche toestand van dat ^(Verrekening) Groot-Oosten, en eene lijst der, onder deszelfs Jurisdicte arbeidende Loges opgenomen. In dat, behoorende tot het Groot-Oosten in het Koninkrijk der Nederlanden, vindt men, behalve eene kronijk van aanmerkelijke voorvallen in de Vrijmet-selarij, en verschillende redevoeringen en gedichten, een register der wettig geconstitueerde Loges, naar rang van derzelve con-stitutie of ratificatie, met de dagen wanneer, en het lokaal, waarin dezelve gehouden worden, als ook der Maçonnieke So-cieteiten, en opgave der namen, kwaliteiten en woonplaatsen van Groot-Meester en Groot-Officieren, zitting en stem hebben-de in dat Groot-Oosten. Wat het tijdrekenkundig gedeelte be-treft, verschilt de Maç. almanak in onderscheidene landen en graden. Zoo is er een Maç. ligchaam, dat de ge-wone Christelijke jaartelling volgt. Een ander Maç. lig-chaam, namelijk de Ritus van Mitzraim, telt 4004 jaren meer dan het gewone getal der Christelijke jaartelling, zoodat 3847 van dien Ritus overeenkomt met 1845 der Christelijke jaartelling. Verreweg de meeste Maç. stelsels tellen 4000 jaren meer, dan de gewone Christelijke jaartelling, doch ook onder deze stelsels zijn er, welke het jaar niet, zoo als de gewoonte is, met de maand Maart, maar met den eersten Januarij be-ginnen. Bij de eerstgenoemden is, b. v. 13 Februarij 1840 en 5 Mei 1845, 13e dag der 11e maand 3859 en 5e dag

der 5e maand 5845. Bij de laatsten blijft dit 13e dag der 2e maand 5840 en 5e dag der 5e maand 5845. Beiden noemen dit getal van de Scheppingsjaren afgeleid, het jaar des lichts.

In den Schotschen Ritus en bij vele oppergraden volgt men eene geheel andere wijze. Wat de jaren betreft, blijft men 4000 jaren bij de gewone telling voegen, maar volgt voor de maanden eene andere verdeling, rekenende men aldaar naar de maanmaanden; zijnde: Nissan of Abib (אָבִיב, נִסָּן) 50 d. iar (אֵיר) 29 d. Sivan (סִיָּן) 50 d. Thamoetz (תָּמוּז) 29 d. Ab (אָב) 50 d. Eloel (אֱלוּל) 29 d. Tischri (תִּשְׂרִי) 50 d. Marchesvan (מַרְחֶשְׁוָן) 50 d. Kislev (כִּסְלֵיו) 50 d. Thebet (תֵּבֵת) 29 d. Schebat (שֵׁבַט) 50 d. Adar (אָדָר) 29 d. Veadar of Adar scheni (אָדָר שֵׁנִי, וְעָדָר) 50 d.

De eerste dezer maanden valt gewoonlijk in Maart. Overigens verschilt het maanjaar met het zonnejaar daarin, 1º. dat de maanden slechts 29 en 50 dagen hebben, en dat een schrikkeljaar niet een dag, maar eene maand meer telt, welke de laatste der opgenoemde maanden is, zoodat een maanschrikkeljaar 13 maanden telt.

Deze maanjaren komen in bepaalde tijdstippen overeen met de zonnejaren, zoodat beide jaren op denzelfden dag beginnen, waarop zij bij den aanvang van dien tijdkring begonnen.

Deze tijdkring omvat negentien jaren, en wordt het guldengetal genoemd, gedurende welken er juist 253 maanmaanden verlopen zijn, die gelijk staan met de 228 verlopen zonnemaanden. Om de jaren van beide stelsels overeen te brengen, heeft men in den kring van negentien jaren zeven jaren van 13 maanden (schrikkeljaren), en twaalf jaren van 12 maanden. Deze zeven schrikkelmaanden worden ingevoegd in het 5e, 6e, 8e, 11e, 14e, 17e en 19e jaar van den tijdkring, en heeft dit onveranderlijk plaats na de maand Adar, waarom de schrikkelmaand dan ook Veadar (nog eens Adar), of Adar scheni (tweede Adar) genoemd wordt.

De kring der maanjaren moet wel onderscheiden worden van het guldengetal, vermits er nog een verschil tusschen bestaat

MACONNIEKE ALMANAK VOOR DE NEGENTIENDE EEUW.

De Jaren met een ° zijn Schrikkeljaren, in welke de maand Februarij 29 dagen heeft.

MAAN- MAANDEN.	1811	1812°	1815	1814	1815	1816°	1817	1818	1819
<i>Nisan,</i>	25 Maart.	14 Maart.	5 Maart.	22 Maart.	11 Maart.	50 Maart.	19 Maart.	8 Maart.	27 Maart.
<i>iar.</i>	25 April.	12 April.	2 April.	20 April.	9 April.	28 April.	17 April.	6 April.	25 April.
<i>Sivan.</i>	25 Mei.	12 Mei.	4 Mei.	20 Mei.	9 Mei.	28 Mei.	17 Mei.	6 Mei.	25 Mei.
<i>Thamoez.</i>	21 Junij.	10 Junij.	51 Mei.	18 Junij.	7 Junij.	26 Junij.	15 Junij.	4 Junij.	23 Junij.
<i>Ab.</i>	21 Julij.	10 Julij.	29 Junij.	18 Julij.	7 Julij.	26 Julij.	15 Julij.	4 Julij.	23 Julij.
<i>Eloel.</i>	19 Aug.	8 Aug.	29 Julij.	16 Aug.	5 Aug.	24 Aug.	13 Aug.	2 Aug.	21 Aug.
<i>Tischri.</i>	18 Sept.	7 Sept.	27 Aug.	15 Sept.	4 Sept.	23 Sept.	12 Sept.	1 Sept.	20 Sept.
<i>Marchesvan.</i>	17 Oct.	6 Oct.	26 Sept.	14 Oct.	3 Oct.	22 Oct.	11 Oct.	30 Sept.	19 Oct.
<i>Kislev.</i>	16 Nov.	5 Nov.	25 Oct.	13 Nov.	2 Nov.	21 Nov.	10 Nov.	50 Oct.	18 Nov.
<i>Tebeth.</i>	13 Dec.	4 Dec.	24 Nov.	12 Dec.	1 Dec.	20 Dec.	9 Dec.	28 Nov.	17 Dec.
<i>Schebat.</i>	14 Jan.	5 Jan.	25 Dec.	11 Jan.	51 Dec.	19 Jan.	8 Jan.	28 Dec.	16 Jan.
<i>Adar.</i>	12 Febr.	2 Febr.	22 Jan.	9 Febr.	50 Jan.	17 Febr.	6 Febr.	27 Jan.	14 Febr.
<i>Veadar.</i>			20 Febr.		28 Febr.			23 Febr.	
Guldengetal.	7	8	9	10	11	12	15	14	13
Joodsche Maankring.	4	5	6	7	8	9	10	11	12

ALTENBERGE. (niet *Altenberg*) Eene kleine plaats in het Groot-*Altenberg.*
Hertogdom *Weimar*, twee uren van *Jena*. In de maand Ju-
nij 1764 had daar een Convent der stricte Observantie plaats,
waarin de beroemde *JOHNSON*, door den Baron *VON HUND*, in
den aanvang als Heermeester der Tempelridders erkend, en
daarna door denzelfden weder afgezet werd, waarop de Ba-
ron-zelf zich tot Heermeester der Duitsche Vrijmetselaren ver-
klaarde, en zich als zoodanig op het Convent huldigen liet.
Zie *JOHNSON* en *HUND*. *(Altenberg)*
(Altenberg)

AMBULANTE LOGE. Zie *VELDLOGE*.

AMBTENAAR. Zie *OFFICIER*.

AMELIUS. Zie *BODE*.

AMERIKA. In dit werelddeel bestaan eene groote menigte werk-
plaatsen, waarvan de groote Loges gevestigd zijn: voor *Brazilië*
(15 Loges) te *Rio-Janeiro*; voor *Haiti* (24 L.) te *Port au*
Prince; voor *Mexico* (20 L.) in de stad van dien naam, en
voor *Texas* (14 L.) te *Austin*. Wat de *Vereenigde Staten*
betreft, heeft men in de verschillende staten afzonderlijke Groot-
te Loges, welke gevestigd zijn als volgt:

Groote Loge van <i>Alabama</i> ,	zetel <i>Tuscaloosa</i> ,	58 L.
" " " <i>Noord-Carolina</i> ,	" <i>Raleigh</i> ,	42 "
" " " <i>Zuid-</i> "	" <i>Charlestown</i> ,	13 "
" " " het Distr. <i>Columbia</i> ,	" <i>Washington</i> ,	9 "
" " " <i>Connecticut</i> ,	" <i>New-Heaven</i> ,	53 "
" " " <i>Delaware</i> ,	" <i>Douwes</i> ,	5 "
" " " <i>Florides</i> ,	" <i>Tallahassee</i> ,	10 "
" " " <i>Georgie</i> ,	" <i>Milledgeville</i> ,	19 "
" " " <i>Kentucky</i> ,	" <i>Louisville</i> ,	57 "
" " " <i>Illinois</i> ,	" <i>Indian</i> ,	8 "
" " " <i>Indiana</i> ,	" <i>Indianapolis</i> ,	17 "
" " " <i>Louisiane</i> ,	" <i>Nieuw-Orleans</i> ,	14 "
" " " <i>Maine</i> ,	" <i>Augusta</i> ,	56 "
" " " <i>Maryland</i> ,	" <i>Baltimore</i> ,	23 "
" " " <i>Massachussetts</i> ,	" <i>Boston</i> ,	29 "
" " " <i>Mississippi</i> ,	" <i>Natchez</i> ,	54 "
" " " <i>Missouri</i> ,	" <i>St. Louis</i> ,	20 "

Jelkplaatzen A.M.S.
cap. 200 May 67

18.	AME.	AMS.	
Groote Loge van	<i>New-Hampshire,</i>	zetel <i>Concord,</i>	24 L.
»	»	» <i>Trenton,</i>	9 »
»	»	» <i>New-York,</i>	86 »
»	»	» <i>Ohio,</i>	50 »
»	»	» <i>Pennsylvanië,</i>	46 »
»	»	» <i>Rhode Island,</i>	18 »
»	»	» <i>Tennesse,</i>	50 »
»	»	» <i>Vermont,</i>	54 »
»	»	» <i>Virginie,</i>	65 »

Het stelsel is met eenige afwijkingen het Engelsche, en wordt verdeeld in 1°. de *werkmetselarij*, (*probationary degrees*), zijnde de symbolieke graden, onder het bestuur der Groote Loges; 2°. de *wetenschappelijke* metselarij, zijnde de graden van *Royal-Arch*, onder het bestuur der hoofdkapittels, en 3°. in *wijsgeerige* metselarij, bestaande uit de onderscheidene graden, welke in *Engeland*, onder den naam van *Chivalry*, als eene afgescheidene zaak, en niet tot de Vrijmetselarij behorende, worden beschouwd (zie het Art. *Engeland*), doch hier als eene soort van oppergraden worden aangezien, en uit een vijftal bestaande, beheerd worden door de *Groot-Kampementen*. Het bestuur dezer drie afdeelingen is geheel van elkander gescheiden. Elke staat heeft hare afzonderlijke gr. Loge, zijn Hoofdkapittel en zijn Groot-Kampement. Bovendien bestaat er te *Baltimore* een algemeen Hoofdkapittel, als opperbestuur der Hoofdkapittels, en een *Groot-Conclave* voor de *Groot-Kampementen*. Zie verder de versch. rijken.

(Amsterdamsche)
(Amsterdamsche)
(Amsterdamsche)

Amsterdam AMSTERDAM heeft vijf Loges: *Concordia Vincit Animos, la Paix, la Charité, la Bien Aimée* en *Willem Frederik*, welk laatste onder de Fransche overheersching een anderen naam droeg, leverende bij hun zoo langdurig bestaan een zeldzaam voorbeeld van echt Maçonnicke eendragt op. Van hunne vereenigde weldadigheid hebben zij bij verschillende gelegenheden bewijzen gegeven. In 1807 kollekteerden zij de som van 8000 gulden, ten behoeve van de in *Leiden*, door het springen van een kruidschip, ongelukkig geworden ingezetenen. De Loges der Hoofdstad van het Nederlandsche rijk

Philantropische Orde.

hebben bij de loting, welke in 1757 plaats had, den volgen- den rang verkregen:

- Conc. Vinc. Anim.* kl. wit, bijeenk. Sept.—Mei, 5e of 4e Woensd.
- La Paix*, „ groen, „ Sept.—Junij, 1e Woensd.
- La Charité*, „ rood, „ het geheele jaar, 5e Woensd.
- La Bien Aimée*, „ rozenrood, „ Oct.—Mei, 2e Woensd.
- Willem Frederik*, „ bl. m. rood, „ het geheele jaar, 4e Woensd.

De vier eerste vergaderen in hetzelfde lokaal, de laatste heeft eene afzonderlijke plaats ter bijeenkomst; bij alle zijn Kapittels van de oppergraden gevestigd. Bij de Loge *la Charité* rust echter het Kapittel, en wordt daar integendeel in de afdeelingen van den Meestergraad gearbeid. Bij de Loge *Willem Frederik* rusten daarentegen de werkzaamheden in de afdeelingen, en wordt er in de oppergraden gewerkt. Voor de geschiedenis der Loges, zie verder het art. GESCHIEDENIS. Verder bezit *Amsterdam* twee maçonnieke Societeiten, waar alle Broeders uit vreemde steden, mits door een' Br. ingeleid, den vrijen toegang hebben. Onder de weldadige inrigtingen, welke zich in die stad bevinden, tellen wij, als eene, welke aan de V. M. haren oorsprong is verschuldigd, het voortreffelijke Blinden-Instituut (zie dat Art.), met het thans daaraan verbonden *Asyle*.

ANAGRAMME. (Letterkeering) Elke Loge neemt in *Frankrijk* en in sommige andere landen eenen bijzonderen naam aan, welke tevens tot adres der brieven dient. (ancram.)

ANANIAS. Zie HANANIAH. *hanniasch*

ANDERSON, (JACOB) Magister artium en Anglicaansch Prediker te *Londen*, stierf in den jare 1746, in den ouderdom van 61 jaren, als regerend Meester eener Loge, nadat hij in die hoedanigheid medelid van de Grootte Loge der nieuwere Vrijmetsclaren was geworden. Zie NIEUW RITUAAL. Door een besluit dezer Grootte Loge van den 29 September 1721, werd hij belast met de vervaardiging eener wet voor onderwijs en administratie der V. M. Ten gevolge van deze last leverde hij reeds den 27 December deszelfden jaars, aan de Grootte Loge zijnen arbeid in, welke op den 25 Maart 1722, geheel goedgekeurd, en op Kosten

nieuwgevoelen voorgaand

der Groote Loge werd gedrukt, zoodat zij in 1725, onder den titel: *The Constitutions, of The Freemasons*, (de grondwetten der VV.: MM.) in het licht verscheen. Ten opzichte der toenmaals bestaande en bijna eene eeuw geduurd hebbende twist, tusschen de oude en nieuwe Vrijmetselaren, is op te merken, dat ANDERSON in deze eerste uitgave zelf en uitdrukkelijk verklaard heeft, de zoogenaamde Yorksche Constitutie, welke Prins EDWIN in 926 aan de Bouwcorporatiën gaf, tot grondslag van zijnen ganschen arbeid gebezigd te hebben.

Dit werk werd door hem zelve herzien en vermeerderd, en in 1758 herdrukt. In het jaar 1756 bezorgde JOHN ENTICH daarvan de derde uitgave, welke in 1767 weder herdrukt werd, en in 1784 zond JOHN NOORTHOUCk de vijfde zeer vermeerderde uitgave in het licht. Van de nieuwste uitgave (door WILLEM WILLIAMS, ESQ. met volmagt der vereenigde groote Loges bezorgd,) is in den jare 1813 eerst het tweede deel, de wetten en pligten betreffende, uitgekomen. De nieuwe Engelsche Groote Loge heeft, sedert zij van den jare 1717 openlijk door den Staat geduld werd, het door ANDERSON vervaardigde Constitutieboek, bij voortduring als de eenige officiële en ware geschiedenis van de Broederschap en van haar zelve, gelijk ook van hare wetgeving verklaard. Zij heeft dit boek aan alle Loges, welke onder haar arbeiden, bij uitsluiting als wetboek voorgeschreven, en hoewel zij het aan deze overliet, zich hun rituaal naar eigen smaak te kiezen, nogtans steeds op het aannemen van haar Constitutieboek en de daarin vervatte acten, grondbeginselen en algemeene verordeningen aangedrongen. Daarom is dit werk van ANDERSON de gewigtigste openbare bron voor de geschiedenis, en de inrigting van den nieuw Engelschen hoofdtak der Broederschap, ook dan, wanneer men de hoogst belangrijke geschiedkundige berigten, over de oudere Broederschap, niet in aanmerking neemt, welke het voor den kenner bevat. (Zie het Art. GESCHIEDENIS.)

(Andr.)
(Andreas)
Andreas

ANDREAS, (De Heilige) Beschermheilige van Schotland. Tot het jaar 1756 vierden de Vrijmetselaren, in dit deel van *Groot-Britannië* als overal, op den 24 Junij het feest van hunnen

Patroon JOHANNES *de Dooper*. In genoemd jaar nam echter de Grootte Loge der oude Vrijmetselaren van *Schotland* het besluit, om voortaan op den 50 November, den geboortedag van den Heiligen ANDREAS, het jaarlijksche Ordefeest te vieren, en de gebruikelijke keuze van Officieren te doen.

ANDREAS LEERLING- EN MEDGEZEL. De vierde graad van het Zweedsch systema, welke bijna gelijk is met den *Elu secret* (geheime uitverkoren) van het *Clermontsche* Kapittel. *Andreas L.*

ANDREAS-ORDE. (Ridder van de Heilige) De orde, die het eerst dezen naam droeg, werd gevormd door die Andreas-Ridders of Ridders van de Distel-orde, welke wereldlijken waren. (Zie ROBERT I van *Schotland*.) JACOBUS II, Koning van *Brittanië*, verleende in 1640, gedurende zijn oponthoud in *Schotland*, eene gelijke orde aan zijne aanhangers, als een hooger grad der Vrijmetselarij. Als zoodanig is zij de 5de graad van het Clericaal systema. *Andreas R.*

ANDREAS-MEESTER (De) is de 5de graad van het Zweedsche systema, welke bijna geheel gelijk is met den graad van *Elu Ecosais* (Schotsche uitverkoren) van het *Clermontsche* Kapittel. *Andreas M.*

ANDREAS-VERTROUWDE. (De) Zie VERTROUWDE. *Vertrouwde*

ANDREAS. Zie LINDNER en KONINGSBERGEN. *Lindner*

ANIHAM. (sterkte des volks) Een Hebreuwsch, in de hoogere graden beteekend woord. *Anham*

ANKER (De orde van het) was geheel gelijk met die van *de la Felicité*, uit welke zij ten jare 1743 ontsproten is, en van welke zij in niets, dan door de herkenningwoorden, onderscheiden is. Haar bestaan was even zoo kort van duur, als dat harer voorgangster. (Zie FELICITÉ.) *Anker*

ANTI-MACONNERIE. Eene vereeniging, welke voor ruim vijftien jaren in *Amerika* opgericht werd, met het doel, om de Vrijmetselarij op alle mogelijke wijzen tegen te werken, en welke geen middel, ook niet het laagste en schandelijkste, verzuimde, om dat doel te bereiken, terwijl zij op sommige plaatsen zelfs den arbeid der Loges zocht na te bootsen, of belagchelijk te maken, en waarbij men voor een zeer gering geld toegang konde verkrijgen. De vereeniging is echter reeds

(Anipari - Anipari)

Andreas = Anti-maconnerie 21.

sedert lang te gronde gegaan, terwijl de Vrijmetselarij meer dan ooit in *Amerika* bloeit. De aanleiding tot die stichting lag hoofdzakelijk in partijgeest, welke zoo als gewoonlijk geen middel ontzag om tot haar doel te geraken.

Eene geheimzinnige gebeurtenis diende tot voorwendsel aan de ondeugd en de eerezucht, en tot beweegreden eener blinde dweepzucht, om in *New-York* en in al de andere deelen van de Vereenigde Staten van *Noord-Amerika* eene vijandelijke congregatie tegen de Maçonnerie te vestigen en voort te planten. Deze congregatie, bestond meer dan vijf jaren, oefende een zeer groote invloed in deze omstreken uit; zij legde er zich op toe, en slaagde vaak, om mannen, welke het maçonnieke licht hadden ontvangen, te verwijderen van de openbare ambten, of van de eer der deputatie, en al de ingewijden, zonder onderscheid, in hun gevoel van haat, en hun stelsel van vervolgingen wikkende, sloeg zij geen acht op bijzondere deugd, noch op de diensten, aan het vaderland bewezen.

De omstandigheden, die de geboorte en de vorderingen derzelve hebben verzeeld, zijn uiterst belangwekkend, zoodat wij die als eene belangrijke bijdrage tot de geschiedenis der Vrijmetselarij hier mededeelen.

Een man bewoonde het dorp *Batavia*, in het graafschap *Genesee*, Staat van *New-York*. Hij heette *WILLIAM MORGAN*. Hij was geboren in het graafschap *Culpepper*, Staat van *Virginie*, in 1773 of 1776. Wat men nopens de geschiedenis zijner eerste jaren weet is slechts onzeker en zeer onvolkomen. Men heeft gezegd, waarschijnlijk, om er een belangrijk persoon van te maken, meer dan om eenvoudig eene daad te vermelden, dat hij Kapitein was geweest in het leger van den Generaal *JACKSON*, en dat hij zich had onderscheiden in den slag van *Nieuw-Orleans*. Van een' anderen kant heeft men beweerd, dat hij tot eene bende zeeroovers had behoord; en dat hij, veroordeeld om gehangen te worden, vergiffenis had bekomen, op voorwaarde, dat hij in het leger zou dienen. Overigens zijn dit slechts geruchten, waarvan de bron niet

ANT.

25

bekend is, en die niet genoeg waarschijnlijk zijn, om geloof te verdienen.

In de maand October 1819 huwde MORGAN met LUCINDA PENDELETON. Zij gingen in 1821 naar *Canada*, waar zij eene brouwerij oprigten bij *York*, in de hooger gelegen provinciën. Later werd dit etablissement door brand vernield, dat MORGAN in armoede dompelde, en hij trok naar *Rochester*, in dezelfde provincie, alwaar hij zijn ambacht, namelijk dat van metselaar uitoefende, en bij verschillende gelegenheden eenige ondersteuning der Loges ontving. Van daar kwam hij in 1823 naar *Batavia*, waar hij voortging, zijn ambacht uit te oefenen.

In zijne jeugd van de voordeelen der opvoeding verstoken, had MORGAN, in het vervolg, leeren lezen, schrijven en rekenen; en kon als een goed rekenaar beschouwd worden. Overigens was hij met veel verstand begaafd, en bezat een zeer zacht karakter. Zijn omgang, die zeer aangenaam was, zou zelfs met ijver gezocht zijn geworden, indien zijne beginsels niet zeer losbandig waren geweest, en indien hij zich niet aan dronkenschap had overgegeven.

Men heeft nimmer geweten, op welk tijdstip, noch in welke plaats hij de eerste graden der Maçonnerie ontvangen had; maar het is ontwijfelbaar, dat hij vijf jaren te voren ingewijd is geworden, in den graad *Royale-Arche*, in *Leroy*. In 1826 was er spraak, om een Kapittel te *Batavia* te vestigen; men stelde een verzoekschrift op, om van het groote Kapittel van den Staat *New-York* de noodige constitutie te verkrijgen. Hij, wien men opgedragen had, de handteekeningen bijeen te zamelen, dacht er niet aan, dat al degenen, die het stuk teekenden, natuurlijk Lid van het Kapittel zouden zijn, en bood het stuk onvoorzigtiglijk MORGAN aan, — toen ijverig metselaar, — die hetzelfde teekende. Vóór dat het verzoekschrift echter aan het Hoofd-Kapittel aangeboden werd, wilden eenige teekenaren MORGAN geen deel aan hunne vereeniging doen nemen, ter oorzake van zijne zeden, en sloegen zij daarom voor, een nieuw verzoekschrift te schrijven. Men volgde dezen raad;

het nieuwe verzoekschrift werd opgezonden, en de toestemming verkregen. Toen in het vervolg de Kapittel-brieven kwamen, en het Kapittel op het punt was, geïnstalleerd te worden, werd, tot groote verwondering van MORGAN bevonden, dat zijn naam niet begrepen was op de lijst der leden, en dat hij dien ten gevolge niet kon toegelaten worden, dan na algemeene goedkeuring. In de onmogelijkheid, deze stemmen bijeen te zamelen, werd hij door het kapittel afgewezen. Hij gevoelde zich zeer beleedigd; en van ijverig aanhanger van de Maçonnerie, hetgeen hij tot nog toe scheen te zijn, werd hij van dit oogenblik af derzelve grootste vijand.

De menschen, die zijn gewoon gezelschap uitmaakten, spoorde hem aan, en hij-zelf, in verzoeking gebragt door de rijkdommen, welke hij van den uitslag van zijn voornemen verwachtte, besloot, in een geschrift, de maçonnicke geheimen te ontdekken.

MILLER is degeen zijner vrienden, die den meesten invloed op dit besluit had. Het was eenige jaren geleden, dat die man zich, als drukker van een blad, te *Batavia* gevestigd had. Ten gevolge van een geschil tusschen MILLER en een van zijne politieke vrienden, werd er korten tijd daarna in dezelfde plaats eene tweede drukkerij opgericht, zoodat zijn beroep, als drukker en uitgever, niet langer winstgevend was. Deze omstandigheid ontvlamde zijne verbeelding, en hij beschouwde zich als een voorwerp van vervolging. Voorzien van talenten, waarvan hij een nuttig gebruik had kunnen maken, maar door levendige driften tot verkwisting gebragt, deed hem zijn toestand, zich in alle, zelfs in de meest hopelooze ondernemingen, wikkelen, van welke hij een spoedig fortuin kon verwachten. MILLER behoorde ook tot de Maçonnerie; hij was verscheidene jaren te voren te *Albany* als leerling ontvangen geworden, maar sedert dien tijd had hij opgehouden de Loges te bezoeken. Toen MORGAN het besluit nam de geheimen te ontdekken, wilde hij in allen gevalle onbekend blijven; en, terwijl hij het manuscript vervaardigde, eischte hij van MILLER en van zijne andere vrienden de verzekering, zijn naam ten strengste geheim te houden. Deze

verbindtenis, die verdient bewaard te blijven, werd in de volgende termen opgesteld.

»Wij en ieder van ons beloven bij deze plegtig en opregt, en zweren bij de heilige Evangelisten van God almachtig, dat, gedurende ons natuurlijk leven, wij niet zullen verbreiden, noch mededeelen, noch doen bekend maken aan een of meer personen in de bekende wereld, hetgeen wij, geheel of gedeeltelijk van het voornemen van WILLIAM MORGAN weten, hetgeen hij ons heeft bekend gemaakt, namelijk een werk over de Vrijmetselarij uit te geven, en dat niet schriftelijk, noch door gebaren verstaan te geven, of door eenig ander middel voor den mensch verstaanbaar zijnde." Gezworen en onderteekend, den dertienden dag van Maart 1826. Get. DAVID KAREL MILLER, van *Batavia*, JOHN DAVIDS EN RUSSELL DYER, van *Rochester*.

Zoo als men wel zal vermoeden, was de onderneming van MORGAN hem niet alleen ingegeven door de wraak; zij had ook eene geldelijke speculatie ten doel. Ondertusschen zou men moeite hebben te gelooven, tot welk punt de aanmatigingen van dien man en van zijne vrienden waren gestegen. De overdreven waarde, welke zij hechtten aan de opbrengst van den verkoop huns werks, is op eene zonderlinge wijze ontvouwd in het kontrakt, dat de verdeeling der voordeelen regelde, en hetwelk onder andere papieren van MORGAN gevonden werd. Door dit kontrakt, hetgeen van 5 Augustus 1826 is, verzekerden MILLER en de andere vereenigden aan MORGAN eene som van 300,000 dollars (omtrent f 1,500,000), het vermoedelijk een vierde gedeelte der voordeelen van de onderneming.

Alhoewel men overeengekomen was, het voornemen van MORGAN te bedekken, bleef men niet in gebreke, er in het openbaar van te spreken. Iedereen, Metselaren en ongewijden, beschouwden de voorgenomene uitgave in het eerst als eene zaak van weinig belang. Ondertusschen bemerkte men ras, dat de overdrevene Metselaren eene zekere ongerustheid lieten blijken, hetgeen natuurlijk MORGAN, MILLER en hunne vrienden aanspoorde, in hunne onderneming te blijven volharden. Er ontstond oneenigheid tusschen de dagbladen van het dorp, en dit gaf

een nieuw voedsel voor deze aangroeiende vlam. Men sprak van pogingen, om zich tegen het nieuwe plan te verzetten; er was zelfs sprake, zeide men, om met geweld te werk te gaan. Het eerwaardigste gedeelte van de maçonnieke vereeniging, veronderstellende, dat men het niet zoude wagen, dusdanige dreigementen uit te voeren, en dat deze opgewondenheid met den tijd wel zou bedaren, stelde bijna geen belang in de zaak.

Het schijnt nogtans, dat veertig of vijftig personen zich te *Batavia* vereenigden, met het doel, om met geweld in de werkplaats van MILLER te dringen, en zich meester te maken van de maçonnieke handschriften, die daar bewaard waren, om gedrukt te worden. Maar zij scheidden ras, zonder iets ondernomen te hebben. Twee nachten daarna deed men eene poging, om de werkplaats in brand te steken. Men weet niet, of het van dezelfde personen, of van MILLER-zelf kwam; maar bleef daaromtrent in onzekerheid. Eenige Metselaren boden 100 dollars aan voor de ontdekking van den brandstichter. Een bevel tot gevangenneming werd uitgevaardigd tegen zekeren HOWARD, beschuldigd van medepligtigheid in deze zaak; maar een van de magistratspersonen gaf bevel, hem niet gevangen te nemen, waarop hij vlugtte zonder dat men wist waarheen.

Dit boek van MORGAN, dat voor deszelfs verschijning de geboederen in het dorp *Batavia* aan het gisten bragt, hetgeen later op ruimer schaal de oorzaak moest zijn van zoo vele ernstige geschillen, is later uitgegeven onder den titel van de *Uitlegging van de Metselarij*. Overigens is het een geschrift zonder belang, hetgeen slechts de Ritualen behelst van de verschillende graden der inwijding, en in allen deele gelijkt op die werken, waarvan wij in *Europa* overstelpt zijn, zoo als de *cahiers*, *sleutels*, enz.

In de maand Augustus 1826, werd MORGAN te *Canandagua*, na de poging, waarvan wij gesproken hebben, onder wendsel van diefstal, gevangen genomen. Hij had eenige klederen van eenen herbergier, KINSLEY genaamd, geleend, en had die niet weder gegeven. In deze zaak vrij gesproken en in vrijheid gesteld zijnde, werd hij onmiddellijk daarna voor schulden

gevat. Hier nemen de daden eene zeer ernstige, droevige en geheimzinnige gedaante aan.

Nauwelijks waren er twee dagen verlopen, toen een man, LOTON LAWSON genaamd, zich aan de gevangenis vertoonde, en de schuld betaalde, voor welke MORGAN werd vastgehouden. Een wagen wachtte voor de deur; MORGAN werd er met geweld ingezet, en men bragt hem dadelijk naar *Rochester*. Men wist naderhand, dat het rijtuig toebehoorde aan NICOLAAS GEORGES CHESEBRO, die daarom door den regter in staat van beschuldiging gesteld werd, zoo als ook twee andere personen, omdat zij aan die ontvoering deel hadden genomen. Wel werd het bewezen, dat geen van beiden *Canandaigua*, de plaats, waarvan MORGAN ontvoerd was, had verlaten, doch werden zij desniettemin schuldig bevonden en gevangen genomen.

Deze gebeurtenis deed eene menigte van gissingen maken; de regtbank stelde hierop een onderzoek in. Men vernam, dat MORGAN naar het fort *Niagara*, op de grenzen van *Canada* gevoerd, en daar door Metselaars ter dood gebragt was. Ten minste was het eene opmerkelijke zaak, en welke aanleiding gaf tot gegronde twijfelingen, dat de vinnigheid der getuigen, hunne verklaringen op hooren zeggen, het onbepaalde hunner getuigenissen, met uitzondering van misschien een' enkelen, wiens karakter nog ver was volmaakt vertrouwen in te boezemen, overal tastbaar waren: Hoe het dan ook zij, voor de oogen der menigte bestond het bewijs voor den moord in de verdwijning zelve.

De getuige, die in dit opzigt de stelligste verklaring gaf, heette EDUARD GIDDINS. Hij verklaarde, dat MORGAN in den nacht van den 15den September 1826, geblinddoekt, en onder geleide van Metselaren, bij hem was gebragt op het fort *Niagara*. Volgens zijn getuigenis zoude hij dadelijk opgestaan zijn. Nauwelijks gekleed zijnde, zoude hij naar den oever van de rivier gegaan zijn, alwaar zich het eskorte en de gevangene bevonden. Daar zouden allen bijna twee uren gewacht hebben, tot dat de Metselaars van *Canada* zouden aangekomen zijn, die het komplot hadden gesmeed, om MORGAN uit hunne handen over te nemen. Dit wachten moede, zouden zij MORGAN naar het ma-

gazijn van het fort gebragt hebben, van het welk GIDDINS den sleutel had. Hier alleen gelaten, zoude de gevangene sterk geschreeuwd hebben. Eene negerin, met de dochter van den wachter aan de rivier gekomen zijnde, om water te scheppen, zoude aan GIDDINS berigt hebben, dat zij gerucht hoorde. Om haar te misleiden, zoude deze gezegd hebben, dat geesten en tovenaars het fort bezet hadden, en het gerucht maakten, dat door haar gehoord was. In den avond van den 14den zouden, naar zijn zeggen, eenige Vrijmetselaars bij hem het avondmaal gebruikt hebben. Eenigen van dezen waren spoedig daarna vertrokken, waarna GIDDINS en de anderen eene langdurige beraadslaging over MORGAN gehouden hadden. Men was het eens geworden, dat hij den dood had verdiend, en dat zij als Vrijmetselaars verplicht waren, hem dien te doen ondergaan. Hierop gingen allen, met uitzondering van twee of drie, naar het magazijn. Aangezien zij echter vermeenden, dat zoodanig besluit eenstemmig moest genomen worden, kwamen zij terug, om de achtergeblevenen over te halen tot het geven hunner toestemming, dat hen na eene nieuwe beraadslaging gelukte. Men stelde nu voor, MORGAN te binden, en hem, na het bevestigen aan eenen grooten steen, in de rivier te werpen. Allen stemden daarin toe, en deden eenige stappen naar het magazijn, om het ten uitvoer te brengen. Onderweg bleef nogtans een der zamengezworenen staan, en verklaarde, dat hij zijne toestemming niet kon geven aan die doodstraf. Deze omstandigheid gaf een ander den moed, hetzelfde te verklaren, en men zag voor het oogenblik van het voornemen af. Later zoude GIDDINS het verlangen hebben te kennen gegeven, dat men MORGAN vrij zoude laten, en zoude daarover met de anderen twist hebben gekregen. Hij gaf de sleutels over, vertrok den 17den om zaken, en kwam niet voor den 21sten terug, als wanneer MORGAN niet meer in het fort zoude zijn geweest.

Volgens de verklaring van GIDDINS, zoude de moord van MORGAN buiten zijn weten, en gedurende zijn afzijn gepleegd wezen. Hij bevestigde echter niets en deelde slechts mede, wat hij had hooren zeggen.

Na een scherp en aanhoudend onderzoek, gedurende vier jaren gedaan, waren dit de zeer onbepaalde inlichtingen, welke men had kunnen verkrijgen. MORGAN's lot bleef even onzeker als te voren, en men was verplicht, bij het vormen eener meening ten dezen opzichte, veeleer op waarschijnlijkheden, dan op eenig dadelijk en stellig bewijs te bouwen.

Dadelijk na het verdwijnen van MORGAN liep een groot deel volks uit de verschillende wijken van *Batavia* te hoop, om de werkplaats van MILLER aan te vallen, en zich meester te maken van het handschrift, welks aankondiging aanleiding had gegeven tot den aanslag. Een groot gedeelte der inwoners, onder welke er onderscheiden Vrijmetselaars waren, boden zich aan, om MILLER tegen dezen nieuwen aanval te verdedigen; maar de meeninge verliep, na het doen van eenige bedreigingen, zonder eenig geweld te plegen.

Eenigen tijd naderhand kwamen een Franschman en nog iemand naar *Batavia*, ten einde MILLER om geldzaken gevangen te doen nemen. MILLER werd gevangen genomen, en naar *Strafford* gebragt, waar hij eenige uren in eene herberg onder bewaring bleef. Van daar werd hij naar den Magistraat gebragt, maar aangezien noch geregtsbode, noch aanklager verscheen, liet men hem los. Later werden de Franschman en zijn medestander over deze inhechtenisneming voor den regter getrokken en door dezen gevonnisd.

De openbaarheid, welke men had gegeven aan het onderzoek en de verhooren, hadden de verdenkingen, welke op de Vrijmetselaars rustten, natuurlijk grooter en zwaarder gemaakt, en het was toen, dat er zich eene talrijke en ontzagbare partij vormde, die den naam van *Anti-Maçonnerie* aannam.

Van dat oogenblik zagen zich de Broeders van alle kanten door eenen vloed van schotschriften en courantenartikels aanvallen, in welke men hen beschuldigde van alle aanslagen tegen de wetten, het bestuur en de godsdienst; het waren, zeide men, geheime en gevaarlijke vijanden, aan welke men de toegang tot de kerken moest weigeren, en welke men door uitdrukkelijke wetten moest berooven van de uitoefening hunner burgerregten.

De zaken liepen zelfs zoo hoog, dat eene menigte Vrijmetselaars, zoowel afzonderlijk als in vereenigingen, in de dagbladen hunne staat- en zedekundige geloofsbelijdenis aflegden.

In Februarij 1827 vergaderde het Hoofdkapittel van *Royal-Arche*, in den Staat van *New-York*, te *Albany* bijeen, en stelde staande de vergadering het volgende stuk:

»Het Kapittel van de groote *Royal-Arche* van den Staat van *New-York* heeft zijne jaarlijksche vergadering laatstleden Dingsdag geopend en tot heden geadjournceerd. Eenhonderd en tien Kapittels waren er vertegenwoordigd. Vóór het adjournement werden de navolgende besluiten genomen:

»Aan het zeer uitmuntende Hoofdkapittel van den Staat van *New-York*.

»De Kommissie, benoemd bij besluit van het Hoofdkapittel, om zich met de zaak van *WILLIAM MORGAN* bezig te houden,

»Geeft met eerbied het volgende berigt:

»De Kommissarissen hebben zich bezig gehouden met den hen opgedragen last, zoowel met betrekking tot de algemeene ophefing en gisting der gemoederen, als dien aanzien, als met opzigt tot de onverdiende beschuldigingen, welke men op de Vrijmetselaars, en in het algemeen op de orde der Vrijmetselarij heeft geworpen.

»De Kommissie is van meening, dat het Hoofdkapittel de uitdrukking van deszelfs gevoelens, ten aanzien van de onderhavige zaak, openlijk kenbaar behoort te maken.

»De Kommissie onderwerpt de onderstaande overwegingen en besluiten, die hare meening bevatten, over de gebeurtenis, welke het onderwerp van dit rapport is, aan het onderzoek van het Hoofdkapittel.

»Aangezien het regt der vrijheid en van de persoonlijke veiligheid verzekerd worden door de vrijzinnige grondwet, onder welke wij leden van het Hoofdkapittel, zoowel als onze overige medeburgers, het geluk hebben te leven.

»Aangezien wij het bewaren van die regten als eene levensvraag beschouwen, ten opzichte van de instandhouding en het algemeen genot van de weldadigheid onzer republikeinsche instellingen.

» Aangezien de maatschappij onlangs getuige is geweest van eene schending dier regten, waarbij men voorgewend heeft te steunen op den naam en de goedkeuring der Vrijmetselarij, in de gebeurtenissen met WILLIAM MORGAN.

» Aangezien de grondstellingen onzer oude en eerbiedwaardige Broederschap niets bevatten, wat zulke daden eenigermate regtvaardigt of toelaat, maar al hare leerstellingen en gebruiken integendeel strekken, tot het aanmoedigen en inboezemen van eene behoorlijke onderverping aan de wetten, en de bevordering van het genot van gelijke regten door elken persoon, en van verhevene denkbeelden, zoowel over persoonlijke als nationale onafhankelijkheid.

» Heeft het Hoofdkapittel besloten, dat wij, deszelfs leden, zoowel in het algemeen, als ieder voor zich, alle medeweten en goedkeuring van opgemelde daden, betrekkelijk het ontvoeren van WILLIAM MORGAN, van ons afwijzen; dat wij die daden laten, als eene schending van de Majesteit der wetten en eene inbreuk op de regten van persoonlijke vrijheid, welke aan elken burger van ons vrij en gelukkig vaderland is verzekerd.

» En is besloten, het rapport, benevens de voorafgaande gronden en overwegingen, in het licht te geven.

» Eensluidend uittreksel uit de registers van het Kapittel der groote *Royal-Arche* van den Staat van *New-York*."

JOHN O. COLE, *Groot-Secretaris*.

Meer andere Kapittels en Loges namen gelijksoortige besluiten, en gaven die evenzeer in het licht.

Maar vooral drongen de Vrijmetselaars van alle kanten en met nadruk aan op een gestreng onderzoek naar de verdwijning van MORGAN, wiens vermoedelijke moord aan eenigen van hen werd toegeschreven. Een groot aantal Loges, en wel voornamelijk die van het graafschap *Monroë*, namen zelfs het besluit, hunne werkzaamheden te schorsen, tot de zaak tot klaarheid gebracht, en de Vrijmetselaars geheel geregtvaardigd zouden zijn.

Intusschen hadden vele onpartijdige personen weldra opgemerkt, dat de *Anti-Maçons*, onder den dekmantel van den ijver voor zedelijkheid en algemeen welzijn, eigenlijk gedreven werden door gevoelens van eerzucht en persoonlijk belang, en dat het overige

kleinste gedeelte, zich had laten medeslepen door blinde vooringenomenheid, welke hen door de raddraaijers was ingeboezemd. De Kiezers van *Randolphe*, *Windsor*, *Broom*, *Stephentown*, *Walleyfort*, *Vernon*, enz. namen dienvolgens het besluit, bijeen te komen, en de beschuldiging te onderzoeken. De besluiten waren natuurlijk gunstig voor de Vrijmetselaars, en waren alle in den geest van het volgend uittreksel uit een dier stukken.

» Men heeft erkend :

1°. Dat de *Anti-Maçonnieke* vereeniging alleen daargesteld is met eer- en haatzuchtige bedoelingen, en om zich, ten nadeele der Vrijmetselaars, een gevaarlijken inloed te verschaffen op de verkiezingen en de burgerlijke aangelegenheden.

2°. Dat het beklagenswaardig is, dat eenige personen, in elk ander opzigt door hun karakter aanbevelenswaardig, zich door intriganten hebben laten medeslepen en verleiden, en medegewerkt hebben aan hunne *Anti-Maçonnieke* bekendmakingen, om eene broederlijke vereeniging aan te tasten, zoo zeer achtenswaardig door hare oudheid, door de gestrengheid van hare godsdienstige en zedelijke beginsels, en door de talrijke bewijzen, welke zij onophoudelijk geeft van hare liefde voor mededoogen en weldadigheid.

3°. Dat het de pligt van alle verstandige en voorzigtige menschen is, zich te vereenigen, om de beweging te stillen, door de *Anti-Maçonnieke* heirtogt veroorzaakt. Eindelijk,

4°. Dat de keus der kandidaten, geroepen tot civiele, regterlijke of godsdienstige ambten, moet gedaan worden zonder onderscheid, dan dat van de verdiensten, als ook de vereischte bekwaamheden, om die op eene waardige wijze te vervullen."

De Anti-Metselaren van hunne zijde verkregen voordeelen, van dezelfde soort in andere vergaderingen.

Te *Pultaney* werd besloten: » Dat men geen prediker zoude aanhooren, die Vrijmetselaar was, ingevalle hij niet de verzekering zoude geven, geene Loge der Vrijmetselaren te bezoeken, en hij niet luide verklaarde, dat de *Maçonnieke* instelling eene slechte instelling is."

In eene burgervergadering in de stad *Elba*, in het graafschap

ANT.

55

Genesee, den 5den Maart 1827 gehouden, werd, onder anderen, besloten: »Dat men hetzij in de stad, in het graafschap, of den staat, niemand een ambt zoude laten bekleeden, noch zoude toelaten als bedienaar van het Evangelie, die lid zoude zijn van de vereeniging der Vrijmetselaren.»

Den 10den van dezelfde maand verklaarde de vergadering te *Covington*, in het graafschap *Genesee*: »Dat zij de Vrijmetselaren ter oorzaak dezer hoedanigheid, als onwaardig beschouwde, eenig ambt van vertrouwen, in de stad, het graafschap, of den staat te bekleeden.»

Te *Cambria*, graafschap *Niagara*, maakten de burgers den 17den Februarij 1827 bekend: »Dat, naar hun inzien, en na al de omstandigheden beschouwd te hebben, de voornaamste leden van de Maçonnieke vereeniging ingewikkeld waren in de ontvoering van *MORGAN*, en dat zij beschouwd moeten worden, als dezelve goedgekeurd te hebben.» Ten gevolge waarvan zij oordeelden: »Dat het hun pligt was, hunne hulp aan ieder der leden van deze instelling te onttrekken, voor eenig ambt, in de stad, het graafschap, of den staat.»

Eindelijk werden, in die verschillende graafschappen, alle vrije grondbezitters van de lijst der *jury* geschrapt, omdat zij Vrijmetselaren waren.

De zaken waren in dien staat, toen de Loge te *Batavia* de onvoorzigtigheid beging, om, in weerwil van de gisting der gemoederen, aan te kondigen, dat zij het feest van *St. Jan* in het openbaar zoude vieren. Dit voerde de gisting ten top, en de Anti-Maçons werden, bij openlijke oproeping, uitgenoodigd, om zich op denzelfden dag te vereenigen, met een doel, dat men gemakkelijk zal gissen.

Op den 23sten Junij 1827 kwamen omtrent drie honderd Vrijmetselaars bijeen. Op uitnoodiging van *MILLER* kwamen, op den anderen kant, twee tot drie duizend personen in het gebouw der regtbank bijeen. Eenigen onder hen waren met geweren gewapend, welke zij in de omstreken van het dorp lieten staan; anderen droegen breede messen, gelijk aan die der Amerikaansche wilden. De dag verliep nogtans zonder

eenig voorval, welks gevolgen het feest hadden kunnen storen. Wel is waar, er werden enige zwakke pogingen aangewend, om den Maçonnieken optogt bij haar voorbijtrekken aan te randen, doch deze werden door de omstanders te keer gegaan.

De optogt werd enige malen afgebroken door een wagen, die, klaarblijkelijk met opzet en bij herhaling, dwars door de rijen reed, terwijl er ook enige steenen werden geworpen. Deze kwaadwillige pogingen, om onrust te verwekken, welke van de zijde van het laagste graauw kwamen, werden afgekeurd door al de personen der beschaafdere klasse. Men had zich, zoo het scheen, ten doel gesteld, de Vrijmetselaars door geweld tot vijandelijkheden te tarten, en wanneer dezen hunne ergernis niet hadden onderdrukt, dan zoude het dorp *Batavia* dien dag een tooneel van verwoesting hebben opgeleverd.

Te midden van deze en meer dergelijke gebeurtenissen, gevoelden de burgers van het graafschap *New-York*, dat het enige middel om de rust te herstellen, bestond in het ontdekken der personen, die zich hadden schuldig gemaakt aan het ontvoeren van *MORGAN*, ten einde de wezenlijke oorzaak van dien aanslag te leeren kennen. Dienvolgens had er te *Lewis-town* eene bijeenkomst plaats van personen, die afgevaardigd waren door onderscheidene openbare vergaderingen, en welke aan de wetgevende magt verzochten, eene speciale kommissie te benoemen, ten einde verdere nasporingen te doen ten opzichte van het voorval van *MORGAN* en te bevelen, dat de schuldigen, in zijne uitvoering betrokken, gestraft zouden worden. Deze petitie werd verzonden naar eene kommissie, die in haar rapport, eene belooning van vijf duizend Dollars (*f* 12,500) uitloofde, op de ontdekking van gemelden *WILLIAM MORGAN* ingeval hij nog bestond, of indien hij dood ware, eene gelijke som op de ontdekking van den moordenaar; in het laatste geval zoude de som echter eerst na de veroordeeling uitbetaald worden. Dit rapport begeerde ook, dat er vijf leden zouden aangewezen worden, en wel twee uit den Senaat en drie uit de andere kamer, welke den last zouden erlangen, de graafschappen *Ontario, Monroë, Livingston, Erié, Niagara*

ANT.

33

en *Orleans*, en, des gevorderd, ook andere te bezoeken, met onbeperkte magt, de personen voor zich te doen komen, zich de noodige stukken en papieren te doen voorleggen, en te onderzoeken naar de feiten en omstandigheden, welke in verband stonden met de verdwijning van den gezegden WILLIAM MORGAN, en den uitslag hunner pogingen aan de eerstkomende wetgevende vergadering in te leveren. Deze voorstellen werden echter door eene aanzienlijke meerderheid verworpen, na eene belangrijke beraadslaging, in welke de toenmalige voorzitter der vergadering van *New-York* zich onderscheidde door eene redevoering, gekenmerkt door bondigheid en waarlijk grondwet-tige beginselen.

In weerwil dezer beraadslaging vaardigde de Gouverneur van den Staat *New-York*, CLINTON, eene proclamatie uit, bij welke duizend Dollars (*f* 2300) werden uitgelooft voor den-geen, die de daders van MORGAN's ontvoering zoude ontdek-ken; waarop de nasporingen met nieuwe kracht hervat werden.

Het lijdt geen twijfel, dat deze gebeurtenissen aan me-nigeen aanleiding gaven, van dezelve gebruik te maken om het algemeen tot eigen voordeel te misleiden. Zoo deed er zich zekere THOMAS HAMILTON op, die voorgaf onderrigt te zijn van de bijzonderheden van het vermoorden van MORGAN, en tevens, dat hij vreesde, dienvolgens door de Vrijmetselaars vermoord te worden. Aanvankelijk speelde hij de rol van eenen Methodisten prediker, en wist door dit middel eenig geld van de bewoners van *Batavia* te trekken. Toen het bedriegelijk middel, door hem gebezigd, afgesleten was, begon hij tegen de Vrijmetselarij uit te varen, daarbij voortdurend liefdegiften inroepende. Eenigen tijd hierna werd hij echter gevat en als landlooper gevangen gezet. Toen hij uit de ge-vangenis kwam, had hij den naam eens martelaars verworven, en zijne Anti-Maçonnieke werkzaamheden slaagden boven alle verwachting. De diakenen en ouderlingen der Kerk verenigden zich in het gebed voor zijne veiligheid, en de naam van HAMILTON werd in de geheele streek gevierd en herhaald door duizende monden.

Na eene zijner voorlezingen te *Acon*, in het graafschap *Livingston*, was hij, bij hem niets zeldzaams, zoo beschonken, dat men dacht, dat hij het zoude besterven. Dienvolgens verspreidde men het gerucht, dat hij door de Vrijmetselaars vergiftigd was. De Anti-Maçons verklaarden, dat HAMILTON een martelaar was; hunne dagbladen herhaalden de beschuldiging van het vergiftigen, en de geheele landstreek weergalmde van dit nieuwe en rampzalige treurspel. Ongelukkig voor hunne zaak, sliep HAMILTON den roes uit, en vertrok den volgenden dag gezond naar *Buffalo*.

Twee dagen na zijne aankomst aldaar, vonden eenige lieden het lijk van eenen persoon, HORMAN FAY genaamd, die zich in de kleine baai van *Tonnevanta* had verdronken, en begroeven hetzelve. HAMILTON was kort te voren uit *Buffalo* verdwenen, en hierdoor ontstond het gerucht, dat het in de baai gevonden lijk, van niemand anders was, dan van den ongelukkigen HAMILTON, welke, na ontkomen te zijn aan het vergif, eindelijk door de Vrijmetselaars verdronken zoude zijn. Een groote toeloop van volk kwam naar de plaats, waar HORMAN FAY begraven was. Het lijk werd opgegraven en aan een naauwkeurig onderzoek onderworpen. Op eene gelukkige wijze werden ook de mogelijk nadelige gevolgen hiervan voorkomen, door dat HAMILTON juist op dat oogenblik uit eene herberg kwam, waar hij den geheelen tijd van zijn afwezen in dronkenschap en wellust en liederlijkheid had doorgebracht.

HAMILTON vertrok weinig tijds daarna naar het graafschap *Ontario*, waar hij opgenomen werd in het huis van eenen ijverigen Anti-Maçon; maar hier een schandelijken aanslag gemaakt hebbende op de eerbaarheid van zijns gastheers dochtertje — een meisje van negen jaren — eindigde hij zijne loopbaan in de staatsgevangenis te *Auburn*.

Inmiddels bleef de kommissie te *Livingston* hare nasporingen, omtrent het geheimzinnig verdwijnen van MORGAN, met ijver voortzetten. De rivier *Niagara* en een gedeelte van het meer *Ontario* werden, gedurende eenige maanden, met opzettelijk daartoe uitgedachte werktuigen onderzocht, maar al de

ANT.

57

middelen door het vernuft uitgedacht; werden vruchteloos aangewend, vermits men niet het minste spoor vond. Ten gevolge van al die omstandigheden begon de gisting der gemoederen, door de gebeurtenis met MORGAN veroorzaakt, langzamerhand te bedaren, en men begon te hopen, dat de wraakgierigheid, waarmede men de Vrijmetselaars vervolgd had, wanneer die niet op nieuw gevoed werd, eindelijk zoude bedaren.

Maar op den 7den October 1827, daags voor eene te geschieden verkiezing, werd in de stad *Carlton*, in het graafschap *Orleans*, op omtrent veertig mijlen afstands van het fort *Niagara*, het lijk van eenen vreemdeling gevonden, dat op den oever der rivier lag, waar het angespoeld was. Een gezworene werd er heen gezonden, gelijk dit altijd gebruikelijk is bij gevonden lijken; hij deed de lijkschouwing; er werden getuigen verhoord, die MORGAN hadden gekend, en het *verdict* (aldus noemt men de uitspraken van alle gezworenen in *Engeland* en *Amerika*) luidde, dat het lijk was van eenen onbekenden persoon, door verdrinken gestorven. Aangezien het onderzoek van den gezworene in onderscheidene dagbladen werd geplaatst, deden de Anti-Maçons het vermoeden weder levendig worden, dat dit het lijk van MORGAN ware.

Dienvolgens begaven zich onderscheidene inwoners van *Batavia* en *Rochester* naar de plaats, waar men het lijk ter aarde had besteld, en deden het opgraven. Zij gaven voor, omeenden werkelijk er eenige gelijkenis met MORGAN in te vinden, en ten einde, gelijk zij zeiden, te beletten, dat de Vrijmetselaars het, gedurende den nacht, niet zouden stelen, plaatsten zij er wachters bij. Vervolgens begaven zij zich naar de vrouw van MORGAN, welke zij overhaalden, hen naar *Carlton* te verzellen. En het was toen, dat de raddraaijers het plan vormden, den publicken geest te misleiden door het schandelijkste middel, dat men bezigen kon, om de menschen te bedriegen, namelijk, door eene wettelijke bekrachtiging.

Een tweede onderzoek had plaats. Niets was er in de kleeding, of het uiterlijke, overigens reeds geheel in den staat van rotting, wat bewees dat het MORGAN was. Desniettemin ver-

klaarde MORGAN'S VROUW, dat het de overblijfselen van haren man waren. Men toonde twee tanden, welke MORGAN zich eenige jaren te voren had laten uittrekken, en zij pasten zeer goed in de gaten van het tandvleesch van het lijk. Een getuige herkende de trekken van zijn aangezicht, een ander de kleur zijner haren; een derde de tanden; eindelijk verklaarde de jury, dat dit het lijk was van WILLIAM MORGAN, door verdrinken gestorven. Het lijk werd met groote praal teruggebracht en begraven te *Batavia*, in tegenwoordigheid van eene talloze menigte, waarbij een prediker JAMES COCHRAN genaamd, die beurtelings nuchter en dronken was, en zich veel in de omstreken liet hooren, eene zeer heftige lijkrede uitsprak. Deze uitslag, van welken de partijhoofden op eene sluwe wijze gebruik maakten, deed de haat op de Maçonnerie aangroeijen, en de ontdekking van het lijk scheen volgens hen een wapen te zijn, door de Voorzienigheid verschaft, om de regtvaardigste zaak te doen zegepralen. De nannadering der verkiezingen gaf nog meer kracht aan de verstoordheid der gemoederen en aan de vreugde over de zegepraal. Ondertusschen vernielde eene stem uit *Canada* deze algemeene vreugde. Het was die van eene bedroefde weduwe en van hare vaderlooze kinderen, die de overblijfselen opeischten van eenen echtgenoot en van eenen vader. Hun smeekschrift werd eerst met vooringenomenheid aangehoord, en men beleedigde hen zelfs; maar het vooroordeel en de driften zwegen eindelijk voor de waarheid.

Het lijk werd nog eens opgegraven; men deed een derde onderzoek, en er werd duidelijk erkend, dat dit het lijk was van TIMOTHEUS MONRO, die op den 26sten September in het meer *Ontario* gevallen en verdronken was.

De driften, die op den naam van MORGAN waren opgewekt, verkoelden een weinig, ten gevolge van deze gebeurtenis. Zij begonnen echter op nieuw door de vrijwillige bekentenis van zekeren HILL, die zich beschuldigde, een der moordenaars te zijn. HILL werd gevangen genomen en naar *Lockport* gezonden. Daar gekomen weigerde hij voor de groote jury te verschijnen, om zijne eerste bekentnissen te bekrachtigen, en ging toch voort, zich te beschuldigen. De groote jury hem als gek be-

schouwende, weigerde vonnis te geven, en hij werd in vrijheid gesteld.

In 1828 werd er nog eene commissie benoemd, met onbeperkte magt, om het spoor van MORGAN op te zoeken. Eene memorie werd aan het congres ingeleverd, dat de zaak naar de regters van den Staat van *New-York* verzond, daarenboven werd er eene petitie aan den president van de Vereenigde Staten ingezonden; maar dit alles bragt geene nieuwe ontdekking in deze geheimzinnige zaak aan.

De sterkste uitslag, door deze groote beweging der Anti-Metselaren voortgebracht, was, in het tijdstip van 1850, de verkiezing van omtrent dertig leden voor de wetgevende vergadering van *New-York*, die de grondbeginselen en de gevoelens van de Anti-Macconerie vertegenwoordigden, en die altijd te zamen stemden over de staatkundige vragen. Deze leden vormden overigens eene gemengde partij tusschen de twee groote partijen, die de vergaderingen van de Vereenigde Staten verdeelden, en streefden, sterk genoeg te worden, om de overwinning te kunnen beslissen, ter gunste van den een of den ander, ten einde door dit middel, van beide zijden belooningen te verkrijgen.

Hoe het dan ook zij, deze Anti-Macconieke epidemie, die, geboren in het oosten, zich in al de rigtingen van de Vereenigde Staten uitstreckte, en vervolgens met eene groote hevigheid in *Nieuw-Engeland* heerschte, moest echter uit deze streken verdwijnen. De gemoedelijke personen, die tot de Anti-Macconerie gedreven werden uit verontwaardiging, over den moord van MORGAN door de Vrijmetselaren, bleven niet door valsche schaamte in de rangen van deze partij; zij werden eindelijk overtuigd, dat deze vermeende moord slechts een onedel bedrog was, en de intriganten, van welke zij een blind werktuig waren, hielden eindelijk op, eene stem te doen hooren, die niet meer ingang vond.

Heden ten dage weet men, dat de verdwijning van MORGAN de uitrekening van eene schandelijke speculatie was, met het doel, om de belangstelling op zijnen persoon en de aandacht op zijne

Uitlegging van de Maçonnerie te leiden, en dat MORGAN, na eenigen tijd verborgen te zijn gebleven, om den uitslag van dezen kunstgreep af te wachten, en er de vruchten van geplukt te hebben, zich onder eenen anderen naam ingescheept en Amerika heeft verlaten.

Verder is het overtuigend gebleken dat MORGAN sedert te *Smirna* is herkend, niettegenstaande de vermomming, welke hij had aangenomen, om aan de blikken te ontsnappen van de menigte Amerikanen, door den handel daar heen gelokt. Onder den valschen naam van GIRAUD speelde hij de rol van eenen bezielden, en eene audientie van den Pacha gevraagd en verkregen hebbende, had hij gezegd, dat MOHAMED-zelf hem verschenen was, en hem bevölen had, het geloof zijner vaderen af te zweren en Turk te worden.

De Pacha hem beschouwende, als door dolheid aangetast, had hem overgehaald, dit eenigen tijd uit te stellen, ten einde zich van de waarheid zijner roeping te verzekeren; maar MORGAN had korten tijd daarna voorgewend, eene nieuwe verschijning van den profet gehad, en een nieuw bevel van zijnen kant, om de Mohamedaansche godsdienst te omhelzen, ontvangen te hebben, en had hij eindelijk verkregen, van daarin opgenomen te worden, waartoe hij zich aan de besnijdenis onderwierp.

(Anten)
(Ante d. Strafe)
(Antem)

Zijne aanneming in het Muzelmansche geloof had te *Smirna* veel gerucht gebaard, en is bevestigd door bewijzen en ooggetuigen, welke het grootste vertrouwen verdienen.

(Antiochian)
(Antom)

ANTIOCHIE. Een Pseudo-naam, welke men der stad *Bamberg* in de Illuminaten-orde heeft gegeven.

(Apfen u. L.)

APEN- EN LEEUWENRIDDEERS. (De) Een uitvlocisel van het Schotsche ridderwezen, welks ontstaan men in den jare 1777—1780, den aanhangers der Jezuiten, toeschreef, en welks inhoud geheel zonder belang is.

(Aquila)
(Hasek)
(Arbeit)

AQUILA CORONATA. (EQUES AB) Zie VAN OSTEN.

AQUILA FULVA. (EQUES AB) Zie VON STARCK.

ARBEID, ARBEIDEN noemt men de werkzaamheden der Vrijmetselaren, zoowel wanneer zij aan de tafel als in gewone Leges verzameld zijn.

ARB. ARC. 41

ARBEIDER (De) is de symbolische naam van eenen Vrijmetselaar. *Arbeiden*
 Een arbeidend Br. is hij, die Lid eener Loge is.

ARBEIDSLOON. (Het) Zulks te hebben bekomen heet, dat men *Arbeidsloon*
 met het werk, den arbeid, of het onderrigt, tevreden is.
 Vermeerdering of verhooging van het loon is bevordering van
 den eenen tot den anderen graad. Deze uitdrukking is alleen
 in de Johannes-graden in gebruik. *(Arrière de la Pallotente)*

ARBORE FRUGIFERA. (EQUES AB) Zie BOSE. *Bose*

ARCANUM. Zie STEEN DER WIJZEN. *Steen der Wijzen*

ARCH. (the Royal) Het koninklijk gewelf. Zoo heet de in *En.*
geland en *Amerika* verbreide hoogste graad der Vrijmet-
 selarij. Deze werd door de Engelsche Groote Loge der nieuwe
 Vrijmetselaren als zoodanig erkend, en in den jare 1777 voor dezen
 graad een Hoofd-Kapittel in *Londen* opgerigt. Ook in andere syste-
 ma's is deze aangenomen geworden, en maakt den 15den graad uit,
 zoowel in het oud-Engelsche, uit *Amerika* naar *Frankrijk*
 overgevoerde Rituaal, als ook in het Kapittel der Keizers van
 het Oosten en Westen in *Parijs*, en is in het Mitzaimitisch
 systema de 51ste graad. *REHERA*

ARCHIDEMIDES. Zie VON STARCK. *Archidemes*

ARCHIEF (Het) is de plaats, waar eene Loge hare oorkonden,
 acten, correspondentieboeken, schilderijen, oudheden, enz. be-
 waart. Eenige Loges hebben uitgemunt, door haren ijver, om
 dergelijke verzamelingen voltallig te maken, en ten algemeenen
 nutte te doen strekken, zijnde het meerendeel echter nalatig
 in het wel bewaren harer papieren. *(Archiv. f. Freymaetere)*

ARCHITECT. De Officier, welke met het onderhoud van het
 Loge-gebouw en met deszelfs innerlijke versiering belast is. *Architect*
Bauerhoff.

ARCHITECT, (De Engelsche volkomen) de 28ste graad van het
 Mitzaimitisch systema te *Parijs*. *Architect*

ARCHITECT, (De groote) de 6de graad der *Martinisten*, de 8ste
 der *Élus Coëns*; de 12de van den Raad der Keizers van het
 Oosten, Westen en van het uit *Amerika* naar *Frankrijk*
 gevoerde oud-Engelsche systema; de 25ste van het Mitzai-
 mitisch systema, en de 10de van de *Élus de la verité*
 (uitverkorenen der waarheid).

ijf maatschappij der Vermeerdering van inkomen

Leering (of in de Loge) van de 15de, 16de, 17de, 18de, 19de, 20de, 21de, 22de, 23de, 24de, 25de, 26de, 27de, 28de, 29de, 30de, 31de, 32de, 33de, 34de, 35de, 36de, 37de, 38de, 39de, 40de, 41de, 42de, 43de, 44de, 45de, 46de, 47de, 48de, 49de, 50de, 51de, 52de, 53de, 54de, 55de, 56de, 57de, 58de, 59de, 60de, 61de, 62de, 63de, 64de, 65de, 66de, 67de, 68de, 69de, 70de, 71de, 72de, 73de, 74de, 75de, 76de, 77de, 78de, 79de, 80de, 81de, 82de, 83de, 84de, 85de, 86de, 87de, 88de, 89de, 90de, 91de, 92de, 93de, 94de, 95de, 96de, 97de, 98de, 99de, 100de

- architect* ARCHITECT, (De Grootmeester) de 19de graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* gevoerde oud-Engelsche systema.
- architect* ARCHITECT, (De kleine) de 22ste graad van het Mitzraïmitisch systema in *Parijs*, en de 9de der Uitverkorenen van de Waarheid.
- architect* ARCHITECT, (De Opper-) de 24ste graad van het Mitzraïmitisch systema.
- architect* ARCHITECT, (De volkomen) in drie klassen, Leerling, Medgezel en Meester verdeeld, maakt de 25ste, 26ste en 27ste graden van het Mitzraïmitisch systema uit.
- archivaris* ARCHIVARIS. De bewaarder der Loge-acten, papieren, boeken, enz. en die alzoo een archief, of eene bibliotheek, bijeenbrengt of vermeerdert. Gewoonlijk is hij tegelijk Zegelbewaarder der Loge.
- argonauten* ARGONAUTEN-RIDDER. De 5de graad van de Akademie der ware Vrijmetselaren te *Montpellier*.
- arithmetisch* ARITHMETICA. Zie REKENKUNDE.
(*arithmetisch*)
- armbezorger* ARMBEZORGER. Zie AALMOEZENIER.
(*armbezorger*)
- armbus* ARMBUS. Eene bus, waarin de armengelden en kleine geldboeten bij de Tafelloge ingezameld worden.
(*armbus*)
- armiger* ARMIGER, (De Wapendrager) de 5de klasse van den 6den graad der *Strikte Observantie*, en de 1ste graad der innerlijke orde van de Afrikaansche Bouwheeren.
(*armiger*)
- asarias* ASARIAS. Zie HASARIAH.
(*asarias*)
- aschard* ASCHARD. De verminkte uitspraak van het Hebr. woord *Chasak* (sterk), een in de hooge graden bekend woord.
(*aschard*)
- aspirant* ASPIRANT. (De) Een Prof., die zich aangemeld heeft, om in de orde der Vrijmetselaren opgenomen te worden, en zijne toelating afwacht.
(*aspirant*)
- assum* ASSUM (VON) rigtte te *Grünstadt*, ten jare 1787, de orde der Drievuldigheid op.
(*assum*)
- astrea* ASTREA, (dochter van JUPITER en THEMIS, de Godin der gerechtigheid). Deze naam wordt somtijds gegeven aan bloemrijke voorlezingen van Legerodenaars, doch de echte Vrijmetselarij weet van geene Mythologie. *Astrea* is de naam van de (50 Augustus 1813) in *St. Petersburg* opgerigte G. L. van *Rusland*, doch welke op het onverwachtst ontbonden werd door een bevel van Keizer ALEXANDER aan den Minister van Binnen-

St. Petersburg als bij Leming

landsche zaken, Graaf KOTSCHEBEY, van den 12 Augustus 1812, waarbij de Vrijmetselarij in geheel *Rusland* verboden werd. Men heeft zich verdiept in het onderzoek, aangaande dit verbod, maar de oorzaak daarvan niet kunnen vinden; waarschijnlijk moet zulks aan de bemoeijingen der Jezuiten worden toegeschreven.

ASTROLOGIE. (sterrowigchelarij) Is de kunst, om uit de plaatsing der sterren, toekomstige dingen te voorzien. *Astrologie*

ASTRONOMUS. De naam van den Priester der 6de klasse van de oude Egyptische geheimen. Astronomie werd in het bekende Vrijmetselaars-verhoor, naar een handschrift van Koning HENDRIK VI van *Engeland*, van den jare 1696, in het antwoord op de 6de vraag, onder de kunsten gerekend, welke de Vrijmetselaren den menschen geleerd hebben. *Astronomus*

ATHEË, (De Ridder van) de 82ste graad van het Mitzaïmitisch systema. *Athee*

ATHELSTAN, of ADELSTAN, de 8ste Koning van *Engeland* gedurende de Saksische Dynastie van 925—941, kleinzoon van ALFRED den Grooten. Als Schutshoofd der kunsten en wetenschappen droeg hij ongemeen veel bij tot de beschaving der toenmalige Engelschen. Hij liet uit *Frankrijk*, het zuidelijk *Duitschland* en andere vreemde landen, Bouwkundigen en Metzelaars komen, om verschillende groote bouwondernemingen te laten uitvoeren. Hij verhoogde het arbeidsloon der Metselaren, en gaf hen zijnen broeder EDWIN tot Oppertoezichter, welke in 926 tot eersten Grootmeester verkoren werd. Op diens aanzoek gaf ATHELSTAN aan dit Bouwligchaam eenen vrijbrief, volgens welke zij zich jaarlijks te *York* tot algemeene beraadslagingen mogten vereenigen, behalve nog eenige andere veel beteekenende voorregten, welke hij hen insgelijks toestond. (Zie EDWIN en ENGLAND.) *Athelstan*

ATHERSATA. Zie THERSATA. *Athersata (uhol)*

AUGUSTINUS (Sint) werd, volgens de overleveringen, benevens 40 andere Monniken door Paus GREGORIUS I, naar *Engeland* gezonden, en bragt vele kunsten en wetenschappen derwaarts. Hij stelde zich aan het hoofd der Bouwvereenigingen, door welke hij teen als Grootmeester werd beschouwd, en legde van *Augustinus (uhol)*

44 AUG. BAD.

de jaren 600 tot 603 den grond voor de hoofdkerken van *Canterbury, Rochester, Londen en Westminster.*
August III AUGUSTUS III, Koning van *Polen* en Keurvorst van *Saksen* vaardigde in het jaar 1759, in zijne deels Katholijke staten het bevel uit, om de Bul van Paus CLEMENS XII tegen de Vrijmetselaren in werking te brengen.

Augustin AUSTIN. Zie AUGUSTIJN.
Avond AVOND. Zie WESTEN.

Aborcha AVREKA. Zie ABORCHAH.

Aziatische Ridderbroeder AZIATISCHE RIDDERBROEDER. Zie BROEDERS.

Azuur AZUUR. Zie BLAAUW.

B.

B. B.: De verkorting van het woord *Boas*.

B. A. B.: Verkorting voor Broeder; BB.: is Broeders. Zie VERKORTINGEN.

B. A. B.: A.: De verkorting der Fransche woorden *Buisson Ardent* (het brandende bosch), waarvan men zich in alle schriften en acten der laatste hooge graden van het oud-Engelsch uit *Amerika* naar *Frankrijk* gevoerde systema, uit 55 graden bestaande, bedient, en waarin men niet in het oosten van *Parijs*, maar bij het brandende *Bosch* zegt.

Bahana BAANA. Zie BAHANAH.

Bacchus BACCHUS. Zie DIONYSIEN.

Baclim BACLIM. Zie BEHANLEM.

Baden BADEN. (Het Groot-Hertogdom) De Vrijmetselarij, zoowel als alle andere geheime genootschappen, werden in 1785 te *Beijeren*, en ook te *Manheim*, dat toen nog tot *Beijeren* behoorde, door een keurvorstelijk bevel op het strengste verboden, weshalve de medeleden der, in den jare 1778 door de Loge *Royal York zur Freundschaft te Berlijn*, geconstitueerde Loge *Karl zur Einigkeit*, in *Manheim*, dezelve sloten. In 1805 werd daar eene nieuwe Loge geopend, en onder toe-

100

afgeleide van de woorden Boas, Broeder, Broeders

44 AUG.

de jaren 600 tot 603 den
terbury, Rochester, Lon-

August II AUGUSTUS III, Koning van
vaardigde in het jaar 1757
(Umanst 1-10) het bevel uit, om de Bul
metselaren in werking te bl

Augustijn AUSTIN. Zie AUGUSTIJN.

Avond AVOND. Zie WESTEN.

Aborochah AYREKA. Zie ABORCHAH.

aziatische AZIATISCHE RIDDERBROEDER. Zie BROEDERS. *afst. j. d. d. g. g.*

azuur AZUUR. Zie BLAAUW.

(avignon)

B.

B. B. De verkorting van het woord *Boas*.

B. Verkorting voor Broeder; BB. is Broeders. Zie VERKORTINGEN.

B. A. B. A. De verkorting der Fransche woorden *Buisson Ardent*
(het brandende bosch), waarvan men zich in alle schriften
en acten der laatste hooge graden van het oud-Engelsch uit
Amerika naar *Frankrijk* gevoerde systema, uit 55 graden
bestaande, bedient, en waarin men niet *in het oosten van*
Parijs, maar *bij het brandende Bosch* zegt.

Bahana BAANA. Zie BAHANAH.

Bacchus BACCHUS. Zie DIONYSIEN.

Baclim BACLIM. Zie BEHAMLIM.

Baden BADEN. (Het Groot-Hertogdom). De Vrijmetselarij, zoowel als al-
le andere geheime genootschappen, werden in 1785 te *Beije-*
ren, en ook te *Manheim*, dat toen nog tot *Beijeren* behoor-
de, door een keurvorstelijk bevel op het strengste verboden,
weshalve de medeleden der, in den jare 1778 door de Loge
Royal York zur Freundschaft te Berlijn, geconstitueerde
Loge Karl zur Einigkeit, in *Manheim*, dezelve sloten.
In 1803 werd daar eene nieuwe Loge geopend, en onder toe-

Afritische *stelt* *unze* *naar*; *Broeders*

lating van het Gouvernement, een Groot-Oosten van *Badenge-*
sticht, welks eerste Grootmeester de Vorst KARL VAN YSENBURG
 was, en hetwelk zich aan het Groot-Oosten van *Frankrijk* aan-
 sloot. Op den 16den Februarij 1815 vernieuwde de Groot-
 Hertog KAREL FREDERIK van *Baden*, het verbod van alle geheime
 genootschappen zonder onderscheid. *(Baden)*
(Baden)

BAFFOMETUS, ook *Baphometus* (MAHOMEDS hoofd genoemd.) *Baffometus*
 de naam van het Godsbeeld, hetwelk de oude tempelheeren
 aanbeden zouden hebben. De vereering van dit beeld was
 eene der punten van de aanklagte in het proces tegen de orde,
 in de 14de eeuw.

BAGOL. Het verbasterde *Bachur* (regtvaardig), in de hoogere *Bagol*
 graden van beteekenis.

BAGULKAL. Is de verminkte uitspraak van het Hebreewsche *BagulKal*
 woord *Bagognal-Kol*. (Alles is walgelijk, EZECH. XVI.3.)
 Zoo ook *Bagulka-Phoresch*, in plaats van *Begognal-Kol*,
Pharas-Kol (alles is verklaard, alles is in verachting), wel-
 ke in de hoogere graden (9den Schotschen graad) voorkomen.

BAHANAH. Een woord dat in de hooge graden eenige beteeke- *Bahanah;*
 nis heeft; welligt van *Bahabah*, met liefde (50sten Schotschengr.). *(Bahab)*

BALAHATE. De naam der Priesters van de 3de klasse der oude *Balahate*
 Egyptische geheimen. Zie EGYPTIE. *(Balawas)*

BALDAKIJN. (Zie TROON.) De bewolkte *Baldakyn* (troonhemel), *Baldakyn*
 van verscheidene verwen, welke de Loge bedekt, is een grond-
 zinnebeeld der Vrijmetselarij.

De zin van dit schoone leerteeken is niet duister. Men be-
 denke, dat de Loge oorspronkelijk geen afgesloten gebouw be-
 duidt, dat de Loge algemeen is en tot den hemel reiken moet.
 Zoo vernemen wij in dit beeld de leer, dat de Vrijmetselarij
 bestemd is, om onder alle hemelstreken en in alle jaargetijden
 door de broederschap uitgeoefend te worden.

BALLOTTAGE. Bij eene stemming zijn de witte of driekante *Balottage*
 plaatjes *voor*, de zwarte of ronde plaatjes *tegen*.

BALSAMO. (JOSEPH) Zie CAGLIOSTRO. *Cagliostro*
Waldemar

BALTHASAR. Deze naam is in den 20sten Schotsch. gr. van beteekenis. *Balthasar*

BANAIAL. De naam van een der 12 uitverkoren Meesters, *Banaial*
(Balthasar)

aan welke SALOMO, na het wedervinden van MIRAMS lijk, volgens de legende van eenige hooge graden, het bestuur van den Tempel opdroeg, en ze tot zijne vertrouwelingen maakte.

Bul. BANBULLEN. Zie BULLEN.

Panzer; BANIER. Eene vaan, waarop de zinnebeelden der Loge geschilderd zijn. *V. Vaandel*

Tafelkage BANKET. Een woord, dat wel eens gebezigd wordt voor Tafeloge (zie dat Art.), als verkleinwoord van *Bank*, en overdragtelijk voor *tafel* en *gastmaal*. *Banken* gebruikte men wel voor eten, zoo als aangeduid wordt door het spreekwoord *de waarheid kan nergens banken*, d. i. zij kan nergens onthaal vinden. Van hier, dat een *Confiturier* of *Suikerbakker* nog *Banketbakker* wordt genoemd, als vervaardigende het gebak en het beeldwerk voor de gastmalen.

(Zie in Barnis)
Bannockburn
(Zie in de naam)
Barnaant

BANNOCKBURN. Zie ROBERT I.

Barnaant BARNAART (W. P.) werd den 24sten Junij, van het jaar 1812, tot Grootmeester der groote Nationale Loge van de *Nederlanden* verheven, en vervulde die betrekking op eene zeer waardige wijze. Het Groot-Oosten van *Frankrijk*, tijdens de overheersching der *Nederlanden* door NAPOLEON, het Groot-Oosten van *Nederland* willende vernietigen, en in dat van *Frankrijk* (*Parijs*) inlijven, had de beruchte Graaf DE CELLES (Belg van geboorte en den 5den November 1841 te *Parijs* overleden), tijdens het Keizerrijk Prefekt te *Amsterdam*, waar hij zich door zijne willekeur en wreede handelwijs zeer gehaat maakte, geen moeds genoeg, zich tegen dezen onbillijken eisch te verzetten. Wat deze niet durfde, of mogelijk niet wilde, volbragt de Edele, voor *Neêrlands* Vrijmetselaren nooit te vergeten Grootmeester Nationaal, BARNAART, niettegenstaande hij, als Maire van *Haarlem*, aan DE CELLES Prof. ondergeschikt was. Hij weêrstond dien eisch, en handhaafde als echte Vrijmetselaar op eene waardige wijze het zelfstandig bestaan en de regten der Nederlandsche Vrijmetselarij, zoo dat men de verijdeling der poging van het Groot-Oosten van *Frankrijk* voornamelijk aan hem te danken heeft. Zie ook NAPOLEON.

vgl. Tafelkage; Leming Barnis v. Tafelkage

BAR.

47
(Barruel)

BARRUEL (De Abt) is bekend door zijn berucht werk, getiteld: Gedenkschriften van de Geschiedenis der Jacobijnen, hetwelk hij te Londen, ten jare 1797 en 1798, in 4 Deelen, gr. 8vo uitgaf; en waardoor hij niet alleen de Vrijmetselarij in de oogen van het algemeen benadeelde, maar ook aan deszelfs leden de grootste onaangenaamheden veroorzaakte. De *Monthly Review* zegt daarvan: »De Abt BARRUEL maakt van den aanhang »der Vrijmetselaren, door hem op een millioen personen gere- »kend, de hatelijkste schilderij. Alles, wat ten nadeele van »denzelven bedacht kan worden, is door hem op de vijan- »digste wijze bijeenverzameld, door stekelige welsprekendheid »misvormd, en door onheusche Kanselkunstenarij verzwaaard, »om daardoor een' nieuw alarmwekkend spook op te roepen. »Van dezen geest maakt hij een allerverschrikkelijksten »bullebak, door denzelven te omhangen met het bloedig »kleed uit zijn eigen land, en daarbij eene geheele, wei- »nig zamenhangende lijst anecdotes van Fransche snoodheid, »Fransche trouweloosheid, Fransche wreedheid te doen ver- »schijnen." BARRUEL's doel wordt door hem zelve, in de Voorrede, met deze woorden opgegeven: »Ik noem, in deze gedenkschriften, Jacobijnen, elk en een ieder, die ingewijd is in de grondbeginselen van die gelijkheid en vrijheid, die alles sloopen, en al de snoodheden en rampen der Fransche omwenteling hebben voortgebracht. De geheime geschiedenis dezer lieden, van hunne hoofden en aanhangers (*adepten*) nagaande, heb ik gezien, dat hunne Secte min hatelijk is, door de slechte daden, welke zij reeds begaan heeft, dan zij geducht is door de uitgebreidheid en algemeenheid van die, op welke zij nog bedacht is. Uitheemsche volken hebben gesidderd voor het lot van *Frankrijk*; maar zij weten niet genoeg, wat hen te wachten staat, indien het Jacobinisme de overhand houdt. Om hetzelfde zoo veel mogelijk voor te komen, bestem ik deze gedenkschriften, om de driedubbele zamenzwering, de driedubbele Secte, van welke de Jacobijnen slechts het rampzalig uitwerksel zijn, uit de diepe duisternissen ten voorschijn te halen, waarin de Jacobijnen die bedolven houden. De orde,

welke ik zal volgen, om deze Secte en deze zamenzweringen te ontwikkelen, zal volstrekt dezelfde zijn, als die, volgens welke zij zich gevormd hebben.

1°. Zamenzwering der Sofisten van de ongodsdienstigheid tegen den God van het Christendom, tegen alle Christelijke godsdienst, zonder uitzondering, zonder onderscheid van Protestant of Katholijk, Engelsch Episcopaal of Presbyteriaan, tegen alle Altaren van *Geneve*, *Londen*, *Amsterdam*, zoo wel als tegen die van *Parijs* of *Rome*.

2°. Zamenzwering der Sofisten van ongodsdienstigheid en wederspannigheid, tegen al de Koningen.

3°. Zamenzwering der Sofisten van ongodsdienstigheid en regeringloosheid, tegen alle godsdienst en tegen alle regering, ja zelfs zonder onderscheid tegen elke burgerlijke maatschappij en allen eigendom hoegenaamd.

De eerste van deze zamenspanningen was van die lieden, welke zich Wijsgeeren noemden. *De tweede*, die van de Wijsgeeren, vereenigd met de Loges der Vrijmetselaren. *De derde* die der Wijsgeeren en der Vrijmetselaren, vereenigd met de Illuminaten. De zamenvoeging der Wijsgeeren, Vrijmetselaren en Illuminés vormden de *Jacobijnen*. Ten einde echter te vermijden, dat men hem van leugen en laster konde overtuigen, heeft zijn vertaler en schrijver der voorrede, de voorzigtigheid gehad, overal *valsche* bij te voegen, als: *valsche* Loges, *valsche* VV. MM., enz. waardoor hem altijd een schuilhoek bleef.

(Barruel)

BATTERIJ. Zie TOEWIJCHING.
BAYREUTH (De Vorst van) werd in 1741 te *Neurenberg* ingewijd. Kort na zijne inwijding rigtte hij eene Loge in die stad op, welker eerste bijeenkomst nog in dat jaar in zijn paleis plaats vond, van waar de BB. met den Vorst aan het hoofd, in plegtigen optogt naar het Logebouw trok, waar de Tafelloge gehouden werd.

Opzigt op de

74 Neurenberg?

Bazot

BAZOT. (E. F.) Een geleerde van *Parijs*, en schrijver van het Handboek der Vrijmetselaren, welks 6de uitgave, in 1841 aldaar uitgekomen is.

BEA. BEG.

(Beurhaagt.)
49 (Beaujeu) (Beaufort) (Beaufort)

BEAUJEU (PIERRE DE) was, luidens de tijdrekening der striete observantie, in 1275 tot Grootmeester der Tempeliers verkozen. Volgens de overleveringen van het Zweedsch systema, is hij de neef van JACOB MOLAY geweest, en heeft, gedurende de vervolging der Tempeliers in Frankrijk, benevens eenige andere Ridders, naar Schotland gevlugt zijnde, aldaar de orde der Vrijmetselarij voortgezet. Ook heeft hij daar gelegenheid gevonden, om de asch van den ter dood gebragten Grootmeester (JACOB MOLAY) te verzamelen, en hem een gewijd graf onder eenen langen vierkanten steen, met het volgende geheimzinnige grafschrift, te bezorgen:

JACHIN	BOAS	MAK	BENAK	A.
JACOBUS	BURGUNDICUS	MOLAY	BUSTUS	ANNO
DO	NOI	JEHOVA	CROISADE	1514,
DOMINI.	NOSTRI.	JESU.	CHRISTI.	DEN 11 MAART.

(v. Bechtoldstein)
(v. Bechtoldstein)
(v. Bechtoldstein)
(Bechtoldstein)
(Bechtoldstein)

BEELDSPRAAK. Zie HEROGLYPHEN.

hieroglyphen

BEGRAVING. Het geval komt zelfs hier te lande nu en dan voor, dat een afgestorven B. door zijne Loge of door BB. ter laatste rustplaats geleid wordt. Meestal bepalen zich de plegtigheden dan hierbij, dat het lijk door de daartoe opgeroepen BB. gevolgd wordt, terwijl in zeer enkele gevallen de Reg. M. der Loge, in eenige woorden, de verdiensten van den overleden B. bij het graf gedenkt. In vele andere landen geschiedt dit nogtans op eene veel plegtstatiger wijze. In Frankrijk, b. v. wordt het lijk gevolgd door de BB. der L., waartoe de overledene heeft behoord, met de Officiëren en den Meester aan het hoofd, waarop de andere uitgenoodigde en vrijwillig opgekomen BB. volgen. Bij het geopende graf aangekomen, kleeden zich de BB. geheel, en vormen een kring om de baar. De Meester en de Redenaar treden in het midden, en doen eene aanspraak, in welke de Mac. levenshaan, de dengden en verdiensten van den overledene geschetst worden, dat mede gedaan wordt door diegenen van des overleden vrienden, die zich daartoe opgewekt gevoelen, waarna men, soms onder het zingen van een daartoe vervaardigd graflied, de kist in het graf

Beaufort
Beaufort

*De vijf Loge rooms, kruis loge
Lening of niet, het is de, dat het de
jakkens, dat het vijfde is.*

nederlaat en die met aarde bedekt, waarna de BB.: hunne kleeding afleggen en naar huis keeren. In *Schotland* en *Amerika* zijn de BB.: reeds bij den optogt versierd met hunne schootsvellen, enz. In *Engeland* moeten zij hiertoe eerst verlof van het Hoofdbestuur hebben. Heeft men dit verlof in het laatste land niet verkregen, dan kleeden zij zich eerst op de grafplaats; in het tegenovergestelde geval versieren zij zich in het sterfhuis met schootsvel, handschoenen en ambtsband. Elke Loge heeft hare banier. Elke Loge gaat afzonderlijk, voorafgegaan door de minst in rang zijnde Officiëren, en gevolgd door de beide Opzieners, den Reg.: en den afgetreden Meester, alle met hunne onderscheidingsteekenen. Het laatste komt de Loge, waartoe de overledene heeft behoord, welker leden rui- kers of lintstrikken in de hand hebben. Aan het hoofd gaat de dekker met zijn uitgetogen zwaard, en voor de leden, de kapel met gedempte en befloersde instrumenten, en eindelijk tusschen den afgetreden en den reg.: Meester, het oudste lid, met den Bijbel en de statuten op een kussen; voorts de Kapelaan, en na dezen een koor zangers; nu volgt de doodkist, op welke zich het schootsvel, de band, (want in *Engeland* draagt elke Meester een band *en sautoir*, met een' aanhangenden winkelhaak; in *Frankrijk*, *België*, enz. wordt die *en echarpe* gedragen) en twee gekruiste degens bevinden. De punten van het dekkleed der kist worden elk door een' Be.: gehouden. Na het lijk komen de verwanten en een paar Officiëren der Loge. Bij het graf aangekomen, vormen de BB.: een' kring, in dezelfde orde van den optogt, in welks midden de kapel, het koor, de *Chaplain*, de beide Meesters en verdere Officiëren zich plaatsen. De *Chaplain* (zie dat Art.) doet een gebed, waarna het lijk, onder het zingen van een graflied, in het graf nedergelaten en met aarde bedekt wordt; hierna keert de stoet in de vorige orde naar het sterfhuis, waar die uiteen gaat.

Behalim BEHALIM. (Stadhouder of Bevelhebber.) Een Hebreuwsch, in de hooge graden (50e.), veel beteekenend woord.

Bayern BEIJEREN. De V.: M.: in dat land, waar reeds in 1784 eene opruijende predikatie eens geestelijken in *Munchen*, too-

neelen van plundering bij de VV. MM. veroorzaakte, welke met moeite bedwongen werden, leidt een zeer kwijnend bestaan. In het geheele rijk is zij verboden, behalve in de Rijnprovinciën, waar dan nog acht Loges bestaan, werkende in den Schotschen Ritus, en behoorende onder de Loge zur Sonne te Bayreuth, welke de G. Loge is. Het Beijersch bestuur tracht nogtans de V. M. ook daár door alle middelen te ondermijnen, zoo als b. v. door een verbod aan alle ambtenaren en officieren, om zich te doen inwijden, in 1841 opgevolgd door het verbod aan de schoolmeesters en onderwijzers, om zich te doen aannemen, terwijl de reeds aangenomenen voor hun lidmaatschap moeten bedanken. Op deze wijze zoekt men het toetreden van mannen van bekwaamheid te beletten; want men diene te weten, dat niet slechts geestelijken, maar ook advokaten en geneesheeren in Beijeren aangezien worden als staatsbeambten, en dus onder dit verbod begrepen zijn. (Zie verder ILLUMINATEN, WEISHAUPY EN ENIGGE.)

BEITEL. Een werktuig, dat in de Fransche Loges op de Leerlings en Medgezellen Tableau's is bijgevoegd geworden, en dient tot bearbeiding van den ruwen steen. (Handwritten notes: *Handwritten v. Bayern*, *Handwritten*, *Handwritten*)

BEKER. (Bittere) Een drank, welke men in sommige landen gewoon is den Kandidaat bij zijne receptie te geven, en welke eerst een zoeten en daarna een bitteren smaak heeft, door het inmengen eener bittere vloeistof; zinspelende hierdoor op 't genot en de bitterheden des levens, welke de mensch gewoonlijk beide smaakt.

BELGIE. De geschiedenis der orde is, wat het ontstaan en de eerste jaren betreft, onzeker en duister. Eene halve eeuw voor de vereeniging met Frankrijk bestonden er zestien wettige Loges, welke hunne constitutiën hadden ontvangen, hetzij van de G. L. van Engeland, hetzij van die van Holland, of wel van provinciale Groot-Meesters. Hiervan bestonden er zes te Brussel, van welke er vijf later weder te niet gingen. Naar men wil, zoude de G. L. van Engeland, in 1721, de Loge la Parfaite Union, te Bergen, in Henegouwen, en in 1750 la Parfaite Union, te Gend, geconstitueerd hebben.

Keizer JOZEF II, vernomen hebbende, dat men in de Belgische Loges over staatkundige aangelegenheden handelde, nam op den 9den Januarij 1786 een besluit, waarbij bepaald werd, dat er in elke provincie slechts ééne Loge mogt bestaan, en wel alleen in de hoofdstad. Zouden er echter te veel BB. in die stad aanwezig zijn, om door ééne Loge bevat te worden; dan mogten er tot drie Loges, zonder meer, opgerigt worden, terwijl elke Loge onder de verpligting lag, om aan het Hoofdbestuur der Policie kennis te geven van de plaats, den dag en het uur harer bijeenkomst. Bij de strafbepalingen tegen de overtreders werd tevens gevoegd, dat de naam van hem, die zoodanige overtredingen bekend maakte, geheim zoude blijven, en dezulke niet gestraft zoude worden, al behoorde hij tot de overtreders. Het Oostenrijksche bestuur vernam nogtans, dat de Belgische Loges, bij voortdoring, dezelfde staatkundige strekking bleven houden, die des te bedenkelijker was, dewijl de voornaamste edellieden aan het hoofd stonden, die daarenboven op dat oogenblik de democratische beginselen aanhingen, en dus dubbelen invloed bij het volk kregen. Zelfs de geestelijken waren in dien tijd de warme aanhangers der V. M., zoodat de Prins Bisschop van Luik, en het groote Kapittel, in 1770 tot de Luiksche Loge behoorden, terwijl al de Officieren dier Loge uit de hoogere geestelijkheid waren. De Loge *l'Heureuse rencontre* te Brussel, bestond in dat jaar 1786, uit 42 leden, zijnde de aanzienlijkste personen, als de Markies VAN CHATELIER, Reg. M., de beruchte VAN DER NOOT, de Hertogen VAN URSEL en VAN AREMBERG, de Prinsen VAN LIGNE en VAN GAVRE, enz. (Over de geheime handelingen dier personen vindt men veel in een anders zonderling Werk, getiteld: *de Fransche Spion*, en geschreven door zekeren DE BEAUMANOIR, onder den verdichten naam VAN LESUEUR).

Dienvolgens nam JOZEF II, in Mei van hetzelfde jaar, een besluit, waarbij al de Loges in België opgeheven werden, met uitzondering van twee of drie te Brussel, en met name *l'Heureuse Rencontre*, *l'Union* en *Les vrais amis de l'Union*, welke nu den Barca VAN SECRENDORFF aan het hoofd kregen.

Bij het uitbarsten der Fransche omwenteling, besloot de Keizer nogtans de V. M. in al zijne Staten te verbieden, en alle ambtenaren en krijgslieden te bevelen, den eed te doen, dat zij nimmer tot geheime genootschappen zouden behooren, en wel op straffe van afzetting.

Tijdens *België* tot het Fransche rijk behoorde, stonden de Loges onder het G. O. van *Frankrijk*.

Toen *België* met *Nederland* vereenigd werd, werden er twee Mac. Hoofdbesturen gevestigd voor elke der beide afdeelingen van het rijk. Dat voor *België* voerde den naam van *Groote Loge van Bestuur voor de Zuidelijke Provinciën*, en was te *Brussel* gevestigd, terwijl deze tevens de Loges in de West-Indische koloniën onder haar beheer kreeg, en de Prins DE GAYRE als gesubstitueerd Groot-M. Nat. aan het hoofd stond.

De Loge *l'Espérance* te *Brussel*; had den toenmaligen Prins van *Oranje* (thans Z. M. WILLEM II) tot haren M. van Eer benoemd, terwijl die Z. V. B. hare werkzaamheden meermaals bestuurde.

Dezelfde Loge *l'Espérance* vierde dan ook onderscheidene malen feest, ter eere van haren doorluchtigen Meester van Eer, waarbij meestal eene schitterende pracht werd ten toon gespreid.

In dien tijd werd er door de Loges *l'Espérance* te *Brussel*, en de Loge *des Trinosophes* te *Parijs*, die beide vele uitstekende mannen telden, eene onderlinge affiliatie gesloten.

Vele woelingen hadden er gedurende al dien tijd, in de Mac. wereld in *België* plaats, zoo als ook eene poging gedaan werd, om het Mitraïmitische stelsel in te voeren, waarbij men zelfs stukken uitgaf, van onderteekeningen voorzien, welke echtheid door sommige der personen, daarbij bedoeld, openlijk ontkend werd, aan welke pogingen echter voor een goed gedeelte perk gesteld werd door het verbod van den H. E. M. Nat., bij Circulaire van 18 November 1818. (Zie *Annales Maçonniques*, T. III. part. 2. bl. 400, n°. 88).

Ook aan andere twisten ontbrak het niet, zoo als, b. v. over de heerschappij in de Schotsche graden, waarbij men niet altijd even kiesch op de middelen was, zoo als er, b. v. den

19den Maart 1818 vijf stukken verschenen, met de dagteekening van *Namen*, en waarvan het geleidende stuk geteekend was door P. C. MARCHOT, aankondigende, dat er een *oorspronkelijk* Schotsch stelsel in werking gebragt zoude worden, dat voorgegeven werd, in 1770 aldaar ingevoerd te zijn, door constitutie van eene groote Moeder-Loge te *Edimburg* van die Ritus, welke Moeder-L. nimmer heeft bestaan, gelijk er ook personen opkwamen, die verklaarden, dat men misbruik van hunne namen had gemaakt, vermits zij niet daartoe behoorden, gelijk men, om de menigte te verblinden, had opgegeven in eene naamlijst van BB., die tot de hogere graden van dat stelsel zouden behooren. Veel hierover vindt men in de *Annales Mag.* T. III en IV. Later bleek, dat dit geheele stelsel van 55 gewijzigde graden uitgebreid was door zekeren Advokaat marchot, te *Nivelles*, in wiens persoon en eenige vrienden welligt bij uitsluiting al het personeel zal hebben bestaan.

In 1858 hernieuwde de Geestelijkheid hare, reeds tijdens de vereeniging, op de Broederschap gedane aanvallen met klem, welke op het hoogste toppunt gebragt werden door de wapenkreet tegen de Vrijmetselarij, vervat in het *Mandement* (zie dat Art.), bij gelegenheid der vasten van 1859 uitgevaardigd door VAN BONNEL, Bisschop van *Luik*, en welk Mandement op eene zeer belangwekkende wijze is beantwoord door eene brochure, getiteld: *Lettre d'EUSTACHE LE FRANG, à Monseigneur CORNÉILLE RICHARD ANTOINE VAN BONNEL, pour la plus grande utilité du St. Siège, pour la mortification et le chatiment du Clergé Wallon, Evêque de Liège, etc.* Behalve dat men den Schrijver niet kende, zijnde LEFRANC een verdichte naam, wist men er zelfs den drukker niet van, als vermeldende het titelblad slechts: *Liège, de l'Imprimerie des Missions*. Er zijn onderscheiden uitgaven van verschenen, ofschoon dit boekje thans zeer zeldzaam is geworden. Over het algemeen maakten dergelijke tegenschriften een' zoodanigen opgang, dat er een was, van 't welk tot 10,000 exemplaren, en wel met zulke gretigheid werden verkocht, dat de Uitgever de ge-

wapende magt moest te hulp roepen, om ongelukken door overgrootten aandrang te voorkomen.

De vervolgingen der Geestelijken namen hand over hand toe, zoodat een der elkander opvolgende ministeriën, den Baron DE STASSART, (in *Nederland* genoeg bekend) die na de afscheiding Groot-Meester Nationaal der Belg. V. M. was geworden, een' door hem bekleeden post afnam, en hem geen anderen in de plaats wilde geven, ten ware hij de V. M. afzwoer, of althans voor zijn G. Meesterschap bedankte, waartoe hij zich liet belemen, wat hem dan ook met eenen gezantschapspost is beloond geworden.

Ter gedachtenis van de plaats gehad hebbende vervolgingen is er eene keurige, door den stempelsnijder HART te *Brussel*, gegraveerde medaille geslagen, verbeeldende op de voorzijde eene slang, die zich om eene vijl kronkelt en in dezelve bijt, terwijl het omschrift wordt gevormd door de woorden: *La Maçonnerie vivra, Dieu le veut. Gr. O. de Belgique, 1858*. De keerzijde van den penning bevat een aantal Maç. grondregelen.

Het Belg. Gr. O., dat in 1855 zijn statuten heeft uitgegeven, bestaat uit een onafhankelijken *suprême conseil* voor de Schotsche graden, en een eigenlijk Gr. O., dat 27 Loges telt, terwijl er drie zijn, welke zich onafhankelijk hebben verklaard, en vier Loges zich hebben begeben onder het Gr. O. van *Nederland*.

BELLY-PAARO. De naam van eene geheime vereeniging bij de negers van *Guinea*. De geheimen worden drie of vier malen in eene eeuw gevierd. De Kandidaten worden voor hunne aanneming van alle versiersels en kleedingstukken ontdaan, en daarna in een bosch gevoerd, waar zij ingewijd worden. Gedurende hunnen leertijd, die eenige jaren duurt, ontvangen zij ook een' nieuwen naam, en brengen dien tijd afgezonderd van alle oningewijden en vrouwen door. Na hunne inwijding keeren zij in de maatschappij terug, waar zij te onderkennen zijn aan hunne kleeding en ook aan diepe insnijdingen op onderscheiden lichaamsdeelen, welke zij bij hunne aanneming ontvingen. De ingewijden worden door het volk geëerbiedigd en als heiligen beschouwd.

(Belzoni de Laffevon)

BELZONI. (G.) Deze bekende reiziger was geboren te *Padua*, en vertrok om staatkundige gebeurtenissen in 1800 van daar en vestigde zich te *Rome*. Hij was voornemens monnik te worden, toen het bezetten dier stad door de Franschen hem daarvan afbragt. In 1805 in *Engeland* aangekomen, huwde hij aldaar. Zich sterk op de waterbouwkunde hebbende toegelegd, vatte hij later het voornemen op, om naar *Egypte* te gaan, dewijl hij dacht, aldaar als waterbouwkundige goede vooruitzichten te hebben. Nadat hij eene reis naar *Spanje*, *Portugal* en *Malta* gemaakt had, begaf hij zich met zijne echtgenoot naar *Egypte*, waar hij van 1815—1819 bleef. Daar te lande hield hij zich ook hoofdzakelijk bezig met nasporingen van de overblijfselen der oudheid. Hij opende een van de twee beroemde pyramiden van *Gizeh*, en onderscheidene graven van de Koningen van *Thebe*. Een dezer, welke het graf was van *Ousirei*, is tot nu toe het voornaamste, volmaakste en prachtigste gedenkteeken in die streken. Hij onderzocht eveneens voor het eerst den tempel van *Ysambul*, in de nabijheid van den tweeden waterval van den *Nijl*, deed eene reis langs de kust der *Rode Zee*, bezocht de stad *Berenice*, enz. en keerde vervolgens naar *Engeland* terug, waar hij hoogstgewichtige kunstschatten medebragt, welke zich thans hoofdzakelijk nog aldaar bevinden.

In 1825 door het Engelsche gouvernement gezonden, om eene reize in het binnenland van *Afrika*, en wel bijzonder naar *Houssa* en *Tombuctoo* te maken, kreeg hij op zijne reize derwaarts te *Benin* eene kwaadaardige koorts met dyssenterie, en stierf op den 5den December 1825, te *Guto*, in het Koninkrijk *Benin*, aan de gevolgen.

Hij was een ijverig Br., en behalve de waarde zijner ontdekkingen voor de beeldende kunsten, is er ook menige onder, welke voor de orde van het hoogste gewigt is, en welk laatste gedeelte men hoop heeft, door toestemming van den bezitter der bescheiden, ten nutte der orde openbaar te zien maken.

Benaka; **BENAKA**, eigenlijk **BEN-GNAER** (zoon der ovvruchtbaarheid), een in de hooge graden (4e. gr. Ned. R.; 10e. gr. Sch. R.) gebruikt woord.

- BENAIJAH.** Dit verbasterd Hebr. woord (Zoon des Heeren) wordt *Benajeb* in de hooge graden (Sch. R. 10e. gr.) gebruikt.
- BENCHORIM.** Is een betekenend woord in eenige hooge graden *Benchorim* (b. v. Sch. R. 8e. gr.).
- BENCHORIM HAKAR JAKANAI.** (De zoon des edelen is onver- *Benchorim* wrikbaar voor dengeen, die alles verwacht.) Een Hebreuwsche, in de hooge graden (Sch. R. 8e. gr.) voorkomende volzin.
- BENDEKAR.** (Zoon der ootmoedigheid.) Een woord van beteek- *Bendekar* nis in de hooge graden (Sch. R. 10e. gr.).
- BENEDICTUS XIV.** Geboren in het jaar 1675, te *Bologna*, *Benedict.* werd den 17den Augustus 1740 opvolger van Paus CLEMENS XII, en stierf den 5den Mei 1758. Zijn familienaam was PROSPER LAMBERTINI. Hij was een man van eene uitgebreide kennis en een groot beschermer der kunsten en wetenschappen. Hoewel hij de Bul tegen de geheime genootschappen van zijnen voorganger vernieuwde, zoo werden de Vrijmetselaren onder zijne regering toch niet vervolgd; zelfs houdt men het er algemeen voor, dat hij zich in de orde heeft doen aannemen, om zich van deszelfs doel te overtuigen. (Zie *BUL.*)
- BENGALEN.** De Vrijmetselarij is in dit land, zoowel als in alle *Bengalen* Engelsche bezittingen in de *Indiën*, zeer geacht en geëerd. De eerste Loge werd daar in 1729 gesticht door GEORGE POMFRET, esq., welke door de groote Loge van *Engeland* (*modern Masons*) tot Provinciaal Grootmeester dezer gewesten benoemd werd.
- BENGEBER,** bij verbastering BENGABER. (Zoon des sterken.) Een *Bengeber* Hebr., in de hooge graden (Sch. R. 11e. gr.), veelbetekenend woord.
- BENJAMIN.** Een woord in de hooge gr. (Sch. R. 15e. gr. Ned. R. 6e. gr.). *Benjamin*
- BENNET,** Abt van *Wirral*, was in het jaar 680 Groot-Opzie- *Bennet* ner der Engelsche Bouwhieden, en voerde het gebruik van steenen in. ANDERSON noemt hem de tweede Grootmeester der Vrijmetselaren.
- BENTINCK EN VAREL,** (CHRISTOFEL FREDERIK ANTON *Bentinck* Graaf van) werd den 6den Augustus 1738 tot Grootmeester van de Nationale Loge der *Nederlanden* verkozen.
- BEPROEVINGEN.** Geheimzinnige handelingen, om het karakter *Proben* en den zielstoestand van den Kandidaat te leeren kennen. *Beprövingen.*

- (Beend)* **BERITH.** (verbond.) *Berith-Neder-Schelemoth* (beloofd verbond der volkomene vereeniging), woord en zinsneden van beteekenis in de hooge graden. (Sch. R. 6e, 11e. en 14e. gr.)
- Berith* **BERLIJN.** Is de zetel der drie groote Loges in de Pruisische staten. Omtrent de stelsels, zie PRUISSEN EN STELSEL.
- Berlijns* **BERLIJNSCHE RITUS.** Zie STRICTE OBSERVANTIE EN PRUISSEN.
- Bern* **BERN.** De Raad van dit Kanton in *Zwitserland* verbood, bij eene verordening van den 5den Maart 1743, de Vrijmetselarij onder zware straf. In vervolg van tijd werden de Maçonnieke vereenigingen in stilte geduld, en daarna in 1782 op nieuw verboden; voor het tegenwoordige vindt zij aldaar vele warme en werkzame voorstanders.
- Bernadotte* **BERNADOTTE.** Zie KAREL JAN, Koning van *Zweden*.
- Beritemer* **BERTEMER.** Een van de negen uitverkoren Meesters, welke salomo tot het opzoeken van den verslagen Meester uitzond.
- (Profeten)* **BETALING.** Bijdrage tot instandhouding eener Loge, en verplichte bijdrage aan het Groot-Oosten (Metalen genaamd.)
- (Beleving)* **BEURNONVILLE,** (Graaf van) Pair van *Frankrijk*, Staatsminister en Luitenant-Generaal, werd den 12den Augustus 1814, door het Groot-Oosten van *Frankrijk*, tot een' der drie Grootbewaarders der orde benoemd, gedurende het openstaan der Grootmeesterlijke waardigheid.
- Buannonville* **BEVORDERING.** De overgang van eenen minderen tot eenen hoogerem graad. Zie GRAAD.
- Bevordering (v. Pruzen) (Prigwall) (Directoren)* **BEWIND.** (Het) Dezen naam draagt dat aantal leden eener Loge, hetwelk met het administrative van dezelve belast is; het bestaat uit zoodanige Broeders, welke den Meestergraad bezitten. Dergelijke directiën worden jaarlijks herkozen. In eenige systema's maken de bezitters der hoogere graden zulk een bestuur uit.
- Bezeel* **BEZALEËL.** (De schatten Gods.) Een bekend woord in de hooge graden. (Sch. R. 22e. en 32e. gr.)
- Bezoeken* **BEZOEKEN.** Den arbeid eener Loge bijwonen, van welke men geen lid is.
- Bezoekende Broeders* **BEZOEKENDE BROEDERS.** De wettige aanneming van iemand tot Vrijmetselaar geeft hem het regt, om elke andere Loge van welke

BIB. BOA.

59

hij geen lid is, Lij te wonen. Alvorens toegelaten te worden, moet de bezoekende broeder *visiteur* zich aan een onderzoek onderwerpen. Sedert het midden der vorige eeuw moet men bovendien van een diploma voorzien zijn; overigens wordt hem eene aan zijnen graad passende plaats gegeven. Zie DIPLOMA.

BIBLIOTHEKEN. Ongeacht de nuttigheid en het aangename eener *Bibliotheken* Loge-Bibliotheek, en ofschoon vele Loges dezelve bezitten, zoo heeft toch geene derzelve zich door volkomenheid en grootte beroemd gemaakt. Twee Loges hebben echter daarin den grootsten naam bekomen, namelijk, de Loge *Zorobabel zum Nordstern*, en *Friedrich zur gekrönten Hoffnung*, te *Kopenhagen*.

BIELEVELD, (JACOB FRIEDRICH Baron VAN) geboren den 51sten Maart 1717, Koninklijk Pruisisch geheimraad en Gezant van FREDERIK II in *den Haag*, overleden den 5den April 1770, heeft zich in de Vrijmetselarij bijzonder bekend gemaakt, niet alleen door het schrijven van Maçonnieke werken, maar ook door zijn Grootmeesterschap in de Loge *zu den drei Weltkugeln*, van den jare 1754—1757. *Briefde*

BILSCHAN. (Navorscher.) Een Hebr. woord in de hooge graden voorkomende. *Bilshan*
(Bischoffsveeder)
(Blasphemy)

BLAAUW. (Azuur.) Is de allegorische kleur der trouw, welke kleur de Vrijmetselarij aangenomen heeft. In alle systema's is zij de kleur der drie eerste of *St. Johannes*-graden, en vaak ook van alle versierselen en bekleedingen der Broeders, weshalve men ook deze drie graden de blaauwe, in tegenstelling van de roode Vrijmetselarij of hooge graden noemt. *Blau*
(Blayney)
(Bluffington)

BLINDDOEK. Zinnebeeldig gebruik ter beproeving van een Kandidaat. *Blind*

BLOEMSLINGERS. Bij gelegenheid van het vijftig-jarig bestaan eener Loge, van de oprigting eener Loge, of van de aanneming van eenen Loeflon, wordt de Tempel soms met bloemslingers versierd. *Bloemslingers*

BOAZ. *Boaz.* (de sterke.) De Hebr. naam van de kolom ter linkerhand, aan den westelijken ingang van den voorhof des Tempels, aan welke de Medgezellen, zoo als de leerlingen aan de kolom *Jachin*, als aan den Tempelbouw werkende bouw-

(Boccaccio)
(Bede)
(Biblia)
Buchs

lieden hun loon ontviagen. Dit woord behoort zoowel tot de *Johannes-* als tot de andere graden.

BOEK, (Het gouden) waarin de statuten, en de notulen van een Kapittel der hooge graden, worden geschreven, als ook de namen der BB., die den graad van R.† bezitten.

BOEKERIJ. Zie BIBLIOTHEEK.

Böcherbuch
Bücher

BOEK VOOR DE BOUWSTOFFEN. Register van de aantekeningen eener Loge.

Boetseelaar

BOETSELAAR, (KAREL Baron VAN) werd in 1739 tot Grootmeester der Grooten Nationale Loge der Vereenigde *Nederlanden* verkozen, en bekleedde deze betrekking 39 jaren. Aan zijne onderhandelingen met de G. L. van *Engeland* van de nieuwe VV. MM., heeft de G. L. van *Holland* hare onafhankelijkheid van genoemde Grooten Loge te danken, dewijl hij met deze den 23sten April 1770 een Concordaat sloot, waarbij de onafhankelijkheid der Grooten Loge van *Nederland* plegtig erkend en te gelijker tijd werd vastgesteld, dat het *Nederlandsch Groot-Oosten* geene Loge in *Groot-Brittanje*, noch in eene der Engelsche bezittingen in de *Indiën*, mogt constituëren. Zie CONCORDAAT.

(Bohemian)
(jeant Bohme)
Bohème
Bohemien

BOHEME. De eerste Loge aldaar ontving hare Constitutie in 1749 van de Gr. L. van *Schotland*. In de hoofdstad van dat rijk bestonden er in 1776 vier Loges, welke leden buitengewoon vele weldaden verspreidden, zoo als zij dan ook niet slechts in datzelfde jaar een weeshuis oprigten, maar bij eene plaats gehad hebbende overstroming der stad, met verachting van eigen gevaar, honderden ongelukkigen van een' gewissen dood redden, en later, ter hunner ondersteuning, eene hoogst aanzienlijke som bijeenbragten, zoowel door eene inzameling onder de Broeders, als door een aantal der welsprekendste leden af te vaardigen, welke zich aan de deuren der kerken plaatsten, en de kerkgangers opwekten tot ruime giften. Bij het uitbarsten der Fransche omwenteling werden echter de Loges in *Bohème*, gelijk in al de Oostenrijksche landen, door die regering verboden.

v. Bohem
Laval

BOMBICE. (EQUES AB) Zie LAVAL.

60 BOC. BOR.

(Bocconio)
(Bode)
(Babin)
Boek
lieden hun loon ontvingen. Dit woord behoort zoowel tot de Johannes- als tot de andere graden.

BOEK, (Het gouden) waarin de statuten, en de notulen van een Kapittel der hooge graden, worden geschreven, als ook de namen der BB., die den graad van R.† bezitten.

Bibliothek
protocoll
BOEKERIJ. Zie BIBLIOTHEEK.

BOEK VOOR DE BOUWSTOFFEN. Register van de aantekeningen eener Loge.

Boetselaar
BOETSELAAR, (KAREL Baron VAN) werd in 1739 tot Grootmeester der Grooten Nationale Loge der Vereenigde Nederlanden verkozen, en bekleedde deze betrekking 59 jaren. Aan zijne onderhandelingen met de G. L. van Engeland van de nieuwere VV. MM., heeft de G. L. van Holland hare onafhankelijkheid van genoemde Grooten Loge te danken, dewijl hij met deze den 23sten April 1770 een Concordaat sloot, waarbij de onafhankelijkheid der Grooten Loge van Nederland plegtig erkend en te gelijker tijd werd vastgesteld, dat het Nederlandsch Groot-Oosten geene Loge in Groot-Brittanje, noch in eene der Engelsche bezittingen in de Indiën, mogt constitueren. Zie CONCORDAAT.

(Bohemian)
(jeud Bohm)
Bohemia
Bohemian
BOHEME. De eerste Loge aldaar ontving hare Constitutie in 1749 van de Gr. L. van Schotland. In de hoofdstad van dat rijk bestonden er in 1776 vier Loges, welke leden buitengewoon vele weldaden verspreidden, zoo als zij dan ook niet slechts in datzelfde jaar een weeshuis oprigten, maar bij eene plaats gehad hebbende overstroming der stad, met verachting van eigen gevaar, honderden ongelukkigen van een' gewissen dood redden, en later, ter hunner ondersteuning, eene hoogst aanzienlijke som bijeenbragten, zoowel door eene inzameling onder de Broeders, als door een aantal der welsprekendste leden af te vaardigen, welke zich aan de deuren der kerken plaatsten, en de kerkgangers opwekten tot ruime giften. Bij het uitbarsten der Fransche omwenteling werden echter de Loges in Boheme, gelijk in al de Oostenrijksche landen, door die regering verboden.

(u. Bohem)
Laval
BOMBICE. (EQUES AB) Zie LAVAL.

Nr.	49
	Pièces.
paysage. Pièce avec le monogramme de Schongauer	1
Schönfeldt, J. H.	
2506. Un philosophe en profonde méditation, assis dans un désert, entouré de ruines; grav. à l'eau-forte	1
Schüller.	
2507. Différens sujets	8
Schultze, C. G.	
2508. Une fille assise avec un chien dans les bras; d'après Hutin	1
Schumer, Jean.	
2509. Vue d'une prairie, où l'on voit trois vaches et deux moutons, grav. à l'eau-forte d'une pointe spirituelle. Belle Epreuve et très-rare. Avec quelques petites taches	1
Schytz.	
2510. Des ruines et des monumens	4
Scorodomoff, Gabriel.	
2511. The parting of Abelard and Eloisa; d'après Ang. Kauffman	1
Scott, Edm.	
2512. Tom Jones taking Molly Seagrim from the Constable; d'après Morland	1
Scotti, A. M.	
2513. Divers paysages; d'après Weyrotter etc.	3
	7

Nr.

Pièces.

paysage. Pièce avec le monogramme de
Schongauer 1

Schönfeldt, J. H.

2506. Un philosophe en profonde méditation, assis dans un
désert, entouré de ruines; grav. à l'eau-
forte 1

Schüller.

2507. Différens sujets 8

Schultze, C. G.

2508. Une fille assise avec un chien dans les bras; d'après
Hutin 1

Schumer, Jean.

2509. Vue d'une prairie, où l'on voit trois vaches et deux
moutons, grav. à l'eau-forte d'une pointe
spirituelle. Belle Epreuve et très-
rare. Avec quelques petites taches 1

Schytz.

2510. Des ruines et des monumens 4

Scorodomoff, Gabriel.

2511. The parting of Abelard and Eloisa; d'après, Ang.
Kauffman 1

Scott, Edm.

2512. Tom Jones taking Molly Seagrim from the Constable;
d'après Morland 1

Scotti, A. M.

2513. Divers paysages; d'après Weyrotter etc. 3

Scotto, G.

2514. La Vierge avec l'enfant Jésus sur des nues; d'après
Raphaël. Avant toute lettre. 1
2515. David avec la tête de Goliath; d'après le Caravage 1

Seele.

2516. La retraite des Français. Grav. à l'eau-forte 1

Seguin, T.

2517. L'Amour et l'Innocence, et le pendant: L'Amour instruit
l'Innocence; d'après L'Alban. 2

Selliers.

2518. Buste d'un vieillard et d'une vieille; d'après Boissieu 1

Selma, Fernando.

2519. St. Ildephonse recevant une chasuble des mains de la
Ste. Vierge; d'après Murillo. Gr. Est. 1

Sericcus, Ph.

2520. Ste. Famille; d'après Michel-Ange 1

Serwouters, Pierre.

2521. Récréation de paysans devant une auberge; Qui semel
— zongen; d'après D. Vinckenbooms.
Corn. Jansen exc. Pièce rare 1
2522. Le mari qui habille sa femme de ses bas; d'après le
même. Belle et rare 1

Seyffer, A. F.

2523. Paysages, grav. à l'eau-forte; d'après Molitor. 5
2524. Paysages; d'après Gelée et Molitor 3

Sharp, William.

2525. The holy Family; d'après Reynolds. Gr. Est. 1

- BOM. BOU. 61 *Genapant*
- BOMMEL. (VAN) Zie MANDEMENT. *(Bommelle)*
- BORN, (IGNATIUS *Elder van*) geboren den 26sten December 1742, *Born;*
overleden den 28sten Augustus 1791, was Keizerlijk-Koninklijk
Hofraad bij de Hofkamer te *Weenen*, voor 't Munt- en Bergwezen,
en een zeer geacht mineraloog. Toen in 1783 de Keurvorst van
Beijeren, door een edict, aan al zijne staatsbeambten voorschreef,
zich tegen de Vrijmetselarij te verzetten, en dezelve af te zwe-
ren, schreef hij twee zeer krachtige brieven terug, in welke
hij zeide, te meenen, dat men in *Beijeren* zich meer op ver-
lichting en beschaving toelagde; dat hij de Keurvorstelijke ver-
ordening, welke de nitroeiing der Vrijmetselarij ten doel had,
niet zoude opvolgen, en liever zich zelven zoude willen opoffe-
ren. Hij rigtte, kort na de troonsbeklimming van JOSEF II,
eene Loge te *Weenen* op, onder den naam van *zur wahren*
Eintracht, in welke hij zich steeds een ijverig aanhanger der
Vrijmetselarij betoonde, en zulks bleef tot aan het einde zijns levens.
- BORST. (De) De Kandidaat heeft bij zijne intrede in de orde de *Borst*
linkerborst ontbloot, dat eene symbolische beteekenis heeft.
- BORSTTEEKEN. Hartteeken. (Het) Het herkenningsteeken der *Aruffteeken*
Medgezellen, welke hen aan een gedeelte van hunnen eed bij
de aanneming, herinnert. *(en Rose)*
- BOSSONIAAN, of Christelijke wijsgeer, (De) De vierde graad *Bossonian*
der Afrikaansche Bouweeren. *(Bosnian)*
- BOUILLY. Deze voortreffelijke man wijdde zijn geheele leven toe *(u Bouilly)*
aan de belangen der V. M. Hij was een Metselaar en ge-
substitueerd Grootmeester, die de roem uitmaakt der Fransche
VV. MM. Een geleerd en weldenkend mensch, de va-
der en vriend der kindschheid, de leidman door allerlei
levensperken, een innemend zedemeester en bevallig schrij-
ver, en een beminnenswaardig voorbeeld der ware Vrijmetse-
laren.
- BOURBON. (LOUIS DE) Zie CLEMMONT. *Clemont*
- BOUSQUET, (JOHANNES) Advokaat te *Leiden*, werd in 1804 *Bousquet*
tot Grootmeester der Grootte Loge der vereenigde *Nederlanden*
verkozen, en bekleedde deze waardigheid bij voortdurendheid
tot 1812.

Neurospatru BOUWCORPORATIE. Zie CORPORATIE.

Neurospatru BOUWHEER. (O. B. d. H.) Aldus noemen de Vrijmetselaars het hoogste Wezen, hetwelk men gewoon is God te noemen.

Neurospatru BOUWHEEREN. Zie AFRIKAANSCHÉ BOUWHEEREN. Ter aanvulling van het vorige art. dient, dat die vereeniging in Silezië een groot gebouw had doen daarstellen, waar het Hoofd-Kapittel gehouden werd, en dat van eene loekerij en van eene scheikundige werkplaats voorzien was, terwijl de vereeniging jaarlijks een prijs uitreikte, voor het best geschreven stuk over de Vrijmetselarij.

Neurospatru BOUWMEESTER, (De volkomen) of Schotsche Ridder, de 37ste graad van het Mitraïmitisch systema.

Brandenburg BRANDENBURG-Onolzbach, of Anspach-Bayreuth, (KAREL WILLEM FREDERIK, Markgraaf van) geboren den 12den Mei 1712, overleden den 5den Augustus 1737, werd den 20sten Julij 1740, door FREDERIK II, in de orde aangenomen, en later tot Grootmeester der Moeder-Loge *zu den drei Weltkugeln* in *Berlijn* benoemd, welke waardigheid hij tot zijn dood bekleedde.

Manufaktur BRAZILIE. In dit rijk is de Vrijmetselarij reeds sedert eenigen tijd doorgedrongen, en tijdens *Don Pedro* dat rijk als Keizer regeerde, werd hij in 1822 ingewijd, en nog in datzelfde jaar tot Grootmeester-Nationaal benoemd. Het Braziliaansche Groot-Oosten bearbeit het nieuwe of Fransche stelsel, heeft zijn zetel in *Rio de Janeiro*, en telt omstreeks vijftien Loges onder deszels gebied. Afscheiden van dat G. O., bestaat er ook een Hooge Raad voor den 55sten graad van het oude en aangenomen Schotsche stelsel. Van dat laatste bestuur heeft zich echter, ten gevolge eens geschils, een deel afscheiden, en vormt een afzonderlijk ligchaam.

Breed BREEDTE. De zinnebeeldige breedte eener Loge is van het noorden tot het zuiden.

Broeder BROEDER. Is de naam, dien de Vrijmetselaren elkander geven, ten blijke hunner onderlinge vriendschap, en tot een bewijs, dat men in de Loges van geene titels weet.

Broeder BROEDER. (Uitgesloten) Zie UITGESLOTEN VAN DE LOGES.

No

BROEDER (Verschrikkelijke) is hij, die den Kandidaat voor zijne receptie voorbereidt en behulpzaam is; ook Voorbereider.

BROEDERS (Afrikaansche). Zie AFRIKAANSCHÉ BOUWBEEREN en ook BOUWBEEREN.

BROEDERS (Dienende) Zie DIENENDE BROEDERS.

BROEDERS, (Valsche) zijn diegenen, welke in eene geheime Loge zijn aangenomen.

BROEDERS VAN VERDIENSTEN. Zijn broeders, welke door verdienste waardig geacht worden, geheel kosteloos in de orde opgenomen te worden, en welke gelijkelijk deelen in al die voorregten, waarop anderen aanspraak hebben. De zoodanigen zijn Schilders, Toonkunstenaars, enz.

BROEDERKUS. (De) Van oudsher waren de Broeders, gelijk de eerste Christenen, gewoon, elkander bij de sluiting der Loge, ten blijke van opregte broedermin, te kussen. De nieuw ingewijde ontving dadelijk na zijne aanneming, den kus het eerst van den Achtbaren Meester. Thans nog bestaat in enkele landen de gewoonte, dat de Broeders, bij het sluiten van den broederketen en het eindigen van den arbeid, elkander driemaal omhelzen, en dat de aanneming door den A. Meester omhelsd wordt.

BROEDERMAAL. Zie TAFELLOGE, ook AGAPEN.

BROEDERSCHAP. Zie VRIJHEID.

BROWN. (Lord ANTON) Zie MONTACUTE.

BRUCE. (ROBERT) Zie ROBERT I van Schotland.

BRUGGENBROEDERS. (De) Eene orde in de middeleeuwen, in welke de geloften van bescherming der reizigers, verpleging der zieken, het bouwen van bruggen, daarstellen van wegen en ziekenhuizen, van in armoede en ongehuwd te zullen leven, werden afgelegd. Later ontstonden door deze orde de gasthuizen, of vereenigden reeds bestaande gasthuizen zich met dezelve. Onderscheiden daarstellers van hooge graden in Frankrijk hebben gepoogd deze Bruggenridderschap daar te lande weder te doen herleven; vooral was dit het geval met de Ridders van den Degen, doch zonder iets anders uit te werken dan het daarstellen eener nieuwe wijze van zich te decoreren.

(Anstrophans)
(Broefse)

(Maas v. Brühl)
(Br. v. Brühl)
(Bruggen (arvanou))
(Bruggen (Bruggen))
(Bruggen)

Bulle

BUL (Eene) is eene pausselijke verordening over kerkelijke aangelegenheden, welke, op perkament geschreven en met een looden zegel voorzien is. Dit, der VV. MM. geheel vreemde woord, heeft voor de BB. van het R. Katholijk kerkgenootschap een allergrootst gewigt bekomen, door de banvloeken van Paus CLEMENS XII, van den 29sten Mei 1758, van BENEDICTUS XIV, van den 15den April 1754. Door het Edict, hetwelk de Staatssecretaris van Paus PIUS VII, de Kardinaal GONSALVI, van 15 Augustus 1814, tegen de orde vaststelde (zie dit Edict in het Italiaansch en Spaansch, in de *Acta Latomorum*, enz. door THONY, II. D. bl. 220—254). Bij deze Bullen werden de deelhebbers, in de meeste Katholieke staten, met gevangenis, verbeurdverklaring hunner goederen, verbanning, ja zelfs somtijds met de doodstraf bedreigd; alsmede de bul van Paus LEO XII, van den 5den Maart 1826; zijnde die van CLEMENS XII bekrachtigd door BENEDICTUS XIV, en die van LEO XII, de voornaamste, van den navolgende inhoud:

Wilt u
Bullen
van
Clemens XII
van 1758

Bul van CLEMENS XII, van den 29sten Mei 1758, bekrachtigd in denzelfden vorm door zijnen opvolger,

BENEDICTUS XIV.

*Omnis enim qui male agit odit lucem . . .
et qui facit veritatem venit ad lucem.*

JOANN. Cap. III.

Die kwaad doet, haat het licht . . . die
naar waarheid handelt, nadert het licht.

De Bisschop CLEMENS, Dienaar der Dienaren van God, aan al de getrouwen van JESUS CHRISTUS. Heil en Apostolischen zegen!

Door de goddelijke Voorzienigheid verkozen tot den hoogsten graad van den Apostolischen Stoel, hoe onwaardig wij dat ook zijn, hebben wij, volgens den pligt der herderlijke waakzaamheid, welke ons is toevertrouwd, en ondersteund door de goddelijke genade, onze aandacht met allen ijver gevestigd op alles, wat dwaling en ondeugd zou kunnen te weeg brengen, en dat dienen kan, om de zuiverheid der ware godsdienst tegen te gaan,

BUL.

65

in deze voor ons zoo moeilijke en gevaarlijke tijden. Wij hebben door geruchten vernomen, dat zich elken dag zekere genootschappen vereenigen, met nieuwe vorderingen; sluipgezelschappen, bekend onder den naam van Vrijmetselaren, of onder eene andere benaming voorkomende, in welke zich de leden van verschillende godsdienstige Kerkgenootschappen vereenigen, door een verdrag, zoo naauw als ondoordringbaar, volgens wetten en statuten, zoo als zij gemaakt en door dure eeden bezworen zijn op den Bijbel, en op zware straffen zich verbindende tot het bewaren hunner geheimen.

Maar het ligt in de natuur der misdaad, dat zij zich zelve verradt door kreten, die haar doen ontdekken en haar aanklagen; zoo hebben dan ook genoemde genootschappen zware verdenkingen te weeg gebragt bij de getrouwen, die zich in dezelve hebben doen aanwerven; dat bij menschen van voorzigtigheid en eerlijkheid gelijk staat, met zich door het kenteeken van boosaardigheid en slechtheid te besmetten; want zoo zij geen kwaad deden, dan zouden zij het licht niet schuwen, en deze verdenking is zoodanig toegenomen, dat deze genootschappen in verschillende landen reeds sedert lang verjaagd en gebannen zijn, als strijdig met de veiligheid der Staten.

Het is daarom, dat wij, de groote onheilen overdenkende; die gewoonlijk uit deze genootschappen voortvloeyen, niet alleen voor de tijdelijke rust der Staten, maar ook voor het heil der zielen, waardoor zij niet kunnen overeenkomen met de burgerlijke en kannonieke wetten, en aangezien de Godspraak ons den pligt voorschrijft, van dag en nacht te waken, als een getrouw en voorzigtig dienaar van het huisgezin des Heeren, opdat dit slag van menschen niet als dieven het huis inbreken, en als vossen den wijnstok vernielen, noch het hart der eenvoudigen bederven, noch in het geheim hen met hunne vergiftige dolken doorboren; om den zeer breeden weg te sluiten, die zich daardoor voor de ongeregtigheden zou kunnen openen, en die straffeloos zouden begaan worden, en om andere bij ons bekende regtvaardige en redelijke oorzaken, hebben wij, op den raad van velen onzer eerwaardige Broederen Kardinalen van de

Heilige Roomsche Kerk, en uit eigene aandrif, na rijpe overweging, op stellige overtuiging, en krachtens onze Apostolische magt besloten, deze uit te vaardigen, en te veroordeelen en te verbieden deze genoemde genootschappen, vergaderingen, vereenigingen, bijeenkomsten en beraadslagingen van Vrijmetselaren, of onder elken anderen naam bekend, zoo als wij die veroordeelen en verbieden door de tegenwoordige lastgeving, ook in alle eeuwigheid geldig.

Daarom verbieden wij bij deze ernstig, uit aanmerking van de heilige gehoorzaamheid, aan ieder en elk der getrouwen van Jezus Christus, van welken staat, grãad, rang, betrekking en waardigheid hij zij, leeken of geestelijken, wereldlijken of geordenden, welke zelfs eene bijzondere melding verdienen, om onder welk voorwendsel, hoegenaamd ook, in de genoemde genootschappen der Vrijmetselaren, of anders genoemde vereenigingen, te treden, of om die te bevorderen, te onderhouden, die bij zich te ontvangen, of die elders eene schuilplaats te bezorgen, of die te verbergen, of om zich bij dezelve te doen inschrijven, of te verbinden, die vereenigingen bij te wonen, of deze de magt en de middelen te geven, om te vergaderen, dezelve iets te verschaffen, middellijk of onmiddellijk, openlijk of bedekt, raad te geven, te helpen, of ondersteuning te bezorgen, zoo door zich zelve, of door anderen, als ook, om anderen te vermanen, of aan te moedigen, om zich bij deze genootschappen te doen inschrijven, dezelve te helpen, bij te wonen, bij te staan en te ondersteunen, op welke wijze dit ook zij, of om die raad te geven; maar wij bevelen hen volstrekt, zich van deze genootschappen geheel te onthouden, en wel op straffe van excommunicatie voor elken overtreders, door de daad alleen en zonder verdere verklaring, van welken ban niemand anders de weldaad van absolutie kan verkrijgen, dan door ons, of door den alsdan bestaanden Roomschen Paus, ten ware hij op sterfen lage.

Wij willen ook en bevelen, dat zoowel alle Bisschoppen, zoo hoogere als gewone Prelaten, als ook alle Inquisiteurs der ketterij, naauwkeurig zullen onderzoeken, wie zich hier tegen ge-

BUL.

67

dragen; en tegen hen te handelen, van welken rang, stand of betrekking zij mogen zijn, die overtredingen te keer te gaan, en de overtreders te straffen met de verdiende straf, als zwaar verdacht van ketterij; want wij geven elk van hen vrije magt, om onderzoek te doen, en te handelen tegen gezegde overtreders, hen te keer te gaan, en met de verdiende straffen te kastijden, te dien einde tevens, des noodig, de hulp der wereldlijke magt inroepende.

Wij willen ook, dat men aan deze afschriften, geteekend door eenen openbaren Notaris, en gezegeld met het zegel van eenen wettigen persoon, die eene geestelijke betrekking bekleedt, hetzelfde geloof hechte, hetwelk men er aan zoude hechten, wanneer deze in het oorspronkelijke voorgesteld of vertoond zoude worden.

Het worde niemand geoorloofd, om deze Bulle van onze bekendmaking, veroordeeling, dit bevelschrift, deze verbanning en dit verbod, door eenigerhande roekeloze onderneming tegen te werken, of er inbreuk op te maken. Zoo iemand zich verstout, om zoodanigen aanslag te wagen, dat hij dan wete, dat hij zich de verontwaardiging van den Almagtigen God en van onze welzalige Apostels PETRUS en PAULUS op den hals haalt.

Gegeven te Rome, te *St Maria Maggiore*, in het jaar onzes Heeren MDCCXXXVIII, den vierden der Kalenden van Mei, (28 April), het achtste onzer Pausselijke regering.

Bulle of Pauselijke brief van Paus LEO XII, tegen de Vrijmetselaars, en in het algemeen tegen alle geheime en verborgen genootschappen, van den 15den Maart 1826.

LEO, Bisschop, enz.

Hoe grooter de onheilen zijn, die de kudde van christus, onzen God en Verlosser bedreigen, hoe meer dit de bezorgheid der Roomsche Opperhoofden moet wekken, aan welken, in den persoon van den heiligen PETRUS, de magt en zorg is op-

gedragen, om haar te hoeden. Zij zijn het waarlijk, die, als bekleeders der hoogste magt in de Kerk, de valstrikken moeten ontdekken, door de vijanden van CHRISTUS naam gespannen, om de Christelijke Kerk uit de geheele wereld te bannen (iets, dat hen nooit gelukken zal). Het komt hen niet alleen toe, om aan de getrouwen deze valstrikken aan te wijzen, opdat zij zich voor dezelve wachten, maar ook, om die door hunne eigen magt af te wenden en krachteloos te maken.

De Roomsche Opperhoofden, onze voorgangers, hebben begrepen, dat zij belast waren met de uitvoering van dezen gewichtigen pligt; daarom waakten zij altijd als goede herders, en trachtten, door middel van vermaningen, onderwijs, besluiten, ja door zelfs hun leven veil te geven, voor het welzijn hunner schapen; de secten, die de Kerk met eenen geheel ondergang bedreigden, te keer te gaan en te vernietigen. De herinnering aan deze Hoogepriesterlijke bezorgdheid vindt men niet alleen in de oude kerkerlijke jaarboeken; men ziet daarvan ook schitterende bewijzen in de acten, door de Pausen van onze dagen en in die onzer vaders gemaakt, om zich tegen de geheime secten der vijanden van CHRISTUS te verzetten. CLEMENS XII, onze voorganger, gezien hebbende, dat de secte der Vrijmetselaren, en elke andere van dien aard, iederen dag nieuwe krachten verkreeg, en met zekerheid vernomen hebbende, dat deze secte in openbare vijandschap was met de Katholieke Kerk, veroordeelde haar daarom bij eene uitmuntende constitutie, beginnende *in eminenti* en gedagteekend den 28sten April 1758. (Hier volgt de inhoud dier Bul.)

Deze Bul scheen onzen voorganger BENEDICTUS XIV, zaliger gedachtenis, niet voldoende te zijn, omdat verschillende personen van oordeel waren, dat dezelve met den dood van CLEMENS XII had opgehouden te werken, en staande hielden, dat de straf van excommunicatie vervallen was, omdat BENEDICTUS XIV dezelve niet had bevestigd. Zonder twijfel was het ongerijmd, voor te wenden, dat de wetten der oude Pausen in onbruik moesten geraken, bijaldien zij niet bekrachtigd werden door hunne opvolgers, en het was bekend, dat BENEDICTUS XIV, de

Bul. door CLEMENS XII afgekondigd, bekrachtigd had. Evenwel om alle voorgewende onzekerheid der sectarissen ten deze te doen verdwijnen, vaardigde BENEDICTUS XIV eene nieuwe Bul uit, beginnende aldus: *Providas* en gedagteekend den 15den dag der Kalenden van April (18 Maart) 1751. Deze bevestigde woordelijk en op de uitdrukkelijkste wijze die zijns voorgangers. (Hier volgt de Bul van BENEDICTUS XIV.)

Gave God, dat degenen, die de magt in handen hadden, deze bevelen zoo zeer naar waarde hadden weten te schatten, als dit het heil van Kerk en Staat vereischte. Gave God, dat zij overtuigd waren geweest, dat de Pausen, de opvolgers van den H. PETERS, niet alleen de Herders, en Opperhoofden der Katholieke Kerk zijn, maar ook, dat zij de hechtste steunsels der Gouvernemen ten en de ijverigste wachters zijn, om de gevaren te ontdekken, die hen bedreigen en om hen daarvan te onderrigten! Gave God, dat zij hunne magt gebezigd hadden, om de secten, welke trouweloosheid de H. Stoel hen ontdekt had, te bestrijden en te verbannen! zij zouden reeds lang hun doel bereikt hebben; maar, hetzij dat deze sekten zoo behendig waren, hunne aanslagen te verbergen, hetzij men uit strafbare achteloosheid of onvoorzigtigheid de Vorsten geraden hebbe, die vereenigingen te dulden, genoeg is het, dat de Vrijmetselaren het aanwezen hebben gegeven aan nog gevaarlijker en meer verwaten vereenigingen.

Aan het hoofd, moet men die der *Carbonari* in Italië plaatsen, die ze alle in haren bezem scheen te bevatten. Verdeeld in verschillende takken en onder verschillende namen, heeft zij durven beproeven, de Katholieke godsdienst te bestrijden en omver te werpen, en zich tegen de wettige magt te verzetten. Het was om Italië, en bijzonder om de Kerkelijke Staat te bevrijden van dezen geesel, door vreeddelingen ingevoerd, dat onze voorganger PIUS VII, zaliger gedachtenis, in de iden (6—15) van September 1821 eene Bul uitvaardigde, beginnende met de woorden: *Ecclesiam a Jesu Christo*, zij veroordeelt de secte der *Carbonari*, onder welke benaming en in welk land zij zich mogt vertoonen, tot de gestrengste straffen. (Hier volgt die Bul.)

afgekondigd
III. MA 1751.

Weinig tijds, nadat deze Bul door rns VII was uitgevaardigd, werden wij, hoe zwak onze vermogens ook mogten zijn, geroepen, hem op den H. Stoel op te volgen. Wij legden er ons onmiddelijk op toe, den staat, het getal en de kracht der geheime genootschappen te onderzoeken, en wij hebben dadelijk ondervonden, dat hunne stoutmoedigheid toegenomen was door nieuwe secten, welke er zich mede hadden vereenigd; die, welke men met den naam van *Universitaire*, bestempelt, trok onze meeste aandacht tot zich. Zij had zich aan verscheidene hogescholen gevestigd, waar dan jonge lieden bedorven, in plaats van onderwezen zijn geworden. Zij zijn ingewijd in schandelijke geheimen, en het was vervolgens gemakkelijk, hen tot misdaden te vervoeren. Hieruit is dus voortgevolgd, dat de voorname Vorsten van *Europa* zonder nut hunne schitterende overwinningen hebben behaald. De geheime vereenigingen hebben overal brandslichtende fakkels verspreid, en het is vergeefs, dat men gepoogd heeft, dezelve uit te blusschen. In plaatsen zelfs, waar men oude stormen had weten te stillen, vreest men weder, dat die secten nieuwe woelingen zullen ontsteken. Men vreest zelfs, dat de leden dezer vereenigingen, met hunne goddelooze jonjaarden, degenen zullen treffen, die zij in het geheim tot hunne slagtoffers hebben verkoren. Hoe vele gevaren heeft de overheid niet gehad tegen te gaan, om de openbare rust te handhaven!

Men moet aan deze genootschappen ook nog de groote rampen toeschrijven, die de Kerk bedroeven, en die ons zoo levendig en pijnlijk ter harte gaan. Men valt met stoutmoedigheid hare heiligste leerstukken en voorschriften aan; men zoekt hare magt te vernederen, en de vrede, op welke genot zij regt had, is niet alleen verstoord, maar men zou kunnen zeggen, dat zij vernield is.

Men moet niet denken, dat wij al die ellenden, en nog andere, welke wij niet aanduiden, die geheime vereenigingen aanwrijven, met het doel om haar te belasteren. De werken welke zij durfden uit te geven over de godsdienst, den republikeinschen vorm dien zij aannemen, hunne verachting voor

BUL.

71

de overheid, de haat, die zij voor de oppermagt der goddelijkheid van JESUS CHRISTUS en het bestaan van God aan den dag leggen, welke zij openlijk durven ontkennen, het materialismus (*leer der stoffelijkheid*), dat zij belijden, hunne wetten en statuten, die hunne ontwerpen en inzigten aan den dag leggen, bewijzen duidelijk, hetgeen wij van hunne pogingen hebben medegedeeld, om de wettige vorsten van hunne troonen te stooten, en om de grondslagen der Kerk te schokken; en dat het tevens even zeker is, dat deze verschillende vereenigingen, hoewel verschillende namen dragende, onderling verbonden zijn door hunne schandelijke ontwerpen.

Na al dit voorgestelde oordeelen wij het onze plicht, op nieuw deze geheime vereenigingen te veroordeelen, en opdat geene dezer zouden kunnen voorwenden, dat zij niet begrepen zij in onze Apostolische uitspraak, en zich van het voorwendsel kunnen bedienen, om ligtgeloovige menschen te bedriegen, is het, dat wij, na den raad van onze eerwaardige Broeders, de Kardinalen van de Heilige Roomsche Kerk gehoord te hebben, uit onze eigene beweging, en na stellige kennis bekomen te hebben, en na rijpe overwegingen, voor altoos, en onder straffe door onze voorgangers gesteld in de Bullen hier aangehaald, alle geheime genootschappen, zoowel die, welke tegenwoordig bestaan, als die, welke in het vervolg mogten ontstaan, en die, welke met de Kerk en met de wettige Overheid, door hunne zoo even aangeduide ontwerpen, in openbaren strijd zijn, voor eeuwig verbieden.

Daarom verbieden wij aan elk Christen, van welken staat, rang, waardigheid of beroep, alle leeken of Priesters, wereldlijke of geordende geestelijken, zonder dat het noodzakelijk is, dezelve in het bijzonder te noemen, en krachtens de heilige gehoorzaamheid, om zich, onder welk voorwendsel ook, ooit te veroorloven, in de gezegde genootschappen te treden, dezelve voort te planten, ze te begunstigen, of te verbergen, in hunne woning of ergens anders te ontvangen, zich in die genootschappen te doen inwijden, in welken graad dit ook moge zijn, noch dulden, dat zij vergaderen, of dat men hen openlijk of bedekt,

middelrijk of onmiddellijk, raad of ondersteuning verleene, of wel, om anderen aan te raden, te verleiden, op te dringen, of te roepen, zich in de genoemde genootschappen te doen inwijden, in welken graad dit ook moge zijn, of hare vereenigingen bij te wonen, te ondersteunen, of hen op eenige wijze te begunstigen; maar integendeel, dat zij zich zorgvuldig verwijderd houden van de genoemde genootschappen, broederschappen of vereenigingen, op straffe van excommunicatie, waartoe degenen door de daad zelve zullen vervallen, van zich aan deze misdaden schuldig te maken, van welke straffen zij nooit, dan door ons, of onze opvolgers, ontheven kunnen worden, ten ware in doodsgevaar.

Wij bevelen bovendien aan elk en een iegelijk, op straffe van voormelde excommunicatie, om alles aan den Bisschop en aan de andere personen, wie het aangaat, kenbaar te maken, zoodra zij kennis zullen bekomen hebben, dat iemand tot gezegde genootschappen behoort, of schuldig is aan eenige der vermeldde misdrijven.

Wij veroordeelen bovenal en verklaren nietig den goddeloozen eed, door welken zij, die tot deze genootschappen toetreden, zich verbinden, om aan niemand te openbaren, hetgeen deze secten betreft, en de leden dezer vereenigingen met den dood straffen, die ontdekkingen daaromtrent aan hoogerstaande geestelijken of leeken mogt doen. Zou het mogelijk zijn, dat men zich, zonder schuldig te worden, door eenen eed, tot eenen moord kon verbinden, en om de magt van hen te verachten, die met geestelijke of burgerlijke magt zijn bekleed, en om alles na te jagen, wat hunne rust kon storen? Is het niet schandelijk en ondeugend, om God tot getuige te nemen van dergelijke misdaden?

De Kerkvaders van het Concilie van *Latraan* hebben met veel wijsheid gezegd: *Non enim dicenda sunt juramenta, sed potius perjuriam, quæ contra utilitatem ecclesiasticam et SS. morum Patrum veniunt instituta.* (Inderdaad, zij kunnen geene eeden, maar veelmeer meineden genoemd worden, welke tegen het kerkelijk belang en de verordeningen der

BUL.

73

H. Vaders ingesteld zijn.) Kan men de stoutheid, of liever de zinneloosheid dezer menschen dulden, die niet alleen in het geheim, maar ook openlijk zeggen, dat er geen God is; die het in hunne geschriften openbaren, en die in zijnen naam eenen eed durven vorderen van hen, welke zij in hunne secte opnemen? Deze Bul heeft dan ten doel, om al de godslasterlijke en misdadige secten te veroordeelen en te vernietigen.

En nu, eerwaardige Katholieke Broeders! Patriarchen! Primaten! Aartsbisschoppen en Bisschoppen! wij vragen, of liever, wij roepen uwe hulp in, besteedt al uwe zorg aan de kudde, welke de H. Geest u heeft toevertrouwd, door u tot Bisschoppen van zijne Kerk te benoemen. Verslindende wolven zullen zich op u storten, en zullen geenszins uwe schapen sparen. Weest zonder vrees, en houdt u niet bezig met hetgene u persoonlijk betreft. Weest overtuigd, dat het heil der menschen, aan uwe godsdienstige zorg toevertrouwd, vooral van u afhangt, en weest volhardend; want hoewel wij in hagedijle tijden leven, en de gezonde leer nog niet door alle menschen wordt verdedigd, beschouwen echter de meesten der getrouwen hunne herders als dienaren van Jezus Christus en als verbreeders zijner geheimen. Bedient u dan, ten opzichte uwer schapen, van de magt, welke God u door eene bijzondere genade over hunne zielen heeft gegeven. Deelt hen de listen der sectarissen mede, en de middelen, welke zij mochten bezigen, om zich voor deze te bewaren. Boezemt hen afschuw in voor degenen, die eene valsche leer belijden, die de geheimen onzer godsdienst en de zoo zuivere voorschriften van Jezus Christus willen belagchelijk maken, en die de wettige overheid aanvallen. Eindelijk, om ons te bedienen van de woorden van onzen voorganger CLEMENS XIII, in zijnen rondgaanden brief aan de Patriarchen, Primaten, Aartsbisschoppen en aan al de Bisschoppen der Kerk, van den 14 September 1758.

« Repleti simus obsecro fortitudine spiritus Domini iudicio, et virtute, ne tanquam canes muti non volentes latrare, greges nostros patiamur fieri in rapinam, et oves nostras in devorationem omnium bestiarum agri,

Neque nos quidquam deterreat, quominus pro Dei gloria, et salute animarum ad omnes dimicationes nos metipsums obijciamus. Recogitemus eum qui talem sustinuit à peccatoribus adversus semetipsum contradictionem. Quod si nequissimorum timeamus audaciam, actum est de episcopatu rigore; et de Ecclesie gubernanda sublimi ac divinâ potestate; nec Christiani ultra aut durare, aut esse jam possumus, si ad hoc ventum est, ut perditorum minus aut insidias pertimescamus."

[Dat wij, vervuld met den wil en den bijstand van des Heeren geest, volstandig blijven in den gebede, opdat wij niet dulden, dat de stomme honden door hun geblaf onze kudde tot derzelve buit maken, of onze schapen door hen verslonden worden. Dat ons niets afschrikke, om te strijden voor Gods eer en het heil der zielen. Wij maken er hen, die zulken tegenstand van de zondaren moeten verduren, opmerkzaam op, dat, aangezien wij, onderschraagd door de Bisschoppelijke magt, en door de hooge regering, alsmede door het goddelijk vermoegen, de stoutmoedigheid van niemand behoeven te vreezen, de Christenen veel meer staande behooren te blijven onder beroeringen, om in geen geval de lagen der verleiders te vreezen.] Katholijke Vorsten! onze waarde Broeders in JESUS CHRISTUS, voor wie wij eene bijzondere genegenheid hebben, wij vragen u ernstig, ons ter hulp te komen. Wij herinneren u de woorden, welke LEO de Grootte, onze voorganger, en wiens naam wij dragen, hoewel wij onwaardig zijn, bij hem vergeleken te worden, tot Keizer LEO zeide: *„Debes, incunctanter adverti regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen sed maxime ad ecclesia presidium esse collatam, ausus nefarios comprimendo, quæ sunt bona statua defendas, et veram pacem his quæ sunt turba restituas."* (Men moet u zonder verwijl onder het oog brengen, dat u de Koninklijke magt niet slechts is gegeven tot het beheer der wereldsche zaken, maar voornamelijk als eerste van de Kerk, ten einde de goede instellingen, door het onderdrukken der goddeloozen, te verdedigen, en de ware vrede te herstellen waar die gestoord zij.)

BUL.

73

Evenwel, de tegenwoordige omstandigheden zijn zeer verschillende van die, waarin men zich toen bevond; want gij hebt niet alleen de Katholieke Godsdienst te verdedigen, maar gij moet ook waken, voor uwe eigene veiligheid en voor die uwer onderdanen. De zaak der Godsdienst is heden onafscheidelijk van die der maatschappij, dewijl degenen, die deel nemen aan deze vereenigingen, evenzeer de vijanden zijn van uwe magt, als van de godsdienst. Zij vallen beide aan, en wenschen, beide omver geworpen te zien. Weest verzekerd, dat zij op hetzelfde oogenblik, indien zij konden, de godsdienst en de koninklijke heerschappij zouden omver werpen.

Zoodanig is de trouweloosheid dezer arglistige menschen, dat, wanneer zij geheime wenschen smeden, om uwe magt omver te werpen, zij veinzen, dezelve te willen uitbreiden. Zij houden staande, en hebben reeds vele menschen diets gemaakt, dat onze magt en die der Bisschoppen binnen enge palen beperkt moet worden, en dat zij zelfs vernietigd moet worden door de wereldlijke magt, aan welke zij de regten van den Heiligen Apostolischen Stoel, die van de voornaamste Kerken, en van de Bisschoppen, welke geroepen zijn, om in onze zorgen te deelen, zouden wenschen op te dragen. Het is niet alleen de haat tegen de godsdienst, die hunnen ijver bezielt, maar de hoop, dat, wanneer de palen, die Jezus Christus heeft geplant om de magt der Kerk te handhaven, zullen zijn omver geworpen, het alsdan gemakkelijk zal zijn, den vorm des Gouvernements te veranderen of te vernielen.

Ook tot u, beminde zonen! die de Katholieke godsdienst be-lijdt, rigten wij ons in het bijzonder. Vermijdt zorgvuldig degenen, die het licht met de duisternis, en de duisternis met het licht vermengen. En waarlijk, welk voordeel zou het u aanbrengeu, door menschen uw vertrouwen te schenken, die aan God en aan de Vorsten hunne magt willen betwisten? die trachten door geheime lagen verdeeldheid tusschen de magten te doen heerschen, en die overal bevestigen, dat zij alleen het welzijn der Kerk en van de maatschappij beoogen, terwijl hun-

ne daden bewijzen, dat zij overal verwarring te weeg willen brengen? Deze menschen zijn gelijk aan degenen, van welke JOHANNES zegt: *Dat men hen niet moet huisvesten, noch grooten*, 2 JOH. vs. 10. Het zijn dezelfden, welke onze Kerkvaders de eerstgeborenen des duivels noemden. Wacht u dus voor hunne verleiding en voor de vleijende gesprekken, welke zij zullen bezigen, om u tot hunne vereenigingen over te halen. Weest overtuigd, dat niemand aan hen verbonden kan zijn, zonder zich aan grove misslagen schuldig te maken. Sluit het oor voor de woorden dergenen, die u in hunne vergaderingen willen lokken, en zeggen, dat men er niets tegen rede of godsdienst bedrijft, en dat hunne daden en gesprekken door de eer en de regtvaardigheid ingegeven worden. Men begrijpt ligtelijk, dat men het kwaad, dat hier bedreven wordt niet zegt aan degenen die niet in de hooge graden zijn ingewijd; maar het is integendeel bewezen, dat de magt en de stoutmoedigheid dezer secten aangroeijen, naar mate van het getal der deelhebbers, zoodat de minderen in rang beschouwd moeten worden als medeplichtigen van degenen, die hen geleiden. Men kan hen de woorden toevoegen van den Apostel PAULUS, in zijnen Brief aan de Romeinen, H. 1:52. *Die zulke dingen doen, zijn den dood waardig, en niet alleen, die dezelve doen, maar ook een welgevallen hebben in degenen, die ze doen.*

Eindelijk rigten wij ons met genegenheid tot degenen, die, niettegenstaande het onderrigt, dat zij ontvangen hebben, en hoewel zij deel hebben aan de hemelsche gaven, het ongeluk gehad hebben, zich te laten verleiden, en in deze genootschappen zijn getreden, hetzij in gewone, hetzij in hooge rangen of graden. Door onze pligten gedrongen, verzoeken en bezweren wij hen, om tot God terug te keeren. Wij spreken niet meer tot hen, als tot regtvaardigen, maar als tot zondaars; wij willen den herder navolgen, die zijne kudde verlaat, om het verloren schaap op te zoeken. Zonder twijfel hebben zij een groot kwaad bedreven, evenwel moeten zij niet wanhopen aan barmhartigheid; en de lankmoedigheid van God en van zijn Zoon JEZUS CHRISTUS geve,

dat zij terugkeeren tot des Heeren wegen; Hij zal ze niet verstooten, maar hen, gelijk de vader van den verloren zoon, zijne armen openen, om hen met teederheid te ontvangen. Om alles te doen, wat in onze magt is, en om hen den weg der boete gemakkelijker te maken, heffen wij, gedurende een jaar na de publicatie van dezen tegenwoordigen Apostolischen brief, in het land, dat zij bewonen, de verplichting op, om hunne broeders aan te klagen, en de uitwerking van den kerkelijken ban, welken zij verdiend hebben, door in die vergaderingen te komen; en wij verklaren, dat zij zelfs, zonder hunne deelgenooten bekend te maken, van die kerkucht ontheven kunnen worden door de Biechtvaders, welke in de plaats, door hen bewoond, erkend zijn door de gewone geestelijke magten. Wij gebruiken dezelfde toegenvendheid met degenen, die te Rome wonen. Indien iemand, door den Vader der barmhartigheden teruggestooten zijnde, verhard genoeg was, om deze secten in den door ons voorschreven tijd niet te verlaten, dan zal hij gehouden zijn, zijne deelgenooten aan te klagen, en zal hij, na dien tijd tot inkeer komende, onder het gewigt van den kerkelijken ban moeten bukken, en zal hij geene absolutie kunnen bekomen, dan na het aanklagen zijner deelgenooten, of ten minste na het doen van eenen eed, om dezen in de toekomst aan te klagen. Deze absolutie zal niet gegeven kunnen worden, dan door ons, onze opvolgers, of door degenen, welke van den H. Stoel volmagt hebben verkregen, om den kerkelijken ban op te heffen.

Wij willen, dat de gedrukte exemplaren van deze Apostolische Breve, na geteekend te zijn door eenen publieken Notaris, of voorzien te zijn van het kerkelijk zegel van een Dignitaris der Kerk, dezelfde waarde zullen bekomen, als het oorspronkelijke. Dat niemand zich dienvolgens veroorlove, stoutmoedig te handelen in strijd met onze tegenwoordige verklaring, veroordeeling, bevel, verbod en ban. Indien zich nogtans iemand dit veroorloofde, dat deze wete, dat hij zich daardoor de granschap van God Almagtig en die der heilige Apostelen PETRUS en PAULUS op den hals laadt.

Bulle 8 = Cabbala 77
12

Gegeven in Rome, te St. Pieter, in het jaar van de menschwor-
ding van onzen Heer 1826, den 5den van de iden (15) van Maart,
en van onze Pauselijke regering het derde jaar. (Zie verder PIUS.)

B. Kardinaal Prodatarius.

F. CAPPACCINI, Substituut.

D. TESTA,

F. LAVIZZARIUS.

*Bund. posthogens. (d.)
Anst. (ciuit. / 1826)*

Voor Monseigneur den
Kardinaal ALBAIN.

Gezien van wege de Raadkamer, voorzien met het looden zegel.
Geregistreerd aan de Pauselijke Secretarie der Breven.

Bibel

BIJBEL (De) is het eerste en gewigtigste der drie groote lichten,
volgens het oud-Engelsch systema. Deze moet het geloof des
Vrijmetselaars rigten en leiden. Op dezen legt de Kandidaat in
sommige landen zijne gelofte af. Hier te lande geschiedt dit op
de Constitutie.

Byleeld

BIJLEVELD, (C. G. VAN) Medelid van het Staatsbewind, werd
in 1798 tot Grootmeester der Vereenigde Nederlanden verko-
zen, en bekleedde die waardigheid tot 1804, zijnde de vijfde
Grootmeester Nationaal der Vereenigde Nederlanden.

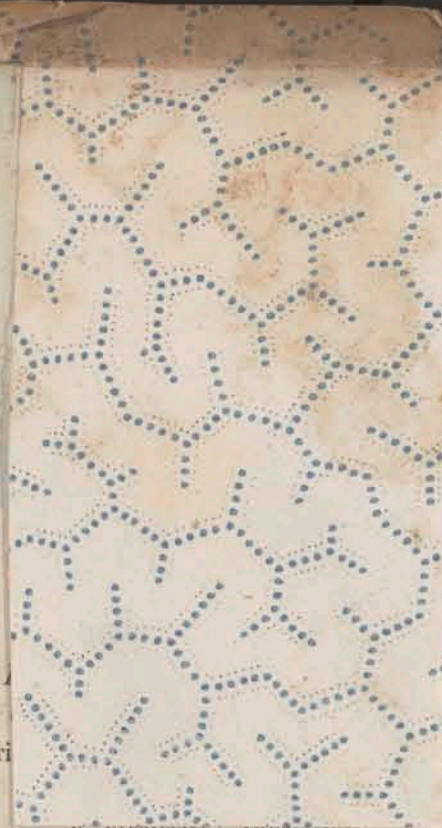
(Bygren)

C.

Cabbala;

CABBALA. Wij moeten, alvorens tot de eigenlijke verklaring
over te gaan, de dwaling uit den weg ruimen, welke vrij al-
gemeen verspreid, en zelfs door eenige beroemde geleerden aan-
genomen is, dat, namelijk, de Cabbala een deel zou uitma-
ken van hetgeen de Joden de overlevering of de mondelinge
wet noemen. Het zal voldoende zijn hiertegen aan te merken,
dat de Cabbala talrijke voorstanders gevonden heeft onder de
secte der Karaiten, die de overlevering verwerpen, en zij,
aan den anderen kant, de vermaardste rabbijnen der spaansche
scholen, met name de beroemde MAMONIDES, tot tegenstanders

Gegeven in Rome, te St. ...
ding van onzen Heer 1826,
en van onze Pauselijke regeri

Bruid, pythagorische
Bruid, pythagorische

F. CAMPACCINI, *Substitutus*.

Voor Monseigneur den
Kardinaal ALBAIN.

D. TESTA,
F. LAVIZZARIUS.

Gezien van wege de Raadkamer, voorzien met het looden zegel.
Geregistreerd aan de Pauselijke Secretarie der Brevén.

old. of Pythagoras

Bijbel

BIJBEL (De) is het eerste en gewichtigste der drie groote lichten, volgens het oud-Engelsch systema. Deze moet het geloof des Vrijmetselaars rigten en leiden. Op dezen legt de Kandidaat in sommige landen zijne gelofte af. Hier te lande geschiedt dit op de Constitutie.

Bijleveld

BIJLEVELD, (C. G. VAN) Medelid van het Staatsbewind, werd in 1798 tot Grootmeester der Vereenigde *Nederlanden* verkozen, en bekleedde die waardigheid tot 1804, zijnde de vijfde Grootmeester Nationaal der Vereenigde *Nederlanden*.

Pythagoras

C.

Cabbala

CABBALA. Wij moeten, alvorens tot de eigenlijke verklaring over te gaan, de dwaling uit den weg ruimen, welke vrij algemeen verspreid, en zelfs door eenige beroemde geleerden aangenomen is, dat, namelijk, de *Cabbala* een deel zou uitmaken van hetgeen de Joden de *overlevering* of de *mondelinge wet* noemen. Het zal voldoende zijn hertegen aan te merken, dat de *Cabbala* talrijke voorstanders gevonden heeft onder de secte der *Karaiten*, die de overlevering verwerpen, en zij, aan den anderen kant, de vermaardste rabbijnen der spaansche scholen, met name de beroemde MAIMONIDES, tot tegenstanders

had. Het woord *Cabbala*, of liever *Kabbalah*, is werkelijk afgeleid van het werkwoord *Kibbel*, hetwelk beteekent *bij overlevering ontvangen*; doch het zal geenszins bevreemding verwekken, dat de joodsche mystieken den naam van *overlevering* geschonken hebben aan eene leer, welke zij, 't mogt dan uit ligtgeloovigheid of uit kwakzalverij wezen, tot ABRAHAM en zelfs tot ADAM deden opklimmen, die, zeggen zij, den engel RAZIEL tot leermeester had. Van de zijde der Christenen is de *Cabbala* het voorwerp geweest *nu* van dweepende hulde, omdat men er de grond-leeren van de Kerk en de onfeilbare middelen tot bekeering der Joden, in meende te vinden; *dan* van spotternij en beschimping, daar zij slechts het uitvloesel van de onbekookte droomerijen en de buitensporige verbeelding der rabbijnen zoude zijn. Indien de Joden hunne mystieke godsdienstige wijsbegeerte aan de geheimenissen der Egyptische priesters ontleend hadden, zouden de boeken van MOZES en de Profeten er de kenmerken van dragen; doch, wel verre hiervan, druischen deze boeken zelve tegen de Cabbalistische leeringen aan. De laatste boeken slechts van het Oude Verbond, inzonderheid die van EZECHIEL en DANIEL, vertoonen eenige sporen van vreemde leeringen, die op de godsdienst der Hebreuwen geënt zijn. Gedurende de babylonische ballingschap, vermengden de Joden bij hun *monotheïsme* (begrip van één God) de leer der twee beginselen. Van hier moet men den oorsprong opsporen van het *stellige gedeelte* der *Cabbala*, de fantastische engelen- en duivelenleer, welke tot zoo veel bijgeloovigheid en ongerijmdheden heeft aanleiding gegeven. Wel is waar, kende de overlevering der oude Hebreuwen engelen, doch zij spreekt er slechts zeer duister over, zij geeft hun geene bijzondere namen noch kent hun zekere verrigtingen toe; de leer der engelen is niet in het minste in het godsdienststelsel van MOZES opgesloten. Het *beschouwende gedeelte* der *Cabbala*, welks grondslag de leer der *emanatie* [uitvloeijing van bijzondere krachten uit het Hoogste Wezen] is, werd eerst door de joodsche alexandrijnsche wijsgeeren ontwikkeld. De scholen van *Alexandrië*, waarin de leeringen van PYTHAGO-

RAS en van PLATO met de oostersche stelsels van 't veelgodebdóm vereenigd werden, gaven der beschouwende *Cabbala*, mitsgaders aan de Gnosis en het nieuw Platonismus het leven. De oudste boeken, die over de *Cabbala* geschreven zijn, zijn van geen oudere dagteekening dan van de XIe. eeuw der christelĳke jaartelling, het boek *Yezira* is waarschijnlijk door rabbi ABRA vervaardigd. De *Zohar*, aan zijnen leerling rabbi SIMON BEN JOCHAI toegekend, kwam den rabbijnen eerst omstreeks het einde der XIIIe. eeuw ter handen, hetgeen deszelfs eehtheid zeer dubbelzinnig maakt. Dit zijn de twee voornaame bronnen, waaruit men de leeringen van de *Cabbala* kan putten. Men bespeurt derhalve al ras, dat de voorgewende aloutheid dezer leer niet den minsten toets kan doorstaan. Wij hebben, met vlugge trekken, er den meest waarschijnlijken oorsprong van aangetoond. Wij zullen ons thans bezig houden de leer der *Cabbala* beknoptelĳk na te gaan, zoodanig als die in de oorspronkelĳke geschriften der rabbijnen wordt aangetroffen.

Men splitst gemeenlijk de *Cabbala* in beschouwende (*theoretische*) עיונית, en beoefenende (*practische*), מעשית. De eerste bevat de mystieke wijsbegeerte en godsdienst, zij ontwikkelt de leer der uitvloeiing, de verschillende namen van God, handelt over engelen en duivelen, en derzelver invloed op de ondermaansche wereld; eindelijk, onderwijst zij eene soort van mystieke schrift-verklaring, ten einde hare leeringen in de Heilige Schrift te doen wedervinden. De tweede behelst eene gewaande geheime wetenschap, te weten de zoo genaamde kunst om, in zekere gevallen, de hoogere magten op de beneden-wereld te doen werken, en daardoor bovennatuurlijke uitkomsten, of wonderen, te weeg te brengen. Door zekere woorden der Heilige Schrift, welke toespelingen bevatten op de verschillende namen der magten, die men in werking wil brengen, of door deze woorden op *amuletten* (*Kameoth*) te schrijven, slaagt men er in deze magten aan zich te onderwerpen; en daardoor zou men zieken kunnen genezen, brand blussen en allerlei soorten van mirakelen verrigten. Deze hersenschimmige wetenschap, welke een treurig schouwspel van de afdoolingen van den men-

schelijken geest aanbiedt, is waarschijnlijk uit de duistere tijden der Babylonische gevangenschap voortgesproten; de Apoëryphe boeken van het Oude Verbond, de Evangelien, de Handelingen der Apostelen en de Talmoed bevatten daarvan sporen. Vele der cabbalistische boeken zijn met deze bijgeloovige leerin- gen vervuld, en de vijanden der Joden hebben dezelve menig- werf voorgesteld als deel uitmakende van het geloof der heden- daagsche Joden, ofschoon die boeken ook zelfs door de meest- ingewijden in de *Cabbala* verworpen werden. Rabbi JOSEF GIKATHIA beschouwt ze, in zijn werk: »de Poorten des Lichts'' (*Sjagnareh Orak*), als beguichelingen (*mystificatien*). »Dit »zijn,» zegt hij, »strikken, welke der zwakke en ligtgeloovige »zielen gespannen zijn, om ze in een' afgrond neder te storten.» MAIMONIDES, wien de hedendaagsche Joden bijkans als hun wet- gever aanmerken, heeft inderdaad geen der deelen van de *Cab- bala* aangenomen. De leer der zielsverhuizing, door het over- groot gedeelte der Cabbalisten aangenomen, werd met kracht bestreden door den beroemden SAGNADIAS, rabbijn der Xe. eeuw, door YEDAYA-BEDRACHI, door LEVI-ben-CHABIEB en door verschei- den andere rabbijnen. De wereld *Atzilah*, (Uitvloeiing) stelt de werkende eigenschappen van *Adam-Kadmon* voor; dit zijn verinogens of gaven des geestes, uit hem voortgesproten, en die te gelijker tijd Zijne wezenlijke hoedanigheden en de werktuigen waarmede hij zijne verrigtingen volvoert, uitmaken. Deze ei- genschappen worden tot tien gebracht, en vormen het heilig tiental der *Sephiroth*. De afleiding van dit woord is onzeker; indien men het als een Hebreeuwsch woord aanmerkt, beteekent het *telling*, *getal*, doch het is waarschijnlijker dat het uit het Grieksch af- stamt, *σφαιρα Sphaera*, hetwelk uit twee heilige getallen, *drie* en *zeven*, bestaat, want de drie eerste *Sephiroth* worden *geeste- lijke* genoemd, terwijl de zeven andere slechts *attributen* zijn. Men stelt ze somwijlen voor in tien cirkels, die in elkan- der loopen, en waarvan de *En-soph* het gemeenschappelijk mid- delpunt is. Men herkent gereedelijk in de *Sephiroth* de *mag- ten* (*δυναμεις*) van PHILO en de *Eons* van de Gnostieken. Wan-

neer men de drie eerste *Sephiroth* voor eene enkele reket, gelijk verscheiden leeraars der *Cabbala* doen, heeft men juist de acht *Eons*. Uit deze eerste ontvloeide, *geëmaneerde* wereld, vloeide op hare beurt de wereld *Beriah* (Schepping) voort: hier is het begin der schepping; het daarin begrepene is van geheel geestelijken aard, doch daar het niet onmiddellijk uit de *En-soph* is voortgevloeid, staat hetzelfde beneden de *Sephiroth*. Uit hetgeen hierin begrepen was onstond de wereld *Jetzirah* (Vorming), welke de engelen bevat, zijnde onstoffelijke, maar individuele wezens, met een' lichtstroom omgeven. Eindelijk, de wereld *Gnaziah* (zamenstelling); de laatste uitvloeijing: dit is de stof. Deze wereld bevat dingen, welke aan gedurige veranderingen zijn blootgesteld, welke geboren worden en sterven, zich verdeelen en afscheiden. Al het stoffelijke behoort daartoe; het is 't laatste overschot [de draf] der ontvloeijing, daár berust het Kwaad. De mensch heeft, door zijne geaardheid, deel aan de drie geschapen werelden, en hierom wordt hij *Microcosmus* (*Gnolam Katan*), Kleine Wereld, geheeten; want al wat de *Adam Kadmon*, of de *Macrocosmus*, werkelijk bezit, bevat de mensch in wezenlijkheid. Door de ziel, als levens-beginsel, behoort hij aan de wereld *Gnaziah*, door den geest aan de wereld *Jetzirah*, en door de verstandelijke ziel aan de wereld *Beriah*; die laatste is een deel der Godheid; zij heeft vooraf bestaan. De mensch is uit twee beginselen, een goed en een kwaad, zamengesteld; het staat aan hem om het een over het ander te doen zegevieren, en na zijn dood wordt hij beloond naar zijne werken, want de *nezjamah* is onsterfelijk. Door dit stelsel vermeenden de Cabbalisten dat zij alles konden ophelderen; doch de zwarigheden zijn, in plaats van weggenomen, slechts ter zijde gelaten. De Gnostieken, eveneens als de hedendaagsche duitsehe wijsgeeren, die de leerstellingen in *philosophemata* hebben willen veranderen, zijn in het veelgodendom vervallen.

Onder de Joden bloeide de *Cabbala* bovenal in de twee eerste eeuwen der Kerk; de voornaamste Cabbalisten van dien tijd

zijn: R. GNARIBA, die onder Keizer HADRIANUS leefde, en R. SIMEON *ben* YOHAI, die, naar men verzekert, dertien jaren lang in een onderaardsch hol doorbragt, om te ontsnappen aan de wreede vervolgingen des keizers, waarvan zijn leermeester GNARIBA het slagtoffer was geworden. Het schijnt dat na zijnen dood de beoefening van de *Cabbala* aan het kwijnen geraakte. Men hoort er genoegzaam niet vroeger dan in de Xe. eeuw weder van spreken; vermoedelijk hadden middelerwijl de talmoodische studiën de aandacht der rabbijnen geheel geboeid gehouden. De Talmood nu behelst, wel is waar, talrijke plaatsen, welke met de symbolische en dogmatische *Cabbala* in verband staan; doch de bespiegelende *Cabbala* heeft daarin maar zeer luttel sporen achter gelaten. In de Xe. eeuw deed R. SAGNADIAS GAON van *Fayoum* de *Cabbala* herleven; men is hem eene verklaring op het boek *Yetsirah* verschuldigd. Toen de rabbijnische scholen in *Spanje* overgebragt waren, bloeide de Cabbalistiche wijsbegeerte naast die van ARISTOTELES, doch zij vond evenzeer magtige tegenstanders. Na MOZES *ben* NACHMAN, die in de XIIIe. eeuw bloeide, zien wij een groot aantal Cabbalisten opdagen, zoowel in het Oosten als in *Spanje*. Wij bepalen ons bij het noemen van ISAAC LERIA (in 872 overl.) en ABRAHAM COHEN IMRA (of liever ERERA, in 1651 overl.). Hunne werken hebben aan de hedendaagsche Cabbalisten onder de Christenen ten grondslag gestrekt. Sedert de XVe. eeuw, namelijk, hadden Christen geleerden begonnen de *Cabbala* te beoefenen; de beroemde PIC DE MIRANDOLE (in 1494 overl.) heeft de *philosophemata* van PLATO en ARISTOTELES daarmede vermengd; hij geloofde zelfs dat de grieksche wijsbegeerte uit de boeken der Joden was geput. JAN REUCHLIN (in 1522 overl.) volgde zijn voetspoor en bragt veel tot verspreiding van de kennis der *Cabbala* bij, door zijne werken *De Verbo mirifico* en *De arte Cabbalisticâ* (over het wonderbaarlijk woord en over de kunst der *Cabbala*). Ongelukkigerwijs waren deze beide schrijvers minder bij het wijsgeerig gedeelte, dan wel bij het symbolische blijven stil staan; om de Christelijke leerstellingen in het Oude Testament weder te vinden, bedienden zij zich

vooral van de verwisseling en de zamenvoeging der letters: zij droegen hierdoor tot de verspreiding van verkeerde denkbeelden over de ware strekking van de *Cabbala* bij; en, ten gevolge van de dwaasheden, welke CORNELIUS AGRIPPA in zijn boek *de Occultâ philosophiâ* (over de verborgene geheimzinnige wijsbegeerte) opdischte, werd welhaast het woord *Cabbala* als gelijk in beteekenis met *Magie* en *tooverij* (*heksen- of zwaar-tekunst*) aangemerkt. Zij verscheen andermaal en nu in een veel gunstiger licht in de geschriften van den geleerden Engelschman HENDRIK MORE of MORUS (in 1687 overl.). Zijn tijdgenoot CHR. KNORR v. ROSENROTH heeft, in zijne *Kabbala denudata* (ontsluierde *Cabbala*), 2 deelen in 4°., eene belangrijke handleiding tot de beste cabbalistische werken gegeven. Betreurenswaardig is het inmiddels, dat deze geleerde geen menigvuldiger gebruik van de *Zohar* gemaakt, en dat hij zich te zeer aan de werken der lateren gehouden heeft, waarin, zoo als h. v. in de *Porta Coelorum* van ERRERA, de Cabbalistische wijsbegeerte in een peripatetischen nevel gehuld is.

CABBALISTISCHE GRADEN. Nadat ten jare 1745 te *Lyon* de graad van *Kadosch* was zamengesteld, die, zoo het heette, tegen alle dwingelandij was gerigt, en waaruit de verschillende Ponjaardgraden gesproten zijn, sloegen al die leerstellingen, welke het daglicht vreesden, haar gestoelte in de Loges op, en men leerde daar de *Cabbala*, de geestenbezwinging, de waarzegkunde, het goud-maken, de theosophie en honderd andere niet minder ter kwader faam staande wetenschappen. Schaamteloze kwakzalvers trokken hun voordeel uit de nieuwsgierigheid en ligtgeloovigheid der Metzelaars; het zoo eenvoudige en tevens zoo verhevene karakter der Vrijmetselarij werd bedorven; haar zoo grootsch en edel doel geraakte in vergetelheid; de gelijkheid en broederschap, die haren grondslag nitmaken, de eendragt, toegenegenheid en zelfverloochening, die er van zelf uit voortvloeyen, werden met voeten getreden, en het Maçonniek genootschap vertoonde niets anders, dan een zamenvoegsel van bedriegers en bedrogenen, van guiten en zwakhoofden, onder welke enkele regtschapene en eerlijke lieden vermengd wa-

CAD. CAG. 85

ren, die vruchteloze pogingen deden, om den voortgang van het kwaad te stuiten.

Die menigte van graden, welke ritualen men zonder waling niet kan lezen, werden op onderscheidene wijzen tot stelsels bijeengevoegd, en nu ontstonden de reeksen van inwijdingen, in graden afgedeeld, waaraan men den naam van *ritus* geeft. Deze waren gebragt onder verschillende afdeelingen van graden, en elke afdeeling werd bestuurd door een afzonderlijk ligchaam, onder den naam van Kapittel, Collegie, Raad of Consistorie.

Het eerste middelpunt van beheer der hoogere graden werd gevestigd te *Arras*, in 1747, door KAREL EDUARD STUART zelve, die aan de Advokaten LAGNEAU, ROBESPIERRE en andere broeders de instellingsbul van een *Jacobitisch* Schotsch kapittel gaf, uit dankbaarheid voor de weldaden, die hij van hen had ontvangen. Het tweede Kapittel werd in 1751, door een' Schotschen reiziger te *Marseille*, opgerigt.

CADET. Zie GASSICOURT.

CAGLIOSTRO, te *Parijs* en elders onder dien naam bekend, heette eigenlijk JOSEF BELSAMO, geboren uit geringe ouders op *Sicilië*, in het jaar 1784. In zijne jeugd zich aan een onregelgd leven schuldig gemaakt hebbende, bedreef hij vervolgens vele schelmerijen, en vlugtte uit *Palermo* naar het vaste land, waar hij allerlei rollen speelde en zeer vele menschen bedroog. Nadat hij een aantal landen van *Europa* en een deel van *Azië* had door gezworven, kwam hij te *Napels* terug, met aanbevelingsbrieven van den Grootmeester van *Maltha*. Van daar begaf hij zich naar *Rome*, en trouwde er met de door hem verleide schoone LORENZA FELICIANI, welke hij vervolgens met geweld tot overspel noodzaakte, om alzo te woekeren met hare bekoorlijkheden. Met haar ondernam hij verscheidene reizen naar *Italië*, *Spanje*, *Portugal*, *Duitschland*, *Engeland*, *Rusland*, *Polen*, *Holland*, *Zwitserland* en *Frankrijk*. Nu eens zag men hem in het pelgrimskleed, dan weder in krijgsmandos, den grooten heer spelende, gevolgd door eene menigte lakkeijen, dienstboden van allerlei aard, in de prachtigste liverceijen. Te *Parijs* bewoonde hij een weidsch h6tel;

(Colapuz)

(Lecornu 1711)

Cadet
Cagliostro
Egyptische
Rococo

u. Memphis
v. d. d.

zijne zalen stonden open voor de aanzienlijkste en smaakvolste lieden, die elkander bij hem verdrongen; hij gaf voor, in het bezit te zijn van bovennatuurlijke geheimen; dat hij de wetenschap verstond, om het leven te verlengen, door middel van den philosophischen steen; dat hij getallenparingen kende, om onfeilbaar in de loterij te winnen, en een watertje en eene pommade vervaardigde, die de kracht bezaten, om ieder spoor des ouderdoms uit te wischen. Zijne recepten, welke hij zich duur liet betalen, vonden talloze koopers, en wanneer deze zich beklagden, dat zij het beloofde gevolg niet gezien hadden, wist hij hen te overreden, dat deze slechte uitslag te zoeken was in hunne zonden, of in hun gemor, of in hun te weinig vertrouwen op zijne woorden. Kortom, hij wist hen te verblinden en hunne nieuwsgierigheid voedsel te geven. Aan eenigen vertelde hij, en zij geloofden het ook, dat hij ten tijde van den zondvloed was geboren en dat hij JESUS CHRISTUS had gezien; aan anderen, dat hij de zoon was van den Grootmeester van *Maltha* en de Prinses van *Trebisonde*, of dat hij afstamde van KAREL MARTEL, de eerste van het Karlovingische huis. Dan weder hield hij het diepste stilzwijgen omtrent zijnen stand en zijne afkomst in acht, en antwoordde aan de zulken die hem op dit punt ondervraagden: »Ik ben degene die is,» of wel teekende hij zijn naameijfer, hetwelk een slang voorstelde, die met eene pijl doorboord was en eenen appel in den bek hield. Hij legde zoo veel talent aan den dag, dat men hem weldra als een' Profeet, als een beeld der Godheid begon te beschouwen. Hij werd omringd door menschen van allerlei rang, en zag zich overladen met bewijzen van den diepsten eerbied, met de teekens van de meest slaafsche onderwerping. Men zag allerwege zijn portret en dat zijner vrouw op snuifdozen, waaijers, en op ringen; de vrouwen droegen het aan haren hals, in den vorm van een medailjon. Zijn borstbeeld prijkte in de paleizen der grootste heeren, met dit opschrift: *de goddelijke CAGLIOSTRO*. Zijne woorden waren even zoo vele godspraken. In *Warschau* zette hij eenen Poolschen Prins eene groote som gelds af, hem belovende, dat hij den duivel aan diens wil zou-

de onderwerpen. Te *Straatsburg* oefende hij een onbepaald gezag over den Kardinaal DE ROHAN, waartoe zijne vrouw hem behulpzaam was. Door zijne betrekking tot dezen Kerkvoogd werd hij later in de beruchte zaak van het halssieraad gewikkeld, in de *Bastille* geworpen, door het Parlement, bij gebreke van bewijzen, vrijgesproken, en op bevel van LOEWIK XVI uit *Frankrijk* gezonden.

CAGLIOSTRO was in *Duitschland* Vrijmetselaar geworden, en had zich tot al de mysteriën, die in de Loges van dat land geleerd werden, laten inwijden. Hij is de vinder of voortplanter van eene nieuwe Metselarij, *Egyptische Ritus* geheeten, door hem ten jare 1782, te *Parijs* opgerigt, tot welke hij het denkbeeld ontleende uit eenige handschriften, die hij toevallig te *Londen* kocht, en die zekeren GEORGE COFFIN, welken hij niet kende, hadden toebehoord. In lateren tijd verzekerde hij zelf, dat hij niets anders gedaan had, dan de tooverkunstige en bijgeloovige praktijken, welke hij in dien *Ritus* had gevonden, hier en daar wat in te korten en te besnoeijen.

De groot-Kopte (dus noemde hij zich) beloofde aan zijne volgelingen, hen tot de volmaaktheid te voeren, door middel van de natuurlijke en de zedelijke wedergeboorte. Door de natuurlijke wedergeboorte moesten zij de eerste stof of den steen der wijzen vinden, als ook de *Acacia*, die den mensch in de kracht der jeugd houdt en hem onsterfelijk maakt. Door de zedelijke wedergeboorte verschaft hij den ingewijden een *pentagoon* of maagdelijk blad, waarop de engelen hun naamcijfer en zegel hadden gedrukt, en dat de kracht zou hebben, den mensch terug te voeren tot den staat der onschuld, die hij door de eerste zonden heeft verloren.

Bij de proeven, welke ten doel hadden, den Kandidaat te doen deel krijgen aan de zedelijke wedergeboorte, sloot men zich zelve op in eene tent, op den top van eenen berg geplaatst, en hield zich aldaar een' bepaalden tijd lang met allerlei geheimzinnige oefeningen bezig. Na afloop daarvan kreeg men de geschiktheid, om zigthaar met de zeven oorspronkelijke engelen om te gaan; men werd begaafd met eenen geest, vol heilig,

goddelijk vuur, met een onbegrensd doorzigt, met een allergrootst vermogen; men bezat den *pentagoon* (vijfhoek). Wat de lichamelijke wedergeboorte betreft, door welke men een lichaam kreeg, zoo zuiver, als dat van het onschuldigste kind, en waardoor men tot de spiritualiteit kon geraken, of zijn gezond en rustig leven kon voortzetten, tot dat het God behaagde, eene oproeping te doen, die wedergeboorte werd door middel van het volgend recept verkregen. Men moest elke vijftig jaar, in de volle maan van Mei, met eenen vriend naar het land gaan, en er eenen strengen leefregel in acht nemen. Men bleef in eene alkove; men gebruikte dagelijks slechts eene soep met wat versche groenten, daarbij vooral niets drinkende, dan gefiltreerd- of regenwater. Elk maal moest men met vloeibaar voedsel beginnen en met vaste spijs eindigen. Op den zeventienden dag liet men zich eene kleine aderlatingdoen. Men gebruikte zes droppels witte tinctuur bij het opstaan en evenveel bij het naar bed gaan, elken dag twee droppels meer nemende, tot aan den twee en dertigsten. Dan liet men zich, juist bij zonsopgang, andermaal aderlaten, waarna men zich in de dekens rolde, en het bed hield tot aan het einde der behandeling. Was men op deze hoogte der operatie gekomen, dan schikte men den eersten korrel van de eerste stof van die, welke God schiep, om den mensch onsterfelijk te maken, en waarvan deze de kennis door de eerste zonde had verloren. Onder die kuur verloor men wel eenige uren lang bewustheid en spraak, maar dan kwamen er vrij sterke stuiptrekkingen met overvloedig zweet, waarna men tot zich zelven kwam. Na deze krisis ging men in een ander bad en gebruikte een krachtig vleeschnat. Als men de acht volgende dagen op dergelijke wijze voortging, dan was men, na verloop der veertig dagen, gezond en frisch, in één woord, geheel verjongd en wedergeboren.

Sommige menschen waren gek genoeg, om zich te onderwerpen aan deze voorschriften, ten einde de natuurlijke wedergeboorte deelachtig te worden; maar men kan ligt denken, dat weinigen ze ten einde toe konden volgen.

In 1779 ziet men CAGLIOSTRO voor de eerste maal, en wel in *Koerland*, gebruik maken van zijne Metselaars-Ritualen. Aldaar opende hij eene Adoptie-Loge, en nam er verscheidene dames op, bijzonder Mevrouw de BECKE, wier invloed hij hoopte aan te wenden, om de Keizerin CATHARINA te naderen. Deze dame werd eene poos misleid door de verbazende toeren van den Siciliaanschen goochelaar, en gaf hem huisvesting in hare woning; doch ten laatste de zedeloosheid en laaghartigheid van dezen bedrieger bespeurende, maakte zij het zich ten pligt, hem voor het publiek ten toon te stellen.

Deze teleurstelling belette CAGLIOSTRO niet, nog in hetzelfde jaar naar *Straatsburg* te gaan, en er eene Loge, volgens zijnen Egyptischen Ritus, op te rigten. In de maand Mei van het volgende jaar stelde hij eene andere te *Wärschau* in. Daar bood hij zijne volgelingen aan, om in hunne tegenwoordigheid het *grootte werk* (het vinden van den steen der wijzen) te volbrengen. Men stond hem, tot dat einde, het gebruik van een buitengoed af. Eene menigte misleiden woonde zijne proefnemingen bij, en volgden met angstige oplettendheid al hare verschijnselen. Na vijf en twintig dagen arbeids kondigde hij hen aan, dat hij den volgenden dag het philosophisch ei openbreken, en hen den uitslag der stofverandering toonen zou. Die groote dag verscheen, en nu vernam men met verbazing en schaamte, dat CAGLIOSTRO verdwenen was, en dat hij hunne diamanten van waarde, met eene aanzienlijke som gelds, had medegenomen.

Na dezen schurkenstreek droeg hij geene zorg meer, om zich te verbergen. Hij kwam in 1782 te *Lyon*, en rigtte er eene Moeder-Loge van den Egyptischen Ritus op, onder den titel van *la Sagesse triomphante*; vervolgens vestigde hij in hetzelfde jaar te *Parijs* eene Moeder-Loge van *Adoptie der hooge Egyptische Metselarij*. Hij maakte talrijke en aanzienlijke proselieten, en wist zelfs in 1784 den Prins van MONTMORENCY-LUXEMBURG over te halen, om de waardigheid van beschermend Grootmeester van zijnen Ritus aan te nemen.

In 1786 uit *Parijs* gedreven zijnde, nam hij de wijk naar

Londen, vroeger het tooneel zijner tooverkunsten. Daar poogde hij zich weder bij zijne vorige leerlingen aan te sluiten, en waarschijnlijk zou CAGLIOSTRO van de ligtgeloovigheid der Engelschen even goed partij getrokken hebben, als hij het van die der Franschen gedaan had, indien hij tot zijn ongeluk dit niet zelf had belet door zijne vreemde stellingen. Zijn rijk aldaar geen opgang makende, stak hij over naar het vaste land, doorreisde *Zwitserland*, waar hij geen bestaanmiddelen kon vinden, begaf zich naar de staten van den Koning van *Sardinië*, die hem liet aanzeggen, onverwijld zijn gebied te verlaten, trachtte zich toen in *Oostenrijk* met de empirische geneeskunst af te geven, maar de regering belette hem dit aldra. Eindelijk, niet meer wetende waarheen zich te wenden, besloot hij naar *Rome* te gaan, alwaar hij aankwam met aanbevelingsbrieven van den Bisschop van *Trente*, wien hij had weten diets te maken, dat hij berouw had over zijne vorige afdwalingen, en van voornemen was, in den schoot der Kerk terug te keeren.

Te *Rome* leefde hij met groote omzigtigheid. Daar hij zich niet met Vrijmetselarij durfde afgeven, zocht hij bestaanmiddelen in de geneeskunst te vinden; doch de patiënten verergerden onder zijne behandeling, en weldra had hij alle vertrouwen verloren. Ten einde raad, schreef hij aan zijne buitenlandsche leerlingen om onderstand, maar kreeg geen antwoord. Kort na zijne aankomst had hij zich met de Vrijmetselaars te *Rome* verbonden; hij was echter zorgvuldig uit hunne bijeenkomsten gebleven. Dan door geldgebrek gedwongen, deed hij aan twee personen, welke hij meende tot de Vrijmetselarij te behooren, het voorstel, hen de magische geheimen van zijnen Egyptischen Ritus mede te deelen.

Die gewaande Vrijmetselaars onderwierpen zich aan het ceremonieel der inwijding; maar toen het aankwam op betaling van vijftig Romeinsche kroonen, den bepaalden prijs voor de receptie, kwamen zij niet meer opdagen. De beide mannen waren spionnen der politie. Gebruik makende van de verworvene inlichtingen, bragten zij bij de Inquisitie zoowel het bestaan der Vrijmetselaars te *Rome*, als de praktijken van CAGLIOSTRO aan.

Den 27sten December 1789 overrompelden de bedienden van het Heilig Officie een huis, alwaar de Loge der *Opregte Vrienden* bijeen kwam. De Broeders vonden een middel, om te ontsnappen; maar de archieven, de correspondentie en al de gereedschappen der Loge vielen in hunne handen. Op hetzelfde oogenblik werd CAGLIOSTRO gegrepen en in de gevangenis van het kasteel *St. Angelo* gesloten. Hij bleef er bijna twee jaren, eer hij gevonnisd werd. Eindelijk, den 7den April 1791, sprak de Inquisitie zijn vonnis uit. Van verschillende misdaden beschuldigd en overtuigd, inzonderheid van zich de kerkelijke tucht en straf, uitgesproken tegen de eigenlijke ketters, valsche leeraars, scheurmakers, meesters en leerlingen van bijgeloovige tooverkunst, enz. op den hals gehaald, en bij gevolg den dood verdiend te hebben, werd hij echter, uit bijzondere genade, enkel veroordeeld tot eene levenslange gevangenschap, tot afzwering van zijne ketterijen en tot boetedoeningen.

Zijn boek, *Egyptische Metselarij* geheeten, werd, als bevattende oproerige, bijgeloovige, lasterlijke, goddelooze en kettische ritualen en stellingen, gedoemd, om openlijk door beulshanden verbrand te worden. Dit vonnis werd uitgevoerd. Weinig tijds daarna verzocht CAGLIOSTRO boete te mogen doen voor al zijne fouten, en verlangde eenen biechtvader, om eene volledige bekentenis van dezelve af te leggen. Men zond hem een Kapucijner. Toen hij zijne biecht had geëindigd, had hij den Monnik, hem terstond met zijne gordelkoord eene geeseling toe te dienen, en deze liet zich dit geen tweemaal zeggen. Maar naauwelijks was de eerwaarde Vader met dit vrome werk begonnen, of de boeteling greep de koord, viel op den Kapucijner aan en trachtte hem te worgen. Zijn plan was, zich zelve in diens monnikskleed te hullen en onder deze vermomming te ontsnappen. Doch hij had met eene stevig gespierde partij te doen; de Kapucijner worstelde met voordeel tegen CAGLIOSTRO; hij schreeuwde om hulp; de wachters schoten toe, en sedert dat oogenblik werd de gevangene naauw bewaakt. Dit is de laatste maal, dat er melding van CAGLIOSTRO gemaakt wordt. Men meent, dat hij kort daarna in zijnen kerker stierf.

Cahos CAHOS, (De eerste en tweede verzwegen) is de 49e. en 50e. graad van het Mitzraïmitisch systema.

Roslin GAITHNESS. (Graaf VAN) Zie ROSLIN.

Almanak CALENDER. Zie ALMANAK.

Cambacères CAMBACERES, (J. J. REGIS VAN) werd geboren te *Montpellier*, den 13den October 1736, uit eene familie van aanzienlijke Regtsgeleerden, en werd tot lid in het Parlement van *Toulouse* benoemd. Toen de Fransche revolutie uitbarstte, was CAMBACERES Raadsheer in het Hof van belastingen te *Montpellier*. Weldra werd de revolutie voor hem voordeelig. Nadat hij zich, bij den aanvang der omwenteling, met de behandeling van verscheidene staatszaken belast had, werd hij in 1792 tot afgevaardigde in de conventie verkozen. Hij arbeidde veel in verschillende afdeelingen, doch hield zich inzonderheid met het regterlijke vak bezig. In Wintermaand des genoemden jaars droeg men hem den last op, om LODEWIJK XVI te vragen, van welke regtsgeleerden hij zich wilde bedienen, en bewerkte, dat de gekozenen eenen vrijen toegang tot den Koning verwierven. In Louwmaand 1793 verklaarde hij dien Vorst voor schuldig; maar betwistte aan de conventie het regt, om hem te vonnissen; hij stemde echter voor eene gevangenis, en, ingeval van vijandelijken inval, voor den dood. In dezelfde maand werd hij tot Secretaris benoemd, en later tot lid van het Comité van algemeen welzijn. In Oogst- en Wijnmaand daaraanvolgende, leverde hij zijn eerste ontwerp tot een burgerlijk wetboek in, waarin de democratische denkbeelden van den toenmaligen tijd doorstraalden. Naderhand werd hij beschuldigd, de herstelling van het Koningschap te wenschen; doch hij wederlegde dit gevoelen bij eene openlijke redevoering; welke de vergadering liet drukken. Ondertusschen kon hij niet verhinderen, dat het goede gevoelen, hetwelk men van hem als republikein koesterde, hierdoor verzwakt, en hij geweerd werd uit het Directoire, waartoe hij bestemd was. Hij werd nu lid van den raad van 500, waarin hij een nieuw plan van burgerlijk wetboek overlegde; doch welken hij in Bloeiamaand 1797 verliet. Een jaar daarna was hij onder de Kiezers van

Parijs, en, na de omwenteling van den 19den van Zomermaand 1799, werd hij tot Minister van Justitie verheven, waarop hij in Wintermaand den post van tweeden Consul aanvaardde, blijvende echter de nieuwe inrigting van het regtswezen zijne hoofdbezigheid. Toen NAPOLEON den troon beklom, werd hij tot Rijkskanselier, en vervolgens tot Groot-Officier van het legioen van eer benoemd. In 1808 werd hij door den Franschen Keizer tot Hertog van *Parma* verheven, en na diens terugkomst van *Elba* op nieuw in den post van Minister gesteld, blijvende de betrekking van Rijkskanselier behouden tot aan de terugkomst der Bourbons in 1814. Bij de groote verandering in 1816 echter, werd hij op de lijst der gebannenen gebragt, en moest hij *Frankrijk* ruimen. Hij begaf zich naar de *Nederlanden*, bewoonde meestal *Amsterdam*, en stierf in den nacht tusschen den 24 en 25sten November 1818.

Over zijne daden, als kind van het groote huisgezin, zullen wij ons niet te lang bezig houden. Al de Maç.: systema's, toen in *Frankrijk* beoefend, al de verschillende vereenigingen, die er toen bestonden, scheenen zich te beijveren, om hem tot hunnen beschermer of Grootmeester te hebben. Hij werd den 15den van Wintermaand 1803, door het G.: O.: van *Frankrijk*, geïnstalleerd in de waardigheid van eersten Adjunct-Grootmeester. De Prins JOZEF (broeder des Keizers) benoemde hem zelfs tot Grootmeester der Vrijmetselarij in *Frankrijk*. CAMBACÈRES zat bijna altijd voor in de zittingen van den Maç.: Senaat. Kort daarna, werd hij geïnstalleerd als achtb.: Meester van Eer van de Loge *St. Carolina*, in het O.: van *Parijs*. Den 15den Augustus 1806 erkende de *suprême Conseil* van den 55sten graad hem als Groot-Kommandeur. Den 25sten October van hetzelfde jaar benoemde de Groote Provinciale Loge van *Herodom*, in *Frankrijk*, hem tot de waardigheid van Grootmeester van Eer, en werd hij geïnstalleerd in het Kapittel van de *Vrai-Zèle*, in het dal van *Parijs*. Den 4den Maart 1807 benoemde de Moeder-Loge van het philoso-

phisch Schotsch systema hem tot Grootmeester, en deed ter zijner eer eene heerlijke medaille vervaardigen.

Deze medaille verbeeldt het borstbeeld des Prinsen van de regterzijde; hij draagt zijn band als Grootm.; daaronder vindt men een vlammen den degen; op den kling zijn een passer en winkelhaak door elkander gewerkt, omvattende eene vlam mende ster, die het volgende, om het hoofd staande opschrift in tweeën scheidt: J. J. REGIS CAMBACERES, *Hertog van Parma, Aarts-Kanselier des Rijks.*

De keerzijde draagt tusschen twee Acaciatakken het opschrift: *De eerwaardige Schotsche Moeder-Loge van Frankrijk, onder den vereenigden titel van St. Alexander van Schotland, en het Maatschappelijk Verdrag, in het O. van Parijs, aan haren Grootmeester. Den 30sten dag d. 1e. m. d. w. L. 5807.*

In 1808 benoemde hem het Directorium van *Bourgondie*, zitting houdende te *Besançon (Régime rectifié)*, tot de waardigheid van Grootmeester der orde van weldadige Ridder der heilige stad.

In hetzelfde jaar, op den 8sten Maart; benoemde de *Rite primitif* hem tot beschermer, en CAMBACERES nam die betrekking aan.

In Maart 1809 benoemde het Directorium van *Auvergne (Régime rectifié)*, zitting houdende te *Lyon*, hem tot Grootmeester Nationaal. Twee maanden daarna werd dit voorbeeld gevolgd door het *Directoire de Septimanie*, zitting houdende te *Montpellier*.

Geen Br. heeft zich ooit in zulk eene schoone stelling bevonden, om in al de toen in *Frankrijk* beoefend wordende systema's ingewijd te worden. Vraagt men echter, heeft CAMBACERES daar gewerkt, zoo veel in zijn vermogen was, zoo veel als het vertrouwen eischte van allen, die hem het Grootmeesterschap van elk der systema's hadden opgedragen? Dan moet men antwoorden: Neen! Het is jammer voor onze orde, het is jammer, zeggen wij, dat hij van zijne magt geen gebruik heeft

gemaakt, om alle oorzaken van misverstand weg te ruimen, om alles tot een geheel te vereenigen, en om allen onder ééne vaan te scharen, om één systema aan te nemen, dat in zijne leerstellingen de bijzonderheden van ieder bevatte.

Zoo iets te doen ware eene dienst geweest aan de orde bezwezen; en zoude CMBACERES veel verschillen in onze vrije vereeniging tusschen de onderscheiden systema's voorkomen hebben, maar hij deed niet, wat hij kon verrigt hebben, hoewel men geenszins de moeijeligheden kan ontkennen, die hij op zijnen weg heeft ontmoet.

CAMPBELL. (JOHANN) Zie LONDON. *Campbell*

CANADA. Reeds in 1721 was de Vrijmetselarij naar Canada overgebracht. Zij vestigde zich te *Louisburg* en te *Kaap Breton*, in 1743. In de Vereenigde Staten werd ten jare 1750, de eerste Loge gevestigd in *Georgië*, en de Broeder ROGER LACEY werd er tot Provinciaal Grootmeester aangesteld. Het aantal der werkplaatsen had zich in dezen staat vermenigvuldigd, toen de Provinciale Grootmeester SAMUEL ELBERT, den 16den December 1786, al hare afgevaardigden te *Savannah* verzamelde, en in hunne handen de magt nederlegde, welke hij dus verre in naam der Grooten Loge van *Engeland* had uitgeoefend. Van dit oogenblik af werd er eene onafhankelijke Grooten Loge geconstitueerd voor den Staat van *Georgië*. Zij stelde hare statuten op, benoemde hare Officiëren, en handhaafde den Broeder ELBERT in het Grootmeesterschap. Zij telt thans 19 Loges onder haar bestuur en heeft haren zetel in *Milledgeville*. *(Milledgeville)*

CANDIDAAT. Zie KANDIDAAT. *Candidaat*

CAPELLIS. (EQUES AB TRIBUS) Zie MURSI. *Capellis*

CAPITE-GALEATO. (EQUES AB) Zie CHEF-DE BIEN. *Capite gal.*

CAPITTEL. Zie KAPITTEL. *Kapittel*

CAPPACINI, (Monseigneur) is de naam van eenen Italiaanschen Prelaat, en later Nuncius in *Nederland*. Hij kwam te *Brussel* op den 7den October 1828, om het Concordaat te regelen. Hij woonde daar bij den Br. MAZZ... een V. M. en Italiaansch gevlugt *Carbonari*, die verbannen, en

vroeger in *Spanje* tot de pijnbank veroordeeld was. Deze Prelaat, de laatste Bul van PIUS VII tegen de Vrijmetselaars uitgevaardigd en geteekend hebbende, veroorzaakte zijn verblijf in dat huis argwaan, en gaf aanleiding tot vele redeneringen, zoodat er waren, die zeiden, dat hij zelf V. M. was.

Capricorno
Caprimulgo
Carbonari

CAPRICORNO. (EQUES AB) Zie SECKENDORF.

CAPRIMULGO. (EQUES AB) Zie MURSI.

(Carabinieri)

CARBONARI. Deze secte, welke omwentelingsgezinde bedoelingen had, en eene republiek in *Italië* wilde vormen, ontstond het allereerst gedurende de Fransche overheersching van dat land, en was oorspronkelijk tegen de vreemde overweldigers gericht. Toen de Franschen het land verlaten hadden, bleven de *Carbonari* nogtans voort bestaan, en arbeidden nu met hetzelfde doel tegen de Italiaansche gouvernementen, terwijl zij ook later hunne vertakkingen in *Frankrijk* hadden, en aldaar tegen den oudsten tak der Bourbons werkzaam waren, ja zelfs menig staatsman, daar te lande thans op het kussen, onder de leden der *Carbonari-Venta's* (aldus werden hunne vergaderingen genoemd), telden.

Zij hadden eene staatsregeling opgesteld, bestaande in 88 artikelen, en in welke de tegenstrijdigste stelsels elkander kruisden.

Geheel *Italië* werd daarbij in 21 provinciën verdeeld, welke elk een afgevaardigde, benoemd voor 21 jaren, zouden zenden naar eene algemeene vergadering, die de natie zou vertegenwoordigen, en uit welke elk jaar één lid zou aftreden. Elke provincie zoude eene gewestelijke vergadering hebben, en verdeeld zijn in departementen van ongeveer 500,000 zielen. De departementen moesten verdeeld worden in distrikten van 100,000 zielen, in kantons van 10,000 zielen, en in gemeenten, zoo als zij bestonden. De burgers waren alle gelijk voor de wet. Alle burgerlijke posten zouden verkiesbaar en tijdelijk zijn. Tot denzelfden post kon niemand herkozen worden, voor dat er een tusschentijd verloopē ware, gelijk aan dien, gedurende welke men de post had vervuld. De gemeente-, kantons-, distrikts-, departements- en gewestelijke vergaderingen hadden een vooraf bepaald gedeelte der posten en bedieningen te benoemen.

Het uitvoerend bewind zou opgedragen worden aan twee koningen, door de algemeene vergadering voor 21 jaren benoemd. Een dezer beide vorsten zou *Koning der zee* en de andere *Koning des lands* heeten, en ieder van hen zou dat gedeelte moeten besturen, dat door zijn naam aangeduid werd. Zij zouden elkander hunne besluiten moeten mededeelen, voor welke beider overeenstemming noodig was, om kracht te hebben. In geval van verschil moesten zij hier van kennis geven aan de opperste vergadering, welke dan uit hare leden een *tijdelijk koning van het volk* zou kiezen, die de zaak zonder beroep zou beslissen.

Het kollegie van Kardinalen zou alleen gedurende het leven van den als dan regerenden Paus betaald en erkend worden. Zij moesten *Italië* verlaten, en werd na des Pausen dood een ander gekozen, dan moest ook deze buiten *Italië* blijven. Als belasting zouden de armen $\frac{1}{7}$, en de rijksten $\frac{1}{9}$ van hun inkomen betalen. De doodstraf bleef alleen bestaan op moedwillige doodslag. Voor alle andere misdaden zou zij vervangen worden door de verbanning naar eenig eiland, waar de misdadigers goed bewaakt, maar ongeboeid zouden blijven. Zij zouden daar tot den landbouw en andere nuttige bedrijven gebezigd worden. Er zoude eene strenge afscheiding tusschen de verschillende categoriën van misdadigers plaats hebben. Zij, die tot korte verbanning veroordeeld waren, zouden, wanneer die verbanning langer dan drie maanden moest duren, naar een eiland gebragt worden, dat naderbij lag, dan dat, waarop de zwaarder gestraften gebragt werden. Duurde de verbanning korter dan drie maanden, dan zouden zij in stedelijke verbeterhuizen verblijven. Het zelfde stelsel van straffen zoude ook op de vrouwen toegepast worden, behalve dat zij afgescheiden van de mannen zouden bewaard, en niet naar een eiland vervoerd worden, dan alleen op haar eigen verzoek en om de wettige vrouwen te worden der voor eeuwig verbannen. De bedelorden zouden in stand gehouden worden, doch bleven de leden dier orden, alsdan de kloosters bewonende, vrij, om binnen een jaar na de afkondiging der grondwet, van stand te veran-

deren, en weder in de maatschappij te komen. In de toekomst zou niemand in die orden en derzelve kloosters mogen treden, dan na zijne verpligting jegens het vaderland voldaan, en den staat gedurende zeven jaren gediend, of zich te hebben doen vervangen door een' krijgsman, boven de 25 jaren. Eerst na den ouderdom van 43 jaren konden zij hunne gelofte doen, en bleven altijd vrij, om in de kloosters, of bij hunne verwanten te wonen. Deze vrijheid ontsloeg hen nogtans niet van de pligten hunner orde, en van de gehoorzaamheid aan hunne opperhoofden.

De andere monnikenorden zouden evenzeer in stand blijven; dat gedeelte nogtans van derzelve eigendommen, wat het inkomen van 500 piasters voor elken monnik te boven ging, zoude aan den staat vervallen. De vrouwenkloosters zouden onder dezelfde voorwaarden in stand blijven. Geene ongehuwden zouden voortaan vroeger, dan op den ouderdom van dertig jaren in de orde mogen treden, en hare gelofte afleggen, voor zij veertig jaren bereikt hadden. Voor weduwen zonder kinderen was de vereischte ouderdom voor beide tijdperken vijf jaren vroeger gesteld. Zij mogten, na het doen der gelofte, naar verkiezing in de kloosters, of bij hunne familiën blijven wonen, volgens het nog heerschend gebruik in *Italië*, waar de geestelijke zusters dikwerf belast zijn met het bestuur van het huishouden. De grafteekens der groote mannen en weldoeners van hun vaderland zouden op lands kosten, op eene eenvoudige, maar in het oog loopende wijze, langs de groote wegen opgerigt worden, en toepasselijke opschriften zouden hunne daden vermelden. De grondwet zoude alle 21 jaren herzien worden.

Het stelsel was in drie graden verdeeld, en wel in die van (1) Leerling, (2) Meester en (3) opper-uitverkoren Grootmeester.

De ordewoorden van den eersten graad waren *Geloof*, *hoop* en *liefde*. De leden waren met driekleurige banden versierd. De drie kleuren waren *rood* (zinspelende op het geloof), *hemelsblauw* (duidende op de hoop), en *zwart* (moetende de liefde te kennen geven). De woorden van den tweeden graad waren: *eer*, *deugd*, *eerlijkheid*.

Om toegelaten te worden tot den derden graad, welke nooit anders, dan met de grootste omzigtigheid, en na voorafgegaan nadrukkelijk en ernstig onderzoek naar des Kandidaats beleid, moed, ijver en gehechtheid aan de orde, werd medegedeeld, moest men drie en dertig jaren bereikt hebben. De Kandidaat was gewerd, wanneer zich drie zwarte balletjes in de stembus bevonden.

Kleeding. 1c. Graad alleen de halsband. Bij feestelijke gelegenheden korte broek, opperkleed tot aan de kniën, met een kap aan hetzelfde, rooden doek om het hoofd geknoopt, met de punt achter afhangende; hemelsblauw buis, — welke kleur ook de broek heeft, — naakte beenen, blauwe sandalen of brozen.

Wijze van ontvangst in den derden Carbonari-graad. De *venta* werd gehouden in eene grot, in welke zich een driehoekig vertrek met afgeknotte punten bevond. In den oostelijken hoek was de troon geplaatst; in de beide overige hoeken zijn de plaatsen der *helpers*, welke *zon* en *maan*, of *eerste* en *tweede lichten*, genaamd worden. In den muur, tegenover den troon (in het westen), was de toegang naar het binnenste der grot, welke alleen voor beproefde *Opper-Uitverkorenen* geopend werd; ter wederzijde van dien toegang stonden twee gewapenden. De zaal werd verlicht. De *Opper-Uitverkorenen* stonden rondom voor hunne plaatsen, gekleed in zwarte slepende tabbaarden met kappen. Na de opening der *venta* werd de verdeelde en onderdrukte toestand van *Italië* afgevaardigd, en de beschikkingen, ingeval van het uitbreken en gelukken van den opstand, voorgelezen. Hierna hernamen de aanwezigen hunne plaatsen. Nu werd de Kandidaat aangemeld, en nadat daartoe het bevel gegeven was, werd hij gedeeltelijk ontkleed, daarna, geboeid en geblinddoekt, en in dien toestand binnengeleid. Intusschen is in de *venta* of *vendita* alles gereed gemaakt. Men heeft er twee versche lijken aangebragt en die met ketens beladen. Twee leden worden uitgekozen, om achter de lijken te blijven en in hunne plaats te antwoorden. Men geeft den Kandidaat, zoowel als de beide leden, die voor de lijken moeten antwoorden, elk een groot kruis te dragen.

De Kandidaat wiens oogen bedekt zijn, weet niet dat hij door twee andere personen gevolgd wordt, voordat hunne doodvonnis door den voorzitter der vergadering of Groot-Uitverkorene uitgesproken zijn.

De lijken hebben dezelfde kleeding, als de Opper-Uitverkorenen, met uitzondering, dat derzelve borst en armen ontbloot zijn, terwijl om den hals der beide lijken, zoowel als om dien des Kandidaats, eene keten geslagen is, welke eene einde door elk der drie wachters in de hand wordt gehouden. De lijken, en zij die voor dezelve moeten antwoorden, worden zoodanig geplaatst, dat de Kandidaat in het midden en op eene lijn met dezen staat. Achter de drie wachters stonden negen Opper-Uitverkorenen, in drie groepen verdeeld, welke belast waren, de bevelen van den Groot-Uitverkorene ten uitvoer te brengen.

Wanneer alles in die orde geplaatst was, zeide de Groot-Uitverkorene met vaste en heldere stem: »Achtbare goede neven! Opper-Uitverkorenen! men heeft de beide ellendelingen voor u gebracht, die de orde der *Carbonari* verraden hebben, en wier geheime aanwijzingen, welke zij aan onze vijanden gedaan hebben, ons bestaan bedreigd zouden hebben, en ons dwingen, het tijdstip te vervroegen, van het ten uitvoer brengen onzer ontwerpen, welke zij ontdekt hebben. Wij moeten deze schelmen de straf doen ondergaan, welke zij verdiend hebben. Men brenge den eersten tot voor den troon.»

Twee wachters vatten nu het kruis aan, dat zich op den schouder van den persoon ter rechterzijde bevindt, en planten dat vast in de aarde, terwijl anderen diens plaatsvervanger voor den troon brengen en doen knielen.

Nadat de Groot-Uitverkorene denzelfden het verachtelijke van den meeneed, aan welchen hij zich zou hebben schuldig gemaakt, heeft voorgehouden, zegt hij hem zijn doodvonnis aan, en voegt er bij, dat hij eerst gekruisigd, vervolgens vaneengereten, dat zijn hart en ingewanden verbrand, de overblijfselen op vaalten geworpen zullen worden en onbegraven blijven, en dat een eeuwigdurende vloek op zijnen naam zal rusten. Eindigende hij met de woorden: »In naam van den Bouwmeester van het

CAR.

101

Heelal, verklaar ik u vervallen en onwaardig, om deel uit te maken van de eerwaardige *Carbonari*. En gij, uitvoerders van de vonnissen der Opper-Uitverkorenen van de verhevene orde der *Carbonari*! maakt u van dat gedrogt meester, en nagelt hem dadelijk aan het kruishout, aan hetwelk hij sterven moet."

De plaatsvervanger zegt nu op klagenden toon: »Ik heb mijn lot verdiend; ik zal mijn vonnis met moed ondergaan; dat God mij mijne misdaad vergeve!"

Men leidt hem naar het kruis en nagelt onmiddellijk het eerste lijk aan een der kruisen.

Hierna wordt hetzelfde tooneel herhaald met den anderen, doch degene, die in de plaats van het lijk spreekt, geeft antwoorden, welke een geheel anderen geest ademen; deze doet zich voor, als gevoelde hij niet, dat hij kwaad had gedaan, met zijn eed te verbreken. »Ik zal," zegt hij, »ik zal mijn vonnis zonder morren ondergaan; ik zal zelfs tevreden sterven, omdat ik de zekerheid heb, dat de *vreemdelingen*, welke ik ter dienst heb willen zijn, tot den laatsten *Carbonari* zullen uitroeijen. Beest! want weet, dat ik uwen afschuwelijken schuilhoek ontdekt heb aan het hoofd der legers, die deze streken zullen bezetten. En zoo al uwe zendingen, met behulp van het door hen opgeruide volk, eenig voordeel behalen, zoo zult gij desniettemin binnen weinige oogenblikken in de magt vallen van hen, welke gij de slaven der dwingelandij durft noemen. Dat men mij nu ter dood brenge!" Ook deze wordt, gelijk de geblinddoekte Kandidaat meent, gekruisigd; deze beguiche-ling wordt nog vermeerderd door de hamerslagen, gelijk ook door het gekerm van hem, die voor den eenen spreekt, en de verwenschingen van den anderen. Nu rigtte de Groot-Uitverkorene het woord tot den Kandidaat, en zeide hem: »Waardige goede neef! uw aanhoudende arbeid en uwe ijver, ten behoeve van de orde der *Carbonari*, hebben deze wijze *vendita* doen besluiten, om u tot de verlichte ingewijden der orde toe te laten. Gij hebt uwe proeven met moed doorgestaan, en ingeval gij in uw voornemen blijft volharden, dan zal ik, in

weerwil van het verschrikkelijke voorbeeld, dat wij zoo even hebben gegeven met de twee verraders, welke hunne misdaden aan het kruis boeten, uwen eed ontvangen. Gij zult vervolgens aan het kruis gebonden worden, en de heilige merkteekens ontvangen, door welke de Opper-Uitverkorenen van alle *vendita's* elkander herkennen, waarna u het gezigt zal hergeven worden. Alsdan zult gij, aan het kruis gehecht, den eed herhalen, waarop gij ontbonden, en met het ordgewaad zult gekleed worden. Blijft gij volharden?"

Op het bevestigend antwoord wordt (nadat inmiddels de handen en voeten der eersten met bloed besmeerd zijn, en zij, die de rol der veroordeelden spelen, door het zwakker worden der klagten van den een, en het zwakke en afgebrokene der klagten en verwenschingen van den ander, te kennen hebben gegeven, dat deze stervende zijn), het formulier van den langen verschrikkelijken eed nog eens voorgelezen, waarop de Kandidaat antwoordt: »Ik zweer het. Men vatte nu den nieuweling aan, strekte hem uit op het kruis, en bond hem er stevig aan vast door handen, die al zijne leden de beweging beletteden, zonder hem te kwetsen. Hij ontving vervolgens de merkteekens, en wel drie op den regter- en zeven op den linker arm, benevens drie onder de linker borst. Het kruis werd opgericht in het middelpunt der *vendita*, tegenover den Groot-Uitverkorene. Op een teeken, door den Groot-Uitverkorene gegeven, omringen de aanwezigen in dreigende houding het kruis, dat den nieuweling draagt. Diens blinddoek viel op dat oogenblik, en hij zag nu aller wapens op hem gerigt, terwijl hij ook de gekruisigde lijken bemerkte. Men lette naauwkeurig of hij ook blijken van vrees gaf, en in dit geval deed men hem verwijtgen. De Groot-Uitverkorene begon hem nu het doel en de plannen der vereeniging mede te deelen. Te midden echter van die mededeeling, en van het uitdrukken der hoop op het spoedig welgelukken der plannen, riep de verharde verrader, of eigenlijk de persoon die diens rol op zich had genomen, op eenen brullenden toon uit: »Weldra zult gij allen vergaan!» Naauwelijks was deze voorzeggung gedaan, of een verschrikkelijk

gedruisch deed zich buiten de grot hooren; men onderscheidde duidelijk het wapengekletter. Een der wachters stooft naar binnen, onder den uitroep: »dat de deuren ingeslagen waren!» en onmiddellijk daarop stormden de aanvallers naar binnen. De Groot-Uitverkorene, de waardigheidsbekleeders en de *Carbonari* der beide zijden ontblootten hunne wapens, en verzamelden zich ijlings achter het kruis, waar het gewaande gevecht, dat door den nieuweling niet gezien kon worden, eenigen tijd aanhield. De personen, die binnengestormd waren, droegen Oostenrijksche uniformen, en spraken geen Italiaansch. Eensklaps kwamen de Groot-Uitverkorenen, benevens een dertigtal *Carbonari*, voor het kruis en het gezicht van den aannemeling, voor den gewaanden vijand wijkende. Naauwelijks voor het kruis gekomen, verzonken de wijkende *Carbonari*, te midden der vlammen, door eene opening van den grond. Er verschenen nu een aantal der gemelde krijgslieden, welke geheel met bloed en stof bedekt waren, en zich verwonderden over de spoedige verdwijning der *Carbonari*. Zij schenen verbaasd, in het hol niemand, dan de drie gekruisigden, te vinden. Geheel besluiteloos schijnende, hielden zij raad. Eindelijk riep de bevelhebber, in slecht Italiaansch uit: »Kameraden! deze ellendelingen schijnen nog te leven, en hetzij deze schuldig of onschuldig zijn, moeten wij hen afmaken!» De soldaten rigtten hunne geweren naar de drie gekruisigden. De aanvoerder beval vuur te geven . . . doch op hetzelfde oogenblik floten een aantal kogels door de grot, waarop de aanvoerder en zijne soldaten op den grond vielen, onder den uitroep van: »wij zijn doodelijk gekwetst!» uit alle hoeken en door geheime openingen der *vendita* of verzamelgrot kwamen, onder het verkondigen der victorie, eene menigte *Carbonari* voor den dag. Dadelijk werden de gewaande gesneuvelde soldaten en de beide gekruisigde lijen weggeruimd. Alleen het kruis met den nieuweling bleef over, en als hij door de verschillende op elkander gevolgde aandoeningen buiten kennis was geraakt, bragt men hem, zoodra hij van het kruis afgelaten was, weder bij, kleedde hem in het ordewaad, wapende en omhelsde hem, waarna de *vendita* gesloten werd.

Na al het bovenstaande is het wel noodeloos hierbij te voegen, dat het Carbonarisme in doel en strekking hemelsbreed verschilde van de Vrijmetselarij, en dat deze vereeniging aannam en leerde, wat door de V. M., uit haar midden gebannen wordt, ja, dat het slechts eenige uiterlijke formaliteiten van deze laatste aannam, om deszelfs plannen des te beter te verbergen. De ijsselijkheid van de proeven bij de aannemingen leeren ons ook, wat den Kandidaat te wachten stond, wanneer hij, bij kennis gebleven, een enkel teeken gaf, de geheimen der *Carbonari* te willen openbaren. Men moet de personen beklagen, welke zoodanige reeks van doodsangsten moesten doorstaan, bij hunne aanneming en inwijding in eene vereeniging, welke als eerste middel, om haar doel te bereiken, het bloedvergieten moest tellen. Eindelijk heeft men reden verwonderd te staan, dat hun geheim, na zoodanige proeven, welke hen van alle Kandidaten zeker had moeten doen zijn, nogtans uitgelekt zij.

(Lange last)
(Lange last)
(Lange last)
Catechismus
(Lange last II.)
(Lange last II.)

CATECHISMUS. Een uit vragen en antwoorden bestaand onderwijs, hetwelk men gewoon is bij de Instructie-Loges voor elken graad, alsmede bij het openen en sluiten eener Loge, te gebruiken.

Ceremonie

CEREMONIEMEESTER. (De) Een der Officieren, wiens betrekking daarin bestaat, de bezoekende Broeders in den voorhof te ontvangen, te onderzoeken, en hen, na overhandiging hunner certificaten, in de Loge te leiden, en hen hunne plaatsen aan te wijzen.

Ceremonien

CEREMONIEN. Een werk getiteld: *Ceremonies et coutumes religieuses de tous les peuples du monde*, met platen, van B. PICART, Fol., Amsterdam, 1725—1745, bevat niet slechts de juiste afbeelding en beschrijving van alle oude mysteriën en kerkelijke gebruiken van de toen bekende godsdiensten, maar ook eenige andere afbeeldingen, met den Franschen Ritus der V. M., in verband staande.

(Chapelle)
(Chapelle de la Chapelle)
(Chapelle de la Chapelle)

Chapelle

CHAPELLE, (VINCENT DE LA) presideerde eene der eerste wettig gevestigde Loges in *Holland*, welke hij op den 30sten November 1754, onder den titel van *l'Union Royale*, in 's Hage oprigtte. In deze vergadering werd de Graaf VAN WASSENAAR tot Groot-

Barth & Hoel.

meester der daar bestaande Orde gekozen. In 1749 nam deze Loge den titel van Groote Loge aan.

CHAPLAIN. Zie KAPELLEEN.

CHARTER VAN KEULEN. Dit zoo belangrijke stuk, waarvan het oorspronkelijke in het Latijn op een groot vel perkament, en met letters, overeenkomstig het Maçonniek karakterschrift (zijnde het geheel getrouwelijk afgebeeld in de *Ann. Maç.*, IV. Deel), geschreven is in middeleeuwsch Latijn, werd daaruit dadelijk na de ontdekking overgebracht in goed Latijn. De stijl, de punctuatie en verkortingen dragen geheel en al het kenmerk van den ouden tijd. De gelegenheid bij welke en de BB. door wien het stuk in het Nederduitsch vertaald is, zullen wij later opgeven.

Dit stuk, zoo belangrijk voor de geschiedenis der V. M., is een van de drie oudste Maçonnieke oorkonden (zijnde de beide andere die van de oude Straatsburger Orde der Steenhouwers van 1459, en van de latere Steenhouwers van 1565), doch overtreft de beide andere in belangrijkheid.

Bij gemeld Charter bevinden zich ook nog eenige nittreksels uit de *Notulen der L. Frederiks Vreedendal* (zie dat Art.), te 's Hage, van 1657 en 1658.

Dit register (namelijk de extracten uit de gezegde notulen) schijnt zeer dik te zijn geweest; de weinige bladen, welke men bezit, bewijzen, dat zij één klein gedeelte hebben uitgemaakt. Het schijnt, dat zij door het vuur beschadigd zijn, want de sporen daarvan zijn er duidelijk in overgebleven. Uitstekende geleerden en oudheidkundigen, hebben het papier onderzocht, en bewezen, dat dit hetzelfde was, waarvan men zich in het begin van de zeventiende eeuw in *Holland* bediende. Zij hebben ook op eene zekere wijze herkend, dat de manuscriptletters van deze fragmenten van hetzelfde tijdstip waren. Dit fragment heeft, gedurende eenen geruimen tijd, onder de papieren van de familie van WASSENAAR berust; men weet, dat de Heer van WASSENAAR OEDAM die tusschen 1780 en 1790 gaf aan den Heer BOETZELAAR, toen G. M. Nat., als ook het Charter van 1553.

Het is waarschijnlijk, dat Br. OBDAM, overgrootvader van hem, dien wij genoemd hebben, dezelfde is, die onder FREDERIK HENDRIK lid van de L. van 's Hage was, waarvan het register spreekt; dat hij die stukken zonder doel heeft bewaard, toen omstreeks den dood van FREDERIK HENDRIK, in 1647; de L. Frederiks Vreedendal in vergeetelheid of verval geraakte, sedert wanneer deze papieren in het geslacht van WASSENAAR bleven. Toen Br. BOETZELAAR gedurende de omwenteling, de stad 's Hage verliet, stelde hij de stukken in handen van eenen Br., van wien hij ze echter voor zijnen dood terug vorderde. Na zijnen dood werden zij in handen gesteld van eenen persoon, welke zich door eene plegtige gelofte verbond, die stukken aan den tijdelijken G. M. in handen te stellen, dat later geschiedde bij een' brief, blijkbaar door eene vrouw geschreven en geteekend C. V. T. (VAN TELLINGEN?) aan den H. E. G. M. Nat., en welke stukken zich toen nog bevonden in hetzelfde kistje van notenboomen hout met koper beslag, in hetwelk zij lagen, toen deze aan den Broeder BOETZELAAR ter hand gesteld werden, blijkens een stuk, geteekend door Br. D. VELDHUIZEN, van den 1sten Maart 1657, en met meer andere belangrijke stukken, te vinden in de *Ann. Maçonn. Tome III*, en in het werk, getiteld: *Feestviering der L. la Bien Aimée, ter gedachtenis van het driehonderdjarig Jubilé van het Charter van Keulen*, bl. 108 en volg.

Na de vermelding van het gelukkige toeval, waardoor het kwam in handen van Z. H. Eerw. Prins FREDERIK der Nederlanden, zullen wij overgaan tot de mededeeling van den geheel inhoud.

TER GROOTMAKING VAN DEN NAAM DES ALMAGTIGEN GODS.

Wij, uitverkorene Meesters der eerwaardige Broederschap van St. JAN, ofte Leden van de Orde der Vrije Metselaren, Bestuurders der Loges of Werkplaatsen, gevestigd te Londen, Edimburg, Weenen, Amsterdam, Parijs, Lions, Frankfort, Hamburg, Antwerpen, Rotterdam, Madrid, Venetië, Gendt, Koningsbergen, Brussel, Dantzig, Mid-

delburg, Bremen en Keulen, en wel in dezelve stad Keulen gezamenlijk vergaderd, ten jare, maande en dage, hieronder vermeld; onder voorzitting van den zeer geleerden, voorzigtigen en waakzamen Meester des Tempels, in deze stad gevestigd, onzen eerwaarden Broeder, door ons met eenparige stemmen tot deze voorzitting gekozen; verklaren, door deze aan alle voornoemde Werkplaatsen gerigte brieven, aan alle zoo tegenwoordige als toekomstende Leden:

Nademaal het ons, achtgevende op zoodanige oogmerken, meeningen, en zoo geheime als openbare aanslagen, welke in deze ongelukkige, door burgerlijke geschillen en tweedragt beoernde dagen, aan gemelde onze Broederschap en aan alle Broeders Vrije Metselaren, of in de Orde van St. JAN opgenomen, aangetijgd worden, en welke echter even vreemd zijn aan ons, als hoogst strijdig met den geest, de bedoelingen en voorschriften dezer Broederschap, nog boven dat alles gebleken is: dat de Leden onzer Orde, ten einde met te meerdere zekerheid door menschen, die buiten ons en niet ingewijd zijn, veracht en aan de algemeene vervloeking prijs gegeven te worden, wel bijzonderlijk betigt worden met de misdaad der wederoprigting van de Orde der Tempeliers, en wel omdat wij door onoplosbare geheimen en overeenkomsten vastgesnoerd zijn, die ons verbinden en door allen heiliglijk geëerbiedigd worden; en dat wij doorgaans bij het publiek worden afgeschilderd, alsof wij bijzonderlijk met dat oogmerk verbonden en zaamgezworen waren, om, als leden dier Orde, de goederen en eigendommen te herkrijgen van hem, die derzelve laatste hoofd geweest is; dat wij den moord diens Grootmeesters zouden willen wrekken op de nakomelingen der Koningen en Vorsten, die, met dit misdrijf beschuldigd, de bewerkers van den ondergang der gezegde Orde geweest zijn; dat wij te dien einde scheuringen in de Kerk en wanorde en oproer in de wereldlijke Staten en regeringen zouden verwekken; dat wij zouden branden van haat en vijandschap tegen den Paus als Opperpriester, tegen den Keizer en alle Koningen, zonder te gehoorzamen aan eenig ander gezag van menschen buiten ons, maar alleenlijk aan de

hoofden en uitverkorene Meesters van onze over den ganschen aardbodem verspreide Broederschap; en dat wij derzelver geheime bevelen en oogmerken door bedekte briefwisseling en zendingen zouden uitvoeren; eindelijk, dat wij aan niemand anders den toegang tot onze geheimen zouden verleenen, dan die, na door lichaamsfoltering en de proef gesteld en door en door getoetst te zijn, zich, met eenen ijsselijken eed, aan onze geslotene Loges verbonden en geheiligd zouden hebben: Zoo is het ons, na dat alles rijpelijk overwogen te hebben, hoogst nuttig en noodzakelijk voorgekomen, den waren oorsprong en toestand onzer Orde, en de strekking harer weldadige instelling, zoo als zulks in alle opzigten door de voornaamste, in onze kunst ervarene en met de echte kennis verlichte Meesters, bevonden en bevestigd geworden is, te ontvouwen, en hetzelfde, alzoo ontvouwd, in een afzonderlijk, door ons onderteekend en verzegeld, geschrift te stellen, en aan elke Loge onzer Broederschap te doen toekomen, ten einde zij zich ter eeuwige gedachtenisse dezer zaak, wegens de hernieuwing van ons verbond en de onbesprokene zuiverheid onzer bedoelingen, stellig zouden mogen verzekeren, en te gelijk, wanneer eenmaal onze Broederschap door de gestadig toenemende overhelling van burgerstaten en volken tot haat, nijd, onverdraagzaamheid en oorlog, in het vervolg wederom meer en meer mogt benadeeld worden, zoodanig, dat zij haar bestaan en hare zelfstandigheid te minder behouden, zich alzoo in sommige gewesten minder verspreiden, en zich zelve, bij verloop van tijd, min zuiver, ongeschonden en onbesmet mogt bewaren, deze oorkonden, zoo niet allen, ten minste ééne of meerdere derzelven, bij gunstiger oogenblik en tijdsgelegenheid, zullen mogen overblijven, om de Orde, bijaldien zij al mogt wankelen, wederom op te rigten, ofte indien zij geschonden, of van doel en oogmerk vervreemd mogt zijn, overeenkomstig derzelver rigtsnoer geheel te herstellen.

Het is uit dezen hoofde, dat wij, uitverkorene Meesters, door den ijver voor het ware licht gedreven, bij deze algemeene oorkonde, vervaardigd naar den inhoud der oudste archiven en bescheiden onzer aloude en geheimzinnige Orde, zoo als die

omtrent hare bedoelingen, plegtigheden en gebruiken, thans nog voor handen zijn, alle onze Medearbeiders, aan welken dezelve, nu of in het vervolg, onder het oog komen zal, op onze heiligste gelofte bezweren, dat zij zich nimmer van dit gedenkstuk der waarheid verwijderen. Eindelijk, verkondigen en verklaren wij, ten behoeve zoowel der gewijde als ongewijde wereld, welker beider welstand ons ter harte gaat en krachtiglijk aanspoort:

A. Dat de Broederschap ofte Orde der Vrije Metselaren, aan *St. JAN* geheiligd en op zich zelve afgezonderd, noch van de Ridder Tempeliers, noch van eenige andere, hetzij kerkelijke of wereldlijke Ridderorde, op zich zelven of met meerdere in verband, haren oorsprong ontleent, noch met dezelve, hetzij regtstreeks, of door tusschenkomst van eenige verbindtenis, zelfs de minste gemeenschap heeft; maar dat zij veel ouder is, dan alle deze Ridderorden, als hebbende zoowel in *Palestina* en *Griekenland*, als in deze en gene gedeelten des Romeinschen gebieds, reeds lang bestaan vóór de kruistogten en voor die tijden, waarin voornoemde Ridderden naar *Palestina* getogen zijn; en dat het ons uit onderscheidene echte gedenkstukken der oudheid met volkomene zekerheid gebleken is, dat deze onze Broederschap, reeds van dien tijd af, haar aanzijn ontvangen heeft, toen sommige ingewijden, door en door onderrigt in de gezonde zedeleer en gegronde uitlegging der geheimenissen, uit hoofde van verschillende secten des Christendoms, zich van den grooten hoop moesten afzonderen. Immers, van dien tijd af, hebben eenige wijze en verlichte mannen, zijnde echte Christenen, geenszins met de dwalingen des Heidendoms bezoedeld, zoodra zij begrepen, dat de scheuringen, bij de schennis van de godsdienst, noch vrede, noch verdraagzaamheid en liefde, maar schandelijke oorlogen verkondigden, zich met den heiligsten eed verbonden, om de zedelijke beginselen van deze godsdienst, als in het menschelijk gemoed ingeplant, beter en ongeschonden te bewaren en zich aan dezelve te heiligen, ten einde het ware licht uit de duisternis meer en meer opdagen, en door de beoefening van alle menschelijke deugden gunstig

medewerken zoude om het bijgeloof te bestrijden, en vrede en geluk onder het menschedom te bevestigen:

Dat alzoo de Meesters dezer Broederschap, onder zoodanige gelukkigen voorbedoelingen, *St. Jans*-Broeders geheeten zijn, daar zij het spoor drukten en het voorbeeld volgden van JOANNES den Dooper, den voorganger van het licht, dat opgaan zoude, en eersten martelaar onder de verlichters: Dat voorts de leeraars en schrijvers, volgens de gewoonte dier tijden Meesters genoemd, uit de bekwaamsten en braafsten hunner Leerlingen, Medarbeiders verzameld en verkozen hebben, waaruit de naam van Medgezel ontstaan is; terwijl de overige zamenvergaderden, doch niet verkozen, naar den steil der Hebreeuw-sche, Grieksche en Romeinsche wijsgeeren, met den naam van Leerlingen zouden betiteld worden.

B. Dat onze Broederschap, even als voorheen, zoo ook tegenwoordig, bestaat uit deze drie graden van Leerling, Medgezel en Meester, de laatste echter ook uit uitverkorene Meesters en uitverkorene Grootmeesters: maar dat alle andere zoogenoemde vereenigingen of Broederschappen, welke meerdere of andere benamingen en onderafdeelingen toelaten, of zich eenen anderen oorsprong toeëigenen, zich mengende in burgerlijke of kerkelijke zaken, een ieder haat en nijd bezwerende, en onder den naam van Vrije Metsclaren, of aangenomene *St. Jans*-Broeders, ofte onder welke andere titels ook, belijdenissen of be-tuigingen doende, tot onze Orde niet behooren, maar, als scheur-makers, uit dezelve geweerd en gebannen worden.

Г. Dat onder die leeraars en Meesters dezer Orde, die de meetkunde, sterrekunde en andere wetenschappen beoefenden, na derzelver verspreiding over den ganschen aardbodem, eene onderlinge gemeenschap van kennis en licht stand gegrepen heeft, waaruit ontstaan is, dat men begonnen heeft, uit dezelve uitverkorene Meesters bovenal éenen te verkiezen, als uitmuntende boven de overigen, die als uitverkoren Grootmeester of Opperhoofd geëerbiedigd, en alleen aan de uitverkorene Meesters bekend, tegelijk als het zichtbare en onzichtbare Opperhoofd van onze gausche Broederschap zoude erkend worden; gelijk dan

ook, ten huidigen dage, de Grootmeester en het Opperhoofd, ofschoon slechts aan zeer weinigen bekend, inderdaad op die wijze bestaat.

Na deze voorafgaande aanmerkingen, uit eene menigte der oudste handschriften van onze Orde en hare Archieven, op last van ons Opperhoofd, bijeen gebragt, met de heilige gedenkstukken vergeleken, en voor de toekomst aan de goede trouw des Voorzitters en zijne Opvolgers toevertrouwd wordende, bepalen en gebieden wij, als voorzien met het gezag van dat zeer doorluchtig Opperhoofd.

Δ. Het bestuur, de vorm en wijze, hoe de stralen van het helderste licht op de verlichte Broeders, en tevens op de onverlichte wereld, afdalen en zich verspreiden zullen, berusten bij de uitverkorene Grootmeesters. Zij behooren te waken en toe te zien, dat geene leden, van welken staat of rang, iets tegen de echte beginselen onzer Orde ondernemen. Op dezelfde Bestuurders der Orde berust ook de handhaving der Broederschap, en de bewaring en bescherming harer zuiverheid. Zij behooren haar, bij voorkomend ongeval, met opoffering van goed en bloed, zoo dikwerf en waar het noodig zij, tegen alle belagers onzer Orde te verdedigen.

E. Het is ons nimmer gebleken, dat deze Broederschap, voor het jaar 1440 na Christus geboorte, onder eenen anderen naam, dan van *St. Jans*-Broeders bekend geweest is; maar dat alstoen, zoo als aan ons gebleken is, de Broederschap, voor het eerst, met den naam van Vrije Metselaren is begonnen genoemd te worden, en dat wel bijzonderlijk te *Valenciennes* in *Vlaanderen*, als wanneer, door den rijkdom en bijstand dier Broeders, in sommige streken van *Henegouwen*, voor het eerst gasthuizen opgerigt zijn geworden, ter genezing van behoeftigen, die door het zoogenoemde *St. Anthonies* vuur aangetast waren.

Z. Hoezeer wij in de beoefening van weldadigheid, noch godsdienst, noch vaderland in aanmerking nemen, oordeelen wij het echter voor als nog noodzakelijk en voorzigtig, om geene anderen in onze Orde aan te nemen, dan die, in de bijeenkom-

sten der ongewijden en duisterlingen het Christendom belijden.

Bij het onderzoek en de beproevingen van hun, die zich ter inwijding tot den eersten graad, dien van leerling, aanbieden, behooren geene lichaamsfolteringen, maar alleenlijk zoodanige proefnemingen gebezigd te worden, welke dienen kunnen om het verstand, de geneigdheden en de geaardheid der aankomelingen te doen kennen.

H. Onder de pligten, die bevolen en met plegtigen eede bezworen worden, behooren de getrouwheid en gehoorzaamheid aan de wereldlijke en wettiglijk over ons gestelde overheden.

Θ. De beginselen onzer daden en de strekking van alle onze bedoelingen zijn in twee voorschriften begrepen: Bemin alle menschen en heb hen lief als broeders en uwe naasten: Geef Gode, dat Godes, en den Keizer, dat des Keizers is.

I. De geheimenissen en verborgenheden, waarin onze bedoeelingen verscholen liggen, dienen alleenlijk om zonder uiterlijke vertooning wel te doen, en door ongestoord te volharden, ons doel ten volle te treffen.

K. Jaarlijks vieren wij de gedachtenis van *St. JAN*, als den voorganger van *CHRISTUS* en den Patroon onzer Orde.

Λ. Deze plegtigheden onzer instelling, en de overige daarmede overeenstemmende, welke in de Broederlijke bijeenkomsten, of door teekenen, of door woorden, ofte op andere wijzen verrigt worden, zijn echter ten eenenmale van kerkgebruiken verwijderd.

M. Hij alleen wordt als *St. Jans-Broeder*, of Vrijmetelaar erkend, die op eene wettige wijze, met behulp en onder toezigt van eenen uitverkorenen Meester, in het bijzijn van ten minste zeven Broeders, in onze geheimenissen ingewijd en in staat is, zijne aanneming met de teekenen en woorden te bewijzen, die bij de overige Broeders in zwang zijn. Onder welke teekenen en woorden echter ook die begrepen worden, welke in de Loge of werkplaats te *Edinburg* en derzelve aanhoorige, voorts te *Hamburg*, *Rotterdam*, *Middelburg* en ook bij die te *Venetie* is opgerigt, in gebruik zijn; terwijl derzelve verrigtingen en bedrijven, ofschoon naar den Schotschen vorm geordend, in datgene, wat den oorsprong, de be-

doeling en instelling betreft, geenszins van die verschillen, welke bij ons gebruikt worden.

N. Daar, nu, onze Broederschap slechts door één en algemeen Hoofd, maar de verschillende Meesterschappen, waarnit zij bestaat, door onderscheidene Grootmeesters, naar de wijze en behoeften der verschillende Gewesten en Rijken, bestuurd worden, is er niets noodzakelijker, dan de gelijkvormigheid van allen, over den ganschen aardbodem verspreid, als leden van één zamengesteld ligchaam, gelijk mede de gemeenschap door middel van boden en brieven, zoo als voor iedere plaats en leerwijze het beste voegt: waarom dan ook deze tegenwoordige Oorkonde, als kenmerkende den aard en geest onzer Broederschap, aan alle en ieder thans afzonderlijk bestaande Loges zal gezonden worden.

Om bovengemelde redenen, zijn van deze alzoo bijzonderlijk ingerigte Oorkonde, negentien eensluitende afschriften, van denzelfden volkomen gelijken inhoud, met onze namen en onderteekeningen bekrachtigd en bevestigd, afgegeven te Keulen aan den Rijn, in het jaar een duizend vijf honderd vijf en dertig, den 24sten dag der maand Junij, volgens de Christelijke jaartelling.

HARMANUS †. CARLTON. JO. BRUCE. FR. V. UPNA. CORNELIS BANNING. DE COLLIGNI. VIRIEUX. JOHAN SCHRÖDER. HOEFMAN, 1553. JACOBUS PREPOSITUS. A. NOBEL. IGNATIUS DELLA TORRE. DORIA. JACOB UTTENHOVE. FALCK. NICLAES VA. NOOT. PHILIPPUS MELANTHON. HUYSSEN. WORMER ABEL.

Langen tijd zijn die stukken, gelijk boven is gezegd, in het bezit der familie van WASSENAER gebleven. Omstreeks het jaar 1790 gaf de Heer WASSENAER ORDAM dezelve aan den Broeder BOETZELAAR, toen Grootmeester der Nederlandsche Loges. Bij den dood van dezen Grootmeester geraakte het Charter, benevens vele andere papieren, in handen van een' onbekend gebleven persoon, die ze in 1816 getrouwelijk aan Prins FREDERIK deed ter hand stellen.

Dadelijk na het ontvangen van dat hoogst belangrijke stuk, droeg de Gr. M. Nat. den Br. Groot-Secretaris VAN VREEDENBERCH op, hetzelfde in te leveren aan de destijds toevallig zitting houdende gecombineerde vergadering van de Loges te 's Ha-

ge en *Delft*, opdat deze die stukken zoude onderzoeken, hetgeen ook geschiedde. Hierna droeg de Gr. . M. . Nat. . het ontcijferen en vertalen van het Charter op aan eene commissie, bestaande uit de BB. . J. KONIJNENBURG, M. C. VAN HALL en R. H. ARNTZENUS, welke die taak in September 1818 ten einde bragten. Kort daarop werd er, op last van den Gr. . M. . Nat. ., een *fac-simile* van dat stuk vervaardigd en aan elke Loge toegezonden.

De Loge *la Bien Aimée*, te *Amsterdam*, kennis hebbende gegeven, voornemens te zijn, het derde eeuwfeest van de uitvaardiging des Charters te vieren, benoemde de Grootte Loge van Bestuur van 1853, op voorstel van den Br. . F. A. VAN RAPPARD, eene commissie van vijf leden, bestaande uit de BB. . M. C. VAN HALL, G. W. VERWEY MEJAN, P. WENTHOLT, F. A. VAN RAPPARD en L. VAN HETEREN GEVERS, met last tot het verzamelen en uitgeven van alle bescheiden, inlichtingen en daadzaken, betrekkelijk deze oorkonde.

Deze commissie vaardigde in 1857 eene circulaire uit, om de Loges te verzoeken, alle stukken, daartoe betrekkelijk, bij haar in te zenden. Dit had echter weinig gevolg, zoodat zij in het volgende jaar een tweede dergelijk stuk uitvaardigde, en daarbij voegde de opgave van hetgeen er toen hoofdzakelijk voor en tegen de echtheid van dat stuk was geschreven, op welk stuk van de zijde der commissie tot heden niets is gevolgd.

De bekendmaking van die oorkonde gaf aanleiding tot verschillende schriften, zoo voor als tegen. De eerste bestrijders stonden in *Nederland* op, omdat de Gr. . M. . Nat. ., kort na het vinden van dat stuk, het voorstel had gedaan tot het daarstellen van twee nieuwe graden (zie MEESTERGRAAD). De bezitters der zoogenaamde oude hooge graden verwarden nu het Charter met de voorgestelde nieuwe graden, welke zij als eene en dezelfde zaak beschouwden, en trokken niet slechts tegen de nieuwe afdeelingen van den Meestergraad, maar ook tegen het Charter te veld. De vreemdelingen werden daardoor vooringenomen, en in hunne meening gestijfd, door dat er een geheel gebrekkig en onjuist vertaald afschrift naar het buitenland was gekomen (zie het lager vermeld werk van

FETSCHERIN, bl. 15), waarop men nu de tegenwerpingen begon te bouwen.

De hoofdtegenwerpingen der bestrijders bestonden in de volgende drie punten:

1°. Dat men er tot nu toe slechts een exemplaar van had gevonden.

2°. Dat er in de brieven van MELANCHTON juist in dat tijdsgericht eene gaping bestaat, waardoor men zijne aanwezigheid te Keulen niet kon staven, en

5°. Dat het cijferschrift eerst van veel later dagteekening is.

De voorstanders voerden daartegen aan:

1°. Dat, om een stuk van valsheid te kunnen verdenken, enig voordeel aan die vervalsching moest verbonden zijn, dat in het onderhavige geval niet denkbaar is.

2°. Dat, zoo er van sommige werken, welke bij honderden gedrukt of afgeschreven werden, thans slechts zeer enkele exemplaren gevonden worden, dit des te eerder kon plaats hebben met stukken, van welke er oorspronkelijk slechts 19 bestonden; dat er eensdeels zeer wel 18 kunnen zijn verloren gegaan, en anderdeels, door de zorg, om die te verbergen, nog wel meerdere afschriften in sommige familie- en andere archieven kunnen verborgen liggen.

5°. Dat de gaping in de brieven van MELANCHTON, welke tot heden niet kan aangevuld worden, integendeel voor de echtheid spreekt, nademaal een vervalscher zoodanige omstandigheid niet kon voorzien, en deze gaping een bewijs is, dat MELANCHTON zijne Keulsche reize bedekt heeft willen houden, en

4°. Dat het cryptographisch (geheim- of cijferschrift) reeds bij de Hebreëuwen bekend, en dus van ouder dagteekening is, dan het Charter, en dat dit schrift in de tijden, toen de leeskunst niet algemeen was, zeer goed konde dienen, om oningewijden, welke een afschrift mogten te zien krijgen, door de moeite, aan de ontcijfering verbonden, daarvan af te schrikken.

Men heeft ook tegen het bestaan, het aanwezen te Keulen, en zelfs de spelling der namen van sommige onderteekenaars

gesproken, doch tot heden heeft men geen deugdelijk bewijs voor die bestrijdende meeningen kunnen opdelven.

Aangezien het twistpunt heden ten dage nog niet geheel afgedaan is, zullen wij een overzicht geven van de werken, zoolwel die er voor als tegen schrijven.

F. HELDMANN, *Die drei ältesten geschichtlichen Denkmälen der Teutschen Frei-Maurer Brüderschaft*, 1819.

Iets, wegens den inhoud en de waardij van het V. M. Charter te Keulen, gegeven den 24sten Junij 1353, in den V. M. Almanak van 1821, door Br. F. A. VAN RAPPAARD, bl. 49—75.

HERMES, *kritisches Jahrbuch der Literatur, Jahrgang 1820*, S. 55. ff.

Jenische Literaturzeitung, 1820, N. 29 und 50.

» » (Ergänzungsblätter dazu)

N. 21. ff. 1820.

STIEGLITZ, *von altdentscher Baukunst*. Leipz. 1820, S. 225. ff.;

Literarisches Conversationsblatt, N. 110 und 112. A°. 1821.;

KRAUSE, *Die drei ältesten Kunsturkunden der Freimaurer Brüderschaft*, Dresden, 1821, 2e. Aufl. 2er. Band, 1e. Abth. S. 262. ff.

Gegen die Angriffe des Professor STEFFENS auf die Freimaurerei; von vier Brüdern. Leipz. 1821, S. 111. ff.

Kreisschreiben der Loge zur Bescheidenheit in Zürich, 1822.

HOTTINGERS, *Antwort auf drey Fragen der Helvetia*.

Brief van de Loge *Wilhelm zum silbernen Kreuz in Varel*, met een Aanhangsel van THELLUNG VON COURTLARY, aan de commissie (niet gedrukt).

ACERELLOS, *Die Freimaurerei in ihrem Zusammenhange mit den Religionen der alten Aegypter, der Juden und der Christen*. Leipz. 1855, Band III. Seite 98. ff.

POSELGER, Brief aan de gecombineerde Vergadering der Haagse en Delftsche Loges, 1855 (niet gedrukt).

BRETSCHNEIDER, *Corpus reformatorum.*

Feestviering der L.: *la Bien Aimée*, ter gedachtenis van het driehonderdjarig *Jubilé* van het Charter van Keulen, en het honderdjarig *Jubilé* der stichting van de L.: *de la Paix, la Bien Aimée*, in het O.: van Amsterdam, 1855.

Dr. BRETSCHNEIDER, *Allgemeine Kirchenzeitung*, N. 41; 12 März 1856.

Dr. WILKE, in derselben Zeitung, N. 114 und 115, vom 21 und 25 Juli 1856.

Dr. BERHAUS, in derselben Zeitung, N. 185, vom Jahre 1856.

Dr. FÖRSTEMANN, *Neue Mittheilungen des Thüringisch Sächsischen Vereins.*, u. s. w. III. B. 2e. Stück, und *Preuss. Staatsz.*, N. 55, vom Jahre 1840.

Professor BELLERMAN, N. 157 der *Berliner Nachrichten*, 8 Juli 1857.

FETSCHERIN, *Ueber die cölner Urkunde, ein historischer Versuch*, Bern 1858.

Dr. BOBRICK, *Geschichte, Grundidee und Verfassung der Freimaurerei*, Zürich 1858, S. 198.

Dr. KLOSS, *In der Altenburger neuen Zeitschrift für Freimaurerei*, Jahrgang, 1859; 2tes Heft.

Dr. BOBRICK, *Text, Übersetzung und Beleuchtung der Cölner Urkunde*. Zürich 1840.

Urtheil gegen die Aechtheit der maurerischen Urkunde zu Cöln abgefasst, vom Br.: GIESELER in Göttingen, nebst Votum des Mutterbundes, vom Br.: Dr. SIEMERS in Hamburg, und Gegenbemerkungen vom Br.: Dr. BELLERMAN in Berlin (geautographicerd stuk in fol., genummerd CXVII, C Des Hamburger Mutterbundes und Göttingen No. VII), zijnde het tegenschrift getiteld: Bemerkungen des Br.: Dr. J. J. BELLERMANN, über die Urtheile der Brüder GIESELER, Dr. SIEMERS, KRAUSE, BOBRICK, FETSCHERIN und HELDMANN. so wie des Dr. FÖRSTEMANN, in betreff der Cölner Freimaurer-Urkunde.

Behalve nog eenige opstellen in de stukken van verschillende *Engbände*, als van

STRACKERJAN OF VAN HALEM, *Bund Varel*, N. VI.

HEEREN, *Göttingen*, N. VI.

GUNTHER, *Dresden*, XXXIV.

en *Bund Hamburg*, N. XCVIII, XCIX, gelijk ook minder
beduidende overzichten in het Fransche Tijdschrift *le Globe*,
Paris 1859—1844.

(Chartres)

(Hertog van
Oosten)

CHARTRES. (Hertog van) In het jaar 1771, p. s. werd
genoemden Hertog het Grootmeesterschap der Orde van VV.
MM. aangeboden, hetwelk hij ook op raad van den Hertog
van *Luxemburg* aannam, en hetwelk op den 24sten Julij des-
zelfden jaars, door een proces-verbaal, aan al de LL. van
Parijs en der overige Provinciën werd bekend gemaakt, waar-
door aan dit G. O. eene nieuwe constitutie en nieuwe wet-
ten werden gegeven, die echter zeer tegen den zin der Broe-
ders waren. Er werd eene deputatie van vier Broederen Offi-
cieren benoemd, om hem nieuwe en andere stukken voor
te leggen, doch hij weigerde dezelve te ontvangen. Sedert
dien tijd ontstonden er twee partijen onder de Broederen.
De Groot-Loge was de eenige regelmatige en wettige instelling
des rijks. Het Groot-Oosten was dus gevormd door eene op-
roerige scheuring, beschermd door den Hertog van *Chartres*
en door de hovelingen van LOBEWIJK XVI; deze vormden het
Corps Officieren van Eer, en behielden het evenwigt als scheur-
makers, tegen de overige Broeders. Eene reis door den Hertog
en de Hertogin van *Chartres*, door de zuidelijke Provinciën des
rijks in 1776 gedaan, was van grooten invloed voor het Groot-
Oosten. De Loges beijverden zich, om ter hunner eer prachti-
ge feesten te geven, die de vorstelijke personen behaagden.

Na den dood van den toen regerenden Grootm. ALEXANDER
LOUIS ROETIERS DE MONTALEAU, had de Hertog van *Chartres*
zich in het Groot-Oosten, op den 15den Mei 1795, niet
verkiezbaar gesteld voor den titel van Grootmeester en gedeput-
teerd Grootmeester, en keerde hij tot de Orde als gewoon
Broeder terug.

(Chefs)

(Chefs)

(Chefs)

Chef

CHEF DER TWAALF STAMMEN. (De verlichte) De 11e. graad
van den Raad van Keizers van Oosten en Westen te *Parijs*.

CHEF VAN DEN TABERNAKEL. (De) De 25e. graad van het uit Amerika naar Frankrijk ingevoerde oud-Engelsche systema. ^(Chef)
_(Christen)
_(Christen)
_(Christen)

CHINA. In China hebben sedert langen tijd onderscheidene vereenigingen bestaan, welke reeds vroeger zich in geheime genootschappen vervormd hebben, sinds de Keizerlijke regering elke vereeniging van vijf medeleden voor onwettig verklaard en de leden met doodstraf bedreigd heeft. Deze Broederschappen dragen verschillende namen, van welke eenige zijn: 1°. *Het grootte opstrevende Genootschap.* 2°. *Het glorierijke en schitterende Genootschap.* 3°. *Het Genootschap der Triade, der Magten des Hemels, der Aarde en der Menschen.* 4°. *De Witrokken.* 5°. *De Roodbaarden.* 6°. *De korte Zwaarden.* 7°. *De witte Waterlelie.* 8°. *Het Zee- en Landgenootschap.* 9°. *Het zich in deszelfs regt verheffende Genootschap, enz.*

Het derde genoemde dezer Genootschappen, welks leden, zoo veel men weet, alle tot eenen stam behooren, is het uitgebreidste in Canton, en bijna het eenigste, hetwelk zich over Malakka en de eilanden van den Indischen Archipel uitbreidt. Hetzelve verdeelt zich somwijlen in twee takken, dien van Canton en dien van Fokien, tot welke provincie de meeste Chinesche emigranten behooren, ofschoon de meeste van Canton komen. Er zijn nog andere Kongsi, dat zijn gezelschappen, welker doel is, de ondersteuning van derzelver armere medeleden, doch komen zij grootendeels overeen met het derde der opgenoemden.

Het schijnt, dat het Genootschap van deszelfs oorsprong afaan een politiek doel had, en wij vinden, dat men van de ingewijden verlangde, dat zij in het behandelen van alle wapenen geoefend moesten zijn, en dat ook hun moed beproefd werd. Het getal der Leden nam spoedig toe, en zij bevrijdden toenmaals den Keizer van eenen gevaarlijken opstand. De Keizer overlaadde in den aanvang de Broederschap met eer en gunstbewijzen, doch later verontrustte hem hun toenemend getal en invloed; hij greep hen aan, deed, na eenen hevigen tegenstand, het grootste gedeelte der Leden sneuvelen en verstrooide de

overigen. Het Genootschap bestond in het geheim voort, en de tegenwoordige talrijke Broederschap stamt van hen af. In den jare 1817 was zij in *Canton* zeer algemeen, hoewel de Onderkoning YUEN-TADSCHIN hen met groote gestrengheid vervolgte.

Het is zeer natuurlijk, dat de Chinesche kolonisten van *Malakka*, *Java*, *Borneo* en andere deelen van den *Indischen Archipel*, spoedig na hunne landverhuizing bevonden, dat het hen voordelig was, ter hunner wederzijdsche verdediging en beschutting in een vreemd land, zich onderling te verbinden, te meer, daar buiten twijfel velen van hen reeds in hun vaderland tot zulke verbindingen behoord hadden. Daarvandaan komen die talrijke *Kongsi* of Klubs, waartoe zij, bijna zonder uitzondering, vooral in de volkplantingen in het binnenland en in de bergwerks-distrikten behooren. Hoe het echter daarmede ook gelegen moge wezen, zoo veel is zeker, dat de Broederschap der *Triade* in de laatste jaren groote voortgangen heeft gemaakt. Volgens berekening van een Chinesch medelid van dezelve, bestaat deze in de Engelsche volkplantingen, in de zeeëngte van *Malakka*, uit niet minder dan zeventuizend leden. Onder de Hollandsche regering was dezelve bijna geheel onderdrukt geworden, verhiel echter haar hoofd onder de Engelsche administratie op nieuws, en trok door moorden en onrustigheden spoedig, na de bezittingen van *Malakka*, derzelve opmerkzaamheid tot zich.

In 1826 veroorzaakte zij enige onlusten op *Malakka*. De Broederschap bestond toen aldaar uit tienduizend medeleden, deels in de stad *Malakka*, deels in de volkplantingen en tinbergwerken in het binnenland. De leden waren allen uit *Canton* of *Macao*, want zij veroorloofden geene uit *Fokien* geboortigen de intrede, naardien men in die provincie een ander dialect spreekt. Hunne bijeenkomsten werden zoo geheim gehouden, dat de regering jaren lang niet in staat was, een spoor te ontdekken, dat tot gevangenneming der aanvoerders leiden kon, van welke zij er vijf hadden. Hun eerste Chef was toen een man, met name KWANGSAN, die,

om zich moed in te boezemen, eens de gal van eenen vermoorde, met wijn gemengd, dronk. Hij woonde gewoonlijk bij de tinbergwerken van *Lukut*, en kwam somwijlen in het geheim in de stad.

De finantiën van dezen tak der Verbroedering leden zeer veel bij den aanval, welke de Maleijers op de Chinezen in de tinbergwerken van *Sungie-Ujong*, in het jaar 1828, ondernamen, waarbij die Broederschap derzelver geheele schat en vele menschen verloor. Ten gevolge van dit ongeluk konden de Broeders het groote huis in *Malakka*, in hetwelk zij derzelver bijeenkomsten plagten te hebben, niet in bezit houden. In September 1854 wreekten zij zich op de Maleijers, dewijl zij in eenen regenachtigen nacht, de inwoners van *Lukut* overvielen, derzelver huizen in brand staken, en mannen, vrouwen en kinderen plunderden en vermoordden; *TWANGKA-BUSU*, de eigenaar der bergwerken, in welke de Chinezen arbeidden, en die een nabestaande was van den tegenwoordigen Koning van *Sangalore*, viel bij deze gelegenheid. Zijne geheele bezitting, welke over de twintigduizend piasters in goudstof en geld bedroeg, zoo als ook eene massa van edelgesteenten, goud en zilverwerk, werd door de Chinezen naar *Malakka* vervoerd, alwaar zij door de Engelsche regtbanken niet konden gestraft worden, dewijl de misdaad aan gene zijde der Engelsche grenzen gepleegd was.

Men zegt, dat een groot gedeelte dezer rijkdommen in de gemeenschappelijke kas der Broederschap gestort werd, en een gedeelte daarvan diende tot den aankoop van twee groote huizen voor hunne bijeenkomsten.

Ten dage, waarop het berigt van het gevolg van dezen rooversstreek in *Malakka* aankwam, kon men aan de illuminatie der huizen van een groot gedeelte der Broederschap zien, dat hetzelfde algemeene vreugde verwekt had.

Op *Java*, en op vele andere Hollandsche volkplantingen, hebben zij van tijd tot tijd gevaarlijke zamenzweringen tegen de regering gemaakt. In de Engelsche kolonie *Penang* hebben de Broederschappen zich ten jare 1799 vereenigd en de regering

wederstand geboden, en zijn alleenlijk door de krachtigste maatregelen tot onderwerping gebragt geworden. Bij het onderzoek kwam het aan den dag, dat zij zich door de plegtigste eeden verbonden hadden, om de Britsch-Oosterscheappij af te werpen, een onafhankelijk gouvernement op te rigten en elkander getrouwelijk bij te staan. Naar de getuigenis van den Majoor Lou behoorden de Chinezen, op eene genoemde suikerplantaadje, bijna allen tot eene klub of *Kongsi*, en waren tot het jaar 1829 zeer onrustig, zoodat zij bij vele gelegenheden, op een sein door het blazen op eenen buffelhoren, zich tegen de burgerlijke overheid verzetteden.

Tegenwoordig zijn zij, bij vergelijking, rustig. Wanneer echter te *Penang* een Chinee, uit hoofde eener misdaad, hoe groot dezelve ook zijn mogt, gevat wordt, wendt het geheele gezelschap, waartoe hij behoort, alles aan, om hem vrij te maken. Zij betalen eenen Advokaat door inschrijvingen, kopen de getuigen om, ten einde die te verwijderen, of om hen tot valsche getuigenissen te bewegen, bedreigen de meer vreesachtigen met eene vreeselijke wraak, helpen den aangeklaagde, om hem uit de gevangenis te redden, enz.

Wanneer de eene *Kongsi* aan eene andere, door de aanklagt eens medelids, tegenover gesteld is, zoo gaan deze onwettige bedrijven alle maat te boven.

Deze combinatiën hebben dikwijls de uitoefening der justitie verhinderd, en men beschuldigt dezelve van vele rooverijen en moorden, bijzonder in *Singapoer*, alwaar eene menigte van hen zich in het gebergte en in de bosschen van het binnenland ter woon nedergezet heeft. Deze lieden bestaan hoofdzakelijk uit emigranten van *Canton*, welker klub gewoonlijk met die der emigranten van *Fokien*, welke kortelings opgericht is, in twist leeft. In *Siam* waren zij, eenigen tijd geleden, magtig genoeg, om de afpersingen der regering te wederstaan, doch naar de getuigenis van *GUZLAFF*, zijn zij, sinds eenige jaren, gedeeltelijk aldaar uitgeroeid geworden.

De Chinezen in *China* zelve, voeden eenen grooten afschuw voor deze Broederschappen, gelijk het volgende document zegt,

hetwelk in de *Chinese Repository* verschenen, en uit het Chinesch vertaald is: »De emigranten, welke uit den *Archipel* terugkomen, geven eene treurige beschrijving van den toestand der Chinese nisten aldaar. In al de koloniën zijn geheime gezelschappen ontstaan, die alle takken van het gezelschap der *Triade* zijn. Zij hebben geheime teekenen en onverstaanbare spreekwijzen, die bewijzen, dat zij tot dit gehate gezelschap behooren. Kortelings hebben zich deze verbonden zeer vermeerderd, en bestaan uit talrijke medeleden, die tegelijk magtig en hartstogtelijk zijn. Zij noemen zich *het Land- en Zeegezelschap*, en *het zich in gerechtigheid verheffende gezelschap*. Deze beide verbroederings zijn over den ganschen *Archipel* verbreid, en al de medeleden hoorzamen blindelings hunne Chefs, die den titel van *groot Broeder* voeren. De verbinding vertakt zich in elke kolonie in vier, acht of twaalf takken, en uit elke derzelve ontspruiten weder talrijke zijtakken; elke van deze heeft zijn Chef, welke de *oudere Broeder* genoemd wordt.»

Zoodra een emigrant uit *China* aankomt, zendt de Broederschap gemagtigden aan denzelfden, om hem over te halen, aan die vereeniging deel te nemen, en wanneer hij het weigert, wordt hij dadelijk vervolgd. Voor het overige zijn de beide genoemde gezelschappen dikwijls onder elkander in twist, en wie slechts tot één en niet tot beiden behoort, is evenzeer aan vervolging blootgesteld.

Chinezen, welke uit *Bengalen* komen, na zich aldaar een vermogen verworven te hebben, worden door deze bandieten in het gebergte tot lustpartijen uitgenoodigd, en, wanneer men hen aan eene eenzame plaats gelokt heeft, vermoord en uitgeplunderd. De eene helft van den buit behoort aan het gezelschap, de andere aan de moordenaars. De plaatselijke overheden hebben somwijlen berigten daarvan bekomen en de moordenaars vastgezet, doch de gebruiken in de Europeesche koloniën zijn gebrekkig, dewijl er getuigen noodig zijn eer men er eene veroordeeling uitspreekt, en geen dwangmiddel aangewend mag worden, zoodat de regter, wanneer hij een of twee ge-

tuigen op de ééne en honderd op de andere zijde vindt, den beschuldigde vrijspreken moet. Wanneer derhalve de landgenooten des vreemdelings de moordenaars ook aanklagen, zoo staan honderden en welligt duizenden van getuigen tegen eenen man op, en de geheele Broederschap stelt zich tot borg voor den aangeklaagde.

De overheden zijn op deze wijze dikwijls verblind geworden, en de getuigen van den vermoorde moeten de kolonie spoedig verlaten, om de wraak der verbondenen te ontgaan.

Men heeft van eenen der ingewijden in *Malakka* het volgende bericht bekomen over de ceremoniën der aanneming eens Broeders en over de cedaflegging.

De statuten der *Triade* zijn in een boek aangeteekend, dat de Chef van het Genootschap, die den titel *Tai-ko* (de oudere Broeder) voert, onder zich behoudt. Hij heeft twee ondergeschikten, welke *de tweede* en *de derde broeder* heten, en die hem in de waarneming der Ordesaangelegenheden bijstaan, en den Kandidaat ter opneming tot hem brengen. De *Tai-ko* leidt dan den nieuweling des nachts voor het beeld van den schutsgeest der verbroedering, dat in de vergaderzaal staat; het boek der statuten wordt geopend en voor het afgodsbeeld gelegd, aan welks regter- en linkerzijde vier mannen met blanke zwaarden staan, welke zij in eenen hoog boven den nieuweling houden. Het boek ligt naast eenen beker, welke eene vermenging van brandewijn, enz. bevat, op eene tafel; het wordt dan den nieuweling, die onder de zwaarden staat, gebragt. De *Tai-ko* zit, met eenen dolk gewapend, op eene soort van troon, en vraagt den Kandidaat, wat hij begeert. Deze antwoordt, dat hij onder de medeleden van het genootschap wenschte aangenomen te worden. De *Tai-ko* vraagt: »Hoe kunt gij daarin treden, daar gij u aan zoo vele beproevingen onderwerpen moet?» De Kandidaat antwoordt: »Dat hij een vreemdeling is, zonder ouders, broeders of zusters, en derhalve verzoekt, dat de *Tai-ko* voortaan derzelve plaats vervulle.« De *Tai-ko* vraagt dan driemaal, of dit gezegde waar is, en roept, na driemaal herhaald antwoord, met pleg-

tige stemme uit: » Wanneer gij in waarheid aan onze Broederschap wilt deel nemen, zoo is het noodig, vooreerst drie plegtige eeden aan het genootschap te doen.»

Men roert nu trommen en legt geel papier op het vuur neder, waarna de twee jongere Broeders hem opheffen. De *Tai-ko* klimt van den troon, reikt hem den beker en den dolk, en verklaart hem, dat hij zijn bloed met den inhoud des bekera moet vermengen, en legt hem de volgende geloften voor:

1. Gij zult de statuten nakomen.
2. Gij zult u niet op uwe sterkte verlaten en eenen zwakken Broeder mishandelen.
3. Gij zult, wanneer de Broeders, welke door de melk uwer moeder gevoed zijn, met de Broeders van het gezelschap twisten, de laatsten bijstaan.
4. Gij zult, wanneer een Broeder in uw huis komt, en gij rijstwater hebt, hem dat geven; wanneer gij rijst hebt, hem rijst geven; gij zult hem naar vermogen onthalen.
5. Gij zult, wanneer gij in het huis eens Broeders komt, en hij u alleen rijstwater kan aanbieden, daarvan genieten; wanneer hij rijst heeft, daarvan eten, en wanneer gij u over zijn slecht onthaal beklaagt, moogt gij onthoofd worden.
6. Gij zult, wanneer een Broeder in nood is, hem helpen; wanneer hem een ongeluk overkomt, hem ondersteunen.
7. Gij zult, wanneer een Broeder speelt, niet aan dezelfde plaats spelen.
8. Gij zult niet over de aangelegenheden der Broederschap spreken, of de geheimen derzelve verraden.
9. De plaats van den negenden eed is in het exemplaar van het *Aziatische Gezelschap* (waaruit deze eeden zijn overgezet) in blanco gelaten.
10. Wanneer uwe oude moeder eenen gordel nalaat, zoo zult gy denzelve niet uit hebzucht verkoopen.
11. Gij zult, wanneer een Broeder arm is, hem helpen.
12. Gij zult een kind uws Broeders bij u opnemen.
13. Gij zult u niet tegen uws Broeders vrouw vergripen.
14. Gij zult eenen Broeder, die op reis zaken te verrigten heeft, daarin bijstaan.
15. Gij zult, wanneer een Broeder ziek is, en u om hulp verzoekt, ze hem bewijzen.
16. Gij zult, wanneer een Broeder gestorven is, en gij verzoekt wordt, ter begrafenis gaan.
17. Gij zult, wanneer een Broeder zich aan den drank heeft overgegeven, en aan het hoofd des gezelschaps niet gehoorzaamt, hem den rand des oors afsnijden.
18. Gij zult, wanneer een Broeder met opium handel drijft, en het Opperhoofd zulks gewaar wordt, hem de beide ooren afsnijden.

19. Gij zult, wanneer een Broeder aan het woord eens anderen twijfelt, hem 108 stokslagen geven.
20. Gij zult, wanneer een Broeder in den nood tot u komt, met hem eten en drinken.
21. Gij zult, wanneer een Broeder in een vreemd land sterft, en niet genoeg tot zijne begrafenis nalaat, daartoe bijdragen.
22. Gij zult, wanneer een Broeder zijne moeder niet behoorlijk behandelt, hem 36 slagen met een bamboesriet geven.
23. Gij zult hem, die met eens Broeders vrouw overspel bedriift, met een zwaard doorstooten.
24. Gij zult, wanneer Broeders niet in eendragt leven, maar met elkander twisten, deze 96 stokslagen geven.
25. Gij zult, wanneer een Broeder slecht handelt, en aan eens anders woord geen geloof slaat, hem 108 slagen met het roode hout geven.
26. Gij zult, wanneer een Broeder geld naar *China* afzenden wil, en daartoe van u leenen wil, hem leenen.
27. Gij zult, wanneer een Broeder zich op reis slecht gedraagt, en aan de statuten niet gehoorzaam is, hem 32 slagen met het roode hout geven.
28. Gij zult, wanneer een Broeder, in weerwil van alle onderrigtingen en vermaningen, ongehoorzaam is, hem 96 stokslagen geven.
29. Gij zult, wanneer gij tijd hebt, de bruiloft eens Broeders bijwonen.
30. Gij zult, wanneer een Broeder eenen brief aan zijne familie door u doet bezorgen, denzelfden bestellen.
31. Gij zult, wanneer een Broeder hongerig is, hem spijsigen, en wanneer gij iets te eten hebt, het met hem deelen.
32. Gij zult, wanneer gij overnacht in eene herberg, welke een Broeder houdt, hem twee koperen geldstukken betalen.
33. Wanneer gij een schip hebt, en een Broeder naar een ander land gaat, zoo zult gij hem eene plaats daarop als passagier geven.
34. Wanneer een Broeder het gebruik zijner handen en voeten verliest, zoo zult gij uwe beurs trekken en hem aan brood helpen.
35. Gij zult, wanneer een Broeder sterft, en geen geld genoeg ter oprigting van eenen grafsteen nalaat, daartoe bijdragen.
36. Wie deze 36 eeden der Broederschap openbaar maakt, zal 216 slagen met het roode hout bekomen.

Hierop volgen 56 geboden, welke over het algemeen dezelfde aanbevelingen behelzen als de eeden, en die wij voorbij gaan.

Wanneer de eeden en de geboden den Kandidaat zijn voorgelezen, dan zegt hij: »Mogen mijne dagen verkort worden, wanneer ik de regels, welke in dit boek bevat zijn, schen-
del!" Hierna snijdt hij met den dolk in den vinger, en laat drie bloeddroppels in den kelk vallen; de drie chefs doen hetzelfde, vermengen den brandewijn met het bloed, en allen

drinken staande, een gedeelte van den inhoud des kelks, waarmede de ceremonie geëindigd is.

De Broeders hebben vele geheime teekens, aan welke zij elkander herkennen, en waaronder de volgende eenige der hoofdzakelijkste zijn.

Wanneer zij in een huis treden, alwaar zij herkend willen worden, vatten zij hunnen haarbos met de rechterhand, en draaijen dezelve van de linker- naar de rechterzijde; zij hebben eene bijzondere manier, om hun regenscherp op te zetten, hunne kleederen aan te trekken, of eene schaal met rijst of arak, die zij drinken willen, aan te vatten, hetwelk zij altijd met drie vingers doen. De heer des huizes beantwoordt deze teekens door de vraag, of zij van het Oosten komen, en wanneer zij dit toestemmen, neemt hij hen broederlijk aan.

Wanneer vreemdelingen elkander op de straat ontmoeten, en de eene wenscht te weten, of de andere een Broeder zij, zoo vraagt hij hem: *van waar hij komt?* Is de andere ingewijd, zoo antwoordt hij: *Ko-kay*, dat beteekent: *van des Broeders familie*, en vraagt dan op zijne beurt: *hoe zwaar zijn last is*, waarop hij tot antwoordt bekomt: *twee ponden dertien oncen* (hetwelk zich, volgens eenigen, op het gewigt van een zwaard betreft, hetwelk een vroegere Keizer eens aan het gezelschap zou geschonken hebben; volgens anderen op het gewigt van een vat met asch, hetwelk oorspronkelijk voor hunne afgoden stond). Een Broeder kan zich ook doen herkennen door de wijze, waarop hij zijn arm uit de eerste mouw trekt, en denzelven in de borstopening van zijn vest steekt, onderwijl hij de eerste mouw onder den linker arm neemt, of daardoor, dat hij zegt, dat hij zijn gebed op den 5den, 15den of 25sten van elke maand verrigt.

Onder welke omstandigheden en in welk een land ook een Broeder aan deze teekenen herkend mag worden, zoo is hij terstond tot gastvriendschap, en alle hulp, welke hij benoodigd is, gerechtigd.

Wanneer hij van eenen anderen geld wenscht te leenen, zoo neemt hij, zoodra hij het huis betreedt, het thee- of arakkopje,

hetwelk bijna in elk Chineesch huis altijd gereed staat, vult hetzelve, en zet het, zonder daarvan te drinken, op eenen hoek der tafel. Wil de huisbezitter hem geld leenen, zoo moet hij het kopje nemen en uitdrinken, zoo niet, zoo zet hij hetzelve, zonder er uit te drinken, op het midden der tafel.

Behalve de drie bovengenoemde Chefs, heeft de Broederschap eenen schatmeester, die echter niets anders te doen heeft, dan de kas onder hunne leiding te besturen, en welken geen invloed en geene stem in de leiding van de aangelegenheden der Orde toegestaan wordt.

De Chefs bewaren het boek der statuten en de papieren van het gezelschap, beslissen alle oneenigheden, besturen de gemeenschappelijke gelden, verkiezen nieuwe medeleden, onderrigten hen in hunne pligten en beëedigen dezelve; zij zitten voor bij de vergaderingen en ceremoniën, en kunnen de straffen, welke in de statuten vervat zijn, aan de medeleden opleggen. In hunne boeken worden de namen der ingewijden, de ingekomene gelden en de dagteekening derzelve zeer naauwkeurig opgeteekend. De verschillende takken van het genootschap van *Malakka*, *Lukut*, *Sungier ajong*, staan onder hoofdlieden, die bestendig met de contrôleplaats in *Malakka* in verbinding staan. De Orde bezit in *Malakka* drie huizen, van welke het eene derzelve verzamelingzaal, hunne goden en den schat bevat. Deze laatste wordt onderhouden door een intrèegeld van twee piasters van elk medelid, en dient tot reparatie der huizen, tot betaling van de kosten der feesten en tot de verdere hiervoren opgegevene doeleinden. Zij houden in de negende maand van het Chinesche jaar een groot feest, ter viering van den geortedag hunnes schutshelds, waartoe ieder medelid eene som naar believen, doch niet minder dan eene Javaansche ropij, bijdraagt.

Anders zijn er geene openbare bijeenkomsten, dan bij de aanneming van een nieuw medelid, dat altijd bij nacht geschiedt. Elk medelid bekomt een exemplaar der statuten en den afdruk eens zegels, dat op een stuk rood doek of zijde afgedrukt is, en hetwelk zij, gelijk een diploma, bij zekere gelegenheden moeten vertoonen.

Het verzamelhuis in *Malakka* is een groot gebouw, welks onderste verdieping geene vensters heeft, en onbewoond is. Een trap op gegaan zijnde, komt men op eene groote zaal, die ook geene vensters heeft, maar zich aan de eene zijde aan eene straat opent, van welke zij haar licht ontvangt. De muren zijn met lange strepen van veelkleurig papier versierd, en met Chinesche opschriften bedekt. Op de zijde, tegenover het terras, hangen drie beelden, voor welke offeranden gebragt worden; voor dezelve staat, in eene glazenkast, eene brandende lamp, welke men nooit laat uitgaan. Voor de beelden staan verscheidene vazen, met wierook en asch versierd; aan de zoldering hangen lampen en eene fraaije glazen kroonluchter, en aan de wanden veelvuldige instrumenten, als monsterachtige regenschermen, houten speren, zwaarden, slangen, enz. welke tot de nachtelijke ceremoniën dienen.

CHOISEUL. (Hertog van) De Supr. Cons. 55e. graad van het oud en aangenomen Schotsch systema in *Frankrijk*, vierde op den 3den Julij 1827 te *Parijs* het feest der Orde met grooten luister, onder het voorzitterschap van genoemden Hertog, die Groot-Kommandeur was.

CHORIM. (De edelen) Een Hebr. woord van beteekenis in de hoge graden. (Sch. R. 8e. gr.)

CHRISTIAAN VIII. Zie DENEMARKE.

CHRISTOPHORUS. De naam van den Priester der vierde klasse in de oude Egyptische geheimen.

CHRISTUS-ORDE. In 1806 poogde een Portugees, NUNEZ genoemd, te *Parijs* een Genootschap in te voeren, dat hij verzekerde de Orde van *CHRISTUS* te zijn, welke in 1514 in *Portugal* uit de overblijfsels van de Orde des Tempels was gevormd, en die hij, naar zijn voorgeven, last had, ook in *Frankrijk* te vestigen. Zijn stelsel was in verscheidene inwijdingsgraden verdeeld, welke vormen van de hogere graden der Tempel-Maçonnerie waren ontleend. Men ontdekte aldaar, dat deze vreemdeling slechts een intrigant was, en dat hij van zijne zoogenaamde Orde eene zuivere handelsspeculatie had gemaakt. Door sommigen van zijne menigvuldige bedrogenen bij de

policie aangegeven zijnde, kreeg hij bevel, *Frankrijk* te verlaten. Van genoemd stelsel, bevinden zich te *Rennes*, *Perpignan* en *Orleans* nog eenige Kapittels.

CIVI is een woord in de hoogere graden.

Civi
(Civi. d. d. d. d.)
(Licht. (Lucht.))

CLARENCE, (De Hertog van) sedert Koning van *Engeland*, onder den naam van WILLEM IV, werd den 20sten Januarij 1828 met groote pracht plegtig geïnstalleerd als Grootmeester der Loge N°. 495, te *Londen*, in de plaats van zijnen Broeder, den Hertog van *York*, die overleden was. Meer dan 500 Engelsche Vrijmetselaren, bijna allen van hoogeren rang, waren bij deze plegtigheid tegenwoordig en zetteden het feest luister bij.

(Clair. d. d. d. d.)

CLAVIS CLAVIS MURATORUM. Deze naar de vier zoogenaamde hoofdstoffen, (*aarde, lucht, water en vuur*) genoemde graden, maken de 54—57ste graden van het *Mitzaïmitisch* systema uit.

(Clavis V.)

CLEMENS XII. De Grootmeester der Orde van *Maltha* deed in 1740 de Bul (zie dat Art.) van CLEMENS XII afkondigen, en verbood de Maçonnieke bijeenkomsten. Een groot getal inwoners en vele Ridder, die Vrijmetselaars waren, namen toen het besluit, het eiland te verlaten. Niettemin gingen de vergaderingen der Loges voort. De Inquisitie trad tusschen beide, maar de Grootmeester matigde de strengheid van de door haar uitgesproken vonnissen, en vergenoegde zich, met zes Ridder, die op heeter daad als Vrijmetselaars betrapt waren, tot levenslange ballingschap te veroordeelen. In de andere oorden van *Italië* hielden de Monniken dolzinnige predikatiën tegen de Orde, en hadden er talrijke gevangennemingen plaats.

(Clemens XII.)

Dan, al die geweldenarijen belemmerden den voortgang der Vrijmetselarij in geenen deele, daar zij zich over de gansche oppervlakte der aarde voortplante, met eene snelheid, welke niets scheen te kunnen stuiten. In het jaar 1731 werd zij openlijk in *Toskanen*, te *Napels* en in vele andere deelen van het Italiaansche Schiereiland uitgeoefend. Te *Rome* zelfs waren Loges, en zij droegen weinig zorg, om zich verborgen te houden.

Deze gesteldheid van zaken was een steen des aanstoets voor de meeste leden der geestelijkheid, en daar BENEDICTUS XIV,

die toen op den Pauselijken Stoel zat, weinig gewigt aan het bestaan der Vrijmetselarij scheen te hechten, werd zijne onverschilligheid luide gelaakt; men beschuldigde hem zelfs, zich als Vrijmetselaar te hebben doen aannemen. Om al die schreeuw-ers het zwijgen op te leggen, meende hij een zonneklaar be-wijs van zijne regtzinnigheid te moeten geven, en hij vernieuwde alzoo, bij eene Bul (zie dat Art.) van den 15den der Kalenden van Junij, den banbliksem, door CLEMENS XII tegen de Maçon-
nicke Broederschap uitgeschoten.

Bij den val van NAPOLEON begon voor de Metselarij een nieuw tijdperk van vervolgingen van allerlei aard. De verbondene Sou-vereinen vernieuwden hunne verbodsbevelen, en Paus PIUS VII hernieuwde den banvloek, door zijne voorgangers CLEMENS XII en BENEDICTUS XIV uitgesproken.

CLERMONT. Na het overlijden van den Hertog van *Antin* ver-
eenigden de Meesters van *Parijs* zich, den 11den December
1745, in eene algemeene vergadering; zij verkozen tot Groot-
meester den Graaf van *Clermont*. De Prins van *Conti* en de
Maarschalk van *Saxen* hadden in deze verkiezing ook vele
stemmen. De Vrijmetselarij was, gedurende de eerste jaren
van het Grootmeesterschap des Graven van *Clermont*, in eenen
gunstigen staat. Maar de Vorst nam er zelf geen zeer levendig
deel aan. De eerste daad zijner zorgeloosheid bestond in het
verwijderen van al de BB. uit de Grootte Loge, die zich
beijverd hadden, om onder zijn bestuur deze waardigheden te
bekleeden. Geen der Officieren namelijk der partij *Lacorne*,
werd, bij de driejarige, door de reglementen voorgeschrevene
verkiezingen, en welke den 22sten Junij 1763 plaats hadden,
herkozen. Op het hoogst gebelgd over dezen uitslag, dien zij
als onwettig en vooraf bestoken aanzagen, kwamen zij tegen de
verkiezingen op, scheidden zich van de Grootte Loge, en gaven
tegen dit ligchaam eene beleedigende en onteerende memorie in het
licht. De wederpartij nam deze omstandigheid te baat, om
aan de uitdrijving der dissidenten den schijn van wettigheid te
geven. Bij een besluit van den 15den Mei 1766, verklaarde
zij dezen voor vervallen van hunne Maçonnicke regten, en gaf

hiervan kennis aan al de Loges van *Parijs* en in de provinciën. De uitgeslotene Broeders antwoordden door nieuwe schotschriften op het dekreet der Grooten Loge; en op den 4den Februarij 1767, toen dit ligchaam tot viering van het Ordefeest was bijeengekomen, kwamen ook zij in groot getal ter vergadering, beledigden de aanwezigen, en gingen zelfs jegens hen tot grove geweldadigheden over. Des anderendaags deed de Luitenant van Policie, na kennis van het voorgevallene gekregen te hebben, de bijeenkomsten der Grooten Loge verbieden.

De gedwongene werkloosheid van dit ligchaam werkte de plannen der uitgesloten Broeders in de hand. Zij hielden geheime vergaderingen in een lokaal der voorstad *St. Antoine*, en schreven aan al de Loges van *Frankrijk*, dat de Grooten Loge, door de bevelen der regering genoodzaakt zijnde, hare bijeenkomsten te schorsen, aan drie Broeders uit hun midden, FENY, DURET en LEVEILLÉ, de magt had toevertrouwd, om, tot op beter tijden, met de werkplaatsen van haar gebied te corresponderen. Onder den aangematigden titel van Grooten Loge van *Frankrijk*, reikten zij constitutiën uit aan Loges te *Parijs* en daar buiten, zonden circulaires, en hieven schattingen. Eenige dier Loges echter, welke hunne mededeelingen ontvangen hadden, begonnen twijfel te koesteren aangaande de deugdelijkheid der ambtsbetrekkingen, die de onderteekenaars zich toekenden, aangezien zij onder die namen ook dezulken vonden van Broeders, welker uitsluiting hen was berigt, en van wier wederopneming hen niets bekend was. Zij schreven daarover aan B. CHAILLON DE JONVILLE, om van hem te vernemen, wat geloof zij daaraan schenken mogten. In antwoord op dit schrijven zond Broeder CHAILLON DE JONVILLE, den 8sten October 1769, eene circulaire aan al de Loges, waarbij hij de aanmatiging der uitgeslotene Broeders logenstrafte, en andermaal de lijst hunner namen opgaf. Dus gewapend tegen het voorgeven der valsche Grooten Loge, staakten de werkplaatsen der Provinciën alle correspondentie met haar, en de nieuwe Maçonnieke vereenigingen, welke van dezen tijd af aan zich wilden constitueren, wendden zich registreerds aan den Broeder CHAIL-

DE JONVILLE. Deze nederlaag ontmoedigde de uitgeslo-
 tene Broeders niet; zij zetteden hunne bijeenkomsten voort. Dit
 haarde onrust bij de leden der Grootte Loge; zij verzochten den
 Luitenant van Policie om volmagt, ter hervatting hunner werk-
 zaamheden, en ondanks het weigerend antwoord dat zij kre-
 gen, riepen zij, tegen den 28sten Februarij 1770, eene ver-
 gadering bijeen; doch alleen een klein getal leden kwam op,
 daar de meerderheid weigerde, die bij te wonen, en werd
 er alzoo geenerlei beraadslaging gehouden. Terwijl dit alles
 voorviel, stierf de Graaf van *Clermont*, in Junij 1771, en
 deze gebeurtenis kwam de oogmerken der uitgeslotene Broeders
 juist te stude. Zij bezorgden zich toegang bij den Hertog van
Luxemburg, en verzochten zijne tusschenkomst, om den Her-
 tog van *Chartres*, later Hertog van *Orleans*, te bewegen, tot
 het aannemen van het Grootmeesterschap over de Fransche
 Metselarij, dat zij hem wilden opdragen. Hun verzoek vond
 gehoor; de Prins deed hen zijne geschrevene aanneming gewor-
 den, en koos tot zijnen plaatsvervanger den Hertog van *Luxem-
 burg*. Dit had plaats den 15den Junij. Opgelazzen door
 zulk eenen voorspoed, beschreven de uitgesloten Broeders tegen
 den 24sten eene algemeene vergadering, tot welke zij niet
 slechts de Leden hunner partij, maar ook die der Grootte Loge
 van *Frankrijk* opriepen. Zij gaven daarbij kennis van het
 aannemen der waardigheid van Grootmeester door den Hertog
 van *Chartres*, en boden der Grootte Loge aan, dat zij haar
 het verkregen voordeel wilde overlaten, mits zij het dekreet
 hunner uitsluiting herriep, en al de handelingen, in hunne
 afwezigheid en buiten hun medewerken voorgevallen, aan eene
 herziening onderwierp. Deze voorwaarden werden aangenomen.

CLERMONTSCHE KAPITTEL. In het jaar 1754 stichtte de
 Ridder DE BONNEVILLE te *Parijs* een Kapittel der hoogere gra-
 den, onder den titel van *Kapittel van Clermont*, en instal-
 leerde het in een groot lokaal, dat hij daartoe opzettelijk had
 laten bouwen in de voorstad van *Parijs*, genaamd *Nouvella
 France*. De graden van dit stelsel, die in de laatste tijden
 vrij menigvuldig werden, bestonden aanvankelijk slechts uit drie:

de Ridder van den Adelaar of uitverkoren Meester, de doorluchtige Ridder of Tempelier, en de verheven doorluchtige Ridder. Vier jaren later, in 1788, werd er uit de overblijfsels van het Kapittel van Clermont een nieuw ligchaam gevormd, dat zich noemde Raad der Keizers van Oosten en Westen, waarvan het trapsgewijze onderrigt bestond uit 25 graden. (Zie Rituaal van HEREDOM of van Volmaking.)

Comité COMITÉ. (Een) Een tot een zeker oogmerk door eene Loge gekozene kommissie van een aantal Broeders, die bij hunne werkzaamheden de hen voorgeschrevene grenzen niet mogen overschrijden.

Commandeur COMMANDEUR. (De Ridder) De 9de en hoogste graad van de sectie der uitverkoren Coëns.

Commandeur van den Tempel COMMANDEUR VAN DEN TEMPEL (De Souverein) is de 27ste graad van het uit Amerika naar Frankrijk ingevoerde, zogenoemde oud-Engelsche systema.

Commissie COMMISSIE (Eene) is een zeker door eene Loge gekozen aantal Broederen, om in haren naam te handelen.

COMMISSIE (Eene administrative) is zamengesteld uit de zeven eerste Officieren eener Loge, en houdt zich met alles bezig, wat der Loge belangrijk en voordeelig kan zijn.

COMPAGNONAGE. Zie GEZELLEN VEREENIGINGEN.

CONCORDAAT. In het jaar 1767 sloten de beide Grootte Loges van Frankrijk en Engeland een Concordaat met elkander, waarbij elke Grootte Loge zich onderwierp, geene Maçonnieke Constitutiën in elkanders rijk te verleenen, en in 1770 sloten de Grootte Loges van Holland en Engeland een dergelijk verdrag met elkander. Eene dergelijke overeenkomst vond plaats in 1821, in Frankrijk, over de vereeniging van het Schotsch systema in Frankrijk en Amerika, en over den algemeenen staat van den Schotschen Ritus in Frankrijk, alsmede tusschen de beide Grootte Loges der Vrijmetselaren van Engeland, op den 17den December 1845, onder het bestuur der beide Grootmeesters, den Hertog van SUSSEX en VAN BENT.

Conferentie-loges CONFÉRENTIE-LOGES zijn die vereenigingen, waarin de Officieren en de daartoe bevoegde medeleden over de administratie hunner Loge beraadslagen, als wanneer geene bezoekende Broeders

(Zie Conclé)
(Conclé des Chevaliers de l'Ordre)
(Conclé des Supérieurs d'Or, et d'accredités de Keizers)
(Conclé des Princes de sang Seculier)
(Zie ook Conferentie-loges.)

ders toegelaten worden. In de systema's waarin het bestuur der blaauwe of *Johannes-Loges* een voorregt der hoogere graden is, zijn de medeleden der mindere graden van de leiding en administratie hunner eigene aangelegenheden geheel verstoken.

CONSISTORIE. (Het Opper-) De 72e. graad van het systema *(Confessoria)*
van *Mitzaïm.* *(Confessoria)*

CONSTANTIÏN de Grootte stelde alle middelen in het werk, om de verwijtingen van zijn geweten tot bedaren te brengen en begerde de inwijding van *ELEUSIS*, maar konde dezelve niet verkrijgen. Bevekt met het bloed van zijne echtgenoot, bood hij zich bij de Heidensche Priesters aan, om zich van zijne misdaden te onlasten, doch deze antwoordden hem, dat zij geene vergeving hadden voor zoo vele misdaden, en dat geene godsdienst eene hulp bood, die magtig genoeg was om den regtvaardigen toorn van de Goden te ontwapenen, dien hij verdiend had. Een zijner vleijers, die getuige was van zijne ontroering, leerde hem, dat de Christenen magtiger reinigingen hadden, dan de Heidensche godsdienst, en dat zijne kwaal niet zonder geneesmiddel was. **CONSTANTIÏN**, bewogen door deze hoop, verklaarde zich tot beschermer der Christenen, liet zich doopen door *EUSEBIÏS*, Bisschop van *Nicomedië*, en voerde daarna altijd den titel van Groot-Hoogepriester der Romeinen.

CONSTITUTIE (Eene) is de acte door eene Grootte Loge, of een Groot-Oosten verleend, welke het wettig bestaan van een Kapittel, of van eene Loge bevestigt. Tot de oprigting van de Grootte Loge der nieuwe Vrijmetselaren van *Engeland*, was een aantal Broederen toereikend, om voor zich zelven eene Loge op te rigten, doch na dien tijd beschouwde men geene Loge voor wettig, bijaldien dezelve geene Constitutie bezat. De Constitutie-brieven der Loges van het Nederlandsch Groot-Oosten worden veelal jaarlijks op het St. Jansfeest voorgelezen.

CONSTITUTIE. (Yorksche) De oorkonde der Yorksche Constitutie bestaat uit drie deelen. Het eerste gelijkt naar het begin van een gebed; het 2e. is eene korte geschiedenis der *Bouwkynde van de oudste mythische tijden tot ATHELSTAN, Koning van Engeland*, het 3e. zijn de eigendommelijke bijvoegsels, als: de

(Confessoria af 1723)

Grondwetten van het Bouwgezelschap, door deszelfs Grootmeester, Prins EDWIN, in eene algemeene vergadering, ten jare 926 bijeengeroepen, en bij welke zich de Gedeputeerden van al de toenmaals bestaande Engelsche Loges voegden, voorgesteld.

Voorgestelde wetten aan de Broederen Metselaren
door Prins EDWIN.

1. De eerste plicht is, dat hij God opregt vereere en de wetten der Noachiten opvolge, dewijl het goddelijke wetten zijn, die de geheele wereld moet nakomen. Van daar zal hij ook alle dwaalleeringen vermijden, ten einde zich niet bij God te bezondigen.
2. Uwten Koning zult gij getrouw zijn, zonder verraad, en de overheid, waar gij u ook bevinden zult, gehoorzamen zonder valsheid. Hoogverraad zij verre van u, en ontdekt gij zulks, dan zult gij den Koning waarschuwen.
3. Jegens alle menschen zult gij dienstvaardig zijn, en zoo veel gij kunt trouwe vriendschap met hen aanknoopen, en er u niet om bekreunen, wanneer zij eene andere Godsdienst of meening toegedaan zijn.
4. Bijzonder zult gij getrouw jegens elkander zijn, elkander eerlijk onderwijzen en in de kunst bijstaan, elkander niet belasteren, maar onder elkander doen, zoo als gij wilt, dat anderen u doen zullen. Ingeval een broeder zich jegens iemand, of jegens eenen broeder mogt vergeten, zoo moeten allen hem bijstaan, ten einde hij zijn misslag weder trachte goed te maken, opdat hij verbeterd worde.
5. Getrouw hebt gij u ook in de beraadslagingen en bij den arbeid der medeleden in elke Loge te houden, en voor een ieder die geen broeder is moet gij de kenteekenen geheim houden.
6. Ieder zal zich van de ontrouwen onthouden, dewijl de Broederschap niet zonder trouw en eerlijkheid bestaan kan, en een goede naam een groot goed is. Ook zult gij steeds op het nut zien van den Heer of meester, wien gij dient, en hem hetzelfde helpen bevorderen, en altijd zijnen arbeid eerlijk ten einde brengen.
7. Eerlijk zult gij ook altijd betalen waar gij schuldig zijt, en geene schulden maken, waardoor de goede naam der Broederschap gevaar zoude kunnen loopen.
8. Ook zal geen Meester een werk ondernemen, wanneer hij zich daartoe niet geschikt rekt, want hij zoude der Broederschap en den Bouwmeester tot schande zijn. Verder zal elk Meester billijk loon vorderen, doch zoo, dat hij leven en zijne gezellen betalen kan.
9. Verder zal niemand een ander verdringen, maar hem den gevonden arbeid laten, tenzij, hij er ongeschikt voor ware.
10. Verder zal geen Meester eenen leerling, dan na den tijd van zeven jaren aannemen, en dan zal hij hem eerst na raad en toestemming zijner Medebroeders tot Metselaar maken.

11. Verder zal geen Meester of medgezel iemand aannemen, om tot Metselaar gemaakt te worden, dan die vrij geboren is, in eenen goeden naam staat, goede bekwaamheden bezit en gezonde leden heeft.

12. Verder zal geen Medgezel den anderen berispen, wanneer hij het niet beter weet te maken, dan degeen, dien hij bestraft.

13. Verder zal elk Meester, wanneer hij door den Bouwmeester, en elk Medgezel, wanneer hij door den Meester vermaand wordt, om zijnen arbeid te verbeteren, zich daarnaar regelen.

14. Verder zullen alle Metselaars hunne overheden gehoorzaamheid bewijzen, en gewillig doen, wat hen bevolen wordt.

15. Verder zal elk Metselaar de gezellen, die over land komen en hunne teekens geven, ontvangen. Hij zal dan voor hen zorgen, zoo als hem geleerd is; ook zal hij noodlijdende Broeders te hulp komen, wanneer hij wetenschap van hunne behoefte bekomt, zoo als hem geleerd is, en zal hij het ook tot op eene halve mijl wegs zijn.

16. Verder, geen Meester of Gezel zal een ander, die niet tot Metselaar gemaakt is, in de Loge gedooien, om de kunst van den vorm te zien, of hem steenen te laten vormen; ook hem geen winkelhaak of waterpas maken, of hem het gebruik daarvan leeren.

CONSUMMATUM EST. Een uitroep, die in eenige hoogere graden na eene zekere Ceremonie volgt. *consummatum*

CONTRIBUTIE. Is de jaarlijksche betaling van eene zekere som door de leden aan hunne Loge, of die elke Loge aan haar G. . . O. . . moet voldoen: In dit geval wordt dit geld ook *support* genoemd. *contributie*

CONVENT (Een) heeft plaats, wanneer de Gedeputeerden van eenige Loges zich vereenigen ter beraadslaging over eenige punten, betreffende de Orde in het algemeen, of een systema in het bijzonder. Onder zulke Conventen telt men bijzonder dat van *Kohlo* in 1772, van *Brunswijk* in 1773, van *Lyon* in 1778, van *Wilhelmsbad* in 1782, van *Parijs* in 1783 en 1787. *convent*

CONVENT VAN BRUNSWIJK. Voor de oprigting der Orde van de *Strikte Observantie* hadden vele Loges van *Duitschland*, met name eene werkplaats van *Unwürden* en eene andere te *Dresden*, het *Tempeliers-Systema* aangenomen, en de *Ritus*, dien men *verbeterde Orde regels van Dresden* noemt, werd sedert 1766 in laatstgenoemde stad gevolgd. Daar de aanmatigingen van deze verschillende lichamen aanleiding hadden gegeven tot oneenigheden, werd er den 22sten Mei 1773 te *Brunswijk* eene algemeene vergadering gehouden, om die bij te leggen. *convent*

Convent
Lyon

CONVENT. (Gallisch) te *Lyon*. De Loge *Theodorus van den goeden Raad*, die het Illuminismus had opgenomen, was in 1775 te *Munchen* gevestigd door de Moeder-Loge *Royal-York der vriendschap van Berlijn*. Haar Reg. Meester was Professor BAADER. Weldra scheidde zij zich af van de autoriteit, die haar had daargesteld; zij schaarde zich bij de Loge *der weldadige Ridders van Lyon*, die het Martinismus beleeft, en nam insgelijks dit stelsel aan. De Loge *der weldadige Ridders* had — men weet niet op wat grond — een overwigt gekregen op de Duitse Loges; zij werd door de verschillende brokstukken der *Strikte Observantie* als Moeder-Loge der Broederschap beschouwd, en was dit ook het geval met die werkplaatsen, welke, hetzij geheel of ten deele, het Tempeliers-Systema volgden.

Die Loge had het plan beraamd, om den Hertog FERDINAND van *Brunswijk*, die in *Duitschland* reeds Grootmeester was van de voornaamste takken der Tempeliers-Maçonnerie, aan het hoofd van haren Ritus te plaatsen. Om tot dat doel te geraken, had zij te *Lyon* eene algemeene vergadering of convent beschreven, onder voorwendsel, van de Vrijmetselarij te hervormen, eenige punten van duistere leerstellingen op te helderen, en de in zwang zijnde Ritualen te verbeteren. De vergadering werd den 25sten November geopend, onder den titel van *Gallisch Convent*; haar voorzitter was de Broeder DE VILLERMOZ, een rijk Lyonneesch handelaar, een man van veel geest en kunde; zij duurde eene geheele maand, en van al de zaken, die er behandeld zouden worden, kwam er slechts ééne ter sprake. Alles liep uit op het verbeteren der Ritualen, en de Tempeliersfabel werd er, ten minste oogenschijnlijk, uit weggenomen, want men wil dat deze wegneming slechts voor de leus, op bevel der policie, geschiedde. Er bestaat intuschen voor die onderstelling geen erlei deugdelijk bewijs, en waarschijnlijk is het, dat de verzaking der Tempelierbeginsels zuiver gemeend was, en dat het convent zich liet leiden door eene meening, die toenmaals den boventoon had in vele Loges

buiten de hoofdstad, en wel bepaaldelijk in die der *Parfaite Union* te *Rennes*, met welke het Martinismus eene geregelde briefwisseling hield.

CONVENT VAN JENA. In 1765 meldde JOHNSON, een Duitscher van geboorte, maar die gaarne voor een Engelschman doorging, zich bij de Metselaars der *Strikte Observantie* aan, voorgewende gezonden te zijn door het Kapittel der Tempelridders van *Oud-Aberdeen*, ten einde de Duitschers de ware geheimen der Vrijmetsclarij te leeren.

Vgl. Hand
Johansen

Op den 6den November doet hij onder trompetgeschal en krijgsmuziek al de geschriften en rondgaande brieven verbranden, die door de Moeder-Loge der *drie Wereldballen*, of door ROSA, haren afgevaardigde, waren uitgegeven, als behelzende valsche en dwaalbegrippen. In de maand December zendt hij het verslag van deze verrigting aan de door ROSA gevestigde Kapittels, en stelt hen voor, zijn stelsel aan te nemen. Eenige nemen zijnen voorslag aan, en zenden hem de doorgehaalde of verscheurde constitutiën, die zij van de Loge der *drie Wereldballen* ontvangen hadden. In het volgende jaar, den 11den Junij, roept hij te *Jena* een Convent bijeen, waarop hij verklaart, dat hij alleen het regt heeft Tempelridders te maken; dat hij die magt ontleent van de onbekende Overheden, in *Schotland* residerende; dat deze Oppersten der Orde de schatten der hoogere wetenschappen bezitten, en dat zij dezelve willen mededeelen, mits de Loges de regelen der *Strikte Observantie* willen volgen. Hij voegt er bij, dat en in *Italië* en in het Oosten nog andere onbekende Opperhoofden zijn, die zich zullen vertoonen, zoodra het tijd is. De Baron VAN HUND (zie dat Art.) woonde deze algemeene vergadering bij; hij zag met verdriet, dat JOHNSON eene belangrijke rol in de Loges zou gaan spelen, en hij-zelf bijgevolg op den achtergrond zou geraken. Nu begon hij de afkomst van dien man uit te verschen, en alras ontdekte hij, dat zijn ware naam NECKER was; dat hij eertijds secretaris was geweest bij den Hertog van *Bernburg*, wiens vertrouwen hij had misbruikt; dat hij vervolgens, onder

N^e Peter Vischer.

- 456 Zwei Bl. Grabmal des heiligen Sebald zu Nürnberg, gest. von Fr. Geisler. Dasselbe in Umriss.
 457 Derselbe Gegenstand. S. gr. Fol. Alb. Reindel sc. Gut Abdr.
 458 Vierzehn Bl. Die 12 Apostel, der heil. Sebaldus und Peter Vischer, Figuren am St. Sebaldsgrab. 8. Gest. v. A. Reindel.

C. Vogel.

- 459 Charitas. Deckengemälde im Schlosse zu Pillnitz. Fol. Gestochen von C. Barth 1830. Schöner Abdr. auf chin. Papier.
 460 Zwei Bl. Sculptur und Baukunst, sitzende weibl. Figuren. Eben daf. Schöne Abdrücke.
 461 Anbetung der Hirten, Frescogemälde in der Königl. Capelle zu Pillnitz. Fol., oben rund. L. Gruner inc. 2. Milano 1831.
 462 Tod, Himmelfahrt und Krönung der Maria. Deckengemälde in der Schlosscapelle zu Pillnitz. S. gr. Fol. W. Suter sc. Schöner Abdr. auf chin. Papier.
 463 Ludwig Tieck, Halb. Gr. Fol. Lithogr. von Hanfstängel. Sehr schöner Abdruck auf chin. Papier.

Otto Wagner.

- 464 Ansicht von Dresden. Qu. Fol. Gest. von Hanfner. Dresdner Kunstvereinsbl. für 1837. Schönen Abdruck auf chin. Papier.

Martin Wagner.

- 465 Zwei Bl. Orpheus mit den Argonauten bei Chiron. — Orpheus vom Pluto seine Gemahlin Euridyce zurückerbittend. Friese nach Wagner von Bittheuser gest. Umriss, qu. Fol.

Antonio Waterloo.

- 466 Drei Bl. Die drei Angler auf der kleinen Brücke. B. Nr. 7. Die beiden Wanderer im Walde. B. 41. Der Mann und die Frau bei der kleinen Brücke B 59. Zwei davon ziemlich gute Abdrücke.
 467 Waldlandschaft. Qu. Fol. Lithogr. von L. Ekeman-Alesson.

C. Weitbrecht.

- 468 Acht Bl. aus einem Fries, die vier Jahreszeiten in ländlichen Beschäftigungen darstellend, nach einem Relief im Schlosse Rosenstein bei Stuttgart, von Weitbrecht, gestochen von C. Weng. Probedr.

N^o

Peter Vischer.

- 456 Zwei Bl. Grabmal des heiligen Sebald zu Nürnberg, gest. von Fr. Geisler. Dasselbe in Umriss.
 457 Derselbe Gegenstand. S. gr. Fol. Alb. Reindel sc. Gut Abdr.
 458 Vierzehn Bl. Die 12 Apostel, der heil. Sebaldus und Peter Vischer, Figuren am St. Sebaldsgrab. 8. Gest. v. A. Reindel.

C. Vogel.

- 459 Charitas. Deckengemälde im Schlosse zu Pillnitz. Fol. Gestochen von C. Barth 1830. Schöner Abdr. auf chin. Papier.
 460 Zwei Bl. Sculptur und Baukunst, sitzende wönl. Figuren. Eben daller. Schöne Abdrücke.
 461 Anbetung der Hirten, Frescogemälde in der Königl. Capelle zu Pillnitz. Fol., oben rund. L. Gruner inc. à Milano 1831.
 462 Tod, Himmelfahrt und Krönung der Maria. Deckengemälde in der Schlosscapelle zu Pillnitz. S. gr. Fol. W. Suter sc. Schöner Abdr. auf chin. Papier.
 463 Ludwig Tieck, Halb. Gr. Fol. Lithogr. von Hanfstängel. Sehr schöner Abdruck auf chin. Papier.

Otto Wagner.

- 464 Ansicht von Dresden. Qu. Fol. Gest. von Hammer. Dresdner Kunstvereinsbl. für 1837. Schönen Abdruck auf chin. Papier.

Martin Wagner.

- 465 Zwei Bl. Orpheus mit den Argonauten bei Chiron. — Orpheus vom Pluto seine Gemahlin Euridyce zurückerbittend. Friese nach Wagner von Bittheuser gest. Umriss, qu. Fol.

Antonio Waterloo.

- 466 Drei Bl. Die drei Angler auf der kleinen Brücke. B. Nr. 7. Die beiden Wanderer im Walde. B. 41. Der Mann und die Frau bei der kleinen Brücke B 59. Zwei davon ziemlich gute Abdrücke.
 467 Waldlandschaft. Qu. Fol. Lithogr. von L. Ekeman-Alesson.

C. Weitbrecht.

- 468 Acht Bl. aus einem Fries, die vier Jahreszeiten in ländlichen Beschäftigungen darstellend, nach einem Relief im Schlosse Rosenstein bei Stuttgart, von Weitbrecht, gestochen von C. Wenng. Probedr.

N^o

Th. Weller.

- 469 *Eine Bäuerin aus Branneberg im Baierschen Hochlande bei ihrem schlafenden Kinde.* Gr. Fol. Auf Stein gez. von Hanfstängel. Dresdner Kunstvereinsbl. für 1838. Sehr schöner Abdruck auf chin. Papier.

David Wilkie.

- 470 *Zwei Bl. Les Politiques. de Village. — L'Aveugle Joueur de Violon.* Qu. Fol. Aquatbl. Jazet sc.

C. Wiessner.

- 471 *Erinnerungsblatt von Muggendorf und dessen Umgebungen. 15 Ansichten auf einem Bl.* Gr. qu. Fol. Gez. und gestochen von C. Wiessner.

Ph. Wouwermann.

- 472 *Ein Pferdestall.* Kl. qu. 8. Aquat. von Wilhelm Kobell. Guter Abdruck.

Zoll.

- 473 *Ludwig Grossherzog von Baden, Halbf. 4. F. Lignon sc.* Schöner Abdruck auf chin. Papier.

A n h a n g.

Alte Holzschnitte und A.

- a. *Zwei Bl. Kreuzesfuss mit Gebet darunter. — Das Jüngste Gericht.* Kl. Fol. Aus der von Derschauschen Sammlung.
- b. *Christus am Kreuz, am Fuss desselben Maria und Johannes, unten mit Mönchsschrift: Maria, Christus, Johannes.* Folio. Eben daher.
- c. *Johannes predigt in der Wüste. Das versammelte Volk befindet sich in einer Höhle hinter zwei grossen Bäumen, an einem derselben rechts, an einer Brustlehne, der predigende Johannes; im Mittelgr. der Landschaft an beiden Seiten die Taufe Christi und Enthauptung Johannis.* Dem Hans Schäußelein zugeschrieben. Qu. Fol. mit P. Marielle bez. Schön geschnittenes Blatt in gutem, aber sehr beschn. Abdruck.
- d. *David und Goliath, im Hintergrunde Gefecht zwischen Israeliten und Philistern.* Holzschn. von Unbekannten, ohne Zeichen. Aus der von Derschauschen Samml. alter Holzschnitte.

den aangenomen naam van LEUCHT, vele jaren achtereen *Duitschland* had doorreisd en velen had opgeligt; dat hij laatstelijk aan de dienst van een' Koerlandsch heer was verbonden geweest, wiens papieren hij gestolen en daarmede nieuwe schurkerijen had gepleegd. De Baron VAN HUND maakte dit alles openbaar, en nu werd JOHNSON geregelijk aangeklaagd, vervolgd en te *Maagdenburg* aangehouden. Hij werd veroordeeld, als schuldig aan het bestelen eener landskas en het maken van valsch geld. Opgesloten in het kasteel van *Wartenburg*, stierf hij daar plotseling in Mei 1773.

Convent

CONVENT VAN PARIJS. Verschillende wijzigingen hadden den zin der symbolen en de strekking der Broederschap in eenige landen uit het oog doen verliezen. Men moest dat alles op nieuw tot een voorwerp van studie maken, en er waren zoo vele dwalingen voortgeplant, dat niemand zich meer in staat gevoelde, om zulk een kluwen te ontwarren. Eenige onderzoeklievende mannen besloten een beroep te doen op alle kundige Vrijmetselaars, ten einde op eene algemeene bijeenkomst alle verzamelde inlichtingen kortelijk zamen te trekken. Dit was de aanleiding tot het Convent van *Parijs*, dat in 1783 door de Broederschap der *Philalèten* aldaar werd bijeen geroepen.

Reeds in 1784 waren de beschrijvingsbrieven gezonden aan alle aanzienlijke Vrijmetselaars van *Frankrijk* en het buitenland, en zelfs aan alle personen, die, ofschoon niet tot het Maçonniek genootschap behoorende, echter de verborgen wetenschappen beoefenden, of zich aan nasporingen wijdden, die met de hoogere graden in verband stonden. Onder deze laatsten behoorden de kaartlegger ETELLA en de magnetiseur MESMER. Bij de convocatiebrieven ging eene reeks vraagstukken, waarin men las: »Wat is de wezenlijke aard der Maçonnieke wetenschap? Welken oorsprong moet men haar toekennen? Welke genootschappen of bijzondere personen hebben die wetenschap oudtijds bezeten en ze tot ons overgebracht? Bij welke Broederschappen of bijzondere personen is zij thans inderdaad berustende? Staat de Mag. wetenschap in verband met de verborgene wetenschap-

pen? Welke Ritus onder de thans bestaande, zou het meest geschikt zijn, om in de ware Maçonnieke wetenschap vorderingen te doen maken?"

Het Convent hield den 15den November 1784 eene inleidende vergadering. Het voorzitterschap van deze werd opgedragen aan den Broeder SAVALETTE DE LANGES; tot Secretarissen werden benoemd de Baron VON GLEICHEN en de Markies CHEFDEBIEN, de eerste voor de Hoogduitsche- en de andere voor de Fransche taal. Er werd voorlezing gedaan van de brieven van Prins FERDINAND van *Brunswijk*, van den Markies DE SAINT-MARTIN en van Doctor MESMER, waarbij deze hunne weigering te kennen gaven, om deel te nemen aan de verrigtingen van het Convent. Later weigerde de Markies DE LAROCHEFOUCAULD almede de vergadering bij te wonen, aangezien de Moeder-Loge van den wijsgeerigen Schotschen Ritus, waartoe hij behoorde, aan alle op zich zelve staande Broeders harer leer, verboden had, enige inlichting te geven omtrent de door haar gevolgde stellingen.

Den 19den Februarij 1785 had de plegtige opening van het Convent plaats. De reglementen, volgens welke de beraadslagingen moesten behandeld worden, waren het eerste, men kan zelfs zeggen het eenige onderwerp, waarmede men zich bezig hield. Er werd besloten, dat CAGLIOSTRO in de vergadering zoude geroepen worden. Hij beloofde er te komen; doch weinige dagen daarna gaf hij een manifest uit, waarbij hij vorderde, dat men vóór alles de archieven ten vure zoude doemen. Ook ontving het Convent in de maand April een schrijven van de *Sagesse Triomphante*, Moeder-Loge van den Egyptischen Ritus te *Lyon*, geteekend door den achtbaren Meester SAINT-COSTART en de voornaamste Opzieners der Loge, waarbij zij er op aandrongen, dat het Convent, naar den wil van den Groot-Kopte CAGLIOSTRO, den Egyptischen Ritus zoude aannemen en zijne archieven vernietigen.

Het voorstel was netelig. Zich te laten inwijden in de mysteriën van CAGLIOSTRO, ging nog aan, maar archieven te verbranden, die met zoo veel zorg, nasporing en tijd waren bijeenverzameld, daartoe konden de *Philalèten* in gemoede

niet besluiten. Eene formele weigering zou hen beroofd hebben van het licht, dat zij bij de zittingen van het Convent, uit de mededeelingen van den Groot-Kopte, hoopten te ontvangen; zij onthielden zich dus van deze, en sloegen een bedekt zijpad in, waardoor alles had kunnen vereffend worden, zoo niet CAGLIOSTRO eene zwaarigheid had opgeworpen, die hij onoverkomelijk moest oordeelen, en welke hem ontsloeg van tegenwoordig te zijn bij eene vergadering, waar men hem zoo gemakkelijk had kunnen doorzien. Het Convent had aan de Loge der *Sagesse Triomphante* geantwoord, dat haar schrijven, als ook het manifest van CAGLIOSTRO, wel konden gerigt zijn aan eene eigenlijk gezegde Loge, maar niet aan eene bijeenkomst van Vrijmetselaars van verschillende landen en ordesregelen, wier kortstondige vereeniging moest ophouden, zoodra haar bijzonder doel was bereikt; dat het Convent, volgens die bedenking, de beide stukken had gezonden aan de Loge der *Amis Réunis*, het middelpunt van den ordesregel der *Philalèten*, welke Loge alleen kennis van dezelve kon nemen en daarover beslissen, indien daartoe aanleiding was; dat niettemin de Loge der *Sagesse Triomphante* werd uitgenoodigd, om afgevaardigden te benoemen tot het bijwonen van de vergadering, en tot het geven van alle inlichtingen, die niet in strijd waren met hare pligten, en die de waarheid openbaar konden maken. CAGLIOSTRO, die slechts een voorwendsel zocht, om zijn woord te kunnen intrekken, vond het in dit antwoord. Hij schreef dus aan de vergadering, dat, aangezien zij een onderscheid zocht daar te stellen tusschen het Convent en den ordesregel der *Philalèten*, om aldus langs een' slinkschen weg de archieven van de verlangde vernietiging te redden, en zij bij gevolg weigerde, zich te onderwerpen aan de haar opgelegde voorwaarden, derhalve ook alle betrekkingen tusschen haar en hem, van dit oogenblik af moesten ophouden.

Ofschoon de Leden van het Convent bijna algemeen van gevoelen waren, dat CAGLIOSTRO niets anders, dan een kwakzalver was, had men echter niet geaarzeld, hem uit te noodigen, ten einde in staat te zijn, indien dit gevoelen gegrond was, hem

te ontmaskeren, of, ingeval hij werkelijk de wetenschap bezat, waarop hij pochte, partij te trekken van de inlichtingen, die hij kon geven. Om eene dergelijke rede besloot men ook, ondanks zijn laatsten brief, met hem in ruggespraak te treden, en zelfs, zoo het noodig en niet met de eere in strijd was, hem eenige inwilligingen te doen. Tot dat einde zond men hem eenige Broeders. Hij ontving ze met onderscheiding, en bood aan, om eenige Leden van het Convent, die men hem zou aanduiden, in de mysteriën van zijn Ritus in te wijden, ten einde zoo veel mogelijk het doel, hetwelk de vergadering beoogde, te bereiken. Maar op het eigen oogenblik, dat de vergadering zich gereed maakte, om de Metselaars te kiezen, die de inwijding tot den Egyptischen Ritus moesten ontvangen, bedacht CAELOSTRUO zich andermaal, schreef een nieuwen brief, waarin hij zich beklagde, dat men zijne woorden verkeerd had uitgelegd, en verklaarde, dat hij vast hield aan hetgeen hij had besloten, en alzoo de Egyptische inwijding noch aan de vergadering, noch aan een gedeelte harer leden zoude geven, dan nadat de archieven, waarop men zoo veel prijs stelde, zouden verbrand zijn. Van toen af werd alle onderhandeling afgebroken.

Dit voorval hield de zittingen van het Convent voor een goed deel bezig; het werd den 26sten Mei gesloten en had, gelijk wij reeds zeiden, geenerlei uitkomst.

De *Philaloten* riepen in 1787 een tweede Convent bijeen. Daar beredeneerde men een hervormingsplan, door den Prins van *Hessen-Darmstadt* ingezonden, hetwelk, na vele debatten, werd verworpen; daar las men een verslag over eene nachtwandelaarster, die in hare magnetische crisis als een doctor geredeneerd had over bovennatuurkunde en theosophie. Het Convent hield 29 zittingen, bijna even nietsbeteekenend als die, welke onderwerpen wij daar noemden. Van dag tot dag verminderde het getal der aanwezigen. De Voorzitter, Broeder SAVALETTE DE LANGES, wel voorziende, dat deze vergadering, gelijk de vorige, zou mislukken, sprak zelf de sluiting uit. Alzoo was niet een der vraagstukken, die aanleiding tot

de bijeenkomst gegeven hadden, opgelost, en de oorsprong, de aard en het doel der Maçonnerie werden er niet eens aange- raakt en nog veel minder behandeld.

Convent.

CONVENT WILHELMSBAD. Het Convent van *Lyon* was de voorlooper van dat, hetwelk den 16den Julij 1782 werd ge- houden te *Wilhelmsbad*, onder het voorzitterschap van den Hertog FERDINAND van *Brunswijk*. Het doel der bijeenroeping, reeds in September 1780 ontworpen, was, eene algeheele hervorming in de Vrijmetselarij daar te stellen. Onder de 10 voorgestelde vraagstukken waren deze de voornaamsten: » Is de Vrijmetselarij een genootschap van nieuweren oorsprong? Is zij integendeel aan een ouder genootschap ontleend? En indien dit het geval is, van welk genootschap is zij dan de voortzet- ting? Heeft de Vrijmetselarij algemeene Opperhoofden? Welke zijn die? Wat is hunne taak? Bestaat die in bevel te voeren of in te onderwijzen?» Dit programma werd evenwel niet ter sprake gebracht; men verklaarde enkel, dat de Vrijmetselaars niet de opvolgers van de Tempeliers waren. Men stelde een' nieuwen Ritus in, onder den naam van *Orde der weldadige Ridders van de heilige stad*, en men benoemde Hertog FERDINAND van *Brunswijk* tot algemeen Grootmeester van het verbeterd stelsel. Het Martinismus, waardoor dit Convent be- dektelijk was uitgelokt, oefende er den meesten invloed uit; deszelfs leerstellingen dreven in de nieuwe Ritualen boven, en de naam van de Moeder-Loge der Martinisten, *de weldadige Ridders*, kwam zelfs in de benaming der hervorming voor; ook namen hunne Loges zonder uitzondering den verbeterden Ordesregel aan, in de plaats der Metselarij van SAINT-MARTIN. Dit stelsel werd vooral in *Frankrijk*, *Zwitserland* en *Italië* verspreid, doch het maakte slechts luttel opgang in *Duitsch- land*, alwaar men nog lang de voorkeur gaf aan het tempel- stelsel, in zijne verschillende onderverdeelingen.

Terwijl de algemeene vergadering van *Wilhelmsbad* bijeen was, deed eene Duitse Loge, *Frederik van den gouden Leeuw*, eene memorie voorlezen, verzeld door eenen brief van Prins FERDINAND van *Brunswijk*; zij beloofde nieuwe kun-

tigheden aan het licht te brengen, de namen der onbekende overheden te openbaren, en het echte Rituaal der hoogere Maçonnerie mede te deelen; maar het Convent besliste, dat men omtrent dit voorstel tot de orde van den dag zoude overgaan. Overigens waren reeds vooraf al de punten beklonken, en de drijvers der vergadering hadden besloten, langs alle mogelijke wegen tot hun doel te geraken; ook werden al zulke personen, die, naar hunne meening, met andere of strijdige inzichten kwamen, zorgvuldig van de zamenkomst uitgesloten.

CONVOCATIE. Berigt, wanneer de gewone of buitengewone vergaderingen gehouden zullen worden.

COPTHE of KOPTE. (De Groot-) De titel, die CAGLIOSTRO zich in de door hem daargestelde Vrijmetselarij gaf. *Cophte*

CORDONS. Deze wijzen den graad eens Broeders in de Vrijmetselarij aan, of de betrekking, die iemand als Officier bekleedt.

CORDOVA. (Don LUIS) Een jong Spaansch Officier, die met FERDINAND VII, ten gevolge van den opstand in 1820, in Frankrijk de wijk had genomen, had zich als Vrijmetselaar te Parijs doen aannemen, en was in 1822 in de Loge *la Clément Amitié* geaffilieerd. In Spanje teruggekeerd zijnde, werd hij als Secretaris gevoegd bij het gezantschap van den Hertog van VILLAHERMOSA, aan het hof der Tuileriën. Zijne benoeming als zoodanig was officieel aangekondigd. en hij werd elk oogenblik te Parijs verwacht, toen een onbekende, versierd met het kruis van het *Legioen van eer*, zich als Fransch oud-Officier, aanmeldde bij Broeder DE MARCONAY, achtbare Meester van de *Clément Amitié*, en dezen vertelde, dat Br. LUIS CORDOVA hem gelast had, zijn diploma te ligten, daar hij de Loges op zijnen weg, vooral die van *Bordeaux*, wenschte te bezoeken. Er werd oogenblikkelijk gevolg gegeven aan dit verzoek; het diploma had eene andere bestemming. Het werd naar Spanje gezonden, en aan FERDINAND vertoond, als het diploma van den ouderen Broeder van Don LUIS, den Graaf cordova, die een' hoogen post aan het hof bekleedde, en bij den monarch in blakende gunst stond. Bij den eersten blik op het diploma gloeide FERDINAND van toorn en verontwaardiging; hij liet den Graaf cordova ontbieden, en

verweet hem in de grievendste bewoordingen, dat hij, door eene den duivel waardige verbindtenis, in eene Broederschap was getreden, die in openbaren strijd was met goddelijke en menschelijke wetten. De Graaf, zich zonder redding verloren achtende, zocht zich niet te verschoonen; maar, ter prooije aan de vreeslijkste wanhoop, was hij nog nauwelijks in zijn huis teruggekeerd, of hij schoot zich voor het hoofd.

Met dit uitwerksel was men nog niet voldaan. Het diploma werd nu aan den Hertog VILLAHERMOSA gezonden, die niet minder een afschuw van de V. M. had als FERDINAND, en CORDOVA voorloopig is zijn hotel gevangen zette en de vervolging begon. Eenige vrienden van den beschuldigde zeiden, dat het diploma welligt van een' anderen CORDOVA was, van welken naam er onderscheiden Officiëren bestonden. Van den anderen kant maakte men Br. MARCONNAY, Reg. M. van de *Clements Amitié*, met het geval bekend, vóór hij voldeed aan den last van den Ambassadeur, om voor denzelve te verschijnen. Toen hij bij den Hertog kwam, zorgde deze, dat er een stuk huisraad tusschen hen beiden stond, om in geene aanraking met een V. M. te komen. De Hertog vraagde, of hij den persoon zoude herkennen, aan wien het diploma afgegeven was. Op het toestemmend antwoord werd CORDOVA binnen gebracht. De Hertog vraagde nu: »Geloofst gij aan het Evangelie?" »Ja." »Wilt gij dan daarop zweren, dat het diploma niet aan dien persoon is afgegeven, en dat gij hem niet kent?" Waarop MARCONNAY antwoordde: »Ik zweer op dat boek, dat ik het diploma, niet aan den mij voorgestelden persoon heb afgegeven." CORDOVA werd daarop in vrijheid gesteld, werd later gezant in *Portugal*, vervolgens Generaal der Christinos en bleef op het slagveld.

CORYBANTEN. Zie PHYGIË.

COSMOPOLIET. (Wereldburger.) De derde graad der Afrikaansche Bouwheeren.

COTYTTEN. Zie THRACIË.

COURT DE GEBELIN. (ANTON) Uit de vermenging der leerstellingen van SWEDENBORG en PASCHALIS was in 1775, in de Loge der *Amis Réunis te Parijs*, de *Ordesregel der Philaleten*, of *zoekers der waarheid*. De uitvinders van dit stelsel waren de

Broeder SAVALETTE DE LANGES, Koninklijk Schatbewaarder, de Burggraaf VAN TAVANNES, de President D'HERICOURT, de Prins van HESSEN; de Broeders VAN SAINTE-JAMES en Broeder COURT DE GEBELIN, schrijver van *le Monde primitif*. De kundigheden van hetzelfde waren verdeeld in twaalf klassen, of kamers van onderrigt. De zes eerste klassen werden aangeduid onder den naam van kleine Metselarij; de zes laatste heetten hooge Metselarij. De klassen der eerste afdeeling waren die van Leerling, Gezel, Meester, Uitverkorene, Schot en Oostersche Ridder. Tot de tweede afdeeling behoorden de Rozenkruizen, de Tempelridders, de onbekende Philosophen, de verheven Philosophen, de Ingewijden, en eindelijk de *Philalaten* of Meesters in alle graden, die alleen de geheimen der Orde bezaten, en hare Opperhoofden en Beheerschers waren. Gelijk alle andere Maçonnicke hervormingen, strekte ook die der *Philalaten*, om den mensch te volmaken, en hem zijnen goddelijken oorsprong nader bij te brengen. Overigens waren de leerstellingen die zij hadden aangenomen, voor wijziging vatbaar, en de ingewijden poogden aanhoudend den kring hunner ontdekkingen in de verborgene wetenschappen uit te breiden. De Loge der *Amis Réunis*, het middelpunt van het stelsel, bezat belangrijke archieven en eene bibliotheek, waarin alles was zamengebragt, wat er over de verschillende geheime leerstellingen was geschreven. Zij had ook een zeer schoon kabinet voor natuurkunde en natuurlijke geschiedenis. Broeder SAVALETTE DE LANGES was de bewaarder van al deze schatten. Bij zijnen dood, die in 1778 voorviel, geraakte alles verstrooid en verloren, terwijl het genootschap ophield bijeen te komen.

COUSTOS, (JAN) geboren te Bern, in Zwitserland, waar zijn vader Architect was, doch op aanzoek van eenen zijner vrienden met zijn huisgezin naar Engeland overstak, en zich te Londen met der woon vestigde, bleef zich op het vak der bouwkunde toeleggen bij zijnen vader, totdat hij den leeftijd van 22 jaren bereikt had. Toen verlangde hij de wijde wereld in te gaan, en, door middel der kundigheden, welke hij had opgedaan, elders zijne fortuin te beproeven. Zijn vader be-

willigde in zijn voornemen, en van goede getuigschriften van andere lieden der kunst voorzien, verliet hij het ouderlijke huis en stak het kanaal over, zich naar *Parijs* begevende, alwaar hij aan de *Galerie der Louvre* werkte. Na een verblijf van 13 jaren te *Parijs*, gedurende welchen tijd hij geene gelegenheid liet voorbij gaan, om meerdere kennis en ondervinding in zijn vak op te doen, verliet hij deze hoofdstad en begaf zich naar *Lissabon*, in de hoop, er gelegenheid en brieven van aanbeveling te vinden, om van daar naar *Brazilië* over te steken, alwaar hij zich voorstelde, beter vooruit te zullen komen, en welk land hij gaarne bezoeken wilde.

Daar de gewenschte gelegenheid hiertoe zich niet zoo spoedig opdeed, als hij wel verwacht had, werd hij genoodzaakt, langer, dan hij had gedacht te *Lissabon* te blijven. Hij bevond zich hier in eenen der hoofdzetels van de gevreesde Inquisitie, een gerechtshof, of liever eene zamenspanning van bijgevoegde beulen, vooral waakzaam ten opzichte van vreemdelingen, of zij ook met enig geheim genootschap in betrekking stonden, hetgeen vooral plaats had ten aanzien van zulke vreemdelingen, die bekend stonden van tot de Protestantsche belijdenis te behooren.

In weerwil en als ten spijt van al het argwanend toezigt van het zoogenaamd Heilig Officie, had men nogtans te *Lissabon* eene Loge van Broeders Vrijmetselaren weten tot stand te brengen, en waartoe hij, die tot eene der Engelsche Loges behoorde, ook als lid werd toegelaten. Gedurende meer dan een jaar, dat coustros zich te *Lissabon* ophield, ontweek hij het Argus-oog van het kettergericht, doch viel eindelijk in deszelfs handen. Den 5den Maart 1745, des avonds tusschen negen en tien ure werd hij gevat, terwijl hij zich in een koffijhuis bevond. Op eenigen afstand van het koffijhuis stond een rijtuig gereed, met twee muilezels bespannen. Na hem zijnen degen te hebben ontweldigd, dwong men hem, dit voertuig te beklimmen. Bij zijne aankomst in het gevangenhuis der Inquisitie werd hij door eene soort van Onderschout van de dienaars overgenomen. Deze leverde hem over aan eenige dienarea van minderen rang, en verliet hem daarop, zeggende, den Presi-

dent van zijne aankomst te gaan verwittigen, en diens nadere bevelen omtrent hem te zullen vragen. Terug gekomen zijnde, gelastte hij den dienaren, de kleederen van den gevangene te doorzoeken, en dezen alles te ontnemen, wat hij bij zich had, zoo als geld, brieven, messen of wapenen, enz. Hij werd daarop in een hok gebragt, dat met verscheidene grendels achter hem gesloten werd, terwijl men hem ten scherpste vermaande, om niet hard of overluid te spreken, en dat hij zich zoude hebben te wachten van tegen de wanden zijner gevangenis te kloppen, of ander gedruis te maken; hem tevens te kennen gevende, dat, bijaldien hij de tegenwoordigheid der wacht of van den cipier mogt noodig hebben, hij zich alsdan had te bedienen van eenen klopper, dien hij konde bereiken, door zijnen arm tusschen de ijzeren traliën te steken, welke aan het achterbeschoot der deur van zijne gevangenis zaten vast geklonken.

Op den tweeden dag na zijne gevangenneming verscheen er een bediende der Inquisitie, die hem zeide in last te hebben, hem te scheren en het haar te snijden, om in eene betamelijke houding voor zijne regters te kunnen verschijnen. Deze zijn' arbeid verrigt hebbende, trad een ander dienaar het hok binnen, en hij werd onder geleide der wacht voor eene soort van regtbank gebragt, uit den Voorzitter en vier Raden Inquisiteurs bestaande. Hij moest blootshoofds voor hen verschijnen. Na drie verhooren ondergaan te hebben, werden de punten van beschuldiging opgemaakt, welke in de hoofdzaak hierop nederkwamen:

Dat JAN COUSTOS zich schuldig had gemaakt aan verkrachting van de plaatselijke voorschriften en verordeningen, door zich te laten inlijven bij de Orde der Vrijmetselaren, als makende deze Orde eene afgrijselijke zamenzwering uit tot het bedrijven van de snoodste heiligschennis, van onnatuurlijke wellust en de grofste schandelijkheden van allerlei aard, welk een en ander genoegzaam was op te maken uit de onschendbare geheimhouding, waartoe al de leden der Orde verbonden waren, als ook uit de verwijdering en uitsluiting van de andere sekse van het lidmaatschap der Orde. Dat alzoo de wandaden, welke in dezen schuilhoek van hoosheid werden gepleegd, zoowel tegen de wetten van den Staat als van de Kerk andruisciten. Dat alzoo genceemde JAN COUSTOS, volhardende bij zijne

weigering, om aan het Hof de ware strekking en het doel der Vrijmetselarij te openbaren, en blijvende bij zijn beweren, dat deze vereeniging in haren aard goed en deugdzaam was, de aanklager eischte, dat deze gevangene met alle gestrengheid zou worden vervolgd, en dat mitsdien het Hof verzocht werd, dezelfs volle magt en gezag daartoe aan te wenden, en zelfs door middel van pijnigingen, ten einde van den gevangene de noodige bekentenissen te verkrijgen, waardoor de beschuldiging gestaafd zoude worden."

De President deed den gevangene deze aanklagte voorleggen, met bevel, om dezelve mede te onderteekenen; doch toen hij zulks volstandig bleef weigeren, werd hij naar zijne gevangenis terug gebragt.

Na verloop van eenige dagen werd hij wederom voor de regtbank gebragt, bij welke de Kardinaal DA CUNHA, Opper-Inquisiteur, het voorzitterschap bekleedde, die hem eene akte of een vonnis deed voorlezen, behelzende het goedvinden van het Hof, dat hij verwezen werd tot het ondergaan der pijniging, ten gevolge van zijne weigering, om de waarheid te zeggen en de eigenlijke strekking en bedoelingen van het snoode genootschap der Vrije Metselaren aan het H. Officie bekend te maken. Oogenblikkelijk daarna werd hij door twee sterke kerels aangegrepen en naar eenen kerker gesleept, die tot folterkamer diende. Weldra werd hij aangegrepen door zes vermomde beulen, die, na de werktuigen der pijnbank in gereedheid te hebben gebragt, hem naakt uitkleedden, aan eenen ijzeren halsband vastmaakten, en zijne voeten met ijzeren kluisters boeiden. Zij dwongen hem alstoen zijne beenen uit te strekken, en bonden hem vervolgens in de moeilijkste houding vast. Zijne armen en beenen werden daarenboven nog met sterke koorden vastgemaakt, waarvan de einden door gaten gingen, die in het foltertuig gemaakt waren, en welke op een gegeven teeken door vier beulen gelijkelijk uit al hunne magt aangetrokken werden, waardoor zijne leden op eene zoo ongehoorde wijze werden uitgerek, dat de koorden of touwen, door het sterke aantrekken, zoo diep in zijn vleesch drongen, dat zij schier het gebeente raakten, en het bloed hem uit acht onderscheidene wonden tegelijk afvloede. Daar hij volstandig bleef weigeren, iets anders te zeggen, dan hij bij zijne vroegere verhooren gedaan had, werd deze ver-

schrikkelijke foltering tot vier malen hervat. Na acht malen deze pijnigingen, van welke de laatste het hevigste waren, te hebben doorgestaan, bragt evenwel coustos er het leven af, tot verwondering zijner heulen, die, misschien om eenige houding aan de zaak te geven, hem, toen hij aan de betere hand begon te komen, tot vier jaren galeistraaf veroordeelden. Deze beslissing van het gerechtshof der Inquisitie hem bekend gemaakt, en hij naar de plaats zijner veroordeeling overgebracht zijnde, werd hij bedacht, zich van daar te verwijderen. Hij had namelijk een' zwager, die in dienst van den Graaf VAN HARRINGTON was. Aan dezen liet hij door een' zijner vrienden eenen brief schrijven, waarbij deze hem een omstandig verslag gaf van den klagenswaardigen toestand, in welchen zich coustos bevond. Hij deed hem verzoeken, de hulp en belangstelling van zijnen meester, die een vermogenden invloed op het Staatsbewind van *Groot-Brittanje* had, voor hem in te roepen. Zijn behuwdbroeder voldeed hieraan, en de Graaf VAN HARRINGTON beloofde hem, zijne goede diensten daartoe te zullen aanwenden. Hij maakte den Hertog van *Newcastle*, een der eerste Secretarissen van staat, met het deerniswaardig lot van coustos bekend, en deze staatsman wist bij den Koning van *Engeland* te verwerven, dat de Engelsche gezant bij het hof van *Portugal* gelast werd, zijne uitlevering en in vrijheidstelling als Britsch onderdaan te vorderen. De gezant, drong dienvolgens bij de Portugesche regering op zijne onmiddellijke invrijheidstelling aan. Aan dezen aandrang werd dan ook voldaan in het laatst der maand October des jaars 1744. Hij werd op nieuw voor den Inquisitieraad geleid; de Voorzitter gaf hem te kennen, dat de Kardinaal DA CUNHA bevel gegeven had tot zijne in vrijheidstelling, en na vier dagen erlangde hij zijn ontslag uit het *bagno*, of den slavenkerker van *Lissabon*. Coustos zich alzoo weder op vrije voeten bevindende, begaf zich aan boord van een Hollandsch vaartuig, en kwam, na eene reis van eenige weken, den 15den December 1744 in den schoot zijner familie behouden te *Londen* aan.

CRUDELI was een Florentijner, die sedert lang zuchtte in de vangenis der Inquisitie te *Florence*, dewijl hij verdacht was

(Londen)
(Lissabon)
(Portugal)
(Lissabon)

van Vrijmetselaar te zijn. Hij werd op het aanhoudend en dringend verzoek der Loges van *Engeland* in vrijheid gesteld, wordende hem tevens een geldelijken onderstand van 20 pond sterling verstrekt.

Culdeers
(Culdeers)

CULDEERS. Zie KULDEERS.

CURETEN. Zie DACTYLEN.

CYFERSCHRIFT. Zie GEHEIMSCHRIFT EN GEHEIME GETALLEN.

Cyprus
(Cyprus)

CYRUS. Stichter der Perzische monarchie. Volgens de geschiedkundige overleveringen van eenige hogere graden, had hij eenen droom, waarin God hem in de gedaante van eenen brullenden leeuw verscheen, hem bevelende, de gevangene Israëlieten vrij te laten, met bijvoeging, van aan dit bevel niet alleen te gehoorzamen, maar ook, om de terugkeerenden alle geroofde heilige goederen en schatten terug te geven. In de graden van de Ridder van het Oosten, van den Degen en Prins van *Jeruzalem*, voert de A. M. den naam van CYRUS.

D.

DACTYLEN, (geheimen der) zekere mysteriën, welke in *Phrygië* op den berg *Ida* bestonden. Zij hadden dezelfde legende ten grondslag, als de geheimenissen van VAN SAMATHROCIËN (zie dat Art.); maar KADMILUS kwam er voor onder den naam van KERMIS. Een tak dezer mysteriën werd overgeplant naar *Kreta*, waar die den naam ontvingen van mysteriën der *Kureten*. (Zie dat Art.)

Dagran DAGRAN (LODEWIJK) zat voor als President in de algemeene vergadering, welke 15 Hollandsche Loges, op den 27sten December 1786, in *den Haag* hielden, om eene Grootte nationale Loge tot stand te brengen, waartoe de Loge *l'Union Royale* het plan ontworpen had. De uitslag dezer bemoeijingen en der

152

CUL.

van Vrijmetselaar te zijn. Hij
gind verzoek der Loges
wordende hem tevens een
sterling verstrekt.

*Culdeers
(Culdeers)*

CULDEERS. Zie KULDEERS.

CURETEN. Zie DACTYLEN.

*Ufferschrift
Lijnschrift*

CYFERSCHRIFT. Zie GEHEIM

CYRUS. Stichter der Perzische monarchie. Volgens de geschiedkundige overleveringen van eenige hoogere graden, had hij eenen droom, waarin God hem in de gedaante van eenen brullenden leeuw verscheen, hem bevelende, de gevangene Israëlieten vrij te laten, met bijvoeging, van aan dit bevel niet alleen te gehoorzamen, maar ook, om de terugkeerenden alle geroofde heilige goederen en schatten terug te geven. In de graden van de Ridder van het Oosten, van den Degen en Prins van *Jeruzalem*, voert de A. M. den naam van *CYRUS*.

D.

DACTYLEN. (geheimen der) zekere mysteriën, welke in *Phrygië* op den berg *Ida* bestonden. Zij hadden dezelfde legende ten grondslag, als de geheimenissen van *VAN SAMATHROCIËN* (zie dat Art.); maar *KADMELUS* kwam er voor onder den naam van *KELMIS*. Een tak dezer mysteriën werd overgeplant naar *Kreta*, waar die den naam ontvingen van mysteriën der *Kureten*. (Zie dat Art.)

Dagrán

DAGRAN (LODEWIJK) zat voor als President in de algemeene vergadering, welke 15 Hollandsche Loges, op den 27sten December 1736, in *den Haag* hielden, om eene Groote nationale Loge tot stand te brengen, waartoe de Loge *l'Union Royale* het plan ontworpen had. De uitslag dezer bemoeijingen en der

opgekome algemeene vergadering was, dat de grond gelegd werd tot het bestaan van het tegenwoordig Groot-Oosten der Vereenigde Nederlanden, terwijl de keuze tot eersten Grootmeester derzelve viel op den Baron AERSSEN VAN BELJEREN TOT HOGERHEIDE. Zie AERSSEN EN NEDERLAND.

DAMES (De Schotsche) van het hospitaal van den Berg Thabor, eene vrouwelijke Orde, die zich heeft vereenigd met de Loge des Commandeurs du Mont Thabor, te Parijs. Buiten het doel van onderhoudende bijeenkomsten, is weldadigheid jegens zieken en herstellenden haar hoofddoel. (Zie het Art. VROUWEN MAÇONNERIE.)

DARIUS. De titel of naam van den Voorzitter in den graad van Prins van Jeruzalem.

DAVID I, Koning van Engeland, gaf in 1124 privilegiën aan de Vrijmetselaren in Schotland, en verklaarde zich tot hunnen Grootmeester.

DECAZES, (De Hertog) Elie DECAZES, Hertog van Glucksbiurg, in Denemarken, werd geboren te St. Martin de Laye, bij Libourne, departement de la Gironde, op den 28sten September 1780, uit een oud geslacht, waarvan een lid adelsbrieven had bekomen van HENDRIK IV. Deze huwde in 1803 de tweede dochter van den Graaf MURRAIRE, eerste Voorzitter van het Hof van cassatie, Luitenant Souverein Groot-Kommandeur van het Schotsche systema, 55e. graad.

DECAZES werd Regter in de Regthank van eersten aanleg en in 1810 Raadsheer in het Keizerlijk Hof. Ten gevolge van deze regterlijke posten, kwam hij ook later in staatkundige betrekkingen. De Prins LODEWIJK, Koning van Holland, had hem eenige jaren te voren benoemd tot Kabinetsraad, President van zijnen Raad, bijzonder te Parijs.

Bij NAPOLEONS terugkomst van het eiland Elba behoorde hij onder het klein getal dergenen, die meende, niet ontslagen te zijn van den eed, aan LODEWIJK XVIII afgelegd.

Bij de tweede herstelling werd hij benoemd tot Prefect van Policie, en betoonde in dezen post eene groote naauwgezetheid en een geest van regtvaardigheid, die hem de achting van het algemeen deden verwerven. Eene lijst van ban-

nelingen, bevattende 68 namen, en geteekend door den Hertog van *Otrante*, werd door hem tot 58 gebragt. Onder de personen, die door DECAZES werden doorgedaald, behooren MONTALIVET, de vader, en BENJAMIN CONSTANT.

Tot Gedeputeerde verkozen, trad hij als Minister van Politie in het Kabinet, bestuurd door den Hertog DE RICHELIEU.

Door den heer DE SESMAISONS beschuldigd zijnde, van met DE MARBOIS, zegelbewaarder, in de vlugt van DE LA VALETTE behulpzaam te zijn geweest, had hij zijn behoud alleen te danken aan zijne tegenwoordigheid van geest en aan de gevatheid des Konings, die de kommissie van de kamer, welke rapporteerde, dat de beide Ministers de achting van het volk verloren hadden, antwoordde: » Welnu, ik zal het gaan onderzoeken! »

Gedurende zijn bestuur begunstigde hij bijzonder den handel, de landbouw en nijverheid.

DECAZES, die ziekelijk en zwak was geworden, door de menigvuldige onaangenaamheden, welke hij gedurende zijn bestuur had ondervonden, werd opgevolgd door den Hertog DE RICHELIEU, terwijl DECAZES, Minister van Staat, Hertog en Ambassadeur van *Engeland* werd, welke betrekking hij in 1822 nederlegde. De Hertog DECAZES was in 1818 gehuwd met de dochter van den Graaf ST. AULAIRE; de Hertogin DECAZES was door hare moeder, de kleindochter van den laatst regerenden Prins van *Nassau-Saarbruck*, en achternicht van de Hertogin van *Brunswijk-Bevern*, aan welke de Koning van *Denemarken*, voor het huwelijk van hare nicht, het Hertogdom *Glucksbierg*, in *Holstein* schonk, waarvan de titel, op den oudsten zoon uit dit huwelijk voortgesproten, den Broeder LOUIS DECAZES VAN GLUCKSBERG kwam. De jonge Hertog was behalve dat, Gedeputeerde van den Souverein Commandeur Grootmeester van den *Suprême Conseil* van *Frankrijk*, en daarna Souverein Grootmeester van *Denemarken*.

Tot het jaar 1850 bekleedde hij de betrekking van Minister, doch bedankte toen, en in 1854 werd hem de betrekking van Groot-Referendaris opgedragen.

Aangaande zijne betrekkingen als V. M. weten wij, dat

DECAZES in 1808 lid van de Loge *Anacreon* was; dat hij den 18den Augustus 1818 benoemd werd tot President van eenen Areopogus der Ridder's Kadosch (50e. graad); dat hij den 13den September daaraanvolgende door den *Suprême Conseil* van *Amerika*, werd benoemd tot Souverein Groot-Kommandeur van het oud en aangenomen Schotsch systema, tevens belast met het inwendig bestuur daarvan over *Frankrijk*. In deze betrekking bepleitte hij de zaak der V. M. voor LODEWIJK XVIII, en hield haar tegen alle vooroordeelen en dwalingen staande. Wij weten nog, dat den 17den September van hetzelfde jaar de Souverein Groot-Kommandeur, de Hertog DECAZES, en de *Suprême Conseil* de G. L. oprigte der *Propagateurs de la tolérance* (Bevorderaars van verdraagzaamheid), voorgezeten door den Generaal Graaf DE FERNIG. Den 2den December deszelfden jaars overhandigde hij, uit naam van den *Suprême Conseil*, den Koning eene medaille, geslagen ter gedachtenis der ontruiming van den Franschen grond door de vreemde troepen, die op de eene zijde het beeld des Konings draagt, met het opschrift: Aan LODEWIJK XVIII, Koning van *Frankrijk*, door de dankbare Schotsche V. M., en die aan de keerzijde dit opschrift droeg: Graaf DECAZES, zeer magtige uitverkoren Souverein Groot titulair Conservateur. Tempel ingewijd; Groot-Loge geïnstalleerd. Aftogt der Vreemdelingen, October 1818. De Vorst nam dezelve gretig aan, en beloofde deze medaille in gedachtenis te zullen houden, er bijvoegende, dat hij dezelve altijd bij zich zoude dragen, doordien zij hem zulke gelukkige en verblijdende voorvallen herinnerde. Hoezeer de V. M. ook in verscheidene moeilijke omstandigheden bedreigd werden, heeft de Hertog DECAZES nooit gevreesd, hen voor te staan en te beschermen, tot in 1821, toen de V. M. in twee Maçonn. senaten werden verdeeld. De Hertog DECAZES schaarde zich onder den scepter der Groot-Kommandeurs, de Graven DE VALENCE en SÉGER. Maar na den dood van den Hertog DE CHOISEUL kwamen de leden van den *Suprême Conseil* hem smeecken, diens betrekking op zich te nemen, welke hij den 24sten Junij 1858 aanvaardde, en optrad als Groot-Kommandeur,

Grootmeester. Onder zijn bestuur is de *Suprême Conseil* tot aan de verste punten des aardbols verspreid. De Hertog LOUIS DE GLUCKSBERG, Zoon van den Hertog DECAZES, mede V. . M. ., door den Koning der Franschen aan dien van *Denemarken* gezonden zijnde, heeft hij vriendschappelijke betrekkingen aangeknoopt met de Deensche V. . M. ., waarin deze Vorst zelve voorzit.

(Deens)
(Deensche)
Dege

DEGEN (De) maakt in vele Fransche en Nederlandsche Loges nog een wezenlijk deel van de kleeding des Vrijmetselaars uit. In vele Duitse Loges daarentegen wordt dezelve niet meer gebruikt. Voormaals mogt hij (6e. gr. N. R., 15e. en 16e. gr. Sch. R.) welligt dienen tot verdediging van de gewijde plaats, in navolging van de werklieden van den tempelbouw van *Jeruzalem*, onder ZERUBABEL, die in de eene hand met den troffel, en in de andere hand met het zwaard arbeidden, om hunne vijanden te verjagen, en ongestoord hun heilig werk te kunnen verrigten. De Broeders vormen met hunne degens het stalen gewelf. Zie KLEEDING.

Oriënt.
Dege

DEGEN. (Ridder van den) Zie RIDDER VAN HET OOSTEN.

Schermträger

DEGEN- of **ZWAARDDRAGER.** Zekere betrekking, in de Schotse Loges gebruikelijk. *V. Juweldrager*

Decken;

DEKKEN is, den ingang eener Loge, voor het indringen van oningewijden te bewaren; gedekt zijn, is buiten gevaar te verkeeren van door Profanen gezien of gehoord te worden. Eene Loge dekken is ook, dezelve voor eenen bepaalden of onbepaalden tijd verlaten. *V. afwezigheit.*

Dekker;

DEKKER, of wachthebbende Broeder, is dat lid eener Loge, welke binnen of buiten aan de poort staat, en zorg draagt, dat niemand in den tempel kome, welke bij hem niet als Vrijmetselaar bekend is, zonder dat hij zich door W. ., T. . en A. . heeft doen kennen.

(Delagorier)
(Delille)

DELILLE (JACQUES MONTANIER) werd in het jaar 1758 in *Aigue-Perse*, eene kleine stad in *Auvergne*, geboren. Hij was de natuurlijke zoon van eenen Advokaat van *Clermont*, den Heer MONTANIER, die hem JACQUES MONTANIER liet doopen, en hem bij zijn sterven een pensioen van honderd kroonen naliet.

DELLILE werd vroeg tot den geestelijken stand opgeleid, en droeg zijn gansche leven den titel van Abt. Reeds in zijne vroege jeugd studeerde hij te *Parijs*, in het kollegie van LISIEUX, waar hij zijn smaak vormde. Bij zijn vertrek uit hetzelfde werd hij Hoogleeraar bij dat van *Amiens*, waar hij den geleerden DELAMBRE onder zijne kweekelingen telde.

Hier ondernam hij zijne vertaling der *Georgica*, die, in 1769 voor de eerste maal bekend gemaakt zijnde, hem van den letterkundigen FREDERIK II, Koning van *Pruissen*, de lof felijke getuigenis verwierf, dat dit het eenige oorspronkelijke werk was, hetgeen hij sedert langen tijd gezien had. Deze vertaling verdient buiten twijfel niet alleen bewondering, uithoofde der menigte van overwonnen hinderpalen en vooroordeelen, maar is ook van dien aard, dat zij onder alle gedichten, sedert meer dan eene eeuw uitgegeven, voor de Fransche dichtkunst de ongekendste en nieuwste rijkdommen heeft aan het licht gebragt, om welke reden VOLTAIRE hem PUBLIUS VIRGILIUS DELLILE noemde.

In 1774 lid van de Fransche Akademie geworden, en sedert dien tijd lid van het Instituut en onderwijzer der Latijnsche dichtkunde aan het *Collège de France*, voltooide hij, weinige jaren daarna, zijn gedicht *les Jardins*, hetwelk bijna in alle talen is overgezet. Eenigen tijd later vergezeldde hij den Heer CHOISEUL GOUFFIER, eenen zijner vrienden, naar *Konstantinopel*, begaf zich vervolgens naar *Athene*, en schreef van daar, door het gezigt der aloude gedenkstukken verrukt, eenen brief aan Mevrouw DE VAINES te *Parijs*, die grooten opgang maakte. Van *Athene* te *Konstantinopel* teruggekeerd, bragt hij daar den winter en genoegzaam den zomer door op het bekoorlijke landgoed *Tarapea*, over den mond der *Zwarte Zee* gelegen, en arbeide hier aan zijn gedicht *l'Imagination*.

Na zijne terugkomst in zijn vaderland, vervulde DELLILE, met even goed gevolg, zijnen post als Hoogleeraar in de fraaije letteren bij de Universiteit, en dien in de poëzy, zijnenthalve bij het *Collège de France*, daargesteld, en had talrijke toehoorders, die hem *Juvenalis*, *Horatius* en bovenal zijnen

geliefden *Virgilius* hoorden verklaren. In het jaar 1794 verwijderde zich DELILLE van *Parijs*, en begaf zich naar *St. Diez*, in *Lotharingen*, waar hij, in den schoot der diepste eenzaamheid, de vertaling van den *Aeneas* voltooide, welke hij reeds voor dertig jaren ondernomen had.

Ten tijde der omwenteling vervaardigde hij, op last van den Procureur der gemeente, de fraaije *Dithyrambe sur l'immortalité de l'ame*, welke ten voordeele der gevangenen werd uitgegeven, en waarvan in 1805 eene goede dichtmatige vertaling, onder den titel: *de onsterfelijkheid der ziel*, werd uitgegeven door J. IMMERZEEL, JUN. De algemeene onrust in *Frankrijk*, en de elkander snel opvolgende omwentelingen, deden hem de wijk naar *Bazel* nemen, van waar hij in 1796 naar het bevallig Zwitsersch dorp *Gleiresse*, regt tegenover het eiland *St. Pierre*, vertrok. Hier vond hij alles, wat zijne zucht voor de schilderachtige tooneelen der natuur konde streelen, en voltooide hij zijn gedicht *l'Homme des Champs*, door BILDERDIJK vertaald onder den titel van *het Buitenleven*. In 1798 begaf hij zich naar *Duitschland*, vertoefde inzonderheid in den omtrek van *Hamburg*, en schreef in deze streken zijn gedicht *la Pitié*, waarvan eene Nederduitsche vertaling bestaat, onder den titel van *het Mededoogen*, door J. IMMERZEEL, JUN. uitgegeven in 1804. Hij stak hierop naar *Engeland* over, bleef twee jaren te *Londen*, en bragt in dien tijd *het verloren Paradijs*, van MILTON, in Fransche verzen over. Na de herstelling der rust in *Frankrijk* keerde DELILLE in 1801 naar *Parijs* terug met de vruchten van zijnen arbeid, en vond hier op nieuw ware vrienden en talrijke lezers.

Hij was een man van beschaafde, zachte zeden en vol van geleerdheid; hij was het vermaak van al de gezellige kringen waarin hij verkeerde, en niemand sprak zoo bevallig, of luisterde op zijne beurt met zoo vele inschikkelijkheid als hij. Als Vrijmetselaar schitterde hij als eene ster van de eerste grootte. De Loge *les neuf Soeurs* telde hem onder hare leden. Wij moeten evenwel erkennen, dat de schrijver van *het naauwheurig geschiedverhaal der Vrijmetselarij*, sedert haar

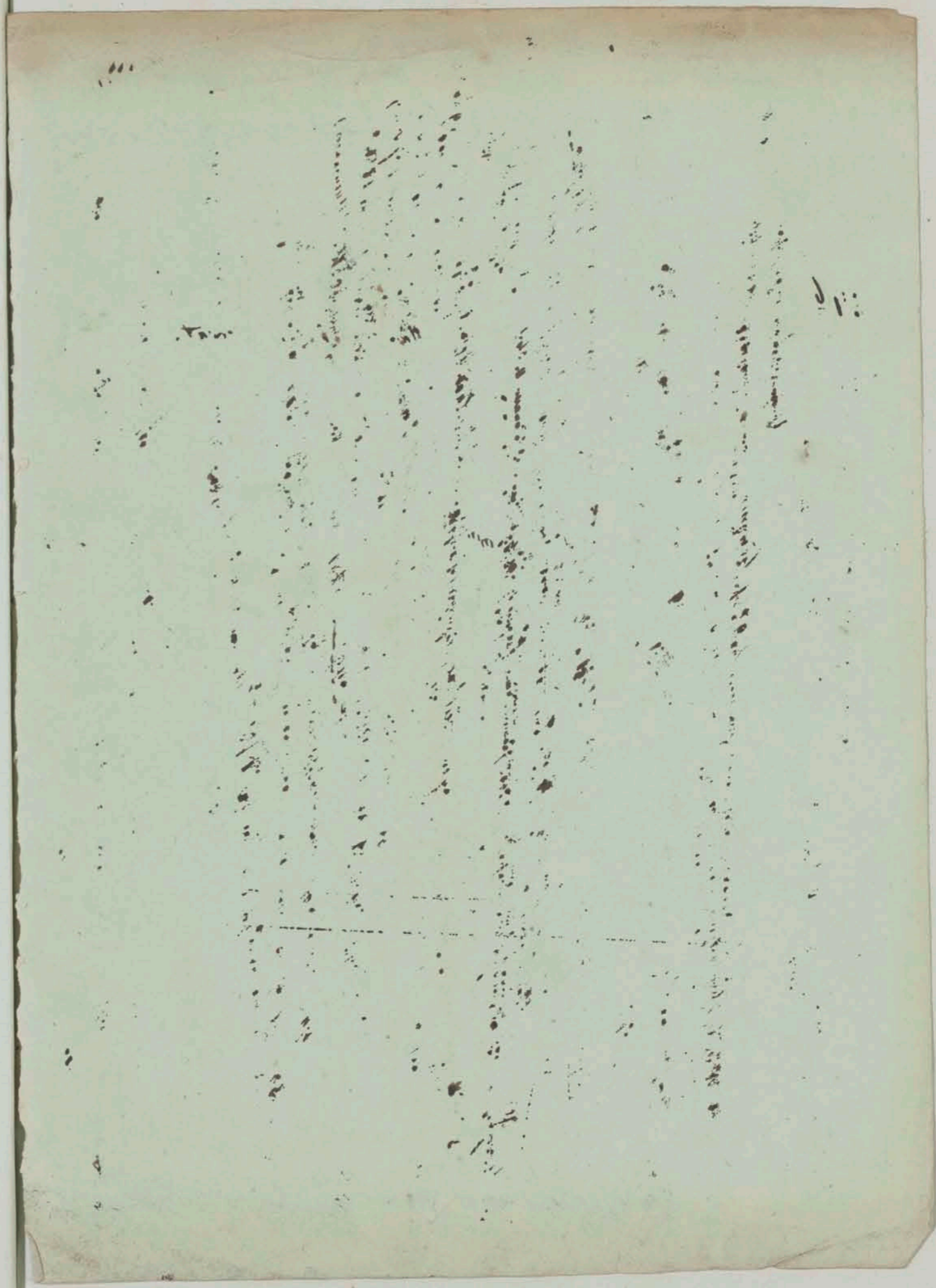
DEL. DEN. 159

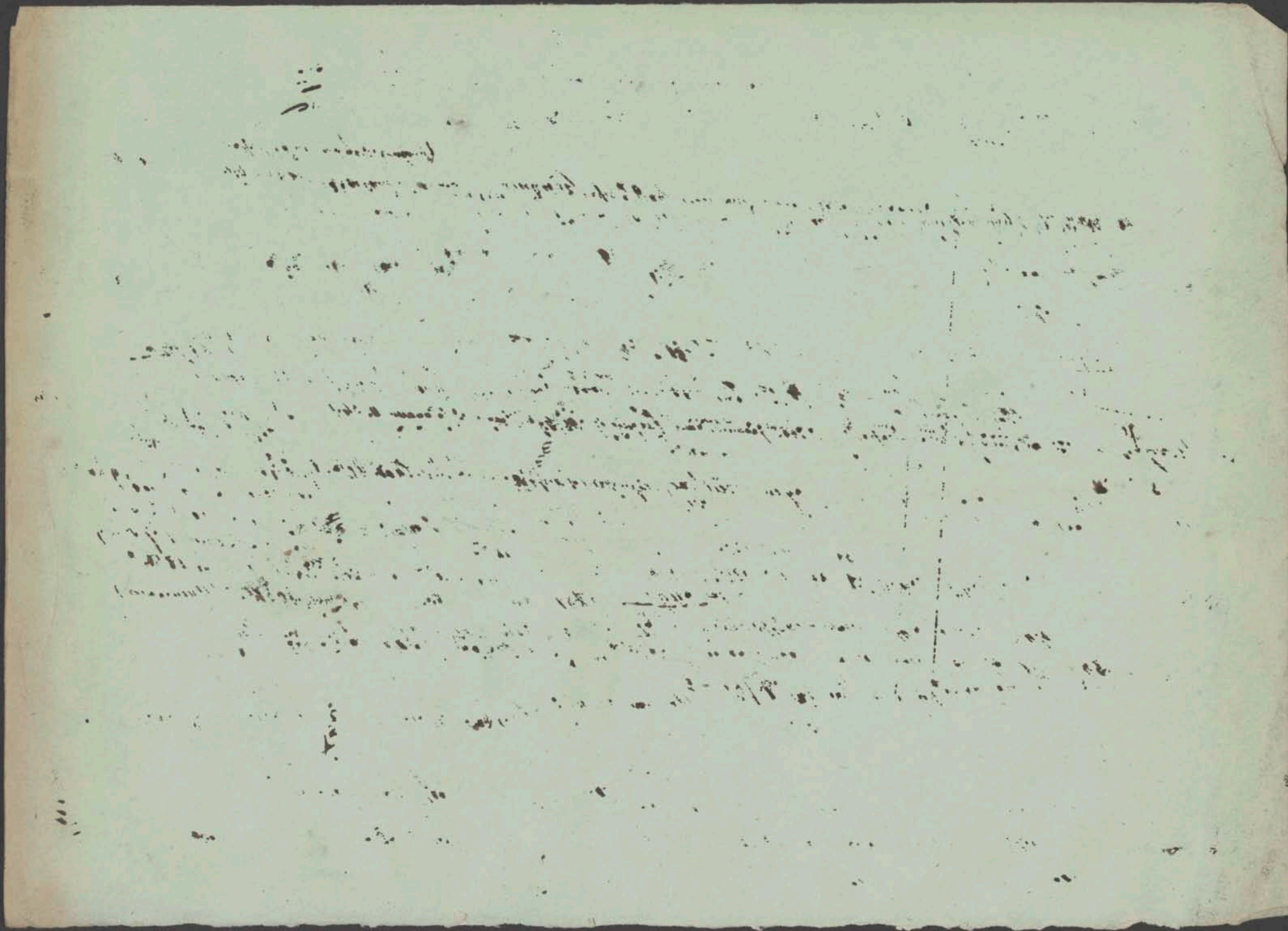
ontstaan in Frankrijk tot in 1829, zich heeft bedrogen, daar waar hij zegt, dat DELILLE reeds lid was voor de bevestiging harer werkzaamheden in 1806. Er bestaat een woordelijk afschrift van de beschrijving van dit tijdvak, zoo als het in het G. O. van Frankrijk bestond. Men vindt daarin geenszins den naam van DELILLE. Daarentegen vindt men in 1785, in de archieven der Loge *la Clemente Amitié*, den naam van den Abt DELILLE, lid van de Fransche Akademie, wonende in het *Collège Royal*. De daarvan bestaande teekenpl., welke 108 namen bevat, geeft DELILLE slechts den Leerlingsgraad. Dit stuk voert ook de namen van PASTORET, CHOFFARD, CORMENIN, LA LANDE, FRANKLIN, CUBIÈRES, CHAILHAVA, SEBASTIEN LEMERGIER, PICCINI, FRANÇOIS DE NEUPHATEAU, FONTANES, PAUL JONES, CABANIS, BOUCHER, GREUZE, LACÉPÈDE, VERNET, HOUDON, GARAT, DUPATY, LAYS, GUINGUENÉ, CANDELLE, allen het puik der kunsten en wetenschappen.

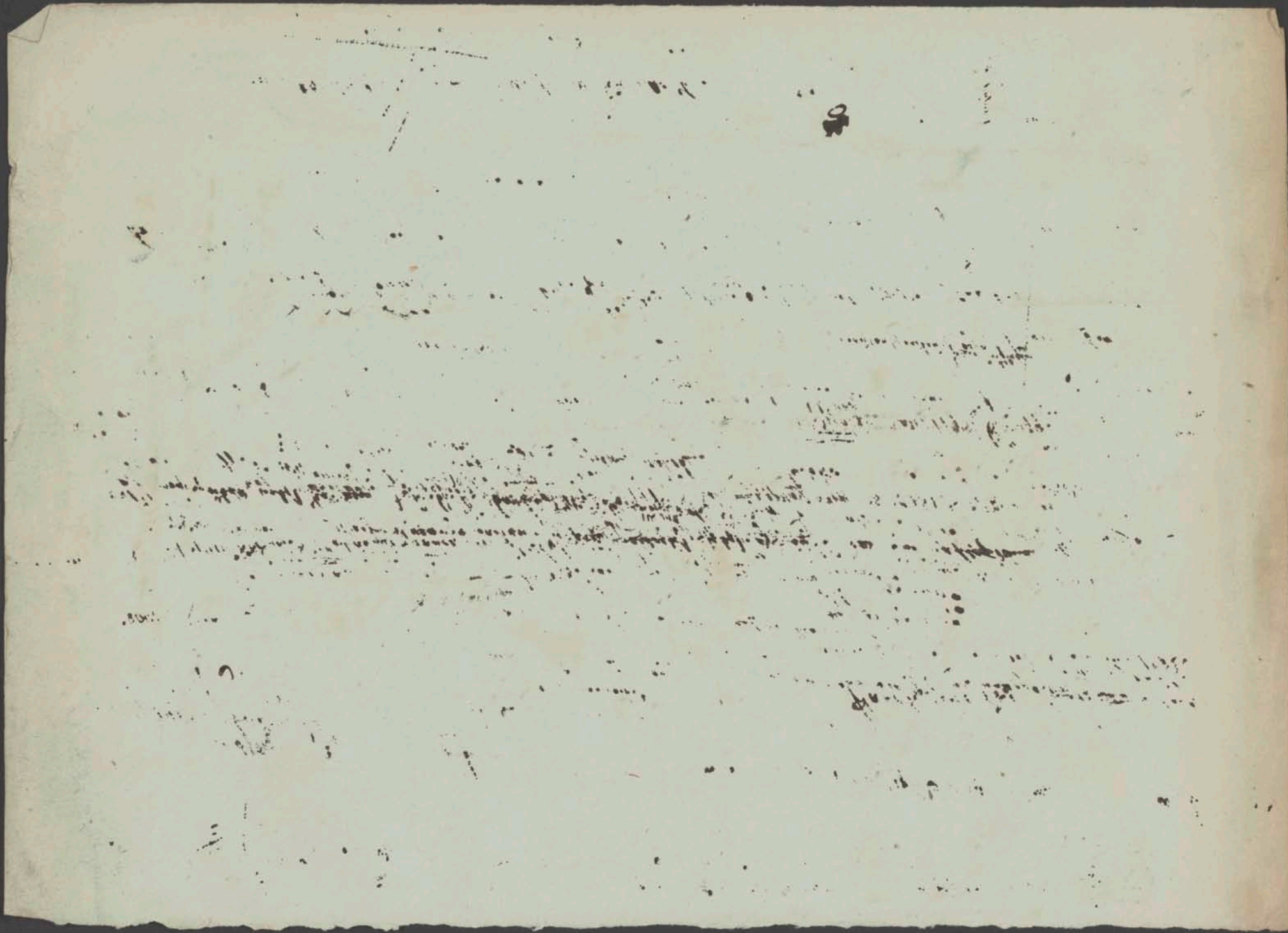
Eene bijna volslagen blindheid belette den waardigen man eindelijk, zijnen post bij het *Collège de France* verder waar te nemen, en zijne krachten toe te wijden aan de K. K., terwijl vier aanvallen van beroerte hem, den eersten Mei 1815, voor den O. B. d. H. deden verschijnen. Zijn lijk werd eenige dagen in eene der zalen van het *Collège de France* ten toon gesteld, en vervolgens op eene zeer plegtige wijze ter aarde besteld.

DELTA. De Grieksche letter D (Δ), door welke figuur aange- Delta
wezen wordt de stralende driehoek, die reeds bij de Egypte-
naren het beeld der Godheid was, en ook in de Vrijmetselarij
dezelfde beteekenis heeft. Zie DRIEHOEK.

DENEMARKEN. Het tijdstip van de vestiging der Vrijmetselarij Denemark
in Denemarken ligt in duisternis gehuld. Volgens LAURIE
zou de Groote Loge van dit Koninkrijk in 1742 te *Koppen-*
hagen zijn ingesteld, terwijl, volgens SMITH, de eerste Deens-
sche Loge niet vroeger dan 1745 in die stad zou zijn opgericht.
Dit is zeker, dat er in 1747 een Provinciale Grootmeester
voor Denemarken werd benoemd door de Groote Loge van
Engeland, onder het Grootmeesterschap van Lord BYRON. Het

is waarschijnlijk, dat, zoo er al in deze eerste tijden Maçonnieke werkplaatsen in *Denemarken* ontstonden, zij er geen langdurig bestaan hadden; want in 1754 bleef er geen spoor van dezelve over. In dit jaar rigtte de Grootte Loge van *Schotland* eene Loge te *Kopenhagen* op, onder den titel van *het Klein Getal*, en stelde ter zelfder tijd eenen Provinciaalen Grootmeester aan, die zij met de magt bekleedde, om nieuwe werkplaatsen te constitueren en ze met zijne Grootte Loge te vereenigen: op voorwaarde, van de opperheerschappij der Grootte Loge van *Schotland* te erkennen. Er werd inderdaad een Maçonniek middelpunt gevormd, dat zich later van de Moeder-Loge afscheurde en onafhankelijk verklaarde. Een Koninklijk bevelschrift, toenmaals uitgegeven, besliste, dat elke werkplaats, die niet door de Nationale Grootte Loge zou zijn erkend, beschouwd en behandeld zou worden als eene geheime Sociëit, in strijd met de wetten. Sedert dien tijd heeft de Vrijmetselarij in dit land eene onafgebrokene toelating gevonden, zelfs werd zij in 1792 bij eene Koninklijke ordonnantie officieel erkend. Tegenwoordig maakt zij er eene instelling van den staat uit, en de regerende Koning *CHRISTIAAN VIII* is haar Grootmeester.

Deputatie DEPUTATIE (Eene) is een zeker aantal van 5, 8, 7, 9 of 15 Broeders, welke door eene Loge met eenen last ergens heen gezonden wordt.

Deputatiens DEPUTATIE-LOGE is de benoeming eener afdeeling van eene Loge, die voor medeleden, welke op eene afgezonderde plaats wonen, in last van de Grootte Loge, den Logearbeid in eenen wettigen vorm kunnen houden.

(Joumatt)
Derwent-Waters DERVENT WATERS was de eerste Grootmeester der Orde van Vrijmetselaren in *Frankrijk*, die in het jaar 1723, van welk jaar de Fransche Vrijmetselarij dagteekent, met nog eenige andere Engelsche personen, uit het gevolg van den Pretendent, te *Parijs* eene Loge oprigte, welke hare constitutie van de Grootte Loge van *Engeland* had bekomen, waarop spoedig eenige andere Loges in *Frankrijk* werden opgerigt. Hij verliet *Frankrijk* in 1653, en keerde naar *Engeland* (zijn va-

is waarschijnlijk, dat, zoo er al in deze eerste tijden Maçon-
nieke werkplaatsen in *Denemarken* ontstonden, zij er geen
langdurig bestaan hadden; want in 1734 bleef er geen spoor
van dezelve over. In dit jaar rigtte de Grootte Loge van *Schot-*
land eene Loge te *Kopenhagen* op, onder den titel van
het Klein Getal, en stelde ter zelfder tijd eenen Provinciaalen
Grootmeester aan, die zij met de magt bekleedde, om nieuwe
werkplaatsen te constitueren en ze met zijne Grootte Loge te
vereenigen: op voorwaarde, van de opperheerschappij der Grootte
Loge van *Schotland* te erkennen. Er werd inderdaad een
Maçonniek middelpunt gevormd, dat zich later van de Moe-
der-Loge afscheurde en onafhankelijk verklaarde. Een Kon-
inklijk bevelschrift, toenmaals uitgegeven, besliste, dat elke
werkplaats, die niet door de Nationale Grootte Loge zou zijn
erkend, beschouwd en behandeld zou worden als eene geheime
Societeit, in strijd met de wetten. Sedert dien tijd heeft de
Vrijmetselarij in dit land eene onafgebrokene toelating gevon-
den, zelfs werd zij in 1792 bij eene Koninklijke ordonnantie
officieel erkend. Tegenwoordig maakt zij er eene instelling van
den staat uit, en de regerende Koning *CHRISTIAAN VIII* is haar
Grootmeester.

Deputatie DEPUTATIE (Eene) is een zeker aantal van 5, 5, 7, 9 of 13
Broeders, welke door eene Loge met eenen last ergens heen
gezonden wordt.

Deputations-Loge DEPUTATIE-LOGE is de benoeming eener afdeeling van eene Lo-
ge, die voor medeleden, welke op eene afgezonderde plaats wo-
nen, in last van de Grootte Loge, den Logearbeid in eenen
wettigen vorm kunnen houden.

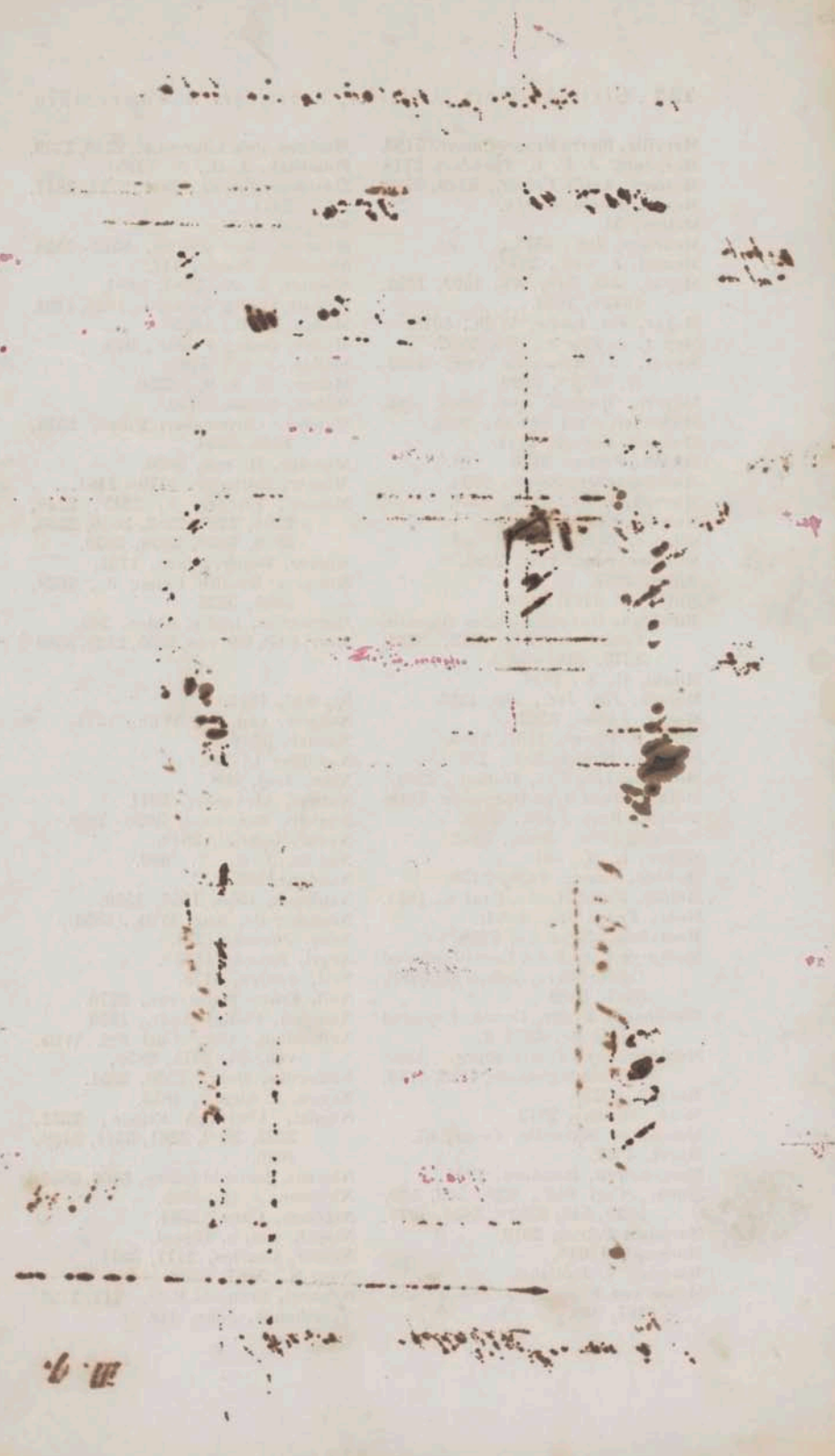
Derwentwaters DERVENT WATERS was de eerste Grootmeester der Orde van
Vrijmetselaren in *Frankrijk*, die in het jaar 1723, van welk
jaar de Fransche Vrijmetselarij dagteekent, met nog eenige an-
dere Engelsche personen, uit het gevolg van den Pretendent,
te *Parijs* eene Loge oprigte, welke hare constitutie van de
Grootte Loge van *Engeland* had bekomen, waarop spoedig
eenige andere Loges in *Frankrijk* werden opgerigt. Hij ver-
liet *Frankrijk* in 1655, en keerde naar *Engeland* (zija va-

424 Berzelijf der Vrijmetselarij, Hoberijget. n. Componisten.

- Merville, Pierre Franc. Camus, 5192. Mosheim, Joh. Laurent v., 2249, 2739.
Merzdorf, J. F. L. Theodor, 2718. Mossbach, J. H., N. 1705 b.
Mesmer, Anton Friedr., 3719, 3720. Mossdorf, Friedr., 2031, 2727, 2847,
Messin, Metro, 2201 b. 2971.
Metton, 54. Mongeot, 5117.
Meursius, Joh., 3175. Mounier, Jean Joseph, 3523-3526.
Meusel, J. Geo., 2978. Moussard, Pierre, 747.
Meyer, 395, 518, 906, 1309, 1333, 1643 b, 1654. Moutet, E. N., 2083, 2084.
Meyer, Fri. Ludw. Wilh., 4078. Mozart, Wlfg. Amadeus, 1625, 1792.
Meyer, J. Friedr., 636, 2002. Mudge, C., 1685.
Meyer, J. Friedrich von, 2432, Müller, Georg Friedr., 949.
N. 3879 b, 3920. Müller, J. M., 578.
Meyern, Hauptm. von, 3964, 3965. Müller, M. A. Z., 3256.
Michaeler, Carl Joseph, 3844. Müller, Niclas, 3150.
Michaud, Joseph, 2171. Mündas, Christophori Filius, 2525,
Michel, Franc., 2170. 2526, 2554.
Michelspacher, Steph., 2624. Munster, H. van, 3056.
Miersch, C. G., 1128, 4037. Münster, Balthasar, 2779-2781.
Miesville, N., 1233. Münster, Friedr., 5, 2245, 2246,
Milanes, 2319. 2253, 2256, 2282, 2336, 2366,
Millaud, Mar. Xav., 2283. 3838, 3850, 3858, 3859.
Milla, 4817. Münster, Gottfr. Franz, 1731.
Milly, 4481, 4803. Muraire, Honoré Comte de, 4629,
Mirabeau, Honoré Gabriel Riquetti, 5305, 5323.
Comte de, 511, 512, 2324, 2675, 3361-3364. Muratorius, Ludw. Anton, 261.
Murr, Chri. Gh. von, 2255, 2425, 3309.
Mizki, G. A., 1814. N., 840, 1011.
Münch, Joh. Jac., 569, 1595. Nahmer, von, Wilh., 1477.
Moens, l'Abbé, 3583. Naintré, 5040.
Mons, J. Pierre, 2101, 2105. Napoléon I., 771.
Mougel, Daniel, 2535, 2565. Nash, Joel, 668.
Moullawer, Dan. Gotthilf, 2244. Natalis, Alexander, 2211.
Mollet, Jean Bapt. Pocquelin, 4040. Naubert, Benedicte, 3956-3958.
Mollet, Franc. Jos., 3928. Naudé, Gabriel, 2640.
Mollberg, Chr. Gram., 3942. Naudet, J. G., N. 4600.
Möller, L. G., 3010. Naudet, 1503.
Molther, Georg, 2458, 2459. Naumann, 1556, 1557, 1559.
Moltke, Friedr. Ludw. Graf v., 1023. Neander, Jo. Aug. Wilh., 3853.
Moné, Franz Jos., 3864. Neeb, Johann, 1224.
Montalban, Perez de, 2258. Negri, Bened., 1827 b.
Montjoye, Care. Felix Louis Ventre de, Neil, Adolph, 3178.
Latourduvre, Gallart de, 3486, 3487, 3488. Neil, Franz Maria von, 2279.
Montlosier, Franc. Domin. Reynaud, Nemnich, Philipp Andr., 1959.
Comte de, 3554 ff. Nettelblatt, Chri. Carl Fri. Wilh.
Montmorency-Luxembourg, Anne von, 53, 2075, 2859.
Charles Sigism. de, 4126, 4138. Neuhausius, Henr., 2550, 2551.
Morand, 4323. Neveu, J. August, 4873.
More, Thomas, 2972. Nicolai, Christoph Friedr., 2232,
Moreau de Marseille, César, 67. 2233, 2689, 3261, 3311, 3428,
Morel, 4037. 4076.
Morgensfern, Reinhard, 2934. Niebuhr, Barthold Georg, 3606, 3607.
Moritz, Carl Phil., 428, 536, 539. Niemann, J. H., 1309.
542 b, 543, 3352 b, 3839, 4075. Nigrinus, Chro., 2564.
Mörmsius, Petrus, 2619. Nippel, von, s. Hippel.
Mörschel, 1764 b. Nodier, Charles, 2177, 3611.
Mortzini, V. Pallafini. Noë, N., 5067, 5068.
Moser von Filseck, J. Jacob, 406, 407, 409. Nogaret, François Félix, 712, 2132.
Noorthouck, John, 148.

- Merville, Pierre Franc. Camus, 5192.
 Merzdorf, J. F. L. Theodor, 2718.
 Mesmer, Anton Friedr., 3719, 3720.
 Messia, Pietro, 2201 b.
 Metton, 54.
 Meursius, Joh., 3775.
 Meusel, J. Geo., 2978.
 Meyer, 395, 518, 906, 1309, 1333, 1643 b, 1654.
 Meyer, Fri. Ludw. Wilh., 4078.
 Meyer, J. Friedr., 636, 2002.
 Meyer, J. Friedrich von, 2432, N. 3879 b, 3920.
 Meyern, Hauptm. von, 3961, 3965.
 Michaeler, Carl Joseph, 3844.
 Michaud, Joseph, 2171.
 Michel, Franc., 2170.
 Michelspacher, Steph., 2624.
 Miersch, C. G., 1128, 4037.
 Miéville, N., 123.
 Milanés, 2319.
 Millauer, Mar. Xav., 2283.
 Millin, 4817.
 Milly, de, 4481, 4803.
 Mirabeau, Honoré Gabriel Riquetti, Comte de, 511, 512, 2324, 2675, 3361-3364.
 Mitzki, G. A., 1814.
 Moich, Joh. Jac., 560, 1595.
 Moëns, l'Abbé, 3583.
 Moë, J. Pierre, 2101, 2105.
 Moëling, Daniel, 2535, 2565.
 Moënwayer, Dan. Gotthilf, 2244.
 Molière, Jean Bapt. Poquelin, 4040.
 Molitor, Franc. Jos., 3928.
 Mollberg, Chr. Gram., 3942.
 Möller, L. G., 3010.
 Moltzer, Georg, 2458, 2459.
 Moltke, Friedr. Ludw. Graf v., 1023.
 Moné, Franz Jos., 3864.
 Montalban, Perez de, 2258.
 Montjoye, Chro. Felix Louis Ventre de Latourdevre, Gallart de, 3486, 3487, 3488.
 Montlosier, Franc. Domin. Reynaud Comte de, 3554 ff.
 Montmorency-Luxembourg, Anne Charles Sigism. de, 4126, 4138.
 Morand, 4325.
 More, Thomas, 2972.
 Moreau de Marseille, César, 67.
 Morel, 4037.
 Morgenstern, Reinhard, 2934.
 Moritz, Carl Phil., 428, 536, 539, 542 b, 543, 3352 b, 3839, 4075.
 Mormius, Petrus, 2619.
 Mörchel, 1764 b.
 Mortzini, v. Paillani.
 Moser von Filseck, J. Jacob, 406, 407, 409.
 Mosheim, Joh. Laurent v., 2249, 2739.
 Mossbach, J. H., N. 1705 b.
 Mossdorf, Friedr., 2031, 2727, 2847, 2971.
 Mougéot, 5117.
 Mounier, Jean Joseph, 3523-3526.
 Moussard, Pierre, 747.
 Mouttet, E. N., 2083, 2084.
 Mozart, Wlfg. Amadeus, 1625, 1792.
 Mudge, C., 1685.
 Müller, Georg Friedr., 949.
 Müller, J. M., 578.
 Müller, M. A. Z., 3256.
 Müller, Niclas, 3750.
 Mundus, Christophori Filius, 2525, 2526, 2554.
 Munster, H. van, 3056.
 Münster, Balthasar, 2779-2781.
 Münster, Friedr., 5, 2245, 2246, 2253, 2256, 2282, 2336, 2366, 3838, 3850, 3858, 3859.
 Münster, Gottfr. Franz, 1731.
 Muraire, Honoré Comte de, 4629, 5305, 5323.
 Muratorius, Ludw. Anton, 261.
 Murr, Chri. Gli. von, 2255, 2425, 3309.
 N., 840, 1011.
 Nahmer, von der, Wilh., 1477.
 Naintré, 5040.
 Napoléon I., 771.
 Nash, Joel, 668.
 Natalis, Alexander, 2211.
 Naubert, Benedicte, 3956-3958.
 Naudé, Gabriel, 2640.
 Naudet, J. G., N. 4600.
 Naudot, 1503.
 Naumann, 1556, 1557, 1559.
 Neander, Jo. Aug. Wilh., 3853.
 Neeb, Johann, 1224.
 Negri, Bened., 1827 b.
 Neil, Adolph, 3178.
 Nell, Franz Maria von, 2279.
 Nennich, Philipp Andr., 1959.
 Nettelblatt, Chri. Carl Fri. Wilh. von, 53, 2075, 2859.
 Neuhausius, Henr., 2550, 2551.
 Neveu, J. August, 4875.
 Nicolai, Christoph Friedr., 2232, 2233, 2689, 3261, 3311, 3428, 4076.
 Niebuhr, Barthold Georg, 3606, 3607.
 Niemann, J. H., 1309.
 Nigrinus, Chro., 2564.
 Nippel, von, s. Hippel.
 Nodier, Charles, 2177, 3611.
 Noë, N., 5067, 5068.
 Nogaret, François Félix, 712, 2132.
 Noorthouck, John, 148.

10000

M. G.

DES. DIP. 161

derland) terug. Lord HARNWESTER werd in 1736, na hem, uitverkoren Grootmeester, wordende de laatste jare 1758, door den Hertog van *Antin* opgevolgd.

Lord DERVENT WATERS werd te *London*, den 19den December 1746, onthoofd, wegens zijne gehechtheid aan den Pretendent.

DESAGULIERS was geneesheer, en hoewel Franschman van geboorte, werd hij in 1719 verkoren tot Grootmeester der Grooten Loge van *Engeland*, welke post hij tot in 1720 bekleedde, toen hij door den Br.: PAYNE werd opgevolgd. *Desaguliers*

DIAKEN (Een) is de bewaarder van de Orde in de Schotsche graden. *Diaken*

DIENENDE BROEDERS zijn bezoldigde dienstboden van de Loges, die evenwel door hunne aanneming dezelfde regten als de andere Broeders hebben. In eenige hoogere graden worden in het geheel geene dienende Broeders toegelaten, en vervullen de medeleden zelven alle diensten. Dit besluit werd in den jare 1721 vastgesteld, dewijl er geene Profanen tegenwoordig mogten zijn. *Dienende*

DIEPTE (MAÇONNIEKE) eener Loge gaat van de oppervlakte der aarde tot haar middelpunt. *Diepte*

DIEU LE VEUT of *Dieu le volt* (God wil het). De oude krijgsleus der kruisvaarders, welke ook in de meeste der hoogere tempelgraden aangenomen is geworden. *Dieu le volt*

DIGNITARISSEN worden in de Fransche Loges alleen de vijf eerste Officieren genoemd, namelijk: de achtbare Meester, de eerste en tweede Opzieners, de Redenaar en de Secretaris. In de Grooten Loges heeten zij Groot-Dignitarissen. *Dignitarissen*

DIPLOMA. Certificaat. Een stuk door eene Loge of een Kapittel bezegeld, waardoor bevestigd wordt, dat deszelfs bezitter op eene wettige wijze in de Broederschap is aangenomen in den opgegeven graad. Voormaals was alleen het geven van het woord toereikend, om als Vrijmetselaar erkend te worden en de vergaderingen te mogen bijwonen. Op den 24sten Julij 1733 besloot de Grooten Loge van *Engeland* (van de nieuwere Vrijmetselaren) tot de invoering van het Diploma, en in 1768 volgde de Grooten Loge van *Schotland* dit voorbeeld. *Diplom*

DIPLOMA VAN HET GR.: O.: Dit Diploma in *Frankrijk*

Hebben op Kapiteel en Meester

onderscheiden van dat eener gewone L., is gelijk aan dat der Loge; maar de vorm is minder veranderlijk. Hetzelve geeft, als dat van het vorige Art., de Broederen vrijheid, om zonder eenigen hinder ergens te visiteren, ja zelfs verschaft het hem den toegang tot alle werkplaatsen van vreemde Groot-Oostens.

(Sicilian)
(Sicilian)
(Sicilian)

Zwoeth DOEL. Zie STREKKING.

Dolk DOLK (Een) is het wapen en het kleinood der Uitverkorenen en der Kadosch-Ridders.

Don gratuit DON GRATUIT of SUPPORT. Onder dezen naam is elke Loge verplicht, aan het Groot Oosten eene zekere som af te staan, ter bestrijding der kosten.

DOORGANG. Ordewoord, om al de deelen of plaatsen aan te wijzen, die naar den Tempel geleiden.

Erstewichte DOORLUCHTIG. De 15e. graad van het Mitzraimitisch systema.

Former Stanhope
Chesterfield FORMER STANHOPE, (PHILIPPUS) Graaf van *Chesterfield*, geboren 1694, overleden 1775, beroemd als staatsman, als redenaar, en vooral ook door zijne uitmuntende brieven aan zijnen zoon, was Engelsch gezant in de *Nederlanden*, en bekleedde als zoodanig in 1751 het voorzitterschap in de Loge, in welke FRANS I, Groot-Hertog van *Toskane*, als Vrijmetselaar werd ingewijd.

Dorson DORSON is de naam van eenen der negen Meesters, welke SALOMO afzond, om het lijk van den uitverkoren Meester HIRAM te zoeken.

Dresden DRESDEN zag binnen hare muren in 1758, door de zorgen van den Maarschalk RUTOWSKI en den Baron d'ECOMBES, Raadsheer der Fransche legatie bij het Berlijner Hof, eene Loge verrijzen, onder den naam van de *drie witte Adelaars*. Deze schonk in hetzelfde jaar het aanzijn aan de Loge *der drie Zwaarden*, en later aan nog eene derde Loge, *de drie Zwanen* geheeten. Deze werkplaatsen, vormden in 1741 eene Grootte Loge van *Saksen*, tot welker Grootmeester Graaf RUTOWSKI werd verkoren. De Loge *Minerva bij de drie Palmboomen*, in 1741 te *Leipzig* gevestigd, schaarde zich weldra onder de banieren der Grootte Loge van *Saksen*. Het eerste proces-verbaal van deze Loge, hetwelk bewaard is gebleven, is in de Fransche taal opgesteld.

Sedert de invoering der Vrijmetselarij in het tegenwoordig koninkrijk *Saksen*, was te *Dresden* ten minste eene Loge onafgebroken werkzaam, en de Broederschap aldaar heeft onder anderen, in 1772, eene armenschool opgericht, welke een jaar later zeer is uitgebreid, en, namens de L.: *de drie Zwaarden*, bestuurd wordt door VV.: MM.:, welke veel zorg aan die stichting ten koste leggen. Het instituut voor blinden aldaar, wordt door de tweede Loge (*de gouden Appel*), met aanzienlijke sommen ondersteund, en de jongste Loge, *Astrea bij de groenende ruitplant*, heeft eene zondagschool voor ambachtsleerlingen opgericht, in welke zelfs eenige leden der Loge gedeeltelijk in persoon onderwijs geven.

De Groote Lands-Loge van *Saksen*, in 1812 opgericht, heeft haren zetel in *Dresden*, en telt tien Loges onder haar beheer. **DRIE.** Dit getal werd reeds in de vroegste oudheid als heilig beschouwd. Bij de Egyptenaren (zie dat Art.) werden de *evene* getallen als ongelukkig, maar daarentegen de *onevene*, en vooral de *drie*, als gelukkig aangezien; dit laatste getal, omdat, gelijk PLUTARCHUS zegt, dit het eerste onevene en desniettemin volkomene getal is, en de verhevenste werkingen der goddelijke Almagt uit drie bestaan, te weten: de *geest*, de *stof* en het uit beide zamengestelde *heelal*. Daarom vergelijken de Egyptenaars het Heelal bij eenen driehoek.

In de Vrijmetselarij is dit getal evenzeer het hoogst vereerde en meest gebezigde getal. Alles geschiedt door *drie*, alles wordt drievoudig voorgesteld. Er zijn *drie* voorname Officieren. De Leerl.: moet zich gedurende *drie* jaren vormen, om bevorderd te kunnen worden; hetzelfde getal komt bij hunnen symbolischen ouderdom in aanmerking. De *Johannes-V.: M.:* bestaat uit *drie* graden. De L.: wordt verlicht door *drie* groote en *drie* kleine lichten; *drie* slagen openen en sluiten haar; zij rust op *drie* hoofdzuilen. Door *drie* schreden betreedt de V.: M.: het heiligdom; enz. De Pythagoreërs leerden, dat *een* geen getal was, maar dat het *evene* en *onevene* de grondbestanddeelen (*elementen*) van alle getallen zijn. Zij namen aan, dat het *evene* onvolkomen en onvolmaakt was,

terwijl het *onevene* integendeel volkomen en volmaakt was; want, zeiden zij, het *onevene* brengt met het *evene*, *oneven*, en met *oneven*, *even* voort, terwijl op den anderen kant *even* met *even*, nooit *oneven* geeft; bovendien heeft alleen het *onevene* tevens een *begin*, een *midden* en een *einde*, welke eigenschappen zijn, van wat volmaakt geheeten wordt. Eindelijk is *drie* het eindgetal der eerste reeks, want om de verhouding tusschen de verschillende getallen eener reeks te weten, heeft men ten minste *drie* getallen noodig; zoodat *drie* (*oulings dry*) zoo veel is, als *d'ry* of *de ry* (of *reeks*) bij uitnemendheid. Het getal *drie* herinnert aan het oude gezegde: *drie* vormen een kollegie; *drie* is scheepsregt.

Drie is het aantal der afmetingen, *lengte*, *breedte* en *dikte*. In het Heelal bestaan *ruimte*, *stof* en *beweging*. De tijd wordt in *drie* deelen verdeeld, de *verledene*, de *tegenwoordige* en de *toekomende* tijd. De mensch heeft *drie* voorname geestkrachten, het *geheugen*, het *begrip* en den *wil*. Onder de kleuren zijn er *drie* oorspronkelijke, namelijk *geel*, *rood* en *blauw*. Er zijn *drie* natuurrijken, het rijk der *dieren*, *planten* en *delfstoffen*. De kolom, van welke er bij de Grieken slechts *drie* orden, de *Dorische*, *Jonische* en *Corinthische*, bestonden, wordt in *drie* deelen verdeeld, en is zamengesteld uit de *basis*, de *schacht* en het *kapiteel*. In den tijd heeft men het *begin*, *midden* en *einde*; *morgen*, *middag* en *avond*, *opgang*, *culminatie-punt* en *ondergang*. In de ruimte, *boven*, *midden* en *beneden*; *regts*, *midden* en *links*. Bij de ontwikkeling der denkbeelden, de *thesis*, (stelling), *antithesis*, (tegenstelling) en *synthesis* (zamenstelling), enz.

Geen wonder dan ook, dat een zoo algemeen vereerd getal bij de meeste volken, ook in het godsdienstige, eene gewigtige rol speelde. Bij de Grieken sprak de mythenleer, dat het opperbestuur der wereld onder *drie* koningen stond, als: *JUPITER*, de vorst des hemels, *NEPTUNUS*, god der zee, en *PLUTO*, heerscher der hel; er waren *drie* razernijen, *ALECTO*, *MEGERA* en *TISIPHONE*; *drie* helregters: *MINOS*, *EACUS* en *HRADAMANTUS*; *drie*

schikgodinnen: CLOTHE, LACHESIS en ATROPOS; drie bevalligheden: AGLAJA, THALIA en EUPHROSINE, en driemaal drie zanggodinnen. Bij de Indiërs had men BRAMAH, VISNOE en SIVA. Bij de Parsen ZERUANÉ AHERÉNÉ, ORMUZD en MITHRA. Bij de Scandinaviërs en Batavieren ODIN, FREJA en THOR. Bij de Egyptenaars OSIRIS, ISIS en HORUS. Bij de Kureten OURANOS, RHEA en JASION, enz.

DRIE EN TWINTIG is een getal, dat in zekere hooger graden van veel beteekenis is.

DRIEHOEK. Deze is eene meetkundig figuur, in hetzelfde vlak gelegen, en door drie ligte lijnen omvat, die elkander aan de uiteinden ontmoeten, en op die wijze drie hoeken vormen. De *gelijkzijdige* driehoek staat in de V. M. in bijzondere achtig. Reeds in de Egyptische mysteriën was die het zinnebeeld der Godheid (volgens PLUTARCHUS was de gelijkzijdige driehoek het zinnebeeld der Godheid, de *gelijkbeenige* dat van een genius, en de *ongelijkzijdige* dat des menschen), en werd door de vereeniging van den *water-* en den *vuur-*driehoek de zespuntige ster gevormd, die de goddelijke kracht in de natuur voorstelde. De vuur-driehoek, die met den tophoek naar boven stond, was den Hebreënen als beeld der Godheid dierbaar, en is in dien zin ook bij de Christenen overgebleven. Nog in de latere scheikunde beteekent een gelijkzijdige, met den top naar boven staande driehoek het *vuur*, en een dergelijke, doch met de punt naar beneden gekeerde driehoek, het *water*. Volgens de begrippen, welke zich de Egyptenaars van het ontstaan der wereld uit den chaos of bajert vormden, hielden zij water en vuur voor de krachtigste middelen voor dit ontstaan. PLUTARCHUS, die de geschiedenis van osiris, isis en horus als eene allegorische schildering van de werkingen der natuur beschouwt, bevestigt dit door de verzekering, dat de vochtigheid der natuur, of het water, het grondbeginsel der stoffelijke voorwerpen, en een bestanddeel der aarde en der lucht zij. Volgens hem is het vuur daarentegen, als eene drooge grondstof, aan het water tegenovergesteld, verwant met de zon, maar niet hetzelfde als deze, en, even als de Egyptenaren een goed en een slecht grondbeginsel aannamen, zoo is ook het

water, dat alles bevochtigt, en onmisbaar is voor het worden en ontwikkelen der voorwerpen, als het ware een uitvloeisel van den weldadigen OSIRIS; het vuur daarentegen, dat alles vernielt, eene eigenschap van TYPHON.

Reeds in het Egyptisch hieroglyphenschrift bezigde men den driehoek, het vierkant, de ruit, den cirkel, de ellips en het ovaal als meetkundige grondvormen, in verschillende betrekkingen en in eene beteekenis, welke met het Maçonnicke verwant is.

Volgens PLETARCHUS beduidde de driehoek de natuur van het Heelal. De eene zijde deszelfs beteekende het *mannelijke*, de andere het *vrouwelijke* wezen, en de grondlijn het *voortbrengsel*. Volgens PALIN (in zijne *lettres sur les Hieroglyphes*, Dresde 1802) beteekenen in dat schrift, twee naast elkander staande winkelhaken, *zon* en *maan*. Het vierkant verbeeldde het lichamelijke Heelal en de opvolging der gebeurtenissen, welker beeld de rechte lijn is; de oneindige strekking van den vierhoek werd aangetoond door de elkander doorkruisende diagonalen, wier uiteinden naar de vier hemelstreken gericht waren.

PYTHAGORAS bediende zich zoowel van den driehoek als van het vierkant, een zijner gewigtigste teekens, om stellingen, ten opzichte zijner godsdienstleer, der natuurleer en zedekunde te verzinneijken. In zijne leer werden driehoek en vierkant met elkander verbonden en in onderlinge betrekking gebragt, zoo als dit ook in de *Vrijm.* geschiedt.

Gelijk het oude *Vrijmetselaarsverhoor* en de Yorksche Constitutie (zie dat Art.) ons bij uitnemendheid naar PYTHAGORAS verwijzen, zoo vinden wij ook in *oude Ritualen* sporen van Pythagoreesche leerstellingen, b. v. het zoogenaamde *Triangel*, de figuur Y. Naar men zegt, verbond PYTHAGORAS met de letter Y de zedekundige beteekenis, dat die het leven van den mensch aantoonde, die in het begin, in zijne onschuldige kindschheid, een' effen en regten weg voor zich had, doch die, zoodra hij den ouderdom der ontwikkeling was genaderd, den kruisweg van deugd en ondeugd voor zich zag liggen, en dat hij alsdan moest overwegen en besluiten, welken van de twee hij zoude

Kiezen, nademaal zij tot geheel verschillende einden voerden. Uit dien hoofde is de Y de Pythagoreesche letter genoemd geworden. Volgens anderen duidt die letter op de *Trias* (het geheiligde drietal), welke den Pythagoreërs heilig was. PYTHAGORAS schijnt overigens de grondstelling te hebben gehad, om te zorgen, dat zijne leerlingen, bij de meest gewone, schijnbaar onverschilligste zaken, zich de verhevenste waarheden zouden herinneren, en in dien zin is ook het geheele oud-Engelsche Rituaal daargesteld, en *alzo geheel in den geest van* PYTHAGORAS.

De Pythagoreesche *Pentalpha* (*Pentalf*, eene uitdrukking, welke nog in de wapenkunde voorkomt) is eene figuur, die vijf door elkander geslingerde, en met een' enkelen trek gevormde A of Alpha vertoont, en daarom *Pentalpha* (vijf-A) heet. Het is eene regelmatige stervormige figuur, welker punten hoeken van 56 graden vormen. PYTHAGORAS heeft de *Pentalpha*, vermoedelijk wegens het regelmatige terugkeeren tot zich zelve, om het getal der punten, en vooral uithoofde der *drie door elkander geslingerde driehoeken*, als een zinnebeeld van gezondheid *Hygiea* gebezigd, uit welker hoofde het ook *het gezondheidsteeken van* PYTHAGORAS genoemd wordt. Welligt was die ook bij de Druiden bekend. Het is een teeken van overvloed, waarom het in *Duitschland* soms als uithangbord van herbergen en logementen wordt gebruikt. Overigens bestaan er onderscheidene soorten van *Polyalpha* (veel-A), of veelhoekige, regelmatige, stervormige figuren, b. v. twee stervormige zevenhoeken (*Heptalpha*), van welke eene scherphoekig en de andere stomphoekig is; voorts een stervormige achthoek (*Octalpha*), die in de hoogere graden van eenige Maçonnicke stelsels voorkomt.

De Esseërs (zie dat Art.) hadden in hunne vergaderingen het zoogenaamde *DAVIDS-schild* of *SALOMONS-zegel* geplaatst, zijnde hetzelfde als het Pythagoreesche zinnebeeld der schepping, en bestaande uit twee in elkander geslingerde gelijkzijdige driehoeken, door zonnestralen omgeven; bevattende dienvolgens de mystieke en latere chemische teekens voor de zoogenaamde hoofdstoffen, zijnde het vuur, het water, de lucht en de aarde, uit welke de Schep-

nieuwen stand verknocht. Zij hadden twee voornamen zetels, namelijk: in *Gallië*, in het bosch van *Dreux*, en in het tegenwoordige *Engeland*, op het eiland *Man*. Bij hunne inwijdings-ceremoniën maakten zij gebruik van een driehoekig altaar, van een geheimzinnig koffertje en van het zwaard van *BELINUS*, hun zonnegod.

Deze mysteriën gingen te niet bij de overheersching van *Brittanje* en *Gallië*, door de Romeinen, hoewel men er nog langen tijd naderhand sporen van vindt. Derzelver hoofdzetel werd echter toen verplaatst naar *Scandinavië*. (zie dat Art.)

Druïden beteekende in de Celtische taal *wijze mannen*, die, even als bij de Perzische Magiërs, te gelijk wijsgeeren en Priesters waren. Hunne godsdienstige stellingen waren: *één God*, geen tempel, geene beelden, een altaar van zoden, of van steen en offers van de voortbrengselen der kudden, of van het veld, met een rein hart en onbevleete handen gebragt; en deze godsdienstige stellingen hielden aan, tot hunne godsdienst met die van andere volken werd vermengd. Zij hadden drie voornamen leerstellingen: *vereer de Godheid; onthoud u van het kwade; wees onverschrokken en dapper*. De eerste was de stelregel hunner godsdienst; de beide andere strekten ter dienste van een ieder in de burgerlijke maatschappij en voor den krijgsman. De plaatsen voor hunne godsdienstvereering waren gevormd als een', hetzij grooteren, hetzij kleineren kring van groote, steenen, op afstanden geplaatste zuilen zonder dak, van welke er in *Engeland* merkwaardige overblijfsels bestaan. De Druïden namen alleen zulke mannen in hunne mysteriën of Orde op, welke geest toonden te bezitten, en die hunne geschiktheid daartoe hadden gestaafd door eene reeks van goede en groote daden. Waren zij eens ingewijd, dan bragten zij ook een goed gedeelte van hunnen levenstijd, met wetenschappelijke oefeningen door. Hunne bijeenwoning in maatschappijen of kollegiën oefende een' zeer voordeeligen invloed op hunne kundigheden en wederkeurig onderwijs. Van de kundigheden, welke zij onder anderen van de werktuigkunde bezaten, getui-

gen hunne groote loodregte en waterpasse steenen, en vooral de gebouwen, of liever ruïnen van *Stonehenge*, in de vlakte van *Salisbury*. Overigens beschouwden zij de menschen toen als nog niet rijp genoeg, om de wetten alleen in het belang van deze op te volgen, en kregen hieruit aanleiding voor hunne grondstelling, uit alles een geheim te maken, en hunne ontdekkingen in een' digten sluijer te wikkelen. Zoowel hierdoor, als door hun achtingswaardig gedrag en wezealijke verdiensten ten opzichte hunner medemenschen, verwierven zij zich een' zoodanig uitgebreiden invloed, en behielden dien gedurende een zoo langen tijd in *Gallië* en *Brittannië*.

(M. d. ruïnen van Stonehenge)
(Zie Duinkerken)

DRUZEN. Eene sekte onder de Turken. Hunne geheime vergaderingen worden des nachts gehouden. Ofschoon zij voor het uiterlijke de plegtigheden der verschillende godsdiensten uitoefenen, volgen zij in hunne bijeenkomsten bijzondere leerstellingen. Hunne bijeenkomsten worden tegen het overvallen door oningewijden, beschermd door uitgezette wachters, die elken zoodanigen indringer dadelijk dooden. Zij hebben onderscheiden graden, die elk op eene andere plaats bijeen komen en verschillende herkenningswoorden hebben.

DUBLIN. Zie IERLAND.

DUCHENTEAU (TOUZAY), een beroemd mysticus en theosooph te *Parijs*, omstreeks het midden der achttiende eeuw. Hij gaf eene mystieke kaart van de zoogenaamde verborgen wetenschappen in het licht; zij bestond uit vier bladen, voerde ten titel: *Carte philosophique et mathématique*, en bevatte, behalve zijne eigene combinatiën, ook de beide kaarten van TYCHO DE BRAHE en SABATIER. Hij stierf in 1786, aan de gevolgen van de proeve, welke hij aan zich-zelf had genomen met de door CAGLIOSTRO voorgeschreven handelwijze, om tot de wedergeboorte des ligchaams te geraken.

DuchentEAU

(Londen)

DUINKERKEN. De eerste Loge, welker vestiging in *Frankrijk* historisch bewezen is, is die, welke de Grootte Loge van *Londen*, ten jare 1721, te *Duinkerken* instelde onder den titel van *l'Amitié et la Fraternité*. Op de lijsten van het Groot-

Oosten van *Frankrijk* komt deze Loge voor als geconstitueerd in 1736; dit is echter de tijd harer reconstitutie, door de Groote Loge van *Frankrijk*.

DUISTERE KAMER. Zie KAMER.

Duistere Kammer

DUISTERNIS noemt men den staat, waarin de Profanen zich bevinden.

Duist. Haven

DUITSCHHE HEEREN of DUITSCHHE RIDDERS. Zie HEEREN.

DUITSCHLAND. Volgens PRESTON zou de oudste Vrijmetselaars-

Duitsland

Loge in *Duitschland* gesticht zijn te *Hamburg*, in 1755, door eenige Engelsche afgevaardigden. Hij voegt er echter bij, dat er reeds in 1750 een Grootmeester-Provinciaal voor *Neder-Saksen* bestond, alhoewel dit land nog geene Loges telde. Hoe dit zij, deze eerste werkplaats bestond slechts weinige jaren, zij smolt in 1740 ineen met de Loge *Absalom*, welke in dezelfde stad door de Groote Loge van *Engeland* was gesticht. Eenige leden der Loge *Absalom*, die zeer talrijk was geworden, zonderden zich in 1745 van haar af, en rigtten naast haar eene nieuwe werkplaats op, onder den naam van *St. George*. De Graaf van SCHMETTAU had, in 1741, te *Hamburg* de Loge *Judica* gevestigd. Later beijverden zich de stedelijke regeringen in *Duitschland*, om de Maçonnieke vergaderingen te verbieden en te onthinden, en daar hare eerste pogingen niet den gewenschte uitslag hadden, namen zij eindelijk hare toevlugt tot de allerstrengste maatregelen. Zoo lieten de Regenten van *Dantzic*, onder anderen, op den 5den October 1743 een besluit afkondigen, waarbij aan ieder burger, herbergier of tapper, hoegenaamd, verboden werd, voortaan, op wat wijze ook, de vergaderingen der Vrijmetselaars toe te staan, of hen eene Loge te laten oprigten, op straffe van gevangenschap; tevens werd ieder ingezet en gelast, de Reg. Meesters, Officieren en bedienden der Loges, de vergaderplaatsen, de bergplaatsen der archieven, kisten, Maçonnieke meubelen en gereedschappen aan te brengen; terwijl den aanbrenghers geheimhouding werd beloofd. Na aldus de aanvallen der burgerlijke magt te hebben uitgestaan, zag de Vrijmetselarij zich ten doel aan de vervolgingen der geestelijken. Deze

vervolgingen later gematigder wordende, hielden eindelijk geheel op; doch nu ontstonden er beroeringen van eenen geheel anderen aard. Terwijl de verdeeldheden den vrede der Vrijmetselarij in *Frankrijk* stoorden, genoot de Broederschap ook in de *Duitsche* staten geene betere rust. De vestiging van de Kapittels van *Rozenkruis*, van die der *Strikte Observantie*, en van al de stelsels, die in deze landen op het Maçonniek tooneel verschenen, was de bron van duizenderlei beroeringen. De aanmatiging der Grootte Loge van het rituaal van *ZINNENDORF* (zie dat Art.), om alle Loges van *Duitschland* te besturen, aan welke die Loges zich aanvankelijk onderwierpen, werd in 1783 het voorwerp van luide klagten. De andere Maçonnieke vereenigingen, die zich verbeeld hadden, dat die opperheerschappij louter nominaal zoude zijn, en hare onafhankelijkheid niet kon benadeelen, bemerkten toen, dat de Nationale Grootte Loge het in ernst had opgenomen, en over haar een werkelijk gezag uitoefenen, hare werkzaamheden regelen en beoordeelen wilde. Er volgden van hare zijde tegenstand en protesten; van dien der Nationale Grootte Loge veroordeelingen en banvonnissen. Intusschen werden al die verschillen in 1788 vereffend. De Nationale Grootte Loge liet hare aanspraak varen, de andere Maçonnieke vereenigingen behielden een afzonderlijk bestaan en eene volledige onafhankelijkheid. Tegenwoordig hebben de drie Grootte Loges te *Berlijn*, ofschoon onderscheiden, voor zoo veel de oppergraden aangaat, eene soort van verbond gesloten, waarbij met gemeen overleg alles wordt geregeld, wat tot de wetgeving en het beheer der Loges van de blaauwe Metselarij betrekking heeft. Zie verder de onderscheidene Staten.

Dunstan DUNSTAN, (De Heilige) Aartsbisschop van *Canterbury*, werd in 959 door Koning EDGAR tot Patroon of Opperhoofd van de bonwlieden in *Engeland* benoemd.

Du-Puy DU PUY (RAYMUND) was in het begin der twaalfde eeuw, de stichter der Malthazer Ridders in *Jeruzalem*. Zie MALTHEZER RIDDERS.

Duret PURET, lid der oude Grootte Loge van *Frankrijk*, te *Parijs*, was met PENY en L'EVELLÉ van 1767--1771 de hoofdoverweldiger van de magt der toenmalige Gr. Loge van *Frankrijk*.

Quets; Dutch, willem. Een Engelschman, die geplaatst was bij de Engelsche gezantschap in's Gravenhage, en die de plaats van tweeden opzienaar vervulde in de Loge, in 1731, onder voorzitterskaps van den Graaf van Chesterfield (zie Doncker Staakop) gehouden, en in welke de Groot-Hertog van Casena, later Keizer Erasmus I, ingewijd werd.

fanatisme; Dwiperij is iets, dat men in de Vrijmetselaarij niet te vreezen heeft, wanneer zij zich niet geene vreemde leerstukken en beginselen bemoeit, in alder de fakkel van het fanatisme in de Vredetempel niet wordt ontstoken.

De Logen, welke an de echte overgeleende en oude grandmellin, geen getrouw blijven en gebleven zijn, hebben minnen den verdorven, lijken in oelot den dwiperij besprekend.

C. 14 Decembris 1846.
conf. G. J. Muis 1847.
abf. 12 Aug 1847 collect. v. Luning.

